

ROBERTO BOLAÑO

Târfe asasine

Traducere din limba spaniolă și note de
ALINA CANTACUZINO

*Gurtea
veche*

BUCUREȘTI, 2009

*Alexandrei și lui Lantaro Bolaño,
pentru lecțiile despre vertij*

*Alexandrei Edwards și lui Marcial Cortés-Monroy,
pentru prietenie*

*Legea va fi dezarmată de râs, iară tu
iertat fi-vei!*¹

Horațiu

¹ Din *Satira 1, Cartea a doua*, în Horațiu, *Satire și epistole*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959, traducere de Constantin I. Niculescu.

Silva Ochiul

*Pentru Rodrigo Pinto
și pentru María și Andrés Braithwaite*

CE ȚI-E ȘI CU VIAȚA ASTA: Mauricio Silva, zis Ochiul, încercase mereu să fugă de violență, cu riscul de a fi socotit laș, numai că de violență, de adevărata violență nu se poate fugi sau, cel puțin, noi, cei născuți în America Latină în anii cincizeci, respectiv cei care aveam vreo douăzeci de ani atunci când a murit Salvador Allende, nu puteam fugi.

Situația Ochiului este paradigmatică și exemplară și poate că merită să fie pomenită, mai ales că a trecut atât timp de-atunci.

În ianuarie 1974, la patru luni după lovitura de stat, Silva Ochiul a plecat din Chile. A trecut mai întâi prin Buenos Aires, apoi vântul potrivnic care sufla peste republica vecină l-a purtat în Mexic, unde a locuit vreo doi ani și unde l-am cunoscut și eu.

Nu era precum ceilalți chilieni care trăiau pe atunci în DF¹: nu se dădea mare că ar fi făcut parte din vreo grupare de rezistență mai curând fantasmagorică decât reală, nu frecventa cercul exilaților.

Ne-am împrietenit și obișnuiam să ne vedem cel puțin o dată pe săptămână, la cafeneaua La Habana, de pe strada Bucareli,

¹ DF — México Distrito Federal (abr.), denumirea curentă a capitalei Mexicului și a provinciei în care se află.

sau acasă la mine, pe strada Versailles, unde locuiam împreună cu mama și cu sora mea. În primele luni, Silva Ochiul își câștigase existența din tot felul de îndeletniciri temporare și precare, pe urmă s-a angajat ca fotograf la un cotidian din DF. Nu-mi amintesc numele cotidianului, poate că *El Sol*, dacă va fi existat vreodată în Mexic un cotidian cu numele ăsta, poate că *El Universal*, deși eu aș fi preferat să fi fost *El Nacional*, de al cărui supliment cultural se îngrijea poetul spaniol Juan Rejano, dar nu era *El Nacional*, fiindcă acolo lucram eu și nu l-am văzut pe Ochi prin redacție niciodată. Însă asupra faptului că a lucrat pentru un cotidian mexican nu am nicio îndoială, situația lui financiară a început să se îmbunătățească, la început aproape insesizabil, fiindcă Ochiul se obișnuise să ducă o viață aproape spartană, doar că, la o privire mai atentă, se puteau distinge semnele neîndoielnice care vorbeau despre redresarea lui economică.

În primele luni în DF, de exemplu, mi-l amintesc tot timpul într-un hanorac. În ultimele luni, însă, își cumpărase două cămăși, ba l-am văzut chiar și cu o cravată, articol vestimentar pe care noi, adică prietenii mei poeți și cu mine, nu-l purtam niciodată. De fapt, singurul personaj cu cravată care s-a așezat cu noi la masă în cafeneaua La Habana a fost Ochiul.

Se zvonea pe-atunci că Silva Ochiul ar fi homosexual. Adică: în cercurile chilienilor exilați circula acest zvon, pe de-o parte ca expresie a răutății și pe de altă parte ca o nouă bârfă ce anima existența mai degrabă plictisită a exilaților, tipi de stânga care de la brâu în jos gândeau exact ca și cei de dreapta care în vremea respectivă puseseră stăpânire pe Chile.

Odată, Ochiul a venit la noi să ia cina. Mama îl simpatiza, iar Ochiul răspundea acestei simpatii făcându-ne uneori fotografii de familie, adică mamei, soră-mii, vreunei prietene de-a mamei și mie. Tuturor le place să fie fotografiați, mi-a zis cândva. Mie mi-era totuna, sau cel puțin așa credeam, dar după ce

Ochiul a spus chestia asta, am căzut pe gânduri și la urmă i-am dat dreptate. Doar unora dintre indieni nu le plac fotografiile, mi-a zis. Mama a crezut că Ochiul se referea la indienii mapuche, când el, de fapt, vorbea despre indienii din India, din acea Indie care avea să fie atât de importantă pentru el într-un timp nu foarte îndepărtat.

Într-o noapte, am dat de el în cafeneaua La Habana. Nu prea mai erau localnici, iar Ochiul se așezase lângă ferestrele care dădeau spre Bucureli cu un pahar mare de cafea cu lapte, un pahar din alea de sticlă groasă cum erau la cafeneaua La Habana și din care n-am mai văzut nicăieri în altă parte. M-am așezat lângă el și am stat de vorbă mult. Părea străveziu. Asta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o. Ochiul părea de sticlă, chipul lui și paharul de sticlă păreau că își fac semne, de parcă tocmai s-ar fi întâlnit, două fenomene de neînțeles într-un univers uriaș, și ar fi încercat din răspuțeri, dar fără prea mari speranțe, să ajungă la un limbaj comun.

În noaptea aceea mi-a mărturisit că este homosexual, după cum răspândiseră vorba exilații, și că avea să plece din Mexic. O clipă am crezut că pleca din Mexic din cauză că era homosexual. Dar nu, nu era asta, ci faptul că un prieten îi găsisese de lucru într-o agenție foto din Paris, iar el visase la așa ceva toată viața. Avea de chef de vorbă, așa că l-am ascultat. Mi-a spus că purta de multă vreme povara homosexualității cu discreție, cu greutate mai cu seamă pentru că el era de stânga și pentru că știa că tovarășii lui aveau prejudecăți legate de homosexualitate. Am vorbit despre sintagma „pe invers“, acum ieșită din uz, care atrăgea ca un magnet peisaje pustii, și despre termenul *colisa*¹, pe care eu îl scriam cu „s“ și despre care Ochiul credea că se scrie cu „z“.

¹ *Colisa* sau *coliza*, termen argotic pentru homosexual; în limba spaniolă se folosesc ambele grafii.

Îmi aduc aminte că am sfârșit tunând și fulgerând împotriva stângii chiliene și că eu, la un moment dat, am ridicat paharul în cinstea *luptătorilor rătăcitori chilieni*, o facțiune importantă din numeroasa oaste a *luptătorilor rătăcitori latinoamericani*, o fantasmagorie alcătuită din orfani, care, după cum reiese chiar din numele lor, rătăceau prin lumea largă oferindu-și serviciile celui care plătea mai bine și care, de cele mai multe ori, era și cel mai rău. După ce ne-am oprit din râs, Ochiul mi-a zis că violența nu era pentru el. Pentru tine, da, a zis, cu o tristețe pe care atunci n-am înțeles-o, dar nu pentru mine. Detest violența. L-am asigurat că și eu simțeam același lucru. Pe urmă am început să vorbim despre altceva, despre cărți, despre filme și nu ne-am mai revăzut de-atunci.

Într-o bună zi, am aflat că Ochiul părăsise Mexicul. Mi-a spus un amic de-al meu, coleg cu el la ziar. Nu mi s-a părut ciudat că nu-și luase rămas-bun de la mine. Ochiul nu-și lua rămas-bun de la nimeni. Nici eu nu-mi luam rămas-bun de la nimeni. Nici prietenii mei mexicani nu-și luau vreodată rămas-bun de la cineva. Mamei însă i s-a părut un gest de proastă creștere.

La vreo doi sau trei ani după asta, am plecat și eu din Mexic. Am fost la Paris, l-am căutat (e adevărat că nu m-am străduit cine știe ce), nu l-am găsit. Pe măsură ce trecea timpul, aproape că uitasem cum arăta, cu toate că-mi rămăsese în minte un fel al lui de-a fi, o formă de a exprima o opinie într-un mod oarecum rezervat și cu o tristețe deloc manifestă pe care o asociază cu Silva Ochiul, un Silva Ochiul care nu mai avea chip sau care căpătase un chip spectral, dar care nu pierduse esențialul, amintirea felului în care se mișca, o entitate aproape abstractă în care liniștea nu-și găsea locul.

Au trecut ani. Mulți ani. Unii dintre prietenii mei au murit. Eu m-am căsătorit, am un fiu, am publicat câteva cărți.

Odată a trebuit să merg la Berlin. În ultima seară, după ce am cinat cu Heinrich von Berenberg și familia, am luat un taxi

(deși de obicei Heinrich mă conducea întotdeauna la hotel) și i-am cerut șoferului să mă lase mai departe de hotel fiindcă voiam să merg puțin pe jos. Taximetristul (un asiatic în vârstă care asculta Beethoven) m-a lăsat la vreo cinci străzi de hotel. Nu era foarte târziu și cu toate astea străzile erau aproape pustii. Am traversat o piață. Așezat pe o bancă, Ochiul. Nu l-am recunoscut până nu mi-a vorbit. Mi-a rostit numele și pe urmă m-a întrebat ce mai fac. Eu m-am întors și m-am uitat la el o vreme, fără să îl recunosc. Ochiul stătea pe bancă, ochii lui priveau spre mine, apoi în jos sau într-o parte, la arborii înalți din mica piață berlineză și la umbrele care pe el parcă îl înconjurau cu și mai mare intensitate (așa mi s-a părut atunci) decât pe mine. Am făcut vreo câțiva pași spre el și l-am întrebat cine e. Sunt eu, Mauricio Silva, a spus. Silva Ochiul? Chilianul? am întrebat. El a dat din cap că da și abia atunci am văzut că zâmbea.

Am stat de vorbă toată noaptea, până aproape de ziuă. Ochiul locuia la Berlin de câțiva ani și cunoștea barurile care țineau deschis până spre dimineață. L-am întrebat cum îi mersese. Mi-a schițat în linii mari avatarurile vieții de fotograf freelancer. Trăise la Paris, la Milano și acum la Berlin, în locuințe modeste din care lipsea cu lunile și în care avea doar cărți. Numai după ce am intrat în primul bar mi-am dat seama cât de mult se schimbase. Slăbise mult, încărunțise și avea fața brăzdată de riduri. Am mai observat și că bea mai mult decât bea pe vremuri în Mexic. A vrut să știe cum îmi mersese mie. Bineînțeles că întâlnirea noastră nu avea cum să fi fost întâmplătoare. Numele meu apăruse în presă și Ochiul citise despre mine sau vreun compatriot de-al nostru îi spusese că aveam să țin o conferință sau că aveam să citesc ceva, iar el nu putuse ajunge, dar telefonase organizatorilor evenimentului care îi dăduseră adresa hotelului unde mă aflu. Când l-am întâlnit în piață nu făcea altceva decât să aștepte să treacă timpul până la sosirea mea, mi-a spus.

Am răs. Reîntâlnirea cu el fusese o întâmplare fericită. Ochiul rămăsese o persoană ciudată, dar totuși frecventabilă, un ins care nu-și impunea prezența, căruia îi puteai spune la revedere în miez de noapte și care să-ți răspundă doar cu un la revedere, fără niciun reproș, fără nicio jignire, o specie aparte de chilian ideal, stoic și amabil, un exemplar nu foarte întâlnit în Chile, dar pe care numai acolo îl puteai întâlni.

Recitesc aceste cuvinte și știu că păcătuiesc prin inexactitate. Ochiul nu și-ar fi îngăduit niciodată astfel de generalizări. În orice caz, cât am stat prin baruri, la un pahar de whisky sau la o bere fără alcool, dialogul nostru s-a purtat pe tărâmul evocărilor, adică a fost un dialog informativ și melancolic. Dialogul, de fapt monologul, care mă interesează, s-a produs pe când ne întorceam la hotel, cam pe la două dimineața.

Întâmplarea a făcut să înceapă să vorbească (sau să-și dea drumul la vorbă) în timp ce traversam piața în care ne întâlniserăm cu numai câteva ore înainte. Mi-amintesc că se făcuse frig și că deodată l-am auzit pe Ochi zicându-mi că i-ar plăcea să-mi povestească un lucru pe care nu-l mai spusese nimănui. M-am uitat la el. Ochiul își fixase privirea pe aleea pavată care unduia prin piață. L-am întrebat despre ce era vorba. Despre o călătorie, a răspuns imediat. Și ce s-a întâmplat în această călătorie? l-am întrebat. Atunci Ochiul s-a oprit și pentru câteva clipe nu părea preocupat decât să privească coroanele înalților arbori germani și peticele de cer și de nori care clocoteau pe deasupra acestora.

Ceva îngrozitor, a spus Ochiul. Îți amintești conversația pe care am avut-o în La Habana înainte să plec din Mexic? Da, am spus. Ți-am spus că sunt gay?, a zis Ochiul. Mi-ai spus că ești homosexual, i-am răspuns. Hai să ne așezăm, a zis Ochiul.

Aș putea să jur că l-am văzut cum se așază pe aceeași bancă, de parcă eu nu sosisem încă, de parcă nu traversasem încă piața, iar el mă aștepta reflectând asupra propriei vieți și asupra

poveștii pe care destinul sau hazardul îl obliga să mi-o relateze. Și-a ridicat gulerul paltonului și a început să vorbească. Eu mi-am aprins o țigară și am rămas în picioare. Povestea Ochiului se petrecuse în India. Nu curiozitatea turistică, ci munca lui îl purtase până în locul acela unde avea de îndeplinit două sarcini. Prima era legată de tipicul reportaj urban, un amestec de Marguerite Duras și Hermann Hesse, Ochiul și cu mine am zâmbit, sunt și astfel de oameni, a spus, oameni care vor să vadă India aflați la jumătatea drumului între *India Song*¹ și *Siddharta*², și mai sunt și unii care să le cânte editorilor în strună. Așa că primul reportaj a constatat în fotografii în care se întrezăreau case coloniale, grădini în paragină, restaurante de toate tipurile, predominând cele de factură mizeră, care doar păreau a fi așa, de fapt niște restaurante de familie și toate cu specific local, fotografii ale împrejurimilor, ale zonelor cu adevărat sărace, apoi câmpul și arterele de comunicații, șosele, noduri feroviare, autobuze și trenuri care intrau și ieșeau din oraș, fără a uita de natura parcă latentă, un fel de hibernare străină de conceptul occidental despre hibernare, copaci diferiți de copacii europeni, râuri și pârâuri, câmpuri semănate sau pârloage, teritoriul sfinților, a spus Ochiul.

Al doilea reportaj fotografic era despre cartierul curvelor dintr-un oraș indian al cărui nume nu-l vom ști niciodată.

Aici începe adevărata poveste a Ochiului. La vremea aceea locuia la Paris și fotografiile lui urmau să ilustreze un text al unui cunoscut scriitor francez care se specializase în subteranele lumii prostituției. De fapt, reportajul era primul dintr-o serie care avea să cuprindă cartierele de toleranță sau zonele rău-famate din lumea întreagă, fiecare zonă fotografiată de un alt fotograf, dar toate comentate de același scriitor.

¹ Roman al scriitoarei franceze Marguerite Duras, ecranizat la un an după apariție.

² Roman al scriitorului german Hermann Hesse.

Nu știu în ce oraș a ajuns Ochiul, poate în Bombay, în Calcutta, poate în Benares sau în Madras, îmi amintesc că l-am întrebat, dar el a trecut peste întrebarea mea. Un singur lucru e cert, că a ajuns în India și, dat fiind că scriitorul francez avea cronica deja scrisă, el trebuia doar să o illustreze, așa că s-a îndreptat către cartierele la care făcea referire textul francezului și a început să facă fotografiile. În planurile lui — ca și în planurile editorului francez, de altfel — munca și, prin urmare, șederea lui în India nu trebuiau să se prelungească mai mult de o săptămână. S-a cazat într-un hotel dintr-o zonă liniștită, într-o cameră cu aer condiționat, a cărei fereastră dădea spre o curte interioară ce nu ținea de hotel și unde erau niște copaci, o fântână, și un petec de terasă unde câteodată își făceau apariția două femei urmate sau precedate de câțiva copii. Femeile purtau veșminte indiene, sau ceea ce pentru Ochi însemnau veșminte indiene, dar pe copii i-a văzut chiar și cu cravată. Serile se ducea în zona rău famată și făcea fotografii sau stătea de vorbă cu târfele, unele foarte tinere și frumoase, altele ceva mai coapte, iar altele stafidite de-a binelea, cu aspect de matroane sceptice și nu foarte locvace. Mirosul, care la început îl deranjase, a sfârșit prin a-i plăcea. Peștii (nu văzuse mulți) erau amabili și încercau să se comporte ca peștii occidentali sau poate (dar fisa asta i-a picat mai târziu, în camera lui de hotel cu aer condiționat) că aceștia din urmă adoptaseră gestică peștilor hinduși.

Într-o seară l-au poftit să întrețină o relație carnală cu una dintre fete. El a refuzat politicos. Peștele a înțeles numaidecât că Ochiul era homosexual și-n noaptea următoare l-a dus la un bordel de tineri poponari. În noaptea aceea Ochiul s-a îmbolnăvit. Eram în India și nu realizam acest lucru, a spus, studiind umbrele din parcul berlinez. Ce-ai făcut? l-am întrebat. Nimic. Am privit și am zâmbit, fără să fac nimic. Atunci unuia dintre tineri i s-a năzărit că poate vizitatorului i-ar plăcea să vadă și un altfel de stabiliment. Asta dedusese Ochiul, fiindcă nu

vorbiseră în engleză. Așa că au ieșit din casa aceea și au mers pe străzi înguste și infecte până au ajuns în fața altei case, cu o fațadă mică, al cărei interior era un întreg labirint de coridoare, încăperi minuscule și umbre dintre care răsărea, când și când, câte un altar sau câte un confesional.

În unele zone din India, mi-a spus Ochiul privind în pământ, există obiceiul să aduci un băiat în semn de ofrandă unei zeități al cărei nume nu mi-l amintesc. Într-o pornire neinspirată i-am atras atenția că nu doar numele zeității nu și-l amintea, ci nici numele orașului și pe al niciuneia dintre persoanele din povestea lui. Ochiul m-a privit și mi-a zâmbit. Încerc să uit, mi-a răspuns.

În acel moment m-am temut de ce era mai rău, m-am așezat lângă el și am rămas amândoi tăcuți, cu gulerile paltoanelor ridicate. Oferă acestui zeu un băiat, și-a reluat el firul povestirii scrutând piața cufundată în penumbră, ca și cum s-ar fi temut de vreo prezență străină, și, după un timp a cărui durată n-o pot aproxima, băiatul devine incarnarea zeului. Poate după o săptămână, cât durează procesiunea, sau o lună, sau un an, nu știu. Este vorba despre o ceremonie păgână, interzisă de legile republicii hinduse, dar care continuă să se officieze. Pe durata acestei ceremonii, copilul este copleșit de daruri pe care părinții lui le primesc cu recunoștință și fericire, fiindcă de obicei este vorba despre oameni săraci. Odată încheiată ceremonia, copilul revine acasă, sau în gaura imundă în care locuiește, și, la un an după asta, o ia de la capăt.

Ceremonia are ceva dintr-un pelerinaj latinoamerican, poate mai veselă, mai efervescentă și probabil că și intensitatea trăirilor participanților și ale celor care se simt participanți este ceva mai mare. Cu o singură deosebire. Copilul, cu câteva zile înainte de începerea ceremoniei, este castrat. Zeul care trebuie să se incarneze în el pe durata ceremoniei are nevoie de un corp de bărbat — deși copiii nu au mai mult de șapte ani —, dar fără

pata atributelor masculine. Așa că părinții îl dau pe mâna medicilor de ceremonie sau a frizerilor de ceremonie sau a preoților de ceremonie și aceștia îl emasculează și fiesta începe abia după ce copilul se vindecă. La câteva săptămâni sau luni după asta, când totul se termină, copilul revine acasă, dar revine castrat și atunci părinții îl izgonesc. Și uite-așa, băiatul sfârșește într-un bordel. Sunt de toate felurile, a spus Ochiul, suspinând. Mie, în noaptea aia, mi l-au adus pe cel mai rău dintre toți. Am rămas tăcuți o vreme. Eu mi-am aprins o țigară. Pe urmă Ochiul mi-a descris bordelul și părea să descrie o biserică. Curți interioare acoperite. Galerii deschise. Chilii din care oameni pe care nu-i vedeai îți spionau mișcările. Au adus un băiețel castrat care nu cred să fi avut mai mult de zece ani. Părea o fetiță înspăimântată, a spus Ochiul. Îngrozită și șugubeață *în același timp*. Poți să înțelegi? Încep să-mi fac o idee, i-am spus. Am amuțit din nou amândoi. Când, într-un final, am putut vorbi, i-am spus că nu, nu-mi făcusem nici cea mai mică idee. Nici eu, a spus Ochiul. Nimeni nu-și poate face o idee. Nici victima, nici călăii, nici spectatorii. Doar dintr-o fotografie se poate.

L-ai fotografiat? am întrebat. Mi s-a părut că Ochiul s-a scuturat ca de un fior. Mi-am scos aparatul și i-am făcut o fotografie. Știam că mă condamn pe vecie, dar am făcut-o.

Nu mai știu cât timp am rămas tăcuți. Știu doar că era frig fiindcă, la un moment dat am început să tremur. Lângă mine l-am auzit pe Ochi hohotind de plâns de vreo două ori, dar am ales să nu mă uit la el. Am văzut farurile unei mașini care trecea pe una din străzile din lateralele pieței. Printre crengile copacilor, am văzut lumina aprinsă la o fereastră.

Pe urmă, Ochiul a continuat să vorbească. A spus că băiatul i-a zâmbit, după care s-a strecurat, alunecos, pe unul din coridoarele acelei case de neînțeles. La un moment dat, unul dintre proxeneți i-a spus că, dacă nu găsea nimic pe placul lui acolo, puteau merge în altă parte. Ochiul a refuzat. Nu putea să plece.

Așa i-a și răspuns: nu pot să plec încă. Și ăla era adevărul, cu toate că nu înțelegea ce anume îl împiedica să părăsească fundătura aia o dată pentru totdeauna. Peștele însă înțelesese și a comandat un ceai sau o altă licoare asemănătoare. Ochiul își amintește că s-au așezat pe jos, pe niște rogojini sau covoare subțiate de trafic. Câteva lumânări răspândeau o lumină slabă. Pe perete era atârnat un poster cu o efigie a zeului. Ochiul a privit zeul și la început s-a simțit îngrozit, apoi încercat de un fel de furie, ba poate chiar de ură.

Eu n-am urât pe nimeni niciodată, a spus în timp ce-și aprindea o țigară și lăsa ca primul fum să se ridice în noaptea berlineză.

După un timp, pe când Ochiul privea efigia zeului, însoțitorii lui au dispărut. A rămas doar el cu un fel de prostituat de vreo douăzeci de ani care vorbea engleza. Și pe urmă, la o bătaie de palme, a reapărut băiețelul. Eu plângeam, a zis Ochiul, sau cred că plângeam, sau prostituatul a crezut că plângeam, dar nimic din toate astea nu era adevărat. Încercam să-mi păstrez zâmbetul pe față (o față care nu-mi mai aparținea, o față care se îndepărta de mine aidoma unei frunze luate de vânt), dar pe dinăuntru nu făceam decât să urzesc. Nu un plan, nu o formă vagă de justiție, ci o manifestare de voință.

Pe urmă Ochiul și prostituatul și băiețelul s-au ridicat și au străbătut coridorul prost luminat și un alt coridor încă și mai prost luminat (Ochiul însoțit de băiețel, privindu-l, zâmbindu-i, și de tânărul prostituat care zâmbea și el, și Ochiul încuviința și arunca în stânga și în dreapta cu monedele și cu bancnotele), până când au ajuns la o încăpere unde dormita medicul și lângă acesta era un băiețel cu pielea încă și mai închisă decât cea a celui castrat, un băiețel de vreo șase-șapte ani, și Ochiul a ascultat explicațiile medicului sau pe ale frizerului sau pe ale preotului, explicații prolixе în care erau invocate tradiția, ceremoniile populare, privilegiile, comuniunea,

amețeala și sfîntenia, și a văzut instrumentarul chirurgical cu care băiețelul ăla avea să fie castrat în aceeași dimineată sau în dimineata următoare, în orice caz, asta înțelesese, chiar în ziua respectivă, la templu sau la bordel, o măsură preventivă, o măsură igienică, mîncase bine, de parcă ar fi incarnat deja zeitatea cu pricina, deși ceea ce Ochiul văzuse era un băiețel care plîngea pe jumătate adormit, pe jumătate treaz și apoi văzuse privirea pe jumătate amuzată, pe jumătate îngrozită a băiatului castrat care nu se dezlipea de el. Și atunci Ochiul s-a transformat în altceva, deși cuvîntul pe care el l-a folosit n-a fost „altceva“, ci „mamă“.

A rostit „mamă“ și a suspinat. În sfârșit. Mamă.

Ce s-a întîmplat pe urmă, de-atîta repetiție, a devenit ceva banal: violența de care nu putem scăpa. Soarta latinoamericanilor născuți în anii cincizeci. Evident, Ochiul a încercat să practice, nu foarte convins, și dialogul, și mita, și amenințările. Singura certitudine a rămas violența și, la scurt timp după aceea, a lăsat în urmă străzile aceluia cartier de parcă ar fi visat și l-ar fi trecut valuri de nădușeală. Retrăiește amintirea senzației de exaltare care-i creștea în suflet, parcă și mai puternică, un fel de bucurie care aducea periculos cu luciditatea, dar care nu era (nu *putea* fi) luciditate. Iarăși: umbrele proiectate de trupul lui și de trupurile celor doi copii pe care îi ducea de mână de-a lungul pereților scorojiți. În orice alt loc chestia asta ar fi trezit atenția. Acolo, atunci, nimeni nu le-a dat atenție.

Restul, mai mult decît o poveste sau o intrigă, rămîne un itinerar. Ochiul s-a întors la hotel, și-a strâns bagajele și a plecat cu cei doi copii. În prima fază au luat un taxi spre un sat de la periferie. De acolo, cu un autobuz, au plecat spre alt sat de unde au luat un alt autobuz către alt sat. Într-un punct al parcursului lor au luat și un tren cu care au mers toată noaptea și o bună parte din ziua următoare. Ochiul își amintește de fețele băieților care se uitau pe fereastră, la un peisaj pe care lumina

zilei îl dezvăluia, de parcă nimic nu era mai real decât ceea ce se oferea, suveran și smerit, prin cadrul ferestrei acelui tren misterios.

După asta au luat un autobuz, și un taxi, și alt autobuz și alt taxi și alt tren și au făcut chiar și autostopul, a spus Ochiul, uitându-se la siluetele copacilor berlinezi, dar uitându-se de fapt la alți copaci, nenumărați, imposibili, până când în cele din urmă s-au oprit într-un sat de prin India, unde au închiriat o casă și s-au odihnit.

La capătul a două luni, Ochiul rămăsese fără bani și s-a dus pe jos până-ntr-un alt sat de unde a trimis o scrisoare unui prieten de la Paris. După cincisprezece zile a primit prin mandat poștal un cec pe care a trebuit să meargă să îl încaseze într-o așezare mai mare, alta decât aceea din care trimisese scrisoarea și cu totul alta decât aceea în care locuia. Băieții erau bine. Se jucau cu alți copii, nu mergeau la școală, uneori veneau acasă cu mâncare, legume pe care le primeau de la țărani. Nu-i spuneau tată cum le sugerase, mai ales din rațiuni de siguranță și ca să nu atragă atenția curioșilor, ci Ochi, așa cum îi spuneam toți ceilalți. Ochiul le zisese sătenilor că erau copiii lui. Născocise că mama lor, care fusese hindusă, murise recent și că el nu voia să se întoarcă în Europa. Povestea suna veridic. În coșmarurile lui însă, Ochiul visa că se pomenea cu poliția indiană care îl aresta în toiul nopții sub acuzații nedemne. Se trezea tremurând. Atunci se apropia de rogojinile pe care dormeau băieții și vederea lor îi dădea puterea să continue, să doarmă, să se trezească.

S-a făcut agricultor. Cultiva un petic de pământ și câteodată mai lucra și pământul unora dintre sătenii mai avuți. Sătenii avuți, de fapt, erau săraci, dar mai puțin săraci decât ceilalți. În restul timpului îi învăța engleză pe băieți, ceva matematică și se uita cum se jucau. Între ei vorbeau o limbă de neînțeles. Uneori îi vedea cum se opresc din joacă și o taie pe câmp ca și cum ar fi devenit brusc somnambuli. Striga după ei. Uneori băieții se

făceau că nu-l aud și continuau să meargă până nu se mai vedeau. Alteori întorceau capul și îi zâmbeau.

Cât timp ai stat în India? l-am întrebat alarmat.

Un an și jumătate, a spus Ochiul, deși nu putea ști sigur.

La un moment dat prietenul de la Paris a sosit în sat. Încă mă mai iubea, a spus Ochiul, cu toate că în lipsa mea se cuplase cu un algerian, mecanic la Renault. A râs după ce a spus asta. Am râs și eu. Totul era așa de trist, a spus Ochiul. Prietenul său sosise în sat într-un taxi acoperit de un praf roșiatic, băieții alergau după insecte, printre pâlcurile de arbuști uscați, vântul părea să aducă și vești bune și vești proaste.

În ciuda rugăminților francezului, nu s-a întors la Paris. La câteva luni după acest episod, a primit o scrisoare de la el în care îi spunea că nu era urmărit de poliția indiană. Aparent, cei de la bordel nu depuseseră nicio plângere. Vestea nu l-a împiedicat însă pe Ochi să continue să aibă coșmaruri, doar că în vis costumația personajelor care îl arestau și îl bruscau se schimbaseră: în locul polițiștilor apăreau zbirii din secta zeului castrat. Finalul era încă și mai îngrozitor, mi-a mărturisit Ochiul, dar mă obișnuisem cu coșmarurile și într-un fel știam că mă aflu într-un vis, că nimic nu era real.

Pe urmă, în sat a venit molima și copiii au murit. Îmi doream să fi murit și eu, a spus Ochiul, dar n-am avut acest noroc.

După convalescența petrecută într-o cabană pe care ploaia o năruia zi de zi, Ochiul a părăsit satul și s-a întors în orașul în care-și întâlnise fiii. Cu oarecare surpriză, și-a dat seama că nu fusese chiar atât de departe cum i se păruse, fuga lor descrisese de fapt o spirală și întoarcerea durase puțin. Într-o după-amiază, amiaza în care sosise în oraș, s-a dus să viziteze bordelul unde se castrau băieții. Încăperile se transformaseră în locuințe ticsite de familii întregi. Pe coridoarele pe care și le amintea pustii și funebre umblau acum copii care abia învățau să meargă și

bătrâni care nu se mai putea mișca și se târau. I s-a părut imaginea raiului.

În noaptea aceea, când s-a întors la hotel, fără să se poată opri din plâns după fiii morți, după băieții castrați pe care el nu îi cunoscuse, după tinerețea lui irosită, după toți tinerii care nu mai erau tineri și după toți tinerii care muriseră tineri, după cei care luptaseră pentru Salvador Allende și după cei care se temuseră să lupte pentru Salvador Allende, l-a sunat pe prietenul lui francez, care trăia acum cu un halterofil bulgar, și l-a rugat să-i trimită un bilet de avion și ceva bani să poată achita hotelul.

Prietenul francez i-a răspuns că da, că sigur că imediat avea să-i trimită, dar l-a mai și întrebat: ce e cu zgomotul ăla? Plângi? Iar Ochiul a răspuns că da, că nu se putea opri din plâns, că nu știa ce-l apucase, că plângea așa de câteva ore bune. Iar prietenul francez i-a spus să se liniștească. Ochiul a râs fără să se oprească din plâns și a spus că da, așa avea să facă, și a închis telefonul. Și a plâns întruna.

Gómez Palacio

AM FOST ÎN GÓMEZ PALACIO într-unul dintre cele mai proaste momente ale vieții mele. Aveam douăzeci și trei de ani și zilele mele în Mexic erau numărate.

Prietenul meu Montero, care lucra la Arte Frumoase, îmi găsisse de lucru la un atelier de literatură în Gómez Palacio, un oraș cu un nume oribil. Slujba în sine includea și un turneu prealabil, adică un mod plăcut de a intra în materie, prin toate atelierelor pe care Artele Frumoase le aveau răspândite în zona aceea. Mai întâi o vacanță prin nord, mi-a zis Montero, după care te duci să lucrezi în Gómez Palacio și uiți de toate. Nu știu de ce am acceptat. Știam că sub nicio formă n-aveam să rămân să trăiesc în Gómez Palacio, știam că n-aveam să țin un atelier de literatură în niciun sat din nordul Mexicului.

Într-o dimineață am plecat din Ciudad de México Distrito Federal într-un autobuz plin ochi de pasageri și așa a început periplul meu. Am fost în San Luis Potosi, în Aguascalientes, în Guanajato, în León, le înșir fără nicio ordine, nu știu unde am făcut prima oprire și nici câte zile am petrecut acolo. Pe urmă am fost în Torreón și în Saltillo. Am fost și în Durango.

Într-un final am ajuns în Gómez Palacio și am vizitat sediul celor de la Arte Frumoase, i-am cunoscut pe cei care aveau

să-mi fie elevi. Aveam frisoane tot timpul, în ciuda căldurii mari. Directoarea, o femeie cu ochi vii, plinuță, de vârstă mijlocie, care purta un palton de stofă imprimată cu aproape toate florile statului, m-a cazat într-un motel din afara orașului, un motel îngrozitor în mijlocul unei șosele care nu ducea nicăieri.

În fiecare zi la prânz venea și mă lua. Avea o mașină uriașă, de culoarea cerului și conducea cu multă îndrăzneală, ceea ce, altfel spus, înseamnă că nu conducea rău. Era o mașină cu o cutie de viteze automată, iar tălpile ei abia dacă ajungeau la pedale. Primul lucru pe care îl făceam era să mergem la un restaurant de pe șosea, unul care se vedea în zare chiar de cum ieșai din motel, o protuberanță roșiatică pe un orizont galben cu albastru, ca să bem suc de portocale și să mâncăm niște ouă mexicane, urmate de câteva cești de cafea pe care directoarea le achita cu bonuri ale Școlii de Arte Frumoase (presupun), nicio dată cu bani.

Apoi se lăsa pe scaun și începea să vorbească despre viața pe care o ducea în orașul acela din nord și despre poeziile ei, pe care le publicase la mica editură pe care Școala de Arte Frumoase o dăruise statului, și despre soțul ei, care nu înțelegea nimic din oficiul ei de poetesă, nici din suferințele pe care o atare îndeletnicire le presupunea. În timp ce ea vorbea, eu fumam țigări Bali una după alta și mă uitam pe fereastră spre șosea, gândindu-mă la ce catastrofă era viața mea. După asta urcam iarăși în mașină și ne îndreptam către sediul Școlii de Arte Frumoase din Gómez Palacio, o clădire cu două etaje a cărei singură atracție era o curte interioară nepavată, unde creșteau doar trei pomi, o grădină în paragină sau poate pe cale să fie refăcută, prin care deambulau ca niște zombi adolescenții care studiau muzică, pictură, literatură. Prima dată n-am dat nicio atenție curții interioare. A doua oară însă m-am cutremurat. Toate astea nu aveau niciun sens, deși în fond știam că au sens și că acel sens mă sfâșia pe dinăuntru, ca să folosesc o

expresie oarecum exagerată pe care eu, totuși, n-o consideram chiar așa. Poate că atunci confundam sensul cu nevoia. Poate eram doar neliniștit.

Noaptea adormeam cu greu. Aveam coșmaruri. Înainte de a mă băga în pat mă asiguram că ușa și ferestrele camerei mele erau ermetic închise. Mi se usca gura și singurul remediu era să beau apă. Mă ridicam una-două să merg la baie și să umplu paharul cu apă. Odată în picioare, profitam și mai verificam dacă închisesem bine ușa și ferestrele. Uneori uitam de temeri și stăteam lângă fereastră privind pustiul nopții. Pe urmă mă întorceam în pat și închideam ochii, dar cum băusem atâta apă, nu dura mult până să mă ridic iar, de data asta ca să urinez. Și fiindcă tot mă ridicam din pat, verificam din nou ușa și ferestrele și stăteam cuminte, ascultând zgomotele îndepărtate ale deșertului (motoare în surdină, mașini care mergeau spre nord sau spre sud) sau scrutam noaptea de dincolo de fereastră. Până când se iveau zorii și atunci în sfârșit puteam să dorm câteva ore neîntrerupt, nu mai mult de două-trei însă.

Într-o dimineață, în timp ce luam micul dejun, directoarea m-a întrebat ce culoare au ochii mei. Arată așa fiindcă dorm foarte puțin. Da, sunt roșii, a spus ea, și a schimbat vorba. În după-amiaza aceea, pe când mă aducea înapoi la hotel, m-a întrebat dacă nu voiam să șofez și eu o bucată de drum. Nu știu să șofez. Ea a început să râdă și a frânat chiar pe banda de siguranță. Un camion frigorific a trecut razant pe lângă noi. Am reușit să citesc reclama scrisă cu litere albastre pe un fond alb: CARNE DE LA VĂDUVA PADILLA. Venea dinspre Monterrey și șoferul s-a uitat la noi cu o curiozitate care mi s-a părut exagerată. Directoarea a deschis portiera pe partea ei și a coborât. Treci la volan, a zis. M-am supus. În timp ce apucam volanul, am văzut-o ocolind mașina prin față. S-a așezat pe locul copilului și mi-a cerut să pornesc.

Am condus destul de mult pe banda gri care lega Gómez Palacio de motelul meu. Ajuns în dreptul motelului, nu m-am oprit. Am privit-o pe directoare, zâmbea, n-o deranja că mai conduceam puțin. La început, eram amândoi atenți la drum. După ce am trecut de motel, ea a început să vorbească iarăși despre poezie, despre munca ei și despre puțin înțelegătorul ei soț. Când a terminat de turuit, a dat drumul la casetofon și a pus o cântăreață de country. Avea o voce tristă care intra cu câteva note mai devreme decât orchestra. Suntem prietene, a zis directoarea. N-am priceput imediat. Cum? Am întrebat. Cântăreața e prietenă bună cu mine, a spus directoarea. Ah. E din Durango. Ai fost pe-acolo, nu? Da, am fost în Durango. Și cum mergeau acolo atelierele de literatură? Mai prost decât aici, am rostit convingător, deși ea n-a părut să creadă. E din Durango, dar locuiește în Ciudad Juarez, a spus. Câteodată, atunci când merge în orașul ei natal să-și viziteze mama, îmi dă telefon și eu îmi fac timp de unde n-am și merg să petrecem câteva zile împreună în Durango. Ce bine, am spus fără să-mi abat privirea de la drum. Stau la ea, adică acasă la mama ei. Dormim amândouă în camera ei și stăm ore întregi și ascultăm discurile ei. Din când în când, una dintre noi merge la bucătărie și face o cafea. De obicei, eu le duc biscuiți La Regalada, care ei îi plac cel mai mult dintre toate mărcile de biscuiți. Bem cafea și mâncăm biscuiți. Ne știm de când aveam cinsprezece ani. E cea mai bună prietenă a mea.

În depărtare, șoseaua se pierdea printre niște culmi muntoase nu foarte înalte. De undeva dinspre răsărit se lăsa întunericul. Ce culoare are deșertul noaptea?, mă întrebam cu câteva nopți în urmă la motel. O întrebare retorică și stupidă care cumva deținea cifrul viitorului meu sau poate nu pe al viitorului, ci pe al capacității mele de a îndura suferința pe care o resimțeam. Într-o după-amiază, la atelierul de literatură din Gómez Palacio, un băiat mă întrebuse de ce scriam poezie și cât

timp aveam de gând să mai scriu. Directoarea nu era de față. La atelier participau cinci persoane, cei cinci elevi, patru băieți și o fată. Doi dintre ei erau îmbrăcați foarte umil. Fata era scundă și slabă și se îmbrăca mai curând vulgar. Cel care pusese întrebarea trebuie că studiasse înainte la Universitate, dar acum lucra ca muncitor la o fabrică de săpun, cea mai mare (și singura, probabil) din statul acela. Un alt băiat era ospătar la un restaurant cu specific italian. Ceilalți doi rămași erau încă în ani pregătitori, iar fata nici nu muncea, nici nu studia.

I-am răspuns așa, într-o doară. Și am tăcut cu toții. Am luat în calcul posibilitatea de a lucra în Gómez Palacio, de a rămâne acolo pentru tot restul vieții. Zărisem în curtea interioară vreo două eleve frumușele, de la pictură. Cu puțin noroc m-aș fi putut însura cu una dintre ele. Cea mai frumușică părea și cea mai convențională. Mi-am închipuit o logodnă lungă și complicată. Și o casă întunecoasă și răcoroasă și cu o grădină plină de plante. Și până când veți continua să scrieți, a insistat băiatul care făcea săpun. Puteam să-i răspund orice. Am ales cea mai ușoară variantă: nu știu, am spus. Dar tu? Eu am început să scriu pentru că poezia mă face mai liber, domnule profesor, și n-am să mă opresc niciodată din scris, a răspuns cu un zâmbet care abia dacă-i ascundea orgoliul și hotărârea. Răspunsul era viciat de imprecizie și de putere declamatorie. Dincolo de acest răspuns, cu toate astea, l-am văzut pe muncitorul de la săpun, dar nu cum era în momentul acela, ci așa cum fusese la cincisprezece ani sau poate la doisprezece, l-am văzut alergând sau mergând pe străzile din suburbiile din Gómez Palacio sub un cer care semăna cu o avalanșă de pietre. Și i-am văzut și pe colegii lui: mi s-a părut incredibil ca putuseră supraviețui. Și totuși, așa era firesc.

Pe urmă am citit poezii. Dintre toți, singura cu ceva talent era fata. Dar eu nu mai eram sigur de nimic deja. Directoarea mă aștepta la ieșire împreună cu doi tipi care s-au dovedit a fi

funcționari de stat din Durango. Nu știu de ce am crezut că erau polițiști și că aveau să mă ridice. Băieții și-au luat rămas-bun de la mine și au plecat, fata cea slabă împreună cu unul din băieți, iar ceilalți trei, fiecare pe drumul lui. I-am văzut străbătând un coridor cu pereții scorojiți. M-am dus după ei până la ieșire ca și cum aș fi uitat să-i spun ceva unuia dintre ei. De-acolo i-am văzut dispărând la un capăt și la celălalt al acelei străzi din Gómez Palacio.

Atunci, directoarea mi-a zis: e cea mai bună prietenă a mea, și apoi a tăcut. Șoseaua nu mai era dreaptă. În oglinda retrovizoare am văzut un soi de zid întunecat care se înălța peste orașul prin care tocmai trecusem. Mi-a trebuit un timp să înțeleg că zidul era noaptea. La casetofon, cântăreața începuse să găjâie altă piesă. Vorbea despre o așezare pierdută în nordul Mexicului unde toată lumea era fericită în afară de ea. Mi s-a părut că directoarea plânge. Un plâns tăcut și demn, dar neconținut. Pe urmă, a scos o batistă și și-a suflat nasul. Aprindeți farurile, am auzit-o zicând cu voce pierită. Am condus mai departe.

Aprindeți farurile, a repetat și, fără să aștepte vreun răspuns, s-a aplecat peste bord și a aprins ea însăși farurile. Încetiniți, a spus după câteva clipe, cu o voce mai fermă, în timp ce cântăreața intona notele finale ale melodiei. Un cântec tare trist, am spus eu ca să nu tac.

Mașina a rămas parcată pe marginea drumului. Am deschis portiera și am coborât: nu se întunecase de tot, dar nici lumină nu mai era. Pământul de jur-împrejurul meu, munții între care se pierdea șoseaua erau de un galben închis atât de intens cum nu mai văzusem până atunci. De parcă lumina aceea (dar nu era o lumină, ci o culoare) ar fi fost apăsată de ceva, un ceva pe care nu-l știam, dar care foarte bine putea fi eternitatea. Mi s-a făcut rușine că gândisem așa. Mi-am dezmoțit picioarele. O mașină a trecut pe lângă mine claxonând. Cu un gest, l-am trimis pe șofer la origini. Poate că nu fusese doar un gest. Poate că-i

strigasem pizda mă-tii, iar șoferul mă văzuse și mă auzise. Dar asta, ca în mai toate povestirile, e puțin probabil. Dacă mă gândesc la el, singurul lucru pe care îl văd este imaginea mea înghețată pe oglinda lui retrovizoare, mai am încă plete, sunt slab, port o jachetă mexicană și niște ochelari mult prea mari, niște ochelari scârboși.

Mașina a oprit la câțiva metri mai în față și a rămas așa. Nu a coborât nimeni, nici n-a dat cu spatele, n-a mai claxonat, dar prezența aceea părea că umflă spațiul pe care în momentul acela îl împărțeam cu toții. M-am îndreptat prudent către locul în care se găsea directoarea. Ea a lăsat geamul și m-a întrebat ce se întâmplase. Avea ochii mai vii decât de obicei. I-am spus că nu știu. E un bărbat, a zis ea și s-a mișcat ca să revină la volan. Eu m-am așezat pe locul pe care tocmai îl eliberase. Era cald și umed, de parcă directoarea ar fi avut febră. Prin geamul portierei, am zărit silueta unui bărbat, ceafa cuiva care se uita, ca și noi, la linia șoselei care de-acolo începea să șerpuiască printre munți.

E soțul meu, a spus directoarea fără să-și ia privirea de la mașina oprită ca și cum și-ar vorbit ei înseși. Pe urmă a întors caseta și a dat mai tare. Prietena mea îmi dă telefon câteodată, a spus, și când e în turneu prin alte localități, necunoscute. Odată m-a sunat din Ciudad Madero, cântase toată noaptea într-un local al sindicatului petrolier și m-a sunat la patru dimineața. Altă dată m-a sunat din Reinsa. Ce bine, am spus eu. Nu, nu e nici bine, nici rău, a spus directoarea. M-a sunat pur și simplu. Simte nevoia asta uneori. Dacă răspunde soțul meu, închide.

O bună bucată de vreme, n-a mai spus niciunul dintre noi nimic. Mi l-am închipuit pe soțul directoarei cu mâna pe telefon. Ridică receptorul, zice alo, cine e, apoi îl aude pe cel de la celălalt capăt al firului cum închide și închide și el, pe urmă, cu un gest reflex. Am întrebat-o pe directoare dacă voia să cobor și să merg să-i spun ceva șoferului din cealaltă mașină. Nu e

nevoie, a spus. Mi s-a părut rezonabil răspunsul, cu toate că de fapt era absurd. Am întrebat-o ce credea că va face soțul ei, dacă într-adevăr era vorba de soțul ei. O să stea așa până plecăm, a spus directoarea. Atunci mai bine am pleca, am spus eu. Directoarea părea adâncită în propriile-i gânduri, când, de fapt, dar de asta mi-am dat seama mult mai târziu, nu făcuse decât să închidă ochii și să soarbă până la ultima picătură melodia cântată de prietena ei din Durango. Pe urmă a pornit motorul și a înaintat puțin până a ajuns în dreptul mașinii parcate în fața noastră. M-am uitat pe geam. Moment în care șoferul s-a întors cu spatele și nu i-am putut vedea fața.

Ești sigură că era soțul tău?, am întrebat-o când mașina se pierduse în direcția culmilor muntoase. Nu, mi-a spus directoarea și a început să râdă. Nu cred să fi fost el. Am pufnit și eu în râs. Mașina semăna cu a lui, a spus printre chicoteli, dar cred că n-a fost el. Crezi?, am întrebat-o. Doar dacă nu și-a schimbat numerele de înmatriculare, a spus directoarea. Am înțeles în clipa aceea că totul fusese o glumă și am închis ochii. Pe urmă am lăsat în spate munții și am intrat în deșert, o suprafață plană, măturată de farurile mașinilor care mergeau spre nord sau spre Gómez Palacio. Se făcuse noapte.

Fii atent, mi-a zis directoarea, o să ajungem într-un loc foarte special. Acestea fuseseră cuvintele pe care le folosisese. Foarte special.

Voiam să vezi asta, a spus, e locul care îmi place cel mai tare în regiunea asta. Mașina a părăsit autostrada și s-a oprit într-un fel de refugiu, deși de fapt nu era nimic acolo, doar pământ și loc suficient cât să staționeze camioanele. În depărtare străluceau luminile a ceva ce ar fi putut fi o altă așezare sau vreun restaurant. Nu am coborât din mașină. Directoarea a arătat către un punct neclar. O bucată de șosea care trebuie să se fi aflat cam la cinci kilometri de unde eram noi, poate mai puțin, poate mai mult. Ba chiar a șters cu un șervețel parbrizul ca să

văd mai bine. M-am uitat: am văzut farurile mașinilor, și după ocolul pe care îl făceau luminile, părea că sunt niște serpentine. Pe urmă am văzut deșertul și niște forme verzi. Ai văzut? a spus directoarea. Da, luminile, da, am spus. Directoarea s-a uitat la mine: ochii ei străluceau cum, mai mult ca sigur, străluceau și ochii animalelor de câmp din statul Durango și din împrejurimile neprimitoare ale orașului Gómez Palacio. Apoi am privit din nou spre locul pe care mi-l arătase: în prima clipă n-am văzut nimic, doar întunericul, strălucirea acelei așezări sau a acelui restaurant necunoscut, pe urmă au trecut niște mașini și fascicule de lumină au tăiat spațiul cu o încetineală exasperantă.

O încetineală exasperantă care nu ne-a deranjat.

Pe urmă am văzut cum lumina, după ce prima mașină sau primul camion deja se îndepărta de locul acela, se întorcea asupra ei înseși și rămânea suspendată, o lumină verde care părea că respiră, doar pentru o clipă, vie și reflectorizantă în mijlocul deșertului, desfăcută de toate legăturile, o lumină care aducea cu marea și se mișca precum marea, dar care păstra întreaga fragilitate a pământului, o undă verzuie, miraculoasă, singuratică, produsă de ceva din dreptul serpentinei aceleia, vreo firmă luminoasă sau acoperișul vreunui adăpost părăsit sau niște folii de plastic imense întinse pe jos, dar care nouă, aflați la îndeajuns de mare distanță, ne apărea ca un vis, ca un miracol, ceea ce până la urmă înseamnă, de fapt același lucru.

După asta, directoarea a pornit motorul, a dat cu spatele și am pornit înapoi spre hotel.

A doua zi eu trebuia să plec spre México DF. Când am ajuns, directoarea a coborât din mașină și m-a însoțit o bucată de drum. Înainte de a ajunge în dreptul camerei mele mi-a întins mâna și mi-a spus la revedere. Știu că vei putea să-mi ierți rătăcirile, a spus, în fond amândoi suntem doi consumatori de poezie. I-am mulțumit că nu spusese că amândoi suntem poeți. Când am intrat în cameră, am aprins lumina, mi-am scos

jacheta și am băut apă direct de la robinet. M-am apropiat de fereastră. Mașina ei era încă în parcare. Am deschis ușa și peste față mi-a trecut o pală de vânt. În mașină nu era nimeni. Ceva mai departe, la marginea șoselei, am văzut-o pe directoare, cu brațele ușor ridicate de parcă ar fi vorbit cu aerul sau ar fi recitat ceva sau de parcă redevenise copil și se juca de-a statuia.

N-am dormit bine. În zori, a venit ea să mă caute. A venit cu mine până în stația de autobuz și mi-a spus că dacă aveam să mă hotărăsc să accept postul, eram binevenit. I-am răspuns că trebuie să mă mai gândesc. Ea a răspuns că așa e, că lucrurile trebuie gândite. Pe urmă a zis: haide, îmbrățișează-mă. M-am aplecat și am îmbrățișat-o. În autobuz locul meu dădea spre partea opusă stației, așa că n-am văzut când a plecat. Îmi amintesc vag chipul ei, stând acolo, uitându-se la autobuz sau la ceas. Eu a trebuit să mă așez fiindcă urcau și alți călători, iar cei de lângă mine își aranjau bagajele și, când m-am uitat din nou pe fereastră, ea plecase.

Ultimele amurguri pe pământ

SITUAȚIA ESTE ACEASTA: B și tatăl lui B pleacă în concediu la Acapulco. Pleacă dimineața devreme, la ora șase. În noaptea aceea, B doarme acasă la tatăl lui. Nu visează nimic sau dacă visează uită tot de îndată ce deschide ochii. Îl aude pe tatăl lui în baie. Se uită pe geam, e încă întuneric. B nu aprinde lumina și se îmbracă. Când iese din camera lui, tatăl stă la masă și citește un ziar de sport din ziua precedentă, iar micul dejun e gata pregătit. Cafea și ouă *à la ranchera*. B își salută tatăl și merge la baie.

Mașina tatălui lui B este un Ford Mustang din '70. La șase și jumătate se urcă în mașină și se îndreaptă spre ieșirea din oraș. Orașul este Ciudad de México District Federal, iar anul în care B și tatăl lui pleacă în vacanță, din DF, este 1975.

Călătoria este, în general, liniștită. La ieșirea din DF, atât tatălui cât și fiului le e frig, dar când ies din zona de coline și încep să se îndrepte către zona litorală a statului Guerrero căldura devine dominantă și trebuie să se dezbrace de pulovere și să coboare geamurile mașinii. La început, atenția lui B, care tinde (sau i se pare că tinde) spre melancolie, este atrasă de peisaj, dar după câteva ceasuri de drum printre munți și păduri, peisajul devine monoton și B preferă să citească o carte.

Înainte să ajungă la Acapulco, tatăl lui B se oprește la un chioșc de pe marginea drumului. La chioșc au iguane. Încercăm una?, întreabă tatăl. Iguanele sunt vii și abia mișcă atunci când tatăl lui B se apropie să se uite la ele. B se uită la el sprijinit de portbagajul Mustangului. Fără să mai aștepte vreun răspuns, tatăl lui B cere câte o porție de iguane pentru fiecare. Abia atunci se urnește și B. Se apropie de salonul în aer liber, patru mese și o copertină pe care vântul abia dacă o mișcă, și se așază la masa cea mai îndepărtată de șosea. De băut, tatăl lui B cere să i se aducă bere. Amândoi poartă cămăși cu mânecă scurtă și sunt descheiați la nasturi. Amândoi poartă cămăși de culoare deschisă. Cel care îi servește, dimpotrivă, poartă o cămașă neagră cu mânecă lungă și nu pare să-l deranjeze căldura.

Vă duceți la Acapulco?, zice bărbatul. Tatăl lui B dă din cap în semn că da. Sunt singurii clienți ai chioșcului. Pe șoseaua strălucitoare curge neîntrerupt un șuvoi de mașini. Tatăl lui B se ridică și se duce spre partea din spate a localului. Lui B i se pare că tatăl merge să urineze, dar își dă seama imediat că de fapt se dusesse spre bucătărie ca să vadă cum se gătesc iguanele. Bărbatul îl urmează în tăcere. B îi aude vorbind. Primul vorbește tatăl, pe urmă bărbatul și pe urmă o voce de femeie pe care B nu o văzuse. B are fruntea plină de broboane de sudoare. Are ochelarii umezi și murdari. Și-i dă jos și îi șterge de un colț al cămășii. Când și-i pune la loc, își dă seama că tatăl se uită la el din bucătărie. De fapt, vede doar chipul tatălui său și o parte din umăr, restul rămâne ascuns de o perdea roșie cu buline negre, o perdea care, i se pare lui B, nu desparte doar bucătăria de salon, ci un timp de alt timp.

Pe urmă B își mută privirea și se întoarce la cartea care rămăsese deschisă pe masă. E un volum de poezie. O antologie de suprarealiști francezi, tradusă în spaniolă de Aldo Pellegrini, un suprarealist argentinian. B citește din ea de două zile. Îi place. Îi plac și fotografiile poeților. Fotografia lui Unik, a lui

Desnos, a lui Crevel. Cartea e groasă și îmbrăcată în plastic transparent. Nu el a îmbrăcat-o (el nu îmbracă niciodată cărțile), ci un prieten de-al lui, cam meticulos. Așa că B își mută privirea, deschide cartea la întâmplare și dă peste Gui Rosey, peste fotografia lui Gui Rosey, peste versurile lui, și când ridică ochii din carte, capul tatălui lui nu se mai vede.

Căldura este înăbușitoare. Cu mare drag s-ar întoarce B la DF, dar n-o să se întoarcă, cel puțin nu acum, asta-i sigur. La scurt timp după asta, tatăl lui se așază lângă el și amândoi mănâncă iguană în sos picant și au băut bere. Bărbatul în cămașă neagră a dat drumul unui radio cu tranzistori și o muzică tropicală se amestecă cu zgomotele mașinilor care trec pe șosea. Iguana aduce la gust cu puiul. E mai grasă decât puiul, zice B nu foarte convins. E gustoasă, zice tatăl, și mai cere o porție. Beau cafea din căni de lut. Porțiile de iguană le-au fost aduse de bărbatul în cămașă neagră, dar cafeaua le-o aduce femeia de la bucătărie. E tânără, la fel de tânără ca B, poartă un șort alb și o bluză galbenă cu flori albe, niște flori pe care B nu le identifică și care poate că nici nu există. La cafea, B se simte descompus, dar nu zice nimic. Fumează și se uită la copertina care abia dacă se mișcă, de parcă ar fi rămas acolo un fir de apă de la ultima furtună. Dar nu se poate, își spune B. La ce te uiți?, îl întreabă tatăl. La copertină, zice B. E ca o venă. Chestia asta B nu o spune, doar o gândește.

Pe înserat, ajung la Acapulco. O vreme, rătăcesc pe bulevardele de lângă plajă. Geamurile de la mașină sunt coborâte și briza le ciufulește părul. Se opresc la un bar să bea ceva. De data asta tatăl lui B cere o tequila. Barul e modern și are aer condiționat. Tatăl lui B conversează cu ospătarul și cere informații despre hotelurile de pe plajă. Când se întorc la Mustang, pe cer au apărut câteva stele și tatăl lui B, pentru prima dată în cursul acelei zile, arată obosit. Și cu toate astea se mai perindă pe la vreo două hoteluri care, dintr-o pricină sau alta, nu par

să-i mulțumească, până să-l găsească pe cel potrivit. Hotelul se numește Briza și e mic, are piscină și se află la doi pași de plajă. Tatălui lui B îi place hotelul. Și lui B îi place. Cum nu e încă sezon, hotelul e aproape gol și prețurile sunt accesibile. Camera care le este repartizată are două paturi și o baie micuță cu duș; singura fereastră din cameră dă spre o curte interioară, unde se află piscina, și nu spre mare cum și-ar fi dorit tatăl lui B. Aerul condiționat, își dau seama imediat, nu funcționează. Dar camera e destul de răcoroasă, așa că ei nu protestează. Se instalează, își desfac bagajele, așază hainele în dulap, B își scoate cărțile pe noptieră, tatăl lui B face un duș cu apă rece, B se spală numai pe față, își pun alte cămăși, și, când termină, merg la cină.

La recepție dau peste un tip scund, cu dinți ca de iepure. E tânăr și pare simpatic, le recomandă un restaurant aproape de hotel. Tatăl lui B îl întreabă despre un local mai animat. B înțelege la ce se referă tatăl lui. Recepționarul însă nu pricepe. Un local cu ceva acțiune, zice tatăl lui B. Un loc unde să găsim fete, zice B. Aha, face recepționarul. Pentru o clipă B și tatăl lui rămân nemișcați, fără să vorbească. Recepționarul se apleacă, dispare dedesubtul tejghelei și reapare cu o carte de vizită pe care i-o întinde tatălui lui B. Acesta se uită la el, întreabă dacă stabilimentul prezintă încredere și pe urmă scoate o bancnotă pe care recepționarul o înșfacă din zbor.

Dar în noaptea aceea, după cină, s-au întors la hotel.

A doua zi, B se trezește devreme. Face un duș având grijă să nu facă gălăgie, se spală pe dinți, își pune slipul și iese din cameră. În holul restaurantului nu e nimeni, așa că B hotărăște să ia micul dejun în altă parte. Strada pe care se află hotelul este perpendiculară pe plajă. Pe plajă, doar un adolescent care închiriază plăci de surf. B îl întreabă cât costă ora. Adolescentul spune o sumă care lui B i se pare rezonabilă, așadar închiriază placa și intră în apă. În fața lui se vede o insulă și B hotărăște să se îndrepte către ea. La început nu se descurcă, dar nu

durează prea mult și reușește să o stăpânească. Marea, la ora aia, este limpede și înainte de a ajunge pe insulă, lui B i se pare că vede pești roșii pe dedesubtul plăcii, pești de vreo cincizeci de centimetri lungime care se duc spre țărm, în vreme ce el vâslește spre insulă.

Parcursul de la plajă la insulă durează fix cincisprezece minute. B nu știe acest lucru, fiindcă nu are ceas, iar timpul se dilată. Traversarea până la insulă i se pare o eternitate. Și chiar înainte de a ajunge, niște valuri neașteptate îi îngreunează apropierea de plajă, care pare să aibă un nisip cu totul altfel decât cel al plajei de la hotel, fiindcă nisipul acela, poate din cauza luminii de la ora respectivă (deși B nu e prea convins), are tonuri aurii și maronii, iar cel de pe insulă e de un alb strălucitor, de te dor ochii.

Atunci B încetează să mai împingă placa și stă liniștit, în voia valurilor, iar valurile încep să-l îndepărteze ușor de insulă. Când în sfârșit reacționează, placa e în larg din nou și astfel se trezește la jumătatea drumului. După ce calculează distanțele, B alege să se întoarcă. De data asta, drumul decurge foarte bine. După ce ajunge pe plajă, se apropie de el băiatul care închiria plăcile și îl întreabă dacă a avut vreo problemă. Niciuna, spune B. O oră mai târziu și fără să fi luat micul dejun, B se întoarce la hotel și îl găsește pe tatăl lui așezat în salon, cu o ceașcă de cafea și cu o farfurie pe care mai era încă o bucată de pâine prăjită și niște ouă.

Următoarele ore sunt neclare. Rătăcesc pe străzi, se uită din mașină la oameni, uneori coboară și iau câte-un suc sau câte-o înghețată. În după-amiaza aceea, pe plajă, în timp ce tatăl lui doarme lungit pe un șezlong, B citește din nou poeziile lui Gui Rosey și scurta poveste a vieții sau a morții acestuia.

Într-o zi, în sudul Franței sosește un grup de suprarealiști. Încearcă să obțină viză pentru Statele Unite. Nordul și vestul Franței se află sub ocupație germană. Sudul e controlat de

Pétain. Consulatul nordamerican amână de pe-o zi pe alta decizia de acordare a vizei. Din grupul de suprarealiști fac parte Breton, Tristan Tzara, Péret, dar și alții mai puțin cunoscuți. Din acest subgrup face parte și Gui Rosey. Fotografia lui este a unui poet minor, gândește B. E urât, adus de spate, seamănă cu un funcționar oarecare de minister sau de bancă. Până aici, în pofida tuturor nepotrivirilor, totul e normal, gândește B. Grupul de suprarealiști se întâlnește seară de seară într-o cafe-nea de lângă port. Fac planuri, discută, Rosey e acolo de fiecare dată. Într-o zi, totuși (pe înserat, intuiește B), Rosey dispare. La început, nu-i observă nimeni lipsa. E un poet minor, iar poeții minori trec neobservați. Însă, după câteva zile încep să-l caute. La pensiunea unde trăsesese, nimeni nu știa nimic de el, valizele, cărțile erau acolo, neatinse, motiv pentru care părea greu de crezut ca Rosey să fi plecat fără să plătească, o practică obișnuită în pensiunile de pe Coasta de Azur. Prietenii lui îl caută. Trec pe la toate spitalele și pe la toate posturile de jandarmi. Nimeni nu știa nimic despre el. Într-o bună dimineată, li se aprobă vizele și cei mai mulți dintre ei se îmbarcă pe un vapor și pleacă spre Statele Unite. Cei rămași, cei care nu vor primi vreodată vreo viză, uită imediat de Rosey, preocupați să se pună la adăpost pe ei înșiși în vremuri ca acelea, când disparițiile și crimele în masă erau la ordinea zilei.

Noaptea, după ce au cinat la hotel, tatăl lui B îi propune să viziteze locul acela unde puteau să aibă parte de acțiune. B se uită la tatăl lui. E blond (B e brunet), cu ochii cenușii și e puternic. Pare fericit și hotărât să se distreze. Acțiune? Ce fel de acțiune?, întreabă B, care știa foarte bine despre ce vorbea tatăl lui. Cea dintotdeauna, spune tatăl lui B. Băutură și femei. B tace o vreme, de parcă ar fi rumegat un răspuns. Tatăl se uită la el. S-ar fi zis că în privirea lui era un fel de așteptare, când, de fapt, era doar blândețe. Într-un final, B zice că el n-are chef să facă amor cu nimeni. Dar nu e vorba să ți-o pui cu careva,

zice tatăl, ci doar să mergem, să ne uităm, bem ceva și stăm cu prietenii. Cu care prieteni, zice B, că doar nu cunoaștem pe nimeni? Întotdeauna îți faci prieteni la manej. Cuvântul manej l-a dus cu gândul la cai. Când împlinise șapte ani, tatăl lui îi cumpărase un cal. De unde era calul meu? zice B. Tatăl, care nu înțelege la ce se referă, se enervează. Care cal?, întreabă. Ală pe care mi l-ai cumpărat când eram mic, zice B, în Chile. A, Zafarrancho, zice tatăl, și zâmbește. Era un cal autohton, din Chiloé, zice, și după câteva clipe aduce iarăși vorba despre bordeluri. După cum vorbește despre ele, ai zice că se gândește la saloane de dans, își zice B. Și tac amândoi.

În noaptea aceea nu mai merg nicăieri.

În timp ce tatăl doarme, B se duce să citească pe terasă, lângă piscină. Nu mai e nimeni în afară de el. Terasa e curată și pustie. De la masa lui, B poate vedea o parte din recepție, unde același receptioner din seara precedentă stă și citește ceva sau face socoteli, în picioare, la tejghea. B citește din suprarealiștii francezi, din Gui Rosey. Și adevărul e că Gui Rosey nu i se pare interesant. Îi place Desnos, îi place Éluard, mult mai mult decât Rosey, și totuși la sfârșit revine asupra lui Rosey, asupra versurilor și fotografiei de studio a acestuia, în care apare ca o ființă suferindă și solitară, cu ochi mari și sticloși și cu o cravată de culoare închisă care pare să-l gâtuie.

Cu siguranță s-a sinucis, și-a spus B. Știa că nu avea să obțină vreodată viza de Statele Unite sau de Mexic și a hotărât să-și pună capăt zilelor acolo. Își imaginează sau încearcă să-și imagineze un oraș de coastă din sudul Franței. B n-a călătorit încă în Europa. Străbătuse aproape toată America Latină, dar n-a pus piciorul în Europa. Așa că imaginea asupra orașului mediteraneean e condiționată de imaginea pe care o are despre Acapulco. Căldură, un hotel mic și ieftin, plaje cu nisip auriu și plaje cu nisip argintiu. Și un zvon îndepărtat de muzică. B nu știe că din tabloul lui lipsește un zgomot definitoriu: cel al parâmelor

ambarcațiunilor care acostează la țărm în toate orașele de coastă. Mai ales al ambarcațiunilor mici: zgomotul parâmelor în noapte, chiar și atunci când marea e liniștită ca o farfurie de supă.

Pe neașteptate, pe terasă își face apariția cineva. O siluetă feminină care se așază la o masă mai retrasă, într-un colț, lângă două urne. La scurt timp, recepționarul se apropie de ea cu o băutură. Pe urmă, în loc să meargă spre recepție, băiatul se apropie de B, care stă pe marginea piscinei și îl întreabă cum se simt el și tatăl lui. Foarte bine, zice B. Vă place la Acapulco? întreabă recepționarul. Mult, răspunde B. Dar la San Diego?, întreabă recepționarul. B nu înțelege întrebarea. San Diego? Pentru o clipă are impresia că recepționarul vorbește despre hotel, dar pe urmă își dă seama că hotelul nu se numea așa. Care San Diego?, zice B. Recepționarul zâmbește. Clubul de curve, zice. Atunci B își amintește de cartea de vizită pe care recepționarul i-a dat-o tatălui său. N-am ajuns încă acolo. E un loc sigur, spune recepționarul. B dă din cap într-un mod care lăsa loc de multe interpretări. E pe bulevardul Constituyentes, spune recepționarul. Tot acolo mai e un club, Ramada, dar nu e de încredere. Ramada, zice B, în timp ce se uită la silueta feminină nemișcată din colțul terasei, între două urne uriașe ale căror umbre se alungesc și se subțiază până la a se estompa sub mesele învecinate, la paharul ei aproape neatins. La Ramada mai bine să nu mergeți, zice recepționarul. De ce? spune B ca să nu tacă, în fond el nu are nici cea mai mică intenție de a se duce în niciunul din cluburi. Nu e de încredere, spune recepționarul, și, în întuneric, dinții lui ca de iepure strălucesc în penumbra care a învăluit deodată toată terasa, de parcă cineva din recepție ar fi stins jumătate din lumini.

Când recepționarul pleacă, B redeschide cartea de poezie, dar cuvintele sunt ilizibile, așa că lasă cartea deschisă pe masă și închide ochii și nu aude zgomot de parâme, ci un zgomot atmosferic, de uriașe straturi de aer cald care se lasă peste hotel

și peste copacii care îl înconjoară. Are chef să intre în piscină. Ba chiar se gândește că ar putea să facă asta.

Atunci femeia din colț se ridică și se îndreaptă spre scările care leagă terasa de recepție, dar la mijlocul drumului se oprește, de parcă i s-ar fi făcut rău, cu o mână sprijinită de o jardiniară unde nu mai erau flori, ci doar niște buruieni.

B se uită atent la ea. Femeia poartă o rochie de culoare deschisă, cu talie joasă, dintr-un material moale, cu un decolteu amplu care-i dezgolește umerii. B crede că o să-și continue drumul, dar ea nu se mișcă, cu mâna încleștată pe jardiniară, cu privirea plecată, și atunci B se ridică, cu cartea în mână, și se apropie de ea. Prima surpriză e chipul ei. Femeia are, după aprecierea lui B, vreo șaiszeci de ani, deși el, de la distanță, nu i-ar fi dat mai mult de treizeci. E americană, iar când B se apropie de ea, ea ridică privirea și-i zâmbește. Bună seara, spune ea în spaniolă cu un accent destul de aiurea. Ați pățit ceva?, întreabă B. Femeia nu înțelege ce-i spune și B trebuie să repete, de data asta în engleză. Nu, doar mă gândeam la ceva, spune femeia zâmbind în continuare. B meditează câteva secunde la ceea ce tocmai a rostit femeia. Mă gândeam, mă gândeam, mă gândeam. Și deodată detectează în această declarație o amenințare. Ceva care se apropie dinspre mare. Ceva care înaintează purtat de norii întunecați care străbat nevăzuți golful Acapulco. Dar nu se mișcă, nu face nici cea mai mică mișcare ca să nu rupă vraja în care se simte prins. Atunci femeia se uită la cartea care atârnă în mâna stângă a lui B și îl întreabă ce citește, iar B răspunde: poezie. Citesc versuri. Iar femeia îl privește în ochi cu același zâmbet pe chip (un zâmbet care e și strălucitor, și acru în același timp, conchide B, mai neliniștit cu fiecare clipă care trece) și îi spune că pe vremuri și ei îi plăcea poezia. A căror poezi?, întreabă B fără să i se clintească vreun mușchi pe față. Nu-mi aduc aminte acum, spune femeia, și pare să se adâncească din nou în contemplarea a ceva ce numai

ea putea vedea. Lui B însă i se pare că face un efort ca să-și amintească și așteaptă tăcut. După o vreme, ea îl fixează iar cu privirea și spune: Longfellow. Și imediat începe să recite un text cu o rimă lipicioasă care lui B îi amintește de un cântec pentru copii, ceva, oricum, complet diferit de poezii pe care îi citea el. Ați auzit de Longfellow?, întreabă femeia. B dă din cap că nu, cu toate că adevărul e că citise ceva-ceva. Eu l-am învățat la școală, spune femeia cu același zâmbet invariabil. Și pe urmă adaugă: Nu vi se pare că e foarte cald aici? E foarte cald, murmură B. E posibil să vină furtuna, spune ea. În clipa aceea B ridică ochii: nu vede nicio stea. Vede doar luminile aprinse în hotel. Iar la fereastra camerei lor vede o siluetă care se uită la el și care se retrage brusc ca și cum deodată s-ar fi dezlănțuit o ploaie tropicală.

La început, nu înțelege nimic.

Tatăl său e acolo, de cealaltă parte a ferestrei, acoperit cu un halat albastru, un halat pe care l-a adus de-acasă și pe care B nu îl știe, în orice caz nu era unul din dotarea hotelului, și se uită la ei fix, iar când și-a dat seama că și B l-a văzut pe el, s-a tras mai în spate, de parcă l-ar fi mușcat un șarpe (ridică ușor mâna în semn de salut) și dispare în spatele perdelelor.

E *Cântecul lui Hiawatha*, spune femeia. B se uită la ea. *Cântecul lui Hiawatha*, zice femeia, poemul lui Longfellow. A, da, răspunde B.

După care, femeia îi urează noapte bună și se retrage încet: mai întâi urcă scările până la recepție, acolo se oprește puțin, schimbă câteva cuvinte cu cineva pe care B nu-l vede și, în sfârșit, dispare cu totul, tăcută, pe holul hotelului, cu figura ei de-a lungul șirului de ferestre, până cotește pe coridorul dinspre scara interioară.

Cam la o jumătate de oră după aceea, B intră la el în cameră și își găsește tatăl dormind. Preț de câteva secunde, înainte să pornească spre baie ca să se spele pe dinți, B, aflat lângă

marginea patului, se uită la el (foarte încordat, de parcă ar fi gata de luptă). Noapte bună, papa, spune. Tatăl lui nu dă nici cel mai mic semn cum că l-ar fi auzit.

În cea de-a doua zi a sejurului lor în Acapulco, B și tatăl lui merg să-i vadă pe cei care săreau de pe stânci. Au două posibilități: să urmărească spectacolul de pe o platformă în aer liber sau să intre în restaurantul hotelului care se înalță peste La Quebrada. Tatăl lui B întreabă ce prețuri sunt. Prima persoană căreia i se adresează nu știe care sunt prețurile. Tatăl lui B insistă. În final, un bătrân fost săritor care se învârtea și el pe-acolo rostește două cifre. Un loc la fereastra hotelului costă de șase ori mai mult decât afară pe platformă. Tatăl lui B nu stă pe gânduri: hai la bar, spune, stăm mai comod acolo. B îl urmează. La bar, vestimentația lor face notă discordantă cu cea a restului turiștilor, în majoritate nord-americani sau mexicani în haine de vară. Hainele lui B și cele ale tatălui său sunt hainele tipice locuitorilor din DF, haine parcă ieșite dintr-un vis nefârșit. Chelnerii observă diferența imediat. Știu că oamenii ca ei lasă de obicei bacșiș mic și nu se grăbesc să-i servească. Iar spectacolul, culmea, de unde stau ei acum, nu se vede mai deloc. Mai bine am fi rămas pe platformă, zice tatăl lui B. Cu toate că nici aici nu-i rău, adaugă. B dă din cap. Odată terminată sesiunea de sărituri și după ce au băut două halbe de fiecare, ies la aer și încep să facă planuri pentru restul zilei. Pe platformă nu mai e nimeni, dar tatăl lui B îl zărește, așezat pe un pilon, pe bătrânul fost săritor și se apropie de el.

Fostul săritor e scund și are umerii foarte lați. Citește un roman western și nu-și ridică privirea din carte până când B și tatăl acestuia nu ajung lângă el. Atunci îi recunoaște și îi întreabă ce părere au despre spectacol. N-a fost rău, a zis tatăl lui B, dar cred că pentru sporturi de mare precizie ca acesta e nevoie de mai multă experiență ca să-ți poți face o idee. Domnul a fost sportiv? Tatăl lui B se uită la el preț de câteva clipe și pe urmă

răspunde: Ei, am făcut și noi câte ceva la viața noastră. Fostul săritor se ridică brusc în picioare cu o mișcare energică, de parcă s-ar fi aflat iarăși pe marginea stâncilor falezei. Să tot aibă vreo cincizeci de ani, socotește B, adică nu e mult mai în vârstă decât taică-său, deși pielea feței, cu niște riduri care par cicatrice, îl fac să arate mai bătrân decât e. Domnii sunt în vacanță?, întreabă fostul săritor. Tatăl lui B încuviințează cu un zâmbet. Și ce sport ați practicat, domnule, dacă nu sunt indiscret? Box, răspunde tatăl lui B. Măi, să fie, zice fostul săritor, probabil la categoria grea, nu-i așa? Tatăl lui B zâmbește larg și răspunde că da.

Fără să știe prea bine cum, B se trezește mergând alături de tatăl lui și de fostul săritor până la locul unde au parcat Mustangul și se urcă toți trei în mașină, iar B aude, de parcă ar fi ascultat radioul, o seamă de indicații pe care fostul săritor i le dădea lui taică-său. Mașina alunecă o vreme pe bulevardul Miguel Alemán, apoi cotește și pătrunde în interiorul zonei de coastă și nu durează prea mult până când peisajul de hoteluri și restaurante turistice se preschimbă într-unul urban cu tentă tropicală. Mașina continuă să urce, îndepărtându-se de potcoava aurită de la Acapulco, apucând pe drumuri prost sau deloc asfaltate, până când se oprește pe trotuarul prăfuit al unui fel de restaurant sau mai bine zis fast-food (deși pare cam mare pentru un fast-food, își zice B). Fostul săritor și cu taică-său coboară imediat. Nu le-a tăcut gura tot drumul și continuă să sporovăiască chiar și pe trotuar, unde îi vede făcând gesturi de neînțeles, în timp ce îl așteaptă pe el să vină. B nu se grăbește să coboare din mașină. Hai să mâncăm, îi zice tatăl. Da, haide.

Înăuntru, în local, e cam întuneric și numai un sfert din spațiu e ocupat de mese. Restul pare un ring de dans, cu o estradă pentru orchestră, delimitată de restul spațiului de o balustradă din lemn natur. Când intră, B nu vede nimic din

cauza contrastului dintre lumina de-afară și penumbra dinăuntru. Pe urmă zărește un bărbat, care aduce cu fostul săritor, apropiindu-se de taică-său și de săritor și după ce ascultă cu atenție o prezentare pe care B n-o înțelege, îi întinde mâna lui taică-său, iar la câteva clipe după aceea, și lui B. B întinde și el mâna și o strânge pe a necunoscutului. Acesta rostește un nume și strânge și el puternic mâna lui B. Gestul e prietenesc, dar strângerea de mână se dovedește mai curând violentă. Bărbatul nu surâde. B preferă să nu zâmbească nici el. Tatăl lui B și fostul săritor s-au așezat deja la o masă. B se așază și el. Tipul care aduce cu fostul săritor și care reiese că ar fi fratele acestuia rămâne în picioare, atent la comandă. Domnul de aici, zice fostul săritor, a fost campion pe țară la box, categoria supergreu. Sunteți străini?, întreabă bărbatul. Chileni, răspunde tatăl lui B. Aveți *huachinango*?¹, întreabă fostul plonjor. Da, răspunde bărbatul. Atunci, vrem și noi unul, pregătiți ca prin părțile locului, la jar, continuă fostul săritor. Și bere pentru toți, zice și tatăl lui B, și pentru dumneata. Mulțumesc, murmură bărbatul, în timp ce scoate un carnețel în care notează cu dificultate comanda a cărei memorare e, după părerea lui B, o joacă de copii.

Odată cu berea, bărbatul le aduce și un castron cu biscuiți sărați și trei castronașe cu stridii. Sunt proaspete, zice fostul săritor în timp ce le pune chili. Ce bizar, nu? Chestia asta să se numească chili, iar țara dumneavoastră Chile, zice fostul săritor arătând spre recipientul cu sos picant de un roșu aprins. Într-adevăr, ce bizar, conchide tatăl lui B. Nouă, chilenilor, întotdeauna treaba asta ne-a atârnat curiozitatea, adaugă el. B se uită la taică-său cu o neîncredere aproape insesizabilă. Restul

¹ Huachinango (iht.) — *Lutjanus campechanus*, pește oceanic, de până la 1 metru lungime, de culoare roșie, chiar și cu ochii roșii, trăiește mai ales pe fund, în zone stâncoase.

discuției, până să aducă *huachinango* la masă, se învâрте în jurul boxului și a săritului de pe stânci.

După ce termină de mâncat, B și tatăl lui părăsesc localul. Timpul zburase fără ca ei să-și fi dat seama, se făcuse deja șapte seara. Fostul săritor îi însoțește. Pentru o fracțiune de secundă, lui B i se pare că n-or să mai scape de el niciodată, dar, când ajung în Acapulco, în centru, fostul săritor îi roagă să oprească în apropierea unei săli de biliard. După ce rămân numai ei doi, tatăl lui B face aprecieri favorabile asupra felului în care au fost tratați și asupra costului felului cu pește. Dacă l-am fi mâncat aici, zice, arătând spre hotelurile de pe faleză, ne-ar fi costat ochii din cap. Când ajung în cameră, B se schimbă în costum de baie și se duce pe plajă. Înoată o bucată de vreme, după care stă pe plajă încercând să citească ceva, profitând că încă mai e lumină. Citește din poezii suprarrealiști și nu pricepe nimic. Un bărbat pacific și solitar, în pragul morții. Imagini, răni. Nu vede nimic altceva. Și, de fapt, imaginile se estompează încetul cu încetul și rămân doar rănilor. Un poet minor dispare în vreme ce așteaptă o viză pentru Lumea Nouă. Un poet minor dispare fără să lase nicio urmă, pradă disperării și blocării într-un orașel oarecare de pe riviera franceză. Nu se face nicio anchetă. Nu există niciun cadavru. Când B încearcă să citească din Daumal, peste plajă s-a lăsat întunericul, iar el închide cartea și se întoarce agale la hotel.

După cină, tatăl îi propune să iasă să se distreze. B refuză invitația. Îl îndeamnă pe taică-său să meargă singur, iar el urmează să rămână în cameră să se uite la televizor. Nu-mi vine să cred, zice tatăl, că la vârsta ta te porți ca un bătrân. B se uită la taică-său, care făcuse duș și se îmbrăcase cu haine curate, și începe să râdă.

Înainte să plece, B îi spune lui taică-său să aibă grijă. Tatăl îi răspunde din pragul ușii că merge doar să bea un păhărel. Tu să ai grijă, îi spune, și închide ușa încet.

După ce a rămas singur, B își scoate pantofii, caută țigările, dă drumul la televizor și se întinde pe pat. Fără să-și dea seama doarme. Visează că locuiește (sau se află în vizită) în orașul titanilor. Nu e decât o rătăcire permanentă pe niște străzi enorme și întunecate pe care le ține minte din alte vise. Și are în vis, o atitudine pe care știe că în stare de veghe nu o are. O atitudine față de clădirile ale căror umbre voluminoase par să se ciocnească unele de altele, o atitudine nu foarte curajoasă, ci mai degrabă indiferentă.

După un timp, tocmai când serialul de la televizor se încheie, B se trezește brusc, ca ars, se ridică, închide televizorul și se uită pe fereastră. Pe terasă, pe jumătate ascunsă în același colț de cu o noapte înainte, nordamericanca, la un pahar de alcool sau de suc de fructe. B se uită la ea și pe urmă pleacă de lângă fereastră, se așază pe pat, deschide cartea cu poezii supra-realiști și încearcă să citească. Dar nu reușește. Așa că încearcă să se gândească și, în acest sens, se întinde din nou pe pat, cu brațele pe lângă corp și cu ochii închiși. Pentru o clipă i se pare că va adormi repede. Ba chiar aproape că vede o stradă a orașului din vis. Dar își dă imediat seama că nu făcea decât să-și amintească visul și atunci deschide ochii și stă o vreme cu ochii în tavan. După care stinge lumina de pe noptieră și se duce din nou la fereastră.

Americanca e tot acolo, neclintită, iar umbrele urnelor de flori se alungesc până ce se unesc cu umbrele meselor vecine. Apa din piscină adună reflexele luminilor de la recepție, care, spre deosebire de terasă, e complet luminată. Deodată, la intrarea în hotel se oprește o mașină. Lui B i se pare că ar fi Mustangul tatălui său. Dar, cum trece ceva vreme și în hotel nu intră nimeni. B se gândește că poate s-a înșelat. Și fix atunci distinge silueta tatălui său urcând scările. Mai întâi capul, apoi umerii lați, apoi restul trupului care se sfârșește cu pantofii, niște mocasini albi care pe B îl deranjează profund, dar a căror

vedere trezește acum în el ceva asemănător cu tandrețea. Tatăl său intră în hotel de parcă ar dansa. Tatăl său intră de parcă s-ar întoarce de la un priveghi, încântat că e încă în viață. Dar, și mai curios încă, e că, după ce poposește o clipă la recepție, tatăl face cale-ntoarsă și o ia spre terasă: coboară treptele, înconjoară piscina și merge să se așeze la masa cea mai apropiată de cea a americancei. Și când, într-un târziu apare tipul de la recepție cu paharul cerut, după ce achită nota, fără ca măcar să aștepte ca receptionerul să dispară, tatăl lui se ridică și se apropie, cu paharul în mână, de masa americancei și rămâne așa, în picioare, bând, vorbind, gesticulând, până când femeia îl poștește cu un gest să ia loc și el se așază lângă ea.

E prea bătrână pentru el, își zice B. Pe urmă se întoarce în pat, se întinde, dar nu trece multă vreme și își dă seama că i-a fugit somnul de tot. Dar nu vrea să aprindă lumina (deși are chef să citească), nu vrea ca tatăl să creadă, nici măcar pentru o clipă, că îl pândește. Și stă mult timp, așa, pe gânduri. Se gândeste la femei, la călătorii. În cele din urmă adoarme.

Se trezește brusc din somn de două ori, dar de fiecare dată patul tatălui e gol. A treia oară, e dimineață, tăică-său e în pat, dormind adânc, cu spatele la el. Atunci aprinde lumina și pentru câțva timp lenevește în pat, citind și fumând.

În dimineața aceea B se duce din nou pe plajă și închiriază iar o placă de surf. De data asta însă ajunge la insulă fără nicio problemă. Acolo bea un suc de mango și face baie într-o mare în care nu mai e nimeni. Pe urmă se întoarce pe plaja de la hotel, îi înapoiază placa adolescentului care se uită la el cu un zâmbet larg și se întoarce spre hotel pe un drum mai lung și mai ocolit. În restaurantul hotelului își întâlnește tatăl care își bea cafeaua. Se așază lângă el. Tatăl e proaspăt bărbierit, iar obrazul lui împrăstie un miros de colonie ieftină care lui B nu-i displace. Pe obrazul drept are o zgârietură care pleacă dinspre ureche și se întinde până la bărbie. B se gândește să-l întrebe

cum a fost noaptea trecută, dar până la urmă se hotărăște să nu-l întrebe nimic.

Restul zilei se scurge ca prin ceață. La un moment dat, B și tatăl lui merg pe o plajă de lângă aeroport. Plaja e enormă și e mărginită de niște cabane acoperite cu trestie unde pescarii își țin ustensilele. Marea e agitată: un timp, B și tatăl lui stau și se uită la valurile care se sparg în golful Puerto Marqués. Un pescar de lângă ei le spune că nu e o zi bună de baie. Așa le spune tatăl lui B, și, cu toate astea, intră în apă. B se așază pe nisip, cu genunchii în sus și se uită la taică-său care porneste înaintea prin valuri. Pescarul duce mâna streășină la ochi și strigă ceva ce B nu înțelege. Pentru o clipă, capul tatălui său, brațele lui care înoată către adânc dispar din câmpul lui vizual. Lângă pescar au apărut acum și doi copii. Se uită cu toții spre mare, în picioare, în vreme ce el continuă să stea jos. Pe cer apare, foarte silențios, un avion de pasageri. B nu se mai uită la mare, se uită după avion până ce acesta se pierde în spatele unui deal plin de vegetație. B își amintește cum s-a trezit fix cu un an în urmă pe aeroportul din Acapulco. El venea din Chile, singur, iar avionul făcea o escală la Acapulco. Când a deschis ochii, își amintește B, a văzut o lumină portocalie, cu nuanțe de roșu și albastru, ca un film ale cărui culori se ștergeau, și atunci a înțeles că a ajuns în Mexic și că era, cumva, salvat. Acest lucru se întâmpla în 1974, iar B nu împlinise încă douăzeci și unu de ani. Acum are douăzeci și doi, iar tatăl lui face patruzeci și nouă. B închide ochii. Nisipul e rece. Când deschide ochii din nou, îl vede pe taică-său ieșind din apă. B închide ochii din nou și îi deschide doar când o mână mare și udă se așază pe umărul lui, iar vocea tatălui îl îmbie să mănânce ouă de broască țestoasă uriașă.

Există lucruri care se pot povesti și lucruri care nu se pot povesti, se gândește B, abătut. Și știe că din clipa aceea avea să se apropie dezastrul.

Și totuși următoarele patruzeci și opt de ore se scurg într-un mod oarecum liniștit, pe care tatăl lui îl identifică drept „conceptul de vacanță” (iar B nu e foarte sigur dacă tatăl lui își râde de el sau e serios). Merg în fiecare zi la plajă, mănâncă la hotel sau la vreun restaurant de pe bulevardul Lopez Mateos, unde sunt prețuri mai mici, într-una din seri închiriază o barcă pentru amândoi, o ambarcațiune de plastic, minusculă, și parcurg conturul plajei celei mai apropiate de hotelul lor, navigând odată cu vânzătorii de chilipiruri care se deplasau pe plăci sau cu niște bărci de dimensiuni infime, ca niște somnambuli sau ca niște marinari morți, purtându-și mărfurile de la o plajă la alta.

Ambarcațiunea, pe care tatăl lui B o aducea mult prea aproape de stânci, se răstoarnă. Incidentul, bineînțeles, n-are nici cea mai mică importanță. Amândoi știu să înoate foarte bine, iar ambarcațiunea e făcută să se răstoarne, e foarte ușor să o întorci la loc și să urci iar în ea. Ceea ce și fac, B și tatăl lui. N-am fost în niciun moment în pericol, își spune B. Și-atunci, după ce s-au urcat amândoi din nou în barcă, tatăl lui B își dă seama că și-a pierdut portmoneul și spune asta. Zice, ducând mâna în dreptul inimii: Portmoneul meu, și fără să mai stea pe gânduri se aruncă în apă. Pe B îl umflă râsul, dar pe urmă, lungit în barcă, se uită în apă și nu vede nici urmă de taică-său și pentru o secundă și-l închipuie bâjbâind sau, mai rău, ducându-se la fund ca un pietroi, dar cu ochii deschiși, într-o gaură adâncă, gaură la suprafața căreia se legăna barca lor cu el cu tot, undeva între râs și spaimă. Și atunci B se ridică și, după ce se uită și spre celălalt capăt al bărcii și nu vede nimic, se aruncă și el în apă și atunci are loc următoarea scenă: în vreme ce B coboară, cu ochii deschiși, tatăl lui urcă (s-ar putea spune că aproape că se ating) cu ochii deschiși și cu portmoneul în mâna dreaptă; odată ajunși unul în dreptul celuilalt se privesc, dar nu-și pot corecta, nici măcar pentru o clipă, traiectoriile, așa că tatăl lui B urcă în liniște, iar B continuă să se scufunde în liniște.

Pentru rechini, pentru majoritatea peștilor (mai puțin pentru cei zburători), iadul este suprafața apei. Pentru B (ce pentru majoritatea tinerilor de douăzeci și doi de ani) iadul uneori este fundul mării. În timp ce străbat în sens invers sensul făcut de tatăl lui, se gândește că de data asta chiar nu are motive de răs. Pe fundul mării nu dă de nisip, așa cum se aștepta într-un fel să găsească, ci doar de stânci, de roci care se sprijineau una de cealaltă, de parcă locul acela de lângă țărm ar fi fost un munte scufundat, iar el s-ar fi găsit pe vârful cel mai înalt, abia la începutul coborâșului. Pe urmă, începe să urce și de jos, se uită la barcă și i se pare că aceasta levitează, ba câteodată pare pe punctul de a se scufunda, cu tatăl său aflat chiar în centru, încercând să fumeze o țigară udă.

După asta paranteza se închide, se scurg cele patruzeci și opt de ore de grație în care B și tatăl lui au trecut prin câteva baruri din Acapulco, au dormit trântiți pe plajă, au mâncat și au râs chiar, și începe o perioadă glacială, aparent normală, dar guvernată de niște zei înghețați (zei care, pe de altă parte, nu interacționează nicicum cu acea căldură care domnește peste Acapulco), ceasuri pe care altădată, poate atunci când era adolescent, B le numea *plictiseală*, dar pe care acum nu le-ar mai numi așa, ci mai degrabă, *dezastru*, un dezastru deosebit, un dezastru care pe deasupra oricărui alt lucru îl îndepărta pe B de tatăl lui, acesta fiind prețul pe care trebuia să-l plătească pentru că existau.

Totul a început de la apariția fostului săritor. B își dă seama numaidecât că venise să-l caute pe tatăl lui și nu, ca să spunem așa, pentru grupul familial pe care îl alcătuiau împreună. Tatăl lui B îl invită pe fostul săritor la un pahar pe terasa hotelului. Fostul săritor zice că știe el un loc mai bun. Tatăl lui B îl privește și zâmbește și pe urmă zice, să-i dăm drumul. Când ajung în stradă se lăsase seara și, pentru o clipă, B simte un junghi inexplicabil și e de părere că poate ar fi fost mai bine să fi rămas la hotel, să-l lase pe taică-său să se distreze singur. Dar e prea

târziu. Mustangul urcă pe bulevardul Constituyentes, iar tatăl lui B caută în buzunar cartea de vizită pe care i-o dăduse cu câteva seri înainte tipul de la recepție. Colivia cu puicuțe se numește San Diego, zice. Fostul săritor spune că locul ăla e mult prea scump. Am bani, zice tatăl lui B, locuiesc în Mexic din 1968 și e prima oară când îmi iau concediu. B, care stă lângă taică-său, se uită în oglinda retrovizoare să vadă fața fostului săritor, dar nu reușește. Așa că mai întâi trec pe la San Diego și stau un timp să bea ceva și să danseze cu fetele, cărora pentru fiecare dans trebuie să le dea un tichet cumpărat de la bar. Tatăl lui B cumpără pentru început trei tichete. Sistemul ăsta, zice fostul săritor, are ceva ireal. Pe urmă, mânat de entuziasm, cumpără un teanc întreg. B dansează și el. Prima lui pereche este o tânără zveltă, cu trăsături indiene. A doua, o femeie cu sâni mari care pare îngrijorată sau enervată dintr-o pricină pe care B nu are s-o afle. Cea de-a treia e grasă și fericită și la câteva clipe de la începerea dansului îi spune la ureche că e drogată. Ce-ai luat, întreabă B. Viermi halucinogeni, spune femeia, iar B începe să râdă. Tatăl lui dansează cu tânăra care pare indiană, iar B se uită la ei din când în când. De fapt, toate femeile par indiene. Aceea cu care dansează tatăl are un zâmbet frumos. Vorbesc (vorbesc întruna), deși B nu aude ce-și spun. După asta, tatăl lui B dispăre și B se duce la bar, lângă fostul săritor. Încep și ei să vorbească. Despre vremuri apuse. Despre curaj. Despre coastele abrupte în care se sparg valurile. Despre femei. Subiecte care pe B nu-l preocupă sau care, cel puțin atunci, nu-l preocupau. Și, cu toate astea, vorbesc.

După vreo jumătate de oră, tatăl lui se întoarce la bar. Părul lui blond e ud și tocmai l-a pieptănat (tatăl lui își piaptăna părul pe spate) și are fața roșie. Zâmbește fără să zică nimic, iar B se uită la el fără să zică nimic. E timpul să mâncăm, zice. B și fostul săritor îl urmează până la Mustang. La cină, într-un local lung ca un coșciug, cer fructe de mare. În timp ce mănâncă, tatăl lui

B se uită la B ca și cum ar aștepta un răspuns. B continuă să uite și el în ochii lui, fără să-și plece privirea. Telepatic, spune: Nu există niciun răspuns, pentru că nu e valabilă întrebarea. Întrebarea e imbecilă. Pe urmă, fără să știe cum, B îl urmează pe tatăl lui și pe fostul săritor (care una-două toa- despre box ajung să vorbească) până într-un local din suburbi- ile din Acapulco. Clădirea e din lemn și cărămidă, cu puține ferestre, iar înăuntru e un tonomat cu melodii de-ale lui Lucha Villa și Lola Beltrán. Brusc, lui B i se face greață. Abia atunci se desparte de tatăl lui și caută o toaletă sau curtea din spate sau o ieșire la stradă, dându-și seama că a băut peste măsură. Își mă- dă seama și că niște mâini aparent ospitaliere nu-i permit să iasă în stradă. Se tem că o șterg, crede B. Pe urmă vomită de câteva ori într-o curte unde sunt îngrămădite lăzi de bere și unde mai e și un câine legat, iar după ce se ușurează, se uită la stele. Nu trece mult timp și lângă el apare o femeie. Umbra ei e mai întu- necată decât noaptea. Rochia ei, însă, e albă și asta îl ajută pe B să o vadă. Ți faci un oral? zice. Are o voce tânără și miroase a rachiu. Curva se pune în genunchi și îi desface șlițul pantalo- nilor. Abia atunci înțelege și B și o lasă să facă ce vrea. După ce termină, îl ia cu frig. Curva se ridică și B o ia în brațe. Pri- vesc amândoi în noapte. Când B spune că vrea să se întoarcă la tatăl lui, femeia nu îl urmează. Haide, spune B, și o trage de mână, dar ea se împotrivește. Și B își dă seama în momentul acela că nu-i văzuse fața. Mai bine așa. Doar am luat-o în brațe. se gândește, nici măcar nu știu cum arată. Înainte să intre în local se întoarce și se uită la curva care s-a apropiat de câine și-i mângâia.

Înăuntru, tatăl lui stă la o masă cu fostul săritor și alți doi tipi. B se apropie din spate și îi șoptește ceva la ureche. Hai să mergem. Taică-său e prins într-o partidă de cărți. Câștig, zice, nu pot să merg. Aștia ne curăță de bani, se gândește B. Și ridică privirea la femeile care se uitau la el și la tatăl lui, cu vizibilitate

milă. Ele știu ce o să ni se întâmple, își spune B. Ești beat?, îl întreabă taică-său, care mai cere o carte. Nu, răspunde B, acum nu mai sunt. Ești drogat?, întreabă taică-său. Nu, răspunde B. Moment în care taică-său zâmbește și cere o tequila, iar B se ridică și se duce la bar de unde se uită ca un nebun spre locul crimei. În momentul acela, B știe că aceasta e ultima călătorie pe care o mai face împreună cu taică-său. Deschide ochii, închide ochii. Curvele îl privesc curioase, una îi oferă ceva de băut, dar B face un gest de refuz. Uneori, când stă cu ochii închiși, B îl vede pe taică-său cu un pistol în fiecare mână intrând pe o ușă aflată într-un loc care n-ar trebui să aibă uși. Și totuși taică-său intră pe-acolo, în grabă, cu ochi lui cenușii strălucitori și cu părul răvășit. Niciodată n-o să mai călătorim împreună, își zice B. Asta-i tot. Lucha Villa cântă din tonomat, iar B se gândește la Gui Rosey, poet minor dispărut în sudul Franței. Tatăl lui împarte cărțile, râde, povestește întâmplări și ascultă întâmplări care mai de care mai sordide. B își amintește când s-a întors din Chile în 1974 și s-a dus acasă să-l vadă. Taică-său își rupsese un picior și stătea în pat și citea un ziar de sport. Îl întrebase cum i-a fost și B îi povestise aventurile lui. Pe scurt: războaiele de flori¹ ale Americii Latine. Era cât pe ce să fiu omorât, a zis. Tatăl lui s-a uitat la el și i-a zâmbit. De câte ori? a întrebat. De cel puțin două ori, a răspuns B. Moment în care taică-său începe să râdă în hohote, iar B încearcă să gândească limpede. Gui Rosey s-a sinucis, își spune, sau a fost ucis. Cadavrul lui zace pe fundul mării.

O tequila, zice B. O femeie îi toarnă cam jumătate de pahar. Să nu mi te îmbeți iarăși, tinere. Nu, sunt bine acum, răspunde B, perfect lucid. Și nu trece mult timp că alte două femei își fac

¹ În original, *Las guerras floridas* — aluzie la războaiele sacrificiale în Imperiul aztec; războaie intertribale, duse exclusiv în scopul capturării de prizonieri care deveneau ofrande aduse Zeului-Soare; inimile acestor războinici erau considerate flori.

apariția lângă el. Ce vreți să beți?, întreabă B. Tatăl tău e foarte simpatic, zice una din ele, cea mai tânără, cu părul negru lung, poate chiar cea care mi-a supt-o puțin mai devreme, își spune B. Și își aduce aminte (sau încearcă să-și amintească scene aparent fără nicio legătură: prima dată când fumase de față cu taică-său, la paisprezece ani, un Viceroy, într-o dimineață când amândoi așteptau în camionul lui taică-său sosirea unui marfar și era foarte frig; arme de foc, cuțite; povești de familie. Curvele beau tequila cu coca-cola. Cât să fi stat afară vomitând?, se gândește B. Păraii cam amețit afară, zice una din curve, vrei puțină? Puțină ce? întreabă B tremurând și cu pielea rece ca un timpan. Puțină iarbă, zice femeia, la vreo treizeci de ani, cu părul lung ca al colegei ei, doar că vopsit blond. Golden Acapulco? zice B, dând pe gât o dușcă de tequila, iar cele două femei se lipesc de el și îl mângâie pe spate și pe coapse. Ia, ca să te liniștești, zice blonda. B dă din cap și următorul lucru de care își amintește e un nor de fum care îl desparte de taică-său. Dumneata îți iubești mult tatăl, zice una dintre femei. Ei, nu chiar așa mult, zice B. Cum nu?, întreabă bruneta. Cea care servește la bar începe să râdă. Prin norul de fum, B vede că tatăl lui întoarce capul și se uită o clipă la el. Se uită la mine cu o seriozitate mortală, își zice B. Ți place la Acapulco?, întreabă blonda. Localul, abia atunci își dă seama, e pe jumătate gol. Mai sunt doi tipi care beau în tăcere la o masă și, în partea opusă taică-său, fostul săritor și doi necunoscuți cu care joacă cărți. La celelalte mese nu mai e nimeni.

Poarta dinspre grădină se deschide și pe ea își face apariția o femeie în rochie albă. Ea mi-a supt-o, își zice B. Femeia pare să aibă vreo douăzeci și cinci de ani, deși cu siguranță are mult mai puțin, poate șaispe sau șaptespe. Are părul lung, ca toate celelalte, și pantofi cu toc înalt. Când traversează sala (se ducea la toaletă), B se uită cu atenție la pantofii ei: sunt albi și murdari de noroi pe margine. Și tatăl lui ridică privirea și se uită la

ea o clipă. B se uită la curva care deschide ușa de la baie și pe urmă se uită la tatăl lui. Și apoi închide ochii și când îi deschide iar, curva a dispărut și taică-său a revenit la jocul de cărți. Cel mai bine ar fi să-l scoți pe taică-tu de-aici, îi spune una dintre femei. B mai cere o tequila. Nu pot, răspunde. Femeia își strecoară mâna pe sub cămașa lui cu motive hawaiene. Vrea să vadă dacă sunt înarmat, crede B. Degetele femeii urcă spre piept și îi înconjură sfârcul stâng. I-l ciupește. Ei, zice B. Nu mă crezi?, întreabă femeia. Ce o să se întâmple?, zice B. Ceva rău, răspunde femeia. Cât de rău?, întreabă B. Nu știu, dar eu în locul tău, m-aș căra. B zâmbește și o privește pentru prima dată în ochi: Hai cu noi, îi spune în timp ce trage un gât de tequila. Nici legată, răspunde femeia. B își amintește atunci un episod, care avusese loc înainte ca el să plece în Chile, când taică-său îi spusese: „tu ești un artist și eu sunt un muncitor“. Ce-o fi vrut să spună cu asta, se întreabă. Ușa toaletei se deschide și curva îmbrăcată în alb reapare, de data asta cu pantofii imaculați și traversează sala până la masa cu jocul de cărți și acolo rămâne, în picioare, lângă unul dintre necunoscuți. De ce ar trebui să plecăm?, întreabă B. Femeia se uită la el cu coada ochiului și nu zice nimic. Există lucruri care se pot povesti, își spune B, și lucruri care nu se pot povesti. Închide ochii.

Ca prin vis, se duce în curtea din spatele barului. Femeia vopsită blond îl duce de mână. Am mai făcut asta, se gândește B, m-am îmbătat, n-am să mai ies niciodată de aici. Unele gesturi se repetă: femeia se așază pe un scaun desfundat și îi desface șlițul, noaptea pare să plutească precum un gaz letal pe deasupra lăzilor goale de bere. Dar lipsesc câteva elemente: de exemplu, câinele nu mai e, iar la răsărit nu se mai vede luna agățată pe cer, ci niște filamente de lumină care preced zorii. Când termină, atras poate de gemetele lui B, apare și câinele. Nu mușcă, spune femeia, când câinele se oprește la câțiva metri de ei și își arată colții. Femeia se ridică și își netezește hainele.

Blana de pe spinarea câinelui e ridicată și din bot i se prelinge o bală transparentă. Stai cuminte, Colț, stai, repetă femeia. O să ne muște, își spune B, în timp ce se retrag spre ușă. Ceea ce urmează e haotic: la masa unde tatăl lui jucase cărți, s-au ridicat toți în picioare. Unul dintre necunoscuți urla din toți rărunchii. Lui B nu-i trebuie mult să-și dea seama că-l înjura pe taică-său. Din precauție, se apropie de bar și cere o sticlă de bere pe care o bea cu înghițituri mari, înecându-se, înainte să se îndrepte spre masă. Tata pare liniștit, își spune B. Are lângă el un teanc de bancnote pe care le adună una câte una și le bagă în buzunare. N-o să ieși tu de aici cu banii ăștia, strigă necunoscutul. B se uită la fostul săritor. Caută să vadă pe fața lui cu cine ține. Probabil cu necunoscutul, își zice B. Berea i se revarsă pe gât și abia atunci își dă seama că are febră.

Tatăl lui termină de numărat banii și se uită la cei trei bărbați și la femeia îmbrăcată în alb. Bine, domnilor, noi am plecat, spune. Băiete, vino lângă mine. B aruncă pe jos ce mai rămăsese din sticla de bere și apucă gâtul sticlei. Ce faci, băiete?, întreabă tatăl lui B. În tonul lui, B remarcă un fel de reproș. Hai să ieșim ușor, zice tatăl lui B, și pe urmă se uită la cele două femei și întreabă cât le datorează. Cea de la bar se uită pe un carnețel și spune o sumă destul de mare. Blonda, cea aflată între bar și masă, spune altă sumă. B adună sumele, scoate banii și-i dă blondei: partea ta și consumația, spune. Pe urmă mai adaugă câteva bancnote: bacșișul. Acum o să plecăm, crede B. Cei doi necunoscuți se proțăpesc și îi ațin calea. B nu vrea să vadă, dar se uită: femeia îmbrăcată în alb s-a așezat pe unul din scaunele goale și-și plimbă privirea peste cărțile împrăștiate pe masă. Nu mă deranja, murmură tatăl lui, dar B nu-și dă seama imediat că lui i se adresase. Fostul săritor bagă mâinile în buzunare. Necunoscutul îl înjură din nou pe tatăl lui B și îl provoacă să stea jos. Nu mai jucăm, spune tatăl lui B. Pentru o fracțiune de secundă, în timp ce se uită la femeia îmbrăcată în

alb (care i se pare foarte, foarte frumoasă), B se gândește la Gui Rosey care dispăruse fără urmă, cuminte ca un mieluşel, în timp ce către cerul roşu se înălţau imnuri naziste. Se închipuie un soi de Gui Rosey care dispăru de pe lume fără nici cea mai mică urmă, un Gui Rosey îngropat în cine ştie ce teren viran de pe lângă Acapulco, dispărut pentru totdeauna, şi atunci aude vocea tatălui lui care îi spune ceva urât despre fostul săritor şi îşi dă seama că, spre deosebire de fostul săritor, el nu e singur.

După aceea, tatăl lui se îndreaptă ușor încovoiat spre ieşire, iar B îi lasă spaţiu suficient cât să se poată mişca în voie. Măine plecăm. Măine ne întoarcem în DF, se gândeşte B bucuros. Încep să se certe.

Zile din 1978

ÎNTR-O ZI, B SE DUCE LA O PETRECERE a unor chileni exilați în Europa. B tocmai sosise din Mexic și pe cei mai mulți dintre participanți nu-i cunoștea. Petrecerea, contrar așteptărilor, e una de familie: pe invitați îi unesc nu doar legături de prietenie, ci și de rudenie. Frați care dansează cu verișoare, mătușile cu nepoții, vinul curge din belșug.

La un moment dat, probabil spre zori, un tânăr se ia de B sub un pretext oarecare. Discuția e lamentabilă și inevitabilă. Tânărul, U, se laudă cu o bibliografie dementțială: îl confundă pe Marx cu Feuerbach, pe Che cu Franz Fanon¹, pe Rodó² cu Mariátegui³, pe Mariátegui cu Gramsci. Cât despre momentul la

¹ Franz Fanon (1925–1961), eseist, psihiatru și revoluționar născut în Martinica. Teoriile sale despre lupta împotriva colonialismului și despre lupta de emancipare a Lumii a Treia și-au găsit adepți printre lideri revoluționari precum Ernesto „Che” Guevara sau Steve Biko (în Africa de Sud).

² José Enrique Rodó (1872–1917), eseist uruguaian, cunoscut pentru eseul său metaforic *Ariel*, inspirat din *Furtuna* lui Shakespeare, în care Ariel reprezintă America de Sud și Caliban este America de Nord. Tot el este și creatorul conceptului *nordomania*, în care se regăsesc germenii teoriilor anti-americaniste ulterioare.

³ José Carlos Mariátegui (1894–1930), jurnalist și activist peruan, fondator, în 1928, al Partidului Socialist din Peru și al Confederației

care are loc discuția, e departe de-a fi cel mai potrivit, răsăritul în Barcelona îi poate face pe cei care pierd nopțile fie să înnebunească, fie să devină sadici ca niște călăi. Nu eu spun asta, așa crede B, și prin urmare răspunsurile lui sunt înghețate, sardonice, un *casus belli* mai mult decât suficient pentru cheful de ceartă al lui U. Numai că bătaia devine iminentă. B se ridică și refuză provocarea. U îl jignește, îl provoacă, dă cu pumnul în masă (ba poate și în perete). Degeaba.

B nu-l bagă în seamă și pleacă.

Povestea s-ar putea încheia aici. B îi detestă pe chilienii rezidenți în Barcelona cu toate că și el, în mod iremediabil, este un chilian rezident în Barcelona. Cel mai sărac dintre chilienii rezidenți în Barcelona, și probabil și cel mai solitar. Sau așa crede el. Amintirea lui despre incidentul respectiv seamănă mai degrabă cu o amintire despre o bătaie între liceeni. Violența lui U, însă, îl determină să tragă concluzii amare, fiindcă U a militat și poate încă mai militează pentru unul dintre partidele de stânga pentru care B nutrea la vremea aceea o oarecare simpatie. Realitatea i-a demonstrat, o dată în plus, că demagogia, dogmatismul și ignoranța nu sunt patrimoniul unui grup social anume.

Dar B uită sau încearcă să uite incidentul și își vede de viață.

Vag, de parcă ar fi vorba despre un mort, lui B îi parvin regulat vești despre U. În fond, B ar prefera să nu știe nimic, dar când cineva frecventează anumite persoane este imposibil să nu afle ce se întâmplă în jur sau ce crede lumea că se întâmplă. În acest mod, B află că U a obținut cetățenia spaniolă sau că, într-o seară, în compania soției lui, a fost la un concert susținut de un grup de muzică folclorică chiliană. Mai mult, B și-i închipuie pe U și pe soția acestuia așezați într-o sală de teatru care treptat se umple de oameni, așteptând să se ridice cortina și să apară grupul folcloric, tipi bărboși cu părul lung,

Muncitorilor din Peru, autor al cărții *Șapte eseuri pentru interpretarea realităților peruane* (1928).

care seamănă între ei, și într-o măsură și cu U, și-o închipuie și pe soția lui U, pe care a văzut-o o singură dată, dar i s-a părut frumoasă, cu un dram de stranietate, o femeie care pare că e tot timpul în altă parte, care salută (cum l-a salutat și pe B de altfel) ca din altă parte și care se uită la cortina, coborâtă încă, și la soțul ei, tot ca din altă parte, dintr-un loc netezit de ochii ei mari și liniștiți. Dar cum se poate ca femeia asta să aibă niște ochi atât de liniștiți?, se întreabă B. Nu există vreun răspuns.

Și totuși, într-o noapte, deși B nu se aștepta, a găsit răspunsul. În timp ce lua cina cu un cuplu de chilieni, află că U a fost internat într-un centru de psihiatrie fiindcă voise să-și omoare nevasta.

Poate că B băuse prea mult în noaptea respectivă. Poate că povestea spusă de cuplul de chilieni era exagerată până la cote caricaturești. Cert este că B ascultă povestea nenorocirilor care dăduseră peste U cu reală plăcere și pe urmă, imperceptibil, chiar cu o senzație de victorie, o victorie irațională, meschină, în care intră în scenă toate umbrele ranchiunei și deziluziei lui, și-l închipuie pe U alergând pe o stradă cu un ușor aer chilian, ușor latinoamerican, urlând sau strigând diverse, în timp ce în jurul lui clădirile încep să fumege de-o parte și de alta a drumului, deși în niciun moment nu se zărește o flacăară.

Începând cu seara respectivă, ori de câte ori se vede cu acel cuplu de chilieni, B îi întreabă invariabil despre U și astfel află, încetul cu încetul, de parcă veștile, spre propria lor satisfacție ascunsă, s-ar rări la fiecare două săptămâni sau la fiecare lună, că U a ieșit de la nebuni, că U nu lucrează, că nevasta lui U nu l-a părăsit (chestie care lui B i se pare sincer eroică), că U și nevasta lui plănuiesc să se întoarcă în Chile. Ideea că cineva s-ar putea întoarce în Chile li se pare, bineînțeles, tentantă cuplului de prieteni chilieni. Lui B i se pare atroce. Dar nu cumva era de stânga?, întreabă. Nu făcea parte din MIR¹?

¹ MIR — Movimiento de Izquierda Revolucionaria (mișcare chiliană revoluționară de stânga).

Deși nu recunoaște, B simte compasiune pentru soția lui U. Cum s-a putut îndrăgosti o asemenea femeie de unul ca el? Mai mult chiar, uneori și-i închipuie făcând dragoste. U e înalt, blond, cu brațe puternice. Dacă în noaptea cu pricina ne-am fi luat la bătaie, își zice el, m-ar fi învins. Nevasta lui U e subțire, cu șolduri înguste și părul negru. Ce culoare au ochii?, se gândește B. Verzi. Are niște ochi foarte frumoși. Câteodată îl apucă furia când se gândește la U și la nevastă-sa, dac-ar putea, dac-ar fi posibil, i-ar da uitării pentru totdeauna (îi întâlnise doar o singură dată) cert este că imaginea amândurora, marcată de petrecerea aceea lamentabilă, îi persista în minte în mod misterios, ca și cum ar fi fost acolo pentru a-i transmite ceva, ceva important, căruia B, oricâte ocoluri i-ar da, nu-i poate găsi sensul.

Într-o noapte, pe când se plimba pe Ramblas, se întâlnește întâmplător cu niște prieteni chilieni. Aceștia se plimbau însoțiți de U și de soția lui. Inevitabil, trebuie să îi salute. Soția lui U îi zâmbește și salutul ei poate fi considerat plin de efuziune. U, dimpotrivă, abia dacă îi adresează vreun cuvânt. Pentru o clipă, lui B i se pare că U face pe timidul sau pe distratul. Dar nu distinge în purtarea lui nici urmă de agresivitate. De fapt, e ca și cum U atunci l-ar fi văzut pentru prima dată. Se preface? Dezinteresul lui să fie firesc sau o urmare a pulsiunii psihotice? Soția lui U, ca și cum ar vrea să-i atragă atenția lui B, vorbește despre o carte pe care tocmai o cumpăraseră de la unul din chioșcurile de pe Ramblas. Scoate cartea, i-o arată, îl întreabă ce părere are despre autor, dacă merită. B mărturisește, cu regret, că nu a citit cartea. Trebuie să o citești, spune soția lui U, și pe urmă adaugă: dacă vrei, după ce o termin, ți-o împrumut. B nu știe ce să răspundă. Ridică din umeri. Bâiguie un da care nu-l angajează în niciun fel.

La despărțire, soția lui U îl sărută pe obraz. U îi strânge mâna. Ne vedem curând, spune.

Odată rămas singur, B se gândește că U nu i se mai pare la fel de înalt cum era la petrecere, de fapt, e poate doar un pic mai înalt decât el. Dar imaginea despre soția lui, dimpotrivă, a crescut și a căpătat o strălucire nebănuită. În noaptea aceea, B din motive străine de recenta lor revedere, nu reușește să adoarmă și, într-un moment al insomniei, gândul îl poartă din nou spre U.

Și-l închipuie în sanatoriul de la Sant Boi, îl vede legat de un scaun, zvârcolindu-se de furie, în vreme ce niște doctori (sau umbrele unor doctori) îi aplică electroșocuri la cap. Un tratament de asemenea natură, își zice B, poate să contribuie la scăderea cuiva în înălțime. Totul pare absurd. Înainte de a adormi își dă seama că tocmai i-a fost ștearsă datoria față de U.

Cu toate acestea, însă, povestea nu s-a încheiat.

B știe lucrul ăsta. Și mai știe și că povestea lui U nu este o banală poveste despre ranchiună.

Zilele trec. La început B încearcă, dintr-un impuls care are în el ceva autodistructiv, să-l întâlnească pe U, și în acest scop vizitează, cum nu mai făcuse niciodată până atunci, toate casele de chilieni exilați în Barcelona pe care-i cunoștea, le ascultă problemele, comentariile despre viața de fiecare zi cu un amestec de oroare și indiferență disimulate în spatele unor priviri aparent interesate, dar U și soția lui nu sunt niciodată prezenți, nimeni nu i-a văzut, cu toții au, evident, câte ceva de povestit, au de emis vreo părere pertinentă cu privire la nenorocirea care planează deasupra lor, dar singurul lucru sigur, trage B concluzia, este acela că U și soția lui evită compania celor ca ei. Când impulsul autodistructiv își pierde din putere și secătuieste, B se întoarce la vechile lui obiceiuri.

Într-o bună zi se întâlnește cu soția lui U în piața Boqueria. O vede de departe. E însoțită de o fată pe care B nu o cunoaște. Se opresc în fața unei tarabe cu fructe exotice. În timp ce se apropie de ele, B constată cum chipul soției lui U căpătase

profunzime. Nu mai este doar o femeie frumoasă, a devenit o femeie interesantă. Le salută. Răspunsul soției lui este rezervat, de parcă nu l-ar fi recunoscut. Pentru o clipă, B se gândește că poate chiar nu l-a recunoscut și dă să se prezinte. Îi amintește despre ultima dată când se văzuseră, despre cartea pe care ea i-o recomandase, ba îi vorbește până și despre petrecerea neinspirată la care se cunoscuseră. Soția lui U încuviințează la tot ce spune B, dar în gesturile ei se observă o puternică lipsă de interes, de parcă cea mai mare dorință a ei ar fi fost ca B să dispară. Nelămurit, B merge alături de ele, deși ceva îi spunea că ar face mai bine să-și ia rămas-bun numaidecât. În fond, B aștepta ceva, un semn, un cuvânt care să-i arate că se înșela. Dar semnul nu apare. Soția lui U încearcă *să nu îl vadă*. Cealaltă femeie însă se uită la el cu atenție și B se agață de această privire ca un cui înroșit. Prietena soției lui U se numește K și nu e chiliană, ci daneză. Spaniola ei e proastă, dar inteligibilă. Locuiește de puțină vreme în Barcelona și abia de cunoaște orașul. B se oferă să i-l arate. K acceptă.

Astfel că B chiar în aceeași seară se întâlnește cu K și îi arată Barrio Gótico (el fără să știe prea bine de ce face ceea ce face, ea fericită și puțin băută, fiindcă vizitaseră câteva baruri), și vorbesc, și K îl face să se uite mai cu atenție la umbrele pe care trupurile lor le proiectează pe bătrânele ziduri, pe străzile înguste. Umbrele au propria lor viață, spune K. Într-o primă instanță, B aproape că n-o bagă în seamă. Dar pe urmă se uită la umbra lui sau poate la umbra danezei și pentru o clipă are impresia că silueta aceea alungită și întunecată se uită urât la el. Simte o tresărire. După asta, toți trei sau toți patru se cufundă în întunericul fără formă.

În noaptea respectivă s-a culcat cu K. Daneza studiază antropologia cu soția lui U și, deși nu sunt ceea ce se cheamă prietene intime (de fapt sunt colege la universitate), la ivirea zorilor începe să-i vorbească despre ea, poate și pentru că e singura lor

cunoștință comună. B nu află mare lucru. Informațiile lui abundă de locuri comune. E o persoană de treabă, mereu dispusă să-ți facă un favor, e o studentă deșteaptă (ce-o fi însemnând asta?, se întreabă B, care nu fusese la universitate) cu toate că, și afirmă acest lucru fără nicio dovadă concretă, bazându-se doar pe intuiția ei feminină, are o mulțime de probleme. Ce fel de probleme?, întreabă B. Nu știu, spune K, tot felul de probleme.

Zilele trec. B încetează să-i mai caute pe U sau pe soția lui U prin casele chilienilor exilați la Barcelona. La fiecare două-tre zile se întâlnește cu K și fac dragoste, dar nu mai discută despre soția lui U și în rarele ocazii când K vorbește despre ea, B se face că nu-l interesează sau încearcă să o asculte pe prietena sa rezervat și condescent, străduindu-se, fără ca asta să-l coste prea mult, să fie obiectiv, ca și cum K i-ar vorbi despre antropologia socială sau despre mica sirenă din Copenhaga. Se întoarce la cotidianul lui, ceea ce e un fel de a spune că se întoarce la propria nebunie sau la propria plictiseală. El și K nu au viață socială, ceea ce îl scutește de orice fel de întâlnire nedorită sau neprevăzută.

Într-o zi, după ce trecuse mult timp de când nu mai fusese să-i vadă, pașii l-au purtat către casa cuplului de chilieni, prieteni de-ai lui.

B se așteaptă să-i vadă doar pe ei, B speră să cineze doar cu ei, scop pentru care aduce cu el o sticlă cu vin. Când ajunge acolo, casa e ca bântuită. Prietenii lui sunt acolo, dar cu ei mai e o altă chiliancă, o femeie la vreo cincizeci de ani, care-și câștigă viața ghicind în cărți de tarot, pe urmă mai e o fată la vreo șaisprezece ani, palidă și ștearsă, cu o faimă de inteligență (faimă care s-a dovedit nefondată), fata unui conducător proletar asasinat de dictatură, și logodnicul acestei fete, un lider comunist catalan cu cel puțin douăzeci de ani mai bătrân decât ea, și mai e și soția lui U, cu obraji roșii și cu ochii plânși, iar

în salon, stând într-un fotoliu, ca și când n-ar pricepe ce se întâmplă, U.

Primul impuls al lui B e să plece imediat, cu vin cu tot. Dar se gândește mai bine (deși adevărul e că nu găsea niciun motiv pentru care să mai stea acolo) și rămâne. Aerul care se respiră în casa prietenilor lui e morbid. Atmosfera, mișcările pe care le captează, sunt de conciliabul, dar nu unul general, ci mai multe în *petit comité* sau fragmentate în diferitele încăperi ale casei, de parcă o conversație între toți cei prezenți ar fi fost interzisă din motive de nerostit pe care cu toții le acceptă. Vrajitoarea și stăpâna casei se închid în biroul stăpânului casei. Fata palidă, stăpânul casei și soția lui U se închid în bucătărie. Logodnicul fetei palide și stăpâna casei se închid în dormitor. Soția lui U și fata palidă se închid în baie. Vrajitoarea și stăpânul casei se închid în coridor, ceea ce e cam mult spus. Ba chiar, într-una din aceste nenumărate fâțâieli, B însuși se trezește închis în camera de oaspeți împreună cu stăpâna casei și cu tânăra palidă în timp ce ascultă prin peretele subțire vocea groasă a vrăjitoarei care spune ceva sau psalmodiază vreun avertisment către soția lui U, amândouă închise în grădina din spatele casei.

Singurul care rămâne așezat în fotoliu, în salon, în tot acest timp, de parcă agitația casei n-ar fi avut nimic de-a face cu el sau de parcă ar fi ținut de o lume iluzorie, este U. Și către locul unde se află U se îndreaptă B după ce ascultă recolta de informații derutante, dacă nu chiar contradictorii, din care singurul lucru clar este că U chiar în dimineața respectivă încercase să se sinucidă.

În salon, U îl salută cu un gest care nu poate fi considerat nici prietenesc, dar nici agresiv. Pentru o vreme rămân amândoi cu ochii în podea, tăcuți, uitându-se la fâțâiala celorlalți, până când B observă că U se uită la televizorul pornit, fără sonor, părând interesat de program.

Nimic de pe chipul lui U nu trădează gânduri sinucigașe, îi spune B. Dimpotrivă, chipul lui denotă o seninătate necunoscută sau cel puțin una pe care B nu i-o cunoștea. Fața lui U, în mintea lui B, se suprapusese peste fața pe care i-o văzuse atunci la petrecere, o față sangvină, prinsă undeva între teamă și ranchiună, sau fața de când se întâlнисeră pe Ramblas, o mască inexpresivă (deși nici acum nu s-ar fi putut spune că era extrem de expresivă) în spatele căreia stăteau ascunși monștrii temeri și ai ranchiunei. Chipul de acum pare spălat. De parcă U ar fi stat ore în șir sau zile în șir în albia unui râu cu ape repezi. Numai televizorul fără sonor și ochii lui goi care urmăresc cu atenție mișcările ce se succed pe ecran (în vreme ce în casă se aude murmurul chilienilor care discută găunos despre posibilitatea de a-l mai interna o dată la Sant Boi) îi dau lui B senzația că ceva realmente extraordinar se întâmplă acolo.

Apoi se pornește (mai bine zis *se dezlănțuie*) o mișcare aparent neînsemnată, o mișcare clară de reflux: B vede, fără să se miște din fotoliul în care ședea, cum toți cei care până mai înainte discutau și parlamentau în grupuri, acum se deplasează în șir indian până în dormitorul amfitrionilor, mai puțin tânăra palidă, fiica acelui lider sindical asasinat, care cu un gest pe care nu știe dacă să-l interpreteze drept răzvrătire, plictiseală sau supraveghere, se instalează în salon, pe un scaun nu foarte departe de fotoliul din care U se uita la televizor. Ușa dormitorului se închide. Zgomotele de dincolo de ea rămân în surdină.

Poate că ăsta ar fi momentul potrivit ca să plec, își spune B. În loc de asta, deschide sticla cu vin și îi oferă tinerei palide un pahar, ea acceptă pe loc fără să clipească și îi oferă și lui U unul, care bea doar o gură, ca și cum n-ar fi vrut să-l jignească pe B. dar de fapt nu avea chef sau nu putea să bea. Și atunci, pe când beau sau se făceau că beau, tânăra palidă începe să turuie și le povestește ultimul film pe care îl văzuse, unul foarte prost adaugă, pe urmă îi întreabă dacă i-ar putea recomanda vreunul

cu adevărat bun dintre cele pe care le văzuseră ei. Întrebarea, este, în fond, retorică. Tânăra palidă, chiar atunci când o rostește, nu face decât să stabilească un fel de ierarhie în care ea domină dintr-o poziție foarte înaltă. Nu-i lipsește delicatețea. Întrebarea conține și voința (voința ei, dar și o altă voință superioară, străină de toate, mai puțin de hazard) de a considera că B și U fac parte din această ierarhie, fapt care devine o mostră palpabilă a simțului ei integrator, chiar și în împrejurări ca acelea.

U deschide pentru prima oară gura și răspunde că n-a mai mers de mult la cinema. Contrar așteptărilor lui B, timbrul vocii lui e perfect normal. Bine modulată, cu un ton din care răzbate o vagă tristețe, un ton chilian, un ton piramidal care nu-i displace tinerei palide și nu le-ar fi displăcut nici celor închiși în dormitor, dacă le-ar fi fost dat să-l audă. Nu-i displace nici lui B, căruia acest ton îi readuce în minte ecouri stranii, de film alb-negru mut în care toți actorii încep deodată să vocifereze într-un mod de neînțeles și asurzitor în vreme ce o striație roșie care pornește din mijlocul obiectivului invadează tot ecranul. Această viziune sau premoniție, dacă i-am putea spune așa, îl sperie atât de tare pe B că, fără să vrea, deschide gura și spune că el a văzut de curând un film, unul chiar foarte bun.

Și imediat (deși în fond tot ce voia era să se ridice din fotoliu și să iasă din salon și din casă și să se îndepărteze de cartierul acela) începe să povestească filmul. I-l povestește tinerei palide, care îl ascultă cu o expresie de dezgust și de interes (ca și când dezgustul și interesul ar fi fost indisociabile), dar de fapt i-l povestește lui U, sau asta este ceea ce, între cuvinte repezi și stângace, era încredințat B că face.

Filmul e întipărit în mintea lui B de parcă i-ar fi fost marcat cu fierul roșu. Și-l amintește și azi până în cele mai mici amănunte. Atunci tocmai îl văzuse, așa că narațiunea lui trebuie că a fost, cel puțin, vie. Filmul relatează povestea de dragoste a

unui călugăr, pictor de icoane, în Rusia medievală. Prin cuvintele lui B se perindă seniori feudali, preoți, țărani, biserici în flăcări, invidie, ignoranță, sărbători, un râu noaptea, îndoieli și incertitudini despre artă, despre sângele care învinge timpul. Apar trei personaje ca figuri centrale, nu în film, ci în povestirea unui film rusesc făcută de un chilian în casa altor chilieni. În fața unui fotoliu pe care se află un chilian suicidar frustrat într-o seară de primăvară în Barcelona: primul personaj e pictorul călugăr; al doilea personaj este un poet satiric, un fel de beatnik, un ins sărac și mai degrabă ignorant, un bufon, un Villon rătăcit în imensitatea Rusiei pe care călugărul, fără să urmărească asta, îl predă unor soldați; al treilea personaj este un adolescent, fiul unui clopotar, care după o epidemie în urma căreia își pierde tatăl susține că ar fi moștenit secretele meseriei acestuia. Călugărul este pe de-a-ntregul un artist integru. Poetul rătăcitor e un bufon, iar pe chipul lui stă adunată toată fragilitatea și durerea lumii. Adolescentul clopotar este Rimbaud, adică orfanul.

Sfârșitul filmului, dilatat ca la o naștere, e procesul de turnare a clopotului. Seniorul feudal vrea un clopot nou, doar că o molimă a decimat populația și a murit și clopotarul. Oamenii seniorului pornesc în căutarea lui, dar nu dau decât peste o casă în ruine și peste unicul supraviețuitor, fiul clopotarului. Adolescentul încearcă să-i convingă că știe cum se toarnă un clopot. După câteva ezitări, zbirii seniorului îl iau cu ei, dar nu înainte de a-l avertiza că va plăti cu viața dacă nu face clopotul.

Călugărul, care a hotărât să se lase de pictură și și-a impus jurământul tăcerii, trece din când în când pe lângă câmpul unde muncitorii lucrează la clopot. Adolescentul îl vede și râde de el (adolescentul râde de toți și de toate). Îi pune întrebări la care călugărul nu răspunde. Își râde de el. În imediata apropiere a zidurilor orașului, pe măsură ce construcția clopotului avansează, crește un fel de tabără nomadă chiar la poalele schelelor

constructorilor. Într-o seară, în timp ce trece pe acolo însoțit de alți călugări, călugărul pictor se oprește să-l asculte pe poet, care se dovedește a fi un beatnik și care fusese încarcerat cu ani în urmă din pricina lui. Poetul îl recunoaște și-i aruncă în față faptele din trecut și îi povestește cu vorbe brutale și infantile caznele prin care trecuse, cât de aproape fusese zile la rând de moarte. Călugărul, fidel jurământului de tăcere, nu-i răspunde, deși din modul în care îl privește se vede că își asumă totul, și ce are legătură cu el și ce nu are, și că îi cere iertare. Lumea se uită la poet și la călugăr și nu înțelege nimic, dar îl roagă pe poet să mai povestească și altceva, să-l lase pe călugăr în pace și să-i facă să râdă. Poetul plânge, dar când se întoarce cu fața spre public își recapătă buna dispoziție.

Și așa trec zilele. Câteodată seniorul feudal și nobilii din jur se apropie de forma conturată ca să vadă cum mai merge lucrul la clopot. Nu i se adresează adolescentului, ci unuia dintre zbiri, care face pe intermediarul. Trece și călugărul și se uită din ce în ce mai interesat la clopot. Interesul călugărului nu e de înțeles nici măcar pentru el însuși. Pe de altă parte, mica oaste de artizani aflați la ordinul adolescentului îi poartă de grijă acestuia din urmă. Îl hrănesc. Îi spun glume. Văzându-l zi de zi, au prins drag de el. Și în sfârșit sosește și ziua cea mare. Se ridică clopotul. În jurul schelăriei de lemn de care atârână și de unde va și bate pentru prima oară se adună puhoi de lume. Tot poporul a ieșit în afara zidurilor. Seniorul feudal, ba chiar și tânărul ambasador italian, pentru care rușii sunt niște sălbatici, așteaptă. Bate clopotul. Lucrătura e perfectă. Nici clopotul nu se crapă, nici sunetul nu se frânge. Toată lumea îl felicită pe seniorul feudal, chiar și italianul. Poporul petrece.

Când se termină totul, ceea ce înainte era un fel de tabără nomadă e acum un mare teren viran plin de resturi, iar lângă matrița părăsită mai poposesc doar două personaje, adolescentul și călugărul. Adolescentul șade pe jos, plânge și-și șterge

mucii. Călugărul stă în picioare și se uită la el. Adolescentul se uită la călugăr și îi spune că tatăl lui, care era un porc bețiv, nu i-a arătat niciodată cum se toarnă un clopot, că a preferat să ducă taina cu el în mormânt, că el învățase singur totul, trăgând cu ochiul. Și plânge. Atunci călugărul se așază pe vine și, încăl când jurământul tăcerii care era menit să fie respectat până la moarte, îi spune: hai cu mine la mănăstire, eu mă reapuc de pietat și tu vei face clopote de biserici, nu mai plânge.

Și așa se termină filmul.

Când B a terminat de povestit, U plângea.

Tânăra palidă era așezată pe un scaun și se uita la ceva pe fereastră, poate la noapte. Trebuie că a fost un film bun, spune, și continuă să se uite spre ceva pe care B nu îl vede. Atunci U mai ia o gură de vin și îi zâmbește tinerei palide, iar B își ascunde fața în palme. Tânăra palidă se ridică și iese în liniște, iar când revine e însoțită de soția lui U și de gazdă. Soția lui U îngenunchează lângă U și îi mângâie părul. Stăpânul casei și vrăjitoarea apar și ei în hol, fără să spună vreo vorbă, până când vrăjitoarea dă cu ochii de sticla cu vin uitată pe masă și-si toarnă un pahar.

Gestul ei e ca un foc de revolver care dă startul. Își toarnă cu toții vin în pahare. Vrăjitoarea ține un toast. Stăpânul casei ține un toast. Tânăra palidă ține un toast. Când B vrea să-și mai pună vin, sticla se golise. La revedere, le spune stăpânilor casei. Și iese.

Abia când ajunge la portic (la portic, în întuneric, și la strada care îl așteaptă) își dă seama că nu lui U, ci sieși își povestise filmul.

Povestirea asta ar trebuie să se încheie aici, dar viața bate literatura.

B nu-i mai revede nici pe U, nici pe soția lui. De fapt, B nu mai are nevoie de U sau de fantasma radioasă pe care i-o sugera imaginea lui prăbușită. Într-o zi, însă, află că U a plecat la Paris

să viziteze un fost tovarăș de partid. Nu era singur în această călătorie. U era însoțit de un alt chilian. Au mers cu trenul. Cu puțin înainte de sosirea la Paris, U se ridică fără să spună nimic și nu se mai întoarce înapoi în compartiment. Tovarășul lui se trezește când trenul se pune din nou în mișcare. Îl caută pe U și nu-l găsește. După ce vorbește cu controlorul trage concluzia că U coborâse în stația din care tocmai plecaseră. La aceeași oră, dimineața devreme, sună telefonul acasă la U. Când soția lui U, într-un târziu, se trezește și merge în salon să răspundă, telefonul nu mai suna. La puțin timp, sună telefonul în casa unui alt prieten, care ridică receptorul la timp și vorbește cu U. Acesta îi spune că e într-un sat din Franța pe care nu-l cunoaște, că era în drum spre Paris și că deodată, fără să știe cum și de ce, i-a trecut tot cheful de Paris și că acum vrea să se întoarcă la Barcelona. Prietenul îl întreabă dacă are bani. U îi răspunde că da. După spusele prietenului, U părea liniștit, chiar *ușurat* că luase hotărârea respectivă. Astfel că trenul în care se aflate U și-a continuat drumul spre Paris, spre nord, în vreme ce U a început să se plimbe prin satul francez, spre sud, de parcă ar fi adormit și ar fi vrut apoi să se întoarcă la Barcelona pe jos.

N-a mai dat telefon.

Lângă sat era o pădure. La un moment dat în cursul nopții, U părăsește drumul principal și intră în pădure. A doua zi, un sătean l-a găsit spânzurat de un copac, se spânzurase cu cureaua, gest nu atât de simplu cum poate să pară la prima vedere. Pașaportul, celelalte acte ale lui U, permisul de conducere, cardul de asigurări sociale au fost găsite de jandarmi răspândite în jurul cadavrului, de parcă U le-ar fi aruncat în timp ce mergea prin pădure sau de parcă ar fi vrut să le ascundă.

Vagabond în Franța și în Belgia

B VENISE ÎN FRANȚA. Vreo cinci luni a umblat de colo-colo, cheltuind toți banii. Sacrificiu ritual, act gratuit, plictis. Câteodată își mai notează câte ceva, dar în general nu prea scrie, doar citește. Ce citește? Romane polițiste pe franțuzește, o limbă pe care abia o învață, ceea ce face ca romanele să fie cu-atât mai interesante. Dar chiar și așa, tot descoperă asasinul înainte să ajungă la ultima pagină. Franța e mai puțin periculoasă decât Spania, iar B are nevoie să se simtă într-o zonă de pericolozitate mai mică. De fapt, B a venit în Franța și are bani pentru că a vândut drepturile pentru o carte pe care nu a scris-o încă și, după ce i-au fost transferați 60% din bani în contul curent al fiului său, a plecat în Franța pentru că îi place în Franța. Și asta e tot. B a luat trenul din Barcelona la Perpignan și timp de vreo jumătate de ceas s-a fâțâit prin gara din Perpignan și a priceput ce era de priceput după care a intrat într-un restaurant din oraș să mănânce de prânz și pe urmă într-un cinematograful să vadă un film englezesc, iar seara, a luat alt tren cu care s-a dus direct la Paris.

La Paris, B a tras la un mic hotel pe Rue Saint Jacques și în prima zi a vizitat Grădina Luxembourg și s-a așezat pe o bancă în parc și a citit, după care s-a întors pe Rue Saint Jacques și a căutat un restaurant ieftin ca să mănânce. A doua zi, după ce a

terminat de citit romanul în care asasinul stă într-un azil de bătrâni (deși azilul de bătrâni aduce cu oglinda lui Lewis Carroll), se duce să dea o raită prin anticariatele de cărți și ajunge într-unul de pe Rue du Vieux Colombier, unde găsește un număr vechi din revista *Luna Park*, numărul doi, o monografie dedicată grafismelor sau grafiilor, cu texte sau cu desene (textul e desenul, dar și viceversa) de Robert Altmann, Frederic Baal, Roland Barthes, Jacques Calonne, Carlfriedrich Claus, Mirtha Dermisache, Christian Dotremont, Pierre Guyotat, Brion Gysin, Henri Lefebvre și Sophie Podolski.

Revista, care apărea de două sau de trei ori pe an din inițiativa lui Marc Dachz, se edita la Bruxelles, de către TRANSÉDITION, și are sau avea sediul pe rue Henry van Zuylen, numărul 59. Robert Altmann în perioada aceea era un artist renumit. Cine-și mai aducea aminte acum de Robert Altmann?, se întreabă B. La fel și cu Carlfriedrich Claus. Pierre Guyotat a fost un romancier important. De fapt, lui B i-ar fi plăcut să fie ca Guyotat, pe vremuri, când era tânăr și-l citea pe Guyotat. Acel Guyotat chel și puternic. Acel Guyotat care ar fi devorat pe oricine într-o *chambre de bonne*¹. Despre Mirtha Dermisache nu-și amintește, dar numele îi spune ceva, poate ceva despre o femeie frumoasă, o femeie elegantă și foarte sigură pe sine. Sophie Podolski a fost o poetă pe care el și prietenul lui L au apreciat-o (ba, s-ar putea spune chiar că au iubit-o) încă din Mexic, atunci când B și L locuiau în Mexic și nu împliniseră încă douăzeci de ani. Roland Barthes, mă rog, toată lumea știe cine e Roland Barthes. Despre Dotremont știe vag câte ceva, poate că a citit prin vreo antologie rătăcită câteva poezii de-ale lui. Brion Gysin a fost prieten cu Burroughs, cel care i-a dat ideea cu cut-up-urile. Și, în sfârșit, Henri Lefebvre. B nu știe

¹ Locuință formată dintr-o singură încăpere aflată de obicei la ultimul etaj al unui imobil, la care se ajunge pe o scară de serviciu, destinată bonelor sau altor persoane care se ocupă de menaj (lb. fr. în orig.).

nimic despre Lefebvre. E singurul despre care nu știe nimic și numele lui se-aprinde, în acel anticariat, ca un chibrit scăpărat într-o cameră întunecată. Cel puțin așa simte B. Lui i-ar fi plăcut să se fi aprins ca o flăcără și nu într-o cameră întunecată, ci într-o peșteră, dar cert este că Lefebvre, numele lui Lefebvre, a strălucit vremelnice în acel mod, și nu într-altul.

Așa că B cumpără revista și se pierde pe străzile din Paris, unde venise special ca să se piardă, să vadă cum trec zilele, deși imaginea pe care B o are despre zilele acelea este una însorită, și pe când mergea cu revista *Luna Park* într-o pungă de plastic care-i atârna leneș în mână, imaginea se întuneca, ca și cum acea revistă (altfel, foarte frumos tipărită și care se păstra bine în ciuda celor nouă ani scurși de la apariție și a prafului care se depune în anticariate) ar fi invocat sau ar fi produs o eclipsă. Eclipsa era relația lui Henri Lefebvre cu *scriitura*.

După ce s-a plimbat fără ținută vreme de câteva ceasuri, B se întoarce la hotel. Se simte bine. Se simte odihnit și are chef să citească. Mai devreme, pe o bancă din scuarul Louis XVI, a încercat în zadar să deslușească grafismele lui Lefebvre. Misiunea se anunță dificilă. Lefebvre desenează cuvintele de parcă literele ar fi niște fire de iarbă. Cuvintele par mișcate de vânt, un vânt care bate de la est, un câmp cu ierburi de diferite lungimi, un con care se desface. În timp ce le observă (fiindcă primul lucru pe care îl face este să *observe* acele cuvinte), B își aduce aminte, de parcă ar fi revăzut un film, de niște câmpuri pierdute unde el, adolescent aflat în emisfera sudică, cândva căuta distrat un trifoi cu patru foi. Pe urmă se gândește că această amintire, poate, ține de un film, nu de viața reală. Viața reală a lui Henri Lefebvre, pe de altă parte, este de o simplitate emoționantă: s-a născut la Masnuy Saint-Jean în 1925. A murit la Bruxelles, în 1973. Adică: a murit în anul în care a avut loc lovitura de stat militară în Chile. B încearcă să-și amintească anul 1973. Zadarnic. Mersese mult pe jos și, în fond, chiar dacă

nu se simțea obosit, era obosit și trebuia să doarmă sau să mănânce. Se îmbracă (se dezbrăcase, deși nu-și amintea când se dezbrăcase), se piaptănă și coboară în stradă. La masa într-un restaurant pe Rue des Ecoles.

Lângă masa lui, stă o femeie care, la fel ca el, mănâncă singură. Își zâmbesc și ies împreună din local. O invită să urce la el în cameră. Femeia acceptă cu dezinvoltură. Vorbește, iar B se uită la ea ca și cum ar vedea-o printr-o perdea. Deși o ascultă cu atenție, nu pricepe mare lucru. Femeia se referă la fapte fără nicio legătură: la niște copii care se zbenguie într-un parc, la o bătrână care țese, la mișcarea norilor, la liniștea care, după spusele fizicienilor, domnește în spațiu. O lume fără zgomote, spune, în care până și moartea e tăcută. La un moment dat B o întreabă, ca să spună și el ceva, cu ce se ocupă, iar ea îi spune că e prostituată. A, foarte bine, zice B. Dar spune asta ca să spună ceva. În realitate îi e totuna. Când femeia adoarme într-un târziu, B caută *Luna Park*, care era aruncată pe jos, aproape intrase sub pat. Citește că Henri Lefebvre, născut în 1925 și mort în 1973, și-a petrecut copilăria și adolescența la țară. În ținuturile verzi din Belgia. Pe urmă tatăl său moare. Mama, Julia Nys, se recăsătorește când el avea optsprezece ani. Tatăl vitreg, un tip jovial, îi zicea Van Gogh. Nu fiindcă i-ar fi plăcut Van Gogh, evident, ci ca să râdă de fiul vitreg. Lefebvre decide să locuiască singur. Nu trece mult timp și se întoarce în casa mamei sale, unde va rămâne până la moartea acesteia, în iunie 1973.

La două sau trei zile după moartea mamei sale, corpul lui Henri este găsit lângă birou. Cauza decesului: moarte prin înghițire masivă de medicamente. B se ridică din pat, deschide fereastra și se uită pe stradă. După moartea lui Lefebvre se găsesc 15 kilograme de manuscrise și desene. *Très peu de textes „publiables”*¹, spune scurta notă biobibliografică. De fapt, lui

¹ Foarte puține texte publicabile (lb. fr. în orig.).

Lefevre i se publică antum doar o lucrare intitulată *Phases de la Poésie d'André du Bouchet*¹, și aceasta sub pseudonimul Henri Demasnuy, în *Synthèses*, nr. 190, din martie 1962. B și-l închipuie pe Lefebvre în satul Masnuy Saint-Jean. Și-l închipuie la vârsta de șaisprezece ani, uitându-se la un transport german în care nu sunt decât doi soldați germani care fumează și citesc. Henri Demasnuy, Henri din Masnuy. Când se întoarce cu fața, femeia răsfoiește revista. Trebuie să plec, spune fără să-l privească și fără să se oprească din dat paginile. Poți să rămâi, spune B, fără prea mari speranțe. Femeia nu spune nici da, nici ba și peste câteva clipe se ridică din pat și începe să se îmbrace.

Zilele următoare B le consacră preumblărilor prin Paris. Uneori ajunge până la intrarea unor muzee, dar de intrat, nu intră niciodată. Alteori, până la intrarea unui cinematograful unde se oprește uitându-se îndelung la fotografii și după aia pleacă. Își cumpără cărți pe care le frunzărește și nu le citește niciodată. La masa în restaurante necunoscute și siestele sunt lungi, de parcă în loc să fie la Paris ar fi fost la țară și n-ar fi avut altceva mai bun de făcut decât să fumeze și să bea infuzii de mușetel.

Într-o dimineață, după ce dormise vreo două ore, B ia un tren spre Bruxelles. Are acolo o prietenă, o negresă, fata unui chilian și a unei ugandeze, dar nu se hotărăște să-i dea telefon. Vreme de câteva ceasuri se plimbă prin Bruxelles și apoi se îndreaptă către cartierele din nord, până ajunge la un mic hotel, pe o stradă pe care nu se mai afla nimic altceva decât hotelul. Lângă hotel e un gard de protecție care închide un teren viran pe care iarba crește printre gunoaie. În față, un rând de case care parc-ar fi fost bombardate, cele mai multe părăsite. Unele au ferestrele sparte, ușile se bălângăne șubrede, ca și cum ar fi fost scoase din țâțâni de vânt, dar pe strada asta nici vântul nu

¹ Etapele poeziei lui André Bouchet (lb. fr. în orig.).

bate, își spune B aplecat peste fereastra camerei lui. Își mai spune: ar trebui să închiriez o mașină. Și: nu știu să conduc. A doua zi o să meargă să o vadă pe prietena lui. Se numește M și locuiește singură. O găsește acasă, îmbrăcată în blugi și tricou. În picioarele goale. Când îl vede, îi trebuie puțin timp până să-l recunoască. Nu știe cine e, îi vorbește pe franțuzește, se uită la el ca și cum ar bănuși că B vrea să-i facă rău, dar nu-i pasă.

După ce ezită puțin, B își spune numele. Vorbește în spaniolă. Sunt B, spune. Atunci M își amintește și îi zâmbeste, deși zâmbetul nu e expresia bucuriei de a-l revedea, ci mai degrabă un zâmbet perplex, ca și cum apariția lui B nu făcea parte din planurile ei, dar acest neprevăzut i s-ar fi părut amuzant. Îl poartă în casă și îi oferă ceva de băut. Vorbesc o vreme, unul în fața celuilalt, B o întreabă ce mai face mama ei (tatăl ei murise de multă vreme), cum merg studiile, cum e viața în Belgia. M răspunde într-o doară, răspunde cu întrebări despre sănătatea lui B, despre cărțile lui, despre viața din Spania.

În cele din urmă, nu mai au ce să-și spună și rămân tăcuți. Tăcerea îi face bine lui M. Are vreo douăzeci și cinci de ani și e înaltă și subțire. Are ochii verzi, la fel cu ai lui tăică-său. Chiar și cearcănele foarte pronunțate ale lui M seamănă cu cele pe care le avea chilianul exilat pe care B îl cunoscuse cu mulți ani în urmă, câți?, nu-și aduce aminte și nici n-are importanță, pe când M era o fetiță de doi ani sau pe-acolo, iar tatăl ei și mama ei, o studentă ugandeză la științe politice (studii pe care nu le-a terminat, de altfel), călătoreau prin Franța și prin Spania, fără bani, cazându-se pe la prieteni.

Pentru o clipă și-i închipuie pe toți trei, pe tatăl lui M, pe mama lui M și pe M în vârstă de doi-trei anișori și cu ochii verzi, înconjurați de poduri suspendate. De fapt, eu n-am fost niciodată prieten cu tatăl ei, își spune B. De fapt, n-au existat poduri, nici măcar suspendate.

Înainte să plece, îi lasă numele hotelului și numărul de telefon de la hotel. În noaptea aceea se plimbă prin centrul Bruxelles-ului căutând o femeie, dar nu dă decât peste figuri spectrale, de parcă birocrații și funcționarii de bancă ar fi ieșiți cu toții târziu de la lucru. Când a ajuns la hotel, a trebuit să aștepte puțin până să-i deschidă ușa. Portarul e un băiat tânăr și palid. B îi dă bacșiș și apoi urcă scara întunecată până în cameră.

A doua zi de dimineată îl trezește un telefon de la M. Îl invită să ia micul dejun împreună. Unde?, întreabă B. Oriunde, zice M, trec să te iau și pe urmă mergem undeva. În timp ce se îmbracă, B se gândește la Julia Nys, mama lui Lefebvre, care ilustrase unul dintre ultimele texte ale fiului său. Locuiau pe aici, în vreuna din casele din cartierul ăsta. O rafală de vânt care-i bate prin închipuire mătură casele care amintesc de cartier. După ce se bărbierește, B se apleacă la fereastră și se uită la fațadele caselor vecine. Totul e la fel ca ieri. Pe stradă, o doamnă de vârstă mijlocie, poate cu câțiva ani mai mare decât B, merge trăgând după ea un cărucior cu cumpărături. La vreo câțiva metri mai încolo, un câine stă pe loc, cu botul în aer și cu ochii, ca două fante, ațintiți spre una din ferestrele hotelului, poate chiar spre cea de la care se uita B. Totul e la fel ca ieri, își spune B în timp ce ia pe el o cămașă albă, un sacou negru și un pantalon negru și pe urmă coboară să o aștepte pe M în holul hotelului.

Ce crezi că e asta?, o întreabă pe M, după ce au urcat în mașină, arătându-i paginile despre Lefebvre din *Luna Park*. Seamănă cu niște ciorchini de struguri, zice M. Înțelegi ceva din ce scrie? Nu, zice M. Apoi se mai uită o dată peste grafismele lui Lefebvre și zice că da, poate că da, vorbește despre ființă. În dimineata aceea, cea care vorbește despre ființă este M. Îi spune că viața ei este o înșiruire de greșeli, că a fost foarte bolnavă (nu-i spune de ce), îi vorbește despre o călătorie la New York

ca despre un drum în iad. M vorbește o spaniolă împănată cu cuvinte franțuzești și chipul ei rămâne lipsit de expresie pe toată durata discursului. Când și când își mai îngăduie câte un zâmbet ca să accentueze ridicolul sau ce găsea ea ridicol sau ceea ce într-un fel chiar era ridicol, își spune B, la una sau alta dintre situațiile relatate.

Iau micul dejun împreună la una dintre cafenelele din Rue de l'Orient, aproape de biserica Notre Dame Immaculée, o biserică pe care M pare să o cunoască bine, de parcă în anii din urmă ar fi trecut la catolicism. După care îi spune că o să-l ducă la Muzeul de Științe Naturale, lângă Parcul Leopold și lângă Parlamentul European, chestie care lui B i se pare contradictorie, dar de ce contradictorie, nu știe, dar înainte de asta, îl previne M, trebuie să merg să-mi schimb hainele. B nu are niciun chef de muzee. Pe de altă parte, nu i se pare că e cazul ca M să-și schimbe hainele. Și i-o spune. Pe M o umflă râsul. Parcă-s o drogată, zice.

În timp ce M se schimbă, B se așază într-un fotoliu și începe să răsfoiască *Luna Park*, dar se plictisește repede, de parcă Luna Park și micul apartament al lui M ar fi fost incompatibile, așa că se ridică și se uită la fotografiile și tablourile de pe pereți și pe urmă la singurul raft cu cărți din încăperea, nu cu foarte multe exemplare, din care și mai puține în spaniolă, între acestea recunoaște unele din cărțile tatălui lui M, pe care M cu siguranță nu le citise vreodată, eseuri politice, o Istorie a Loviturii de Stat, o carte despre comunitățile de indieni mapuche, titluri care-l fac să zâmbească cu neîncredere, dar și cu un ușor fior pe care nu-l înțelege și care poate fi de tandrețe sau de silă sau un simplu avertisment care semnalează că ceva nu e în regulă, când M apare brusc în cameră sau mai bine zis trece prin cameră, dinspre ușa camerei ei până la o ușă care probabil ducea la baie sau la spălătoria unde avea rufele întinse, iar B o privește trecând pe jumătate dezbrăcată sau pe jumătate

îmbrăcată, iar acest lucru mai mult chiar decât cărțile vechi ale tătălui ei dispărut i se pare un semn. Un semn despre ce? Nu știe. Un semn teribil, în orice caz.

Când ies din apartament, M e îmbrăcată cu o fustă de culoare închisă, strânsă pe corp, care-i ajunge la jumătatea genunchiului, o bluză albă cu primii nasturi descheiați îngăduind să se zărească începutul decolteului, pantofi cu toc care o fac să fie cu cel puțin doi centimetri mai înaltă decât B. În timp ce merg spre muzeu, M îi vorbește despre mama ei și îi arată fațada unei clădiri pe lângă care trec fără să se oprească. Abia când au ajuns la vreo cinci-șase străzi distanță, B își dă seama că mama lui M, văduva exilatului chilian, locuiește acolo într-un apartament din acel imobil. În loc să o întrebe ce face mama ei, cum ar vrea, îi spune că el, de fapt, nu vrea să meargă la un muzeu a cărui tematică, științele naturale, îl plictisea îngrozitor. Dar împotrivirea lui e slabă și se lasă purtat spre muzeu de către M, devenită brusc foarte energică, deși nu pierduse cu totul aura de răceală.

Acolo îl aștepta altă surpriză. La intrarea în muzeu și după ce plătise ea biletele, M rămâne să-l aștepte afară, la cafenea, citind ziarul cu un capuccino în față, picior peste picior, într-o postură elegantă și solitară în același timp, fapt care trezește în B (care întoarce capul să o mai privească o dată) o senzație de bătrânețe mai degrabă ireală decât adevărată. Pe urmă B intră în sălile muzeului și ajunge la o încăpere în care se aflau niște mașini ondulate. Ce o să i se întâmple lui M?, se întreabă în timp ce se așază, cu palmele sprijinite pe genunchi și cu o ușoară împunsătură de durere în piept. Ar vrea să fumeze, dar acolo nu se poate. Durerea devine din ce în ce mai puternică. B închide ochii și siluetele mașinilor stăruie ca și durerea din pieptul lui, niște mașini care poate nu sunt niște mașini, ci niște sculpturi de neînțeles, defilarea către nimic a unei omeniri îndurerate și hilare.

Când revine în cafeneaua muzeului, M e tot acolo, așezată picior peste picior, și subliniază cu un creion de culoare argintie ceva din ziar, probabil anunțurile cu oferte de muncă, iar când îl vede pe B, închide discret ziarul. Iau prânzul împreună la un restaurant pe Rue de Beguines. M abia dacă se atinge de mâncare. Nu vorbește aproape deloc, iar când o face îi spune că ar putea merge împreună la cimitir. Eu trec adesea prin cartierele astea, spune. B se uită la ea și o asigură că nu are chef să meargă la niciun cimitir. Însă, după ce ies din restaurant, o întreabă cam pe unde e cimitirul. M nu răspunde. Urcă în mașină și în mai puțin de trei minute îi arată cu mâna (o mână care lui B i se pare subțire și elegantă) castelul Du Karreveld, cimitirul Demolenbeek și un complex sportiv unde sunt terenuri de tenis. B râde. Chipul lui M, dimpotrivă, rămâne hieratic și nemișcat. În fond, își spune B, și ea râde.

Ce o să faci la noapte?, îl întreabă pe B când ajung la hotel. Nu știu, spune B, o să citesc, probabil. O clipă, B crede că M vrea să spună ceva, dar în final rămâne tăcută. În noaptea aceea, B încearcă într-adevăr să citească unul dintre romanele pe care nu le uitase la Paris, dar după câteva pagini se dă bătut și îl aruncă la picioarele patului. Iese din hotel. După ce merge mult timp fără țintă, intră într-un cartier populat majoritar de oameni de culoare. Asta gândește, asta enunță în momentul în care deschide ochii și se vede mergând pe străzile alea. Expresia oameni de culoare nu i-a plăcut niciodată. Și-atunci de ce îi vine această expresie în minte? Negri, asiatici, magrebieni, da, dar nu oameni de culoare, își zice. La scurt timp, intră într-un bar de *topless*. Cere o infuzie de mușețel. Ospătărița se uită la el și începe să râdă. E o femeie drăguță, la vreo treizeci de ani, blondă și masivă. B râde și el. Sunt bolnav, zice printre râsete. Femeia îi pregătește infuzia de mușețel. În noaptea aia B se culcă cu o negresă care vorbea în somn. Vocea ei, pe care B și-o amintește suavă și cadențată, în vis e răgușită și frântă, ca și cum

în vreun moment al nopții (care lui B i-a scăpat) corzile vocale ale fetei ar fi suferit vreo transformare. De fapt, chiar acea voce îl trezește, ca și cum i-ar fi dat cineva cu un ciocan în cap, iar pe urmă, când și-a dat seama că nu-i decât tovarășa lui care vorbește în somn, a rămas sprijinit în coate, ascultând-o un timp, după care s-a hotărât să o trezească. Ce visai?, o întreabă. Fata îi spune că o visa pe mama ei, moartă de curând. Morții sunt liniștiți, spune B, întinzându-se în pat. Fata, ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, îi răspunde că nimic din ceea ce a existat pe această lume nu poate fi liniștit. Nici acum, nici în alte vremuri, zice foarte convinsă. Lui B îi vine să plângă, dar în loc de asta, adoarme. Când se trezește a doua zi de dimineață, e singur. Nu ia micul dejun. Nu iese din cameră, unde rămâne citind până când menajera îl întreabă dacă poate să strângă patul. În vreme ce el așteaptă, în holul hotelului, îl caută M la telefon. Îl întreabă ce are de gând să facă. Până să se dezmeticească, M îi spune că trece să-l ia de la hotel.

În ziua respectivă, exact cum presupunea B că are să se întâmple, vizitează alt muzeu și apoi mănâncă la alt restaurant, aflat în apropierea unui parc unde un număr mare de copii și de adolescenți vin să patineze. Cât timp mai stai pe aici?, îl întreabă M. B îi răspunde că se gândește să plece a doua zi. La Masnuy Saint-Jean, spune înainte ca M să apuce să întrebe unde. M n-are habar de vreun loc în Belgia care să se cheme așa. Nici eu n-am, spune B. Ai vreun prieten pe-acolo? B răspunde că nu. Când în cele din urmă se despart, la intrarea în hotel, B o pornește pe jos prin cartier până dă de o farmacie. Cumpără prezervative. După care merge din nou spre barul de *topless* din noaptea anterioară, dar oricâte ture ar da (se și rătăcește de câteva ori) nu îl găsește. A doua zi ia micul dejun cu M la un restaurant de la șosea. M îi povestește că, uneori, când e tristă, se urcă la volan și conduce fără să-i fie foarte clar încotro merge, doar așa din plăcerea de a se afla în mișcare.

Odată, îi spune, am ajuns până la Bremen și nu știam unde sunt. Știam doar că sunt în Germania, știam că plecasem din Bruxelles dimineța și că se făcuse noapte. Și ce-ai făcut?, întreabă B, care intuiește răspunsul. Am băgat în marșarier, spune M.

În Masnuy Saint-Jean văd vaci. Copaci. Câmpuri lăsate la odihnă. Un hambar de beton. Case cu trei etaje. M, la rugămintea lui B, o întreabă pe o bătrână care vindea verdețuri și cărți poștale, despre casa Juliei Nys. Bătrâna ridică din umeri, dar pe urmă începe să râdă și slobozește un întreg discurs pe care B îl aude de la portiera mașinii. Amândouă, și M și bătrâna, dau din mâini, de parcă ar vorbi despre ploaie sau despre vreme, se gândește B. Casa se află pe Rue Colombier: are o grădină mare și neîngrijită și un șopron transformat în garaj. Zidurile sunt galbene, un copac de dimensiuni mari și pe care nu l-a tuns nimeni de multă vreme umbrește jumătatea stângă a casei, cea pe care nu sunt ferestre. Bătrâna era nebună, zice M, poate să fie asta casa, dar la fel de bine poate fi oricare alta. B sună la ușă. Dinăuntru răzbate un fel de dangăt. După un timp apare o fată de vreo cincisprezece ani, în jeanși, cu părul ud. M o întreabă dacă aceea era casa Juliei Nys și a fiului său Henri. Fata spune că acolo locuia familia Marteau. De când?, întreabă B. Dintotdeauna, răspunde fata. Te spălai pe cap?, întreabă M. Nu, mă vopseam, răspunde fata. Urmează un dialog scurt, pe care B nu-l înțelege, dar pentru o clipă, M cu tocurile ei înalte, în pragul ușii și fata cu pantalonii strâmți, aduc cu personaje principale ale unei picturi care, dincolo de aparența de pace și echilibru, îi trezește o profundă neliniște. Mai târziu, după ce străbătuseră cu mașina așezarea de la nord la sud și de la sud la nord, intră în ceea ce părea a fi o bibliotecă. Aici să fi venit să citească Henri din Masnuy? Pare imposibil. Biblioteca era nouă. Lefebvre trebuie să fi fost înscris la cea de dinainte, cea de dinainte de război. Măcar există două biblioteci, cea a lui Henri al tău și asta, spune M, care pare să cunoască

foarte bine serviciile publice din țara ei. La prânz, B mănâncă un biftec și M o salată din care lasă jumătate în farfurie. Eu nici măcar nu mă născusem când a murit prietenul tău, spune M pe un ton nostalgic. N-a fost prietenul meu, spune B. Dar tu te născuseși, zice M, cu un ușor zâmbet ironic. Când el murea, eu călătoream, spune B.

Pe urmă, după ce restaurantul unde mâncaseră s-a golit și nu mai rămăseseră decât ei doi la o masă de lângă fereastră, M citește din *Luna Park* 2 și se oprește la ultima pagină, cea care anunța sumarul numerelor 3 și 4, dacă acestea din urmă vor fi văzut vreodată lumina tiparului. Citește cu glas tare lista următorilor colaboratori: Jean-Jacques Abrahams, Pierrette Berthoud, Sylvano Bussotti, William Burroughs, John Cage, până ajunge la Henri Lefebvre, Julia Nys și Sophie Podolski. Toți îmi sună cunoscuți, zice M cu un zâmbet jucăuș.

Toți sunt morți, își zice B.

Și apoi: ce păcat că M nu zâmbește mai des.

Ai un zâmbet foarte frumos, spune. M îl privește în ochi. Încerci să mă seduci? Nu, nu, Doamne ferește, murmură B.

Târziu, spre seară, ies din restaurant și se întorc la mașină. Unde mergem acum?, întreabă M. La Bruxelles, zice B. M rămâne un timp pe gânduri și apoi spune că nu i se pare o idee bună. Cu toate acestea pornește motorul. Eu nu mai am ce face aici, spune B. Această frază avea să-l urmărească tot drumul de întoarcere ca farurile unei mașini-fantomă.

Ajunși la Bruxelles, B vrea să se întoarcă la hotelul de unde își făcuse ieșirea dimineată. Lui M i se pare o prostie să cheltuiască bani pentru câteva ore, ea având o sofa liberă. Vorbesc o vreme fără să iasă din mașina staționată în fața casei lui M. În cele din urmă B acceptă să doarmă la M. A doua zi voia să plece dis-de-dimineată și să ia primul tren spre Paris. Iau cina într-un restaurant vegetarian ținut de o familie de brazilieni, deschis până la trei dimineată. Și iarași rămân ultimii clienți din local.

La cină, M vorbește despre viața ei. O clipă, B e convins că M își analizează toată viața. Nu e chiar așa: M vorbește despre adolescență, de du-te-vino-ul ei la New York, de nopțile de insomnie. Nu vorbește despre logodnici, despre ocupații, despre nebunie. M bea vin, iar B fumează țigară de la țigară. Când și când se mai privesc unul pe celălalt și se uită pe fereastră la mașinile care trec pe stradă. Ajunși acasă, M îl ajută pe B să întindă sofaua și pe urmă se închide la ea în cameră. Fără să se dezbrace, în timp ce citește un roman care pare scris într-o limbă de pe altă planetă, B adoarme. Îl trezește vocea lui M. Ca a târfei de acum câteva nopți, cea care vorbea în somn. Dar până să apuce să-și adune forțele ca să se ridice și să meargă să o trezească pe M din coșmarul ei, adoarme la loc.

A doua zi, ia trenul spre Paris.

Se cazează în hotelul de pe Rue Saint-Jacques, în altă cameră și în primele zile se ocupă cu căutarea prin anticariate a unei cărți oarecare de Andre du Bouchet. Nu găsește nimic. Du Bouchet, ca și Henri din Masnuy fusese șters de pe hartă. A patra zi nu mai iese din cameră. Cere prânzul în cameră, dar abia dacă se atinge de el. Termină de citit ultimul roman pe care îl cumpăraseră și îl aruncă la coșul de gunoi. Doarme și are coșmaruri, dar când se trezește este sigur că n-a vorbit în somn. Ziua următoare, după ce face un duș lung, iese să se plimbe prin Grădina Luxemburg. Pe urmă se urcă în metrou și merge în Pigalle. Mănâncă într-un restaurant pe Rue La Bruyère și se culcă cu o târfă care are părul foarte scurt la ceafă și foarte lung în partea superioară a craniului, într-un hotel amărât, pe Rue Navarin. Târfa îi spune că locuiește la etajul patru. Nu există ascensor. Și acolo, devine evident, nu mai locuiește nimeni. E doar o cameră impersonală pe care o folosesc ea și prietenele ei.

În timp ce fac sex, târfa îi spune poante. B râde. Și el, cu franceza lui de baltă, îi spune un banc pe care ea nu-l pricepe. După ce termină, târfa se duce la baie și îl întreabă pe B dacă

vrea să facă duș. B răspunde că nu, că făcuse de dimineată, dar tot intră în baie să fumeze o țigară și să se uite la ea cum face duș.

Fără să fie surprins (sau fără să lase să se vadă asta) se uită cum își dă jos peruca și o pune pe capacul de la veceu. E rasă pe cap și pe gât i se văd două cusături relativ proaspete. B își aprinde țigara și o întreabă de unde s-a ales cu asta. Târfa e sub duș și nu aude nimic. B nu repetă întrebarea. Dar nici nu iese din baie. Dimpotrivă, se lungește pe gresia albă din baie și se uită la aburul care iese de dincolo de perdea cu o senzație pe abandon și liniște, până nu mai distinge nici peruca, nici veceul, nici mâna cu care ține țigara.

Când ies din clădire, se lăsase întunericul și, după ce se despart, el merge fără grabă, dar și fără să se oprească aproape deloc, de la cimitirul Montmartre până la Pont Royal, o rută care i se pare oarecum familiară, cu gara Saint-Lazare ca stație intermediară. Ajuns la hotel, se uită în oglindă. Se așteaptă să vadă un câine bătut și vede un tip de vârstă mijlocie, mai degrabă slab, puțin asudat de drum, care caută, găsește și-si întoarce privirea într-o fracțiune de secundă. În dimineata următoare o sună pe M la Bruxelles. Nu se așteaptă să dea de ea. Și totuși cineva ridică receptorul. Sunt eu, zice B. Ce faci?, zice M. L-ai găsit pe Henri Lefebvre? zice M. Pare să fie adormită, își spune B. Apoi spune: nu. M râde. Are un răs frumos. De ce te ocupi de el?, zice fără să se oprească din râs. Fiindcă nimeni altcineva n-o face, spune B. Și pentru că era bun. Imediat se gândește: n-ar fi trebuit să spun asta. Și își zice: M o să închidă. Strânge din dinți și fața i se contractă într-o expresie crispată. Dar M nu închide telefonul.

Prefigurarea lui Lalo Cura¹

PARE O MINCIUNĂ, dar eu m-am născut în cartierul Los Empalados. Numele strălucește ca lumina lunii. Numele, cu cornul lui, își croiește un drum în vis și bărbatul o apucă pe acest drum. Unul nesigur. Întotdeauna crud. Drumul de intrare sau de ieșire din iad. La asta se reduce totul. La a te apropia sau a te îndepărta de iad. Eu, de pildă, am pus să fie omorât cineva. Am făcut cele mai frumoase cadouri aniversare. Am finanțat proiecte faraonice. Am deschis ochii în întuneric. Cu foarte mare încetineală, am deschis ochii în întunericul absolut și n-am văzut sau nu mi-am imaginat decât acel nume: cartierul Los Empalados, licărind ca steaua destinului. Bineînțeles că am să povestesc totul. Tatăl meu a fost un preot renegat. Nu știu dacă era columbian sau din ce țară era. Mai sărac decât el, nu cred că era posibil, și-a făcut într-o noapte apariția în Medellín predicând prin cantine și bordeluri. Unii au crezut că e de la serviciile secrete, iar mama l-a salvat de la moarte și l-a luat acasă la ea, într-un penthouse din cartier. Au locuit împreună vreo patru luni, atât știu eu, pe urmă tatăl meu a dispărut în

¹ Titlul povestirii este un joc de cuvinte intraductibil, numele personajului Lalo Cura se poate citi și La Locura, care înseamnă „nebunia“.

Evangelhie. El o numea America Latină și a continuat să se piardă printre cuvintele sacrificiului până a dispărut, până n-a mai fost nici urmă de el. Că era preot catolic sau protestant, asta n-aș mai ști să vă spun. Știu doar că se mișca printre masele de oameni, înfierbântat și fără dragoste, plin de pasiune și golit de speranță. Când m-am născut, m-au numit Olegario, dar mereu mi s-a zis Lalo. Tatălui meu îi ziceau El Cura și așa m-au trecut în registrul civil. Totul legal. Olegario Cura. Ba m-au și botezat după credința catolică. Mama, era fără îndoială, o visătoare. Se numea Connie Sanchez și dacă dumneavoastră ați fi mai puțin tineri și ceva mai vicioși, numele ei nu vi s-ar mai părea bizar. A fost unul din starurile Casei de Producție Cinematografică Olimp. Celelalte două staruri erau Doris Sanchez, sora mai mică a mamei, și Monica Farr, născută Leticia Medina, originară din Valparaiso. Toate trei prietene bune. Casa Olimp făcea filme pornografice și, deși comercializarea lor era semilegală și ambientul de-a dreptul ostil, întreprinderea n-a dat faliment decât abia pe la jumătatea anilor optzeci. Răspunzător a fost un neamț polivalent, Helmut Bittrich, în stare să fie și director, și administrator, și scenograf, și muzician, și PR și ocazional asasinul de serviciu al firmei. Uneori juca și el în filme. Pentru astfel de îndeletniciri folosea un nume de scenă, Abelardo Bello. Un tip ciudat acest Bittrich. N-a fost niciodată văzut cu penisul în erecție. Îi plăcea să tragă de fiare la sala de gimnastică Sănătate și Prietenie, dar nu era poponar. Doar că în filme nu i-a tras-o nimănui. Fie el bărbat sau femeie. Dacă vă obosiți să căutați, îl puteți vedea în roluri de voyeur, de învățător sau de spion la seminar, însă tot timpul într-un discret plan doi. Dar cel mai mult îi plăcea să facă pe doctorul. Un doctor neamț, se știe, cea mai mare parte a timpului nici măcar nu deschide gura: era doctorul Liniște. Doctorul cu ochii albaștri, păstrat în spatele unei oportune cortine de catifea. Bittrich avea o casă la periferie, la granița dintre cartierele Los Empalados și

Gran Baldio. Casa din filme. Casa singurătății care pe urmă a devenit casa crimei, într-o zonă pierdută, plină de păduri și măceși. Connie obișnuia să mă ia cu ea acolo. Eu rămâneam în grădină și mă jucam cu câinii și găscanii pe care neamțul îi creștea de parcă erau odraslele lui. Flori sălbatice creșteau între tufe și printre găurile săpate de câini. Într-o dimineață obișnuită, în casă intrau între zece și cincisprezece persoane. Ferestrele închise nu mă împiedicau să aud gemetele care veneau dinăuntru. Uneori mai și râdeau. La vremea prânzului Connie și Doris montau o masă pliantă în grădina din spate, la umbra unui copac, iar angajații de la Olimp desfăceau cu plăcere conservele pe care Bittrich le încălzea la un cuptor cu gaz. Oamenii mâncau direct din cutii sau din farfurii de carton. Odată am intrat și eu în bucătărie să dau o mână de ajutor și, când am deschis dulapurile, n-am găsit decât seturi pentru clisme, sute de seturi pentru clisme, aliniat ca pentru o paradă militară. Totul era fals în bucătărie. Nu erau nici farfurii adevărate, nici tacâmuri adevărate, nici oale adevărate. Așa se fac filmele, mi-a spus Bittrich uitându-se la mine cu ochii aceia albaștri, care pe atunci mă speriau și care acum îmi stârnesc mila. Bucătăria era falsă. Toată casa era un fals. Cine doarme noaptea aici? Uneori, unchiul Helmut, răspundea Connie. Unchiul Helmut doarme aici ca să aibă grijă de găscani și de câini și pentru că are de lucru. Lucrează la montajul unor filme artizanale. Artizanale, da, dar afacerea nu se oprea: filmele mergeau în Germania, Olanda, Elveția. Unele mai rămâneau și prin America Latină și altele se vindeau în Statele Unite, dar cea mai mare parte mergea în Europa unde Bittrich avea clienți. Poate de aceea, o voce din off, vocea neamțului, povestea pe această limbă acțiunea din cadrele filmate. Ca un jurnal de călătorie pentru somnambuli. Și fixația pentru laptele de mamă, altă caracteristică europeană. Când eu eram încă în Connie, ea a continuat să lucreze. Și Bittrich a filmat scene cu lapte de mamă. De genul *Milch* sau

Pregnant Fantasies, pentru un public de bărbați care credeau sau căroră le plăcea să creadă că femeile gravide au lapte. Connie, cu burta de luna a opta, își apăsa sânii și laptele curgea ca o lavă. Se apleca peste Pajarito Gómez sau peste Sansón Fernández sau peste amândoi și lăsa să curgă un firicel de lapte. Trucuri de-ale neamțului, Connie n-a avut lapte niciodată. Poate doar puțin, așa, vreo cincisprezece, douăzeci de zile, îndeajuns cât să-l gust eu. Dar atât. De fapt, filmele erau în genul *Pregnant Fantasies*, nu *Milch*. Și apărea Connie: grasă, blondă, eu înăuntru în burtă, făcut ghem, în timp ce ea râde și-i dă lui Pajarito Gómez cu vaselină la cur. Mișcările ei sunt deja mișcările delicate și sigure ale unei viitoare mămici. Părăsită de imbecilul de taică-meu, iat-o pe Connie, cu Doris și cu Monica Farr, zâmbindu-și din când în când, strâmbându-se și făcând gesturi imperceptibile sau tainice în vreme ce Pajarito Gómez se uită hipnotizat la burta ei. Misterul vieții în America Latină. Ca o păsărică în fața unui șarpe. Forța e cu mine, mi-am spus, după ce am văzut filmul prima oară, când aveam nouăsprezece ani, plângând ca un mucos, apăsându-mă pe tâmpile, Forța e cu mine. Toate visele sunt reale. Mi-ar fi plăcut să cred că toate membrele care o penetraseră pe mama, la capătul drumului îmi întâlнисeră privirea. Am visat des chestia asta: ochii mei închiși și translucizi în supa neagră a vieții. A vieții? Nu, a afacerilor care maimuțăresc viața. Ochii mei în cruce, precum ai șarpelui care hipnotizează pasărea. V-ați prins, prostii de tânăr care se uită la filme. Totul e fals, cum spunea Bittrich. Și avea dreptate, ca de obicei. De-asta îl adorau fetele. Le făcea plăcere să îl știe pe neamț aproape, o voce prietenoasă, disponibilă pentru vreun sfat sau vreo consolare. Fetele: Connie, Doris și Monica. Trei bune prietene rătăcite în noaptea timpurilor. Connie încercase să-și facă o carieră pe Broadway. Mi se pare că niciodată, nici chiar în cei mai răi ani, nu renunțase la posibilitatea de a fi fericită. Acolo, la New York, a cunoscut-o pe Monica Farr și

au împărțit și iluziile, și mizeriile. Au fost ospătărițe, au donat sânge, au fost prostituate. Căutând mereu un loc vacant, deambulând prin oraș agățate amândouă de același walkman, ceva specific dansatoarelor, de fiecare dată mai subțiri și mai intime legate. Coriste, soliste. Căutându-l pe Bob Fosse. La o petrecere în casa unor columbieni l-au cunoscut pe Bittrich, în trecere prin New York cu lotul său de produse. Au vorbit până în zori. Nimic despre pat, doar muzică și vorbe. În noaptea aceea, au ieșit să dea cu zarul pe Seventh Avenue, artistul prusac și târfele latinoamericane. Nu mai era nimic de făcut. Când visez, în unele coșmaruri, mă văd odihnindu-mă pe un limb și atunci aud, la început în surdina, zgomotul zarurilor pe pavaj. Deschid ochii și țip. Ceva s-a schimbat pentru totdeauna în dimineața aceea. S-a stabilit, ca o ciumă, o legătură de prietenie. Pe urmă Connie și Monica Farr au obținut un contract ca să joace în Panama, unde au fost lăsate fără niciun sfanț. Neamțul le-a plătit biletele până la Medellin, pământul natal al lui Connie și un loc la fel de bun ca oricare altul pentru Monica. Există niște fotografii cu ele pe scara avionului: le-a făcut Doris, singura care le așteptase la aeroport. Connie și Monica purtau ochelari negri și pantaloni strâmți. Nu sunt foarte înalte, dar sunt bine proporționate. Soarele din Medellín le alungește umbrele pe pista pe care nu mai e decât un singur avion, la capăt de tot, pe jumătate ieșit din hangar. Nu sunt nori pe cer. Connie și Monica își arată dinții. Beau coca-cola lângă stația de taxiuri și iau o atitudine tulburătoare. Turbulențe aeriene și turbulențe la sol. Cu gesturi care lasă să se înțeleagă că vin direct de la New York, aureolate de mister. Pe urmă Doris, foarte tânără, apare și ea cu ele. Toate trei îmbrățișate în timp ce un cavaler necunoscut le fotografiază, sprijinite de portbagajul taxiului și privite din interiorul mașinii de un taximetrist bătrân și obosit căruia nu-i vine să creadă că e real ceea ce vede. Așa încep carturile cele mai pline de pasiune. La o lună după

acest episod filmau deja primul film: *Hecatombe*. În timp ce lumea se zbate în convulsii, neamțul filmează *Hecatombe*. Un film despre convulsiile spiritului. Dintr-o carceră, un sfânt își amintește nopțile de potență și futai. Connie și Monica o fac cu patru tipi cu aer de umbre. Doris și găscanul cel mai mare al lui Bittrich se plimbă pe malul unui râu aproape sec. Noaptea este neobișnuit de înstelată. În zori, Doris îl întâlnește pe Pajarito Gómez și fac dragoste în curtea din spatele casei lui Bittrich. E mare larmă printre găscani. Connie și Monica aplaudă aplecate la fereastră. Membrul plin de spermă al sfântului strălucește. Sfârșit. Genericul apare pe fondul unei imagini cu un polițist beat. Umorul lui Bittrich. Filme aplaudate de traficantii de droguri și de oamenii de afaceri. Tipii simpli ca pistolarii sau recuperatorii nu le înțelegeau, ei l-ar fi lichidat cu plăcere pe neamț. Alt film: *Kundalini*. Priveghiul unui crescător de vite. În timp ce unii aflați în doliu plâng și beau cafea cu rachiu de fructe, Connie intră într-o încăpere întunecată, plină de ustensile de câmp. Dintr-un dulap uriaș apar doi tipi deghizați în taur și respectiv în condor. Fără niciun preambul, o siluiesc pe Connie pe ambele găuri. Buzele lui Connie se curbează desenând o literă. Monica și Doris se duc la bucătărie. Pe urmă apar staule pline de animale și un bărbat se apropie gonind vacile cu amândouă mâinile. Este Pajarito Gómez. Nu reușește. Scena următoare îl arată căzut în noroi, între balegi și copite de animale. Monica și Doris fac un 69 negru pe un pat mare, alb. Crescătorul de vite mort deschide ochii. Se ridică și iese din coșciug spre oroarea și stupefacția rudelor și prietenilor. Acoperită de taur și de condor, Connie rostește cuvântul Kundalini. Vacile fug din grajduri și genericul rulează peste imaginea corpului abandonat al lui Pajarito Gómez care încetul cu încetul e acoperit de întuneric. Alt film: *Impluvium*. Doi cerșetori adevărați trag după ei niște saci pe o stradă nepavată. Ajung în curtea din spatele casei lui Bittrich. Legată în așa fel încât să

nu poată sta decât în picioare, Monica Farr e complet goală. Cerșetorii varsă sacii: o bogată colecție de jucării sexuale din oțel și piele. Cerșetorii își pun măști cu protuberanțe falice și, îngenuncheați în fața și în spatele Monicăi, o pătrund cu lovituri de cap care par cel puțin ambigue, nu prea poți să-ți dai seama dacă sunt excitați sau doar sufocați de mască. Tolănit pe un pat de companie, Pajarito Gómez fumează. La celălalt capăt al patului, Sanson Fernandez se masturbează. Camera trece lent peste fața Monicai: plânge. Cerșetorii pleacă târând sacii pe o mizeră stradă neasfaltată. Deși încă în lanțuri, Monica închide ochii și pare să doarmă. Visează măștile, nările de latex, bețivii amărâți care abia de-și trag sufletul, dar care pun atâta ardoare în misiunea lor. Bețivi supranaturali goliți de orice esență. Pe urmă Monica se îmbracă, merge prin centrul orașului Medellín, este invitată la o orgie unde le regăsește pe Connie și Doris, se sărută, își zâmbesc, își povestesc chestii. Pajarito Gómez, cu uniforma de camuflaj îmbrăcată pe jumătate, a adormit. Înainte să se lase noaptea, când orgia s-a sfârșit, stăpânul casei vrea să le arate cea mai de preț comoară. Fetele își urmează amfitrionul până la o grădină acoperită cu o armătură de metal și sticlă. Degetul plin de bijuterii al tipului arată spre ceva aflat la celălalt capăt al grădinii. Fetele văd o piscină de piatră în formă de coșciug. Când se apropie își văd chipurile reflectate în apă. Atunci soarele apune și cerșetorii ajung într-o zonă de platforme și clădiri industriale. Muzica e o congă de timpane, crește în volum, devine mai sinistă și premonitoare, până când izbucnește furtuna. Lui Bittrich îi plăceau la nebunie genul ăsta de efecte sonore. Tunetele în munți, zgomotele de trăsnet, copaci care cad secerați, ploia pe fereastră. Colecționa înregistrări de înaltă fidelitate. Pentru filmele mele, spunea, ca să obțin un efect local, dar de fapt îi plăceau pur și simplu. Toată gama de sunete pe care o produce ploaia în selvă. Vuietul mării și al vântului, în tandem sau în contrapunct. Sunete ca să te simți

singur și să ți se ridice părul în cap. Bijuteria lui cea mai de preț era zgomotul uraganului. Eu l-am ascultat de copil. Actorii beau cafea la umbra unui copac, iar Bittrich mânua un enorm aparat nemțesc pentru înregistrări, departe de ceilalți și uns de paloarea dată de excesul de muncă. Acum o să asculți cum se aude uraganul de dinăuntru, mi-a spus. La început n-am auzit nimic. Cred că așteptasem un tunet ca o legiune de demoni, ceva care să facă să te doară timpanul, și am fost dezamăgit să aud doar un fel de zumzet intermitent. Scârțâit și intermitent. Ca o elice de carne. Și după asta am auzit voci, dar nu era uraganul, erau vocile piloților care treceau cu avionul prin el. Voci aspre vorbind în engleză și în spaniolă. Bittrich zâmbea în timp ce asculta. Pe urmă am auzit uraganul, dar de data asta de-adevăratelea. Golul. Un pod vertical și hăul, hăul, hăul. N-am să uit niciodată zâmbetul de-atunci al lui Bittrich. Era ca și cum ar fi plâns. Asta a fost tot?, am întrebat, fără să vreau să recunosc că mie îmi ajunsese. Asta e tot, a răspuns Bittrich, prins cu banda care se rotea în liniște. Apoi a oprit înregistrarea, a închis aparatul cu mare grijă și s-a întors cu ceilalți în casă pentru continuarea lucrului. Alt film: *Barcagiul*. După ruine, oricine ar fi putut crede că este vorba despre viața în America Latină după un al treilea război mondial. Fetele străbat gropi de gunoi și drumuri părăsite. Pe urmă se vede un râu cu albia mare și ape liniștite. Pajarito Gómez și alți doi tipi joacă un joc de cărți la lumina unei lumânări. Fetele ajung la un stabiliment unde bărbații merg înarmați. Fac sex. Printre tufe se uită la râu și la niște lemne prost ancorate. Pajarito Gómez este *barcagiul*, cel puțin așa i se spune, dar nu se mișcă de la masă. Are cele mai bune cărți. Chibiții comentează ce bine joacă. Ce bine joacă *barcagiul*. Încetul cu încetul, li se termină proviziile. Bucătarul și ajutorul de bucătar o martirizează pe Doris, o penetrează cu mânerule uriase ale cuțitelor de carne. Foamea pune stăpânire pe local: unii nu se mai ridică din pat, alții bântuie prin tufișuri

căutând de mâncare. În timp ce bărbații se îmbolnăvesc, femeile scriu ca posedate în jurnalele lor. Pictograme disperate. Se suprapun imagini ale râului cu imagini ale unei orgii nesfârșite. Finalul e previzibil. Bărbații le deghizează pe femei în găini și după ce le tăvălesc prin făină le devorează la un banchet cu nimburi din fulgi. Se văd oasele lui Connie, Monica și Doris în grădina localului. Pajarito Gómez joacă altă mână la pocher. Norocul îi vine mânășă. Camera se așază în spatele lui și spectatorul poate să vadă ce cărți are. Cartoanele sunt albe. Peste cadavrele tuturor rulează genericul. Cu trei secunde înainte de final, culoarea râului se schimbă și devine negru ca tăciunile. Un film foarte profund, își amintește Doris, în felul acesta ticălos sfârșim noi artiste de filme porno, devorate de niște oarecare după ce am fost folosite fără milă și fără pauză. Se pare că Bittrich făcuse filmul ăsta ca să înfrunte concurența filmelor din genul porno canibal care începeau să facă senzație în perioada respectivă. Dacă cineva se uită cu atenție, o să vadă care e importanța faptului că la timonă se află Pajarito Gómez. Pajarito Gómez știa să vibreze din interior până se împlânta în privirea spectatorului. Un mare actor pe care viața l-a făcut să se risipească, viața noastră, prieteni dragi. Dar filmele neamțului sunt tot acolo, nepătate. Și tot acolo e și Pajarito Gómez ținând în mână acele cărți pline de praf, cu mâinile și gâtul pline de praf, cu pleoapele etern căzute și vibrând fără să ia vreun respiro. Pajarito Gómez este un caz paradigmatic pentru filmele porno ale anilor optzeci. Nu o avea nici mare, nu era nici culturist, nici nu-i plăceau potențialii consumatori de astfel de filme. Semăna cu Walter Abel. Un amator pe care Bittrich l-a scos din apă ca să-l pună în fața unei camere: tot restul a fost așa de firesc că părea neadevărat. Pajarito vibra și vibra și deodată, depinzând de rezistența spectatorului, acesta din urmă rămânea pătruns de energia acelui boț de bărbat, în aparență atât de fragil. Atât de mic, atât de prost hrănit. Atât de straniu

de victorios. Actorul porno prin excelență al ciclului de filme columbiene al lui Bittrich. Cel mai bun pentru figura mortului, dar și pentru cea a absentului. De asemenea și unicul din distribuția neamțului care a supraviețuit; singurul încă în viață în 1999, ceilalți fuseseră fie asasinați, fie răpuși de boli. Sanson Fernandez, mort de sida. Praxiteles Barrionuevo, mort în Bogota. Ernesto San Román, mort de cuțit în sauna Arearea din Medellín. Alvarito Fuentes, mort de SIDA în închisoarea din Cartago. Toți mai tineri și cu puța mai mare. Frank Moreno, mort de gloanțe în Panama. Oscar Guillermo Montes, mort de glonț în Puerto Berrio. David Salazar, numit ursul furnicar, mort de glonț la Palmira. Căzuți în reglări de conturi sau în răfuieli accidentale. Evelio Latapia, spânzurat într-o cameră de hotel din Popayan. Carlos José Santelices, înjunghiat de necunoscuți pe o stradă din Maracaibo. Reinaldo Hermosilla, dispărut în El Progreso, Honduras. Dionisio Aurelio Perez, mort de glonț într-o frizerie din Mexic District Federal. Maximiliano Moret, mort înecat în râul Maraňon. Scule de 25 și 30 de centimetri, uneori nici nu le puteau scula. Tineri mețiși, negri, albi, indieni, fii ai Americii Latine a cărei unică bogăție erau o pereche de coaie și un penis fie ciopârțit de intemperii, fie miraculos atins de cine știe de stranii meandre ale naturii. Trista poveste a sculelor, Bittrich o cunoaștea mai bine decât oricine. Vreau să spun: tristețea acelor pule monumentale în vastitatea și pustiul acestui continent. Îl vedeți aici pe Oscar Guillermo Montes într-o scenă dintr-un film al cărui nume l-am uitat: actorul e gol de la brâu în jos, penisul îi atârna flasc și picurând. Penisul e întunecat și zbârcit, iar picăturile sunt parcă de lapte strălucitor. În spatele actorului se deschide peisajul: munți, râuri, păduri de trestie de zahăr, cordiliera, acumulări de nori, poate chiar și un oraș și un vulcan, și un deșert. Oscar Guillermo Montes se află pe un promontoriu și un vânt înghețat îi alintă o șuviță de păr. Asta e tot. Pare o poezie de Tablada,

nu?, dar dumneavoastră nici n-ați auzit de Tablada. Nici Bittrich și, în fond, n-are importanță, iată filmul, cred că am o copie video pe undeva, iată singurătatea despre care vă pome-
neam. Un peisaj imposibil și un trup imposibil. Ce voia Bittrich când filma scena asta? Să justifice amnezia, amnezia noastră? Să facă portretul cu ochi obosiți al lui Oscar Guillermo? Să ne arate un penis necircumcis care picură peste vastitatea continentului? O senzație inutilă de grandoare, de băieți frumoși și fără scrupule, sortiți sacrificiului: să dispară în vastitatea haosului? Cine știe. Doar amatorul Pajarito Gómez, ale cărui atribute cu mare dificultate abia dacă ajungeau la optsprezece centimetri, era de neclintit. Neamțul flirta cu moartea, îl durea în cur de moarte, flirta cu singurătatea și cu găurile negre, dar Pajarito nici nu și-a dorit-o și nici n-ar fi putut. Nevăzut și neguvernabil, Pajarito intra în obiectiv ca din întâmplare, de parcă ar fi trecut pe acolo și se oprișe și el puțin să se uite. Atunci începea să vibreze, fără să se rețină, iar spectatorii, că erau ei onaniști solitari sau oameni de afaceri vicioși care se uitau la video, după câteva clipe erau străbătuți de umorile acelei chestii. O licoare prostatică erau emanațiile lui Pajarito Gómez. Și asta era ceva cu totul deosebit, care nu încăpea în elucubrațiile neamțului. Bittrich știa și, în general, când intra Pajarito nu punea efecte speciale, nici muzică și nici altfel de sunete, nimic care să distragă atenția spectatorului de la ceea ce era cu adevărat important: Pajarito Gómez, hieratic, fie că sugea sau era supt, că le-o trăgea sau i se trăgea, dar mereu ca și când n-ar fi vrut, vibrând. Protectorilor neamțului le plăcea profund această capacitate, ei ar fi preferat ca Pajarito să lucreze în Piața Centrală la descărcat camioane, să fie folosit la maximum și după aia să dispară. Și totuși n-ar fi putut spune ce anume nu le plăcea la el, doar că intuiau foarte vag că acest tip era în stare să le poarte ghinion și să le aducă neliniște în suflet. Câteodată, când îmi amintesc de copilăria mea, mă

gândesc și la ce trebuie să fi simțit Bittrich față de protectorii lui. Ce așteptau la urma urmei traficantii de droguri de la Bittrich erau banii, iar Bittrich, ca un bun european, respecta banul, un punct de referință în mijlocul haosului. Dar ce părere o fi avut el despre ei, el, un neamț care citea cărți de istorie, ce părere o fi avut despre militari și despre polițiștii corupți? Cât de caricaturi i se păreau, cum trebuie să mai fi răs de ei noaptea, după vreo reuniune mai agitată. Niște maimuțe în uniforme SS, nici mai mult, nici mai puțin. Și Bittrich, singur în casă, înconjurat de casete și de benzi cu sunete îngrozitoare, cum trebuie că se mai distra. Și maimuțele astea cu cel de-al șaselea simț al lor erau cei care îl voiau pe Pajarito Gómez scos din joc. Acești maimuțoi infami și patetici îndrăzneau să-i sugereze lui, un cineast german în exil permanent, pe cine trebuia și pe cine nu trebuia să angajeze. Închipuiți-vi-l pe Bittrich după vreuna din aceste reuniuni: în casa întunecată din cartierul Los Empalados, după ce toată lumea plecase, bând rom și fumând Delicados mexicane în cea mai mare dintre încăperi, cea care servea și de birou și de dormitor. Pe masă sunt pahare de hârtie cu resturi de whisky. Pe televizor două sau trei casete, ultimele producții ale Casei Olimp. Agende și foi rupte, pline de numere, salarii, bonusuri și mite. Bani de buzunar. Și în aer cuvintele comisarului de poliție, ale locotenentului de aviație, ale colonelului de la Serviciul de Informații al Armatei: îl vrem cât mai departe pe păsăroiul ăsta rău prevestitor. Oamenilor li se întoarce stomacul pe dos când îl văd în filmele noastre. E de prost gust să vezi un bălos ca ăsta cum le-o trage fetelor. Iar Bittrich îi lăsa să vorbească, îi studia în tăcere și pe urmă făcea tot ce avea el chef. În fond, era doar film porno, nimic rentabil. Și astfel Pajarito a rămas cu noi, deși îi neliniștea pe capitaliștii de la casa de filme. Pajarito Gómez. Un tip tăcut și nu foarte drăguț cu femeile, care, fără să știe de ce, aveau pentru el o afecțiune specială. Toate, din motive profesionale, îl probaseră și toate rămăseseră

cu un gust foarte straniu, ceva ce nu se putea defini exact, dar pe care toate voiau să-l încerce din nou. Presupun că a fi cu Pajarito era ca și cum ar fi să nu fii nicăieri. Doris chiar a trăit cu el o vreme, dar chestia n-a ținut. Doris și Pajarito, șase luni între hotelul Aurora, unde locuia Pajarito, și apartamentul ei de pe bulevardul Libertadores. Mult prea frumos ca să fi durat, după cum se știe, spiritele solitare nu suportă atâta dragoste, atâta perfecțiune întâlnită din întâmplare. Dacă Doris n-ar fi avut trupul ăla și dacă ar fi fost mută și dacă Pajarito n-ar fi vibrat așa... În timpul filmărilor la *Cocaina*, unul dintre cele mai proaste filme ale lui Bittrich, povestea lor s-a terminat. Oricum, au rămas prieteni până la capăt. Mulți ani după aceea, când toți ceilalți erau morți, l-am căutat pe Pajarito. Locuia într-un apartament minuscule, cu o singură cameră, pe o stradă care dădea spre mare, la Buenaventura. Lucra ca ospătar la restaurantul unui polițist pensionar, La Tinta del Pulpo, locul ideal pentru cineva care se temea să nu fie descoperit. De acasă la lucru și de la lucru acasă, cu o scurtă oprire la un magazin de închirieri video, de unde obișnuia să ia unul sau două filme pe zi. Filme de Walt Disney și filme vechi columbiene, mexicane și venezuelene. În fiecare zi, punctual ca un ceas. Din apartamentul lui fără ascensor până la restaurantul La Tinta del Pulpo și de acolo, la lăsarea nopții, înapoi la apartament cu filmele la subsuoară. Le închiria la dus sau la întors, din același magazin, o capelă de trei pe trei care era deschisă optsprezece ore pe zi. L-am căutat din capriciu, că așa mi-a venit. L-am căutat și l-am găsit în 1999, a fost simplu, n-a durat mai mult de-o săptămână. Pajarito avea atunci patruzeci și nouă de ani, dar arăta cu zece ani mai bătrân. Nu a fost surprins când a intrat în casă și m-a găsit pe patul lui. I-am spus cine sunt și i-am amintit despre filmele pe care le făcuse cu mama și cu mătușa mea. Pajarito a luat un scaun și când s-a așezat i-au căzut filmele din mână. Ai venit să mă omori, Lalito, a spus. Un film

era cu Ignacio Lopez de Tarso și celalalt cu Matt Dillon, doi dintre actorii lui preferați. I-am amintit despre vremurile de demult cu *Pregnant Fantasies*. Am râs amândoi. Ți-am văzut puța transparentă ca un vierme, fiindcă, știi, stăteam cu ochii deschiși, uitându-mă ca printr-un ochi de sticlă. Pajarito a încuviințat din cap și pe urmă și-a înghițit mucii. Mereu ai fost un copil deștept, a spus, ai fost și un făt deștept, cu ochii deschiși, de ce nu. Te-am văzut, asta contează. Acolo, înăuntru, erai rozaliu la început, după care te-ai făcut transparent și te-ai căcat pe tine de uluială, Pajarito. Fiindcă atunci nu ți-era frică, te mișcai cu așa o repeziciune că numai animalele foarte mici și feții te puteau vedea. Numai coropișnițele, lindinele, păduchii pubieni și feții. Pajarito se uita în pământ. L-am auzit murmurând: etcetera, etcetera. Pe urmă a spus: niciodată nu mi-a plăcut genul ăsta de filme, unul, două, mai merge, dar atât de multe sunt o crimă. Până la un punct, eu sunt un om normal. Pentru Doris am avut o afecțiune sinceră, mama ta a avut în mine un prieten întotdeauna, iar când tu erai mic, eu nu ți-am făcut niciun rău. Îți aduci aminte? Nu eu eram promotorul afacerii, n-am trădat niciodată pe nimeni, n-am ucis pe nimeni niciodată. Am făcut ceva trafic, am și furat câte ceva, ca oricare, dar vezi, nici să ies la pensie nu pot. Pe urmă a cules filmele de pe jos, l-a pus pe cel cu Lopez Tarso și, în timp ce se derulau imaginile fără sonor s-a pus pe plâns. Nu mai plânge, Pajarito, nu merită. Nu mai vibra. Sau poate mai vibra puțin, dar eu așezat pe pat culesesem aceste resturi de energie cu voracitatea unui naufragiat. Era și greu să vibrezi într-un apartament atât de mic, cu mirosul ăla de zeamă de găină care se infiltra prin toate găurile. E greu să vibrezi dacă te uiți la Ignacio López Tarso care gesticulează mut. Ochii lui López Tarso în alb-negru: cum se putea amesteca atâta inocență și atâta malițiozitate? Un bun actor, am spus, ca să zic ceva. Un tată al patriei, a adăugat Pajarito. Avea dreptate. Pe urmă a continuat: etcetera, etcetera.

Al dracului Pajarito. Am rămas tăcuți mai mult timp: López Tarso aluneca prin intriga filmului ca un pește în pânțele unei balene, imaginile lui Connie, Monica și Doris au strălucit pentru câteva clipe în capul meu, iar vibrația lui Pajarito a devenit imperceptibilă. N-am venit să te lichidez, i-am spus într-un târziu. În epoca aceea, când eram încă tânăr, nu reușeam cu ușurință să rostesc cuvântul a ucide. Nu ucideam niciodată: făceam să dea colțul, ștergeam, scufundam, dezintegram, făceam terci, decimam, adormeam, aduceam pacea, frângeam, adăposteam, puneam fulare și zâmbete eterne, arhivam, vomitam. Ardeam. Dar pe Pajarito nu l-am ars, voiam doar să-l văd și să stăm puțin la taclale. Să-i aud tictacul și să-mi amintesc trecutul. Mulțumesc, Lalito, a spus, și pe urmă s-a ridicat și a umplut o carafă cu apă din găleată. Cu aceleași mișcări exacte, artistice și resemnate, s-a spălat pe mâini și pe față. Când eram copil, Connie, Monica, Doris, Bittrich, Pajarito, Sanson Fernandez, cu toții îmi spuneau așa: Lalito. Lalito Cura care se juca cu găscanii și câinii în grădina casei crimei, care pentru mine era casa plictiselii și uneori a spaimei și a fericirii. Acum nu mai e timp să te plictisești, fericirea a dispărut undeva, pe pământ nu mai rămâne decât spaima. O spaimă constantă, făcută din cadavre și persoane comune și obișnuite ca Pajarito, care îmi mulțumea. Niciodată nu m-am gândit să te ucid, am spus, am păstrat toate filmele tale, nu mă uit prea des la ele, recunosc, doar în momente speciale, dar le păstrez cu grijă. Pajarito s-a așezat din nou. Nu mai vibra: se uita cu coada ochiului la filmul cu López Tarso și din atitudinea lui liniștită răzbătea o răbdare de piatră. Deșteptătorul de pe marginea patului arăta două dimineăța. Cu o noapte înainte, visasem că îl găseam pe Pajarito gol și că, în timp ce-l călăream îi șopteam la ureche cuvinte de neînțeles despre o comoară ascunsă. Sau despre un oraș subteran. Sau despre un mort învelit în hârtie rezistentă la umezeală și la trecerea timpului. Dar nici măcar nu-i pusesem mâna pe umăr.

Am să-ți las bani, Pajarito, ca să poți trăi fără să mai lucrezi.
Am să-ți cumpăr ce vrei. Am să te duc într-un loc unde să poți
să stai să te uiți la actorii tăi preferați. În cartierul Los
Empalados n-a mai fost nimeni ca tine. Cu o răbdare de piatră,
López Tarso și Pajarito Gómez se uitau la mine. Amândoi cu
o muțenie înnebunită. Cu ochii plini de omenie și de frică și de
feți pierduți prin vastitatea memoriei. Feți și alte ființe mici cu
ochii deschiși. Prieteni, pentru o clipă am avut impresia că tot
apartamentul începe să vibreze. Apoi m-am ridicat cu multă
grijă și am plecat.

Târfe asasine

Pentru Teresa Ariño

— TE-AM VĂZUT LA TELEVIZOR, MAX, și mi-am spus ăsta-i tipul.

— (Tipul scutură din cap cu încăpățănare, încearcă să respire, dar nu reușește.)

— Te-am văzut cu grupul tău. Așa îi spui? Sau trupă, bandă, deși nu, eu cred că îl numești grup, e un cuvânt simplu, iar tu ești un tip simplu. Vă scoseserăți tricourile și vă exhibați torsurile goale, piepturi tinere, bicepși puternici, deși nu așa de musculoși cum v-ați dori, majoritatea imberbi, adevărul e că n-am acordat prea multă atenție pieptului, toracelui celorlalți, ci doar torsului tău, ceva din tine mi-a atras atenția, fața ta, ochii tăi care se uitau spre locul unde se afla camera (probabil fără să știi că erai filmat și că noi de-acasă te vedeam), niște ochi lipsiți de profunzime, diferiți de cei pe care îi ai acum, infinit mai diferiți decât cei pe care o să-i ai imediat, care priveau spre glorie și fericire, spre dorințe satisfăcute și victorie, lucruri dintr-astea care există doar în regatul viitorului și pe care mai bine nu le-am mai aștepta fiindcă oricum nu vin niciodată.

— (Tipul mișcă din cap de la stânga la dreapta. Insistă cu respiratul, transpiră)

— De fapt, când te-am văzut la televizor a fost ca o invitație. Închipuiește-ți pentru o clipă că sunt o prințesă care așteaptă o prințesă nerăbdătoare. Într-o noapte te văd, te văd pentru că într-un fel te căutasem (nu pe tine, ci pe prințul din tine și noțiunea de prinț). Cei din grupul tău dansau cu tricourile legate pe după gât sau pe după mijloc. La fel de bine, s-ar putea spune: înfășurate, ceea ce după unii bătrâni inutili înseamnă volută sau a potrivi pietre de pavaj, dar care pentru mine, care sunt tânără și inutilă, înseamnă o haină pusă pe după gât, pe după umeri sau pe după mijloc. Bătrânii și cu mine mergem pe drumuri diferite, după cum poți vedea. Dar să nu ne îndepărțăm de ceea ce ne interesează. Cu toții sunteți tineri, cu toții închinați nopții imnurile voastre, unii, cei care merg primii în coloană, arborează drapeluri. Prezentatorul, mic demon amărât, rămâne impresionat de dansul tribal la care luai parte și tu. Comentează cu celălalt prezentator. Acum dansează, zice cu vocea lui de retardat, de parcă noi, acasă, în fața televizorului, nu ne-am da seama. Da, se distrează, zice și celălalt prezentator. Alt tarat. Pe ei într-adevăr pare să-i distreze dansul vostru. De fapt e vorba despre o congă. În primul șir sunt opt sau nouă. În al doilea, zece. În al treilea, șapte sau opt. În al patrulea sunt cincisprezece. Toți uniți sub același steag și dezgoliți de la brâu în sus (cu tricourile legate sau strânse pe după gât sau pe după mijloc sau în chip de turban pe cap) și de parcurgera în ritm de dans (poate dans e un cuvânt excesiv) a zonei în care fuseserăți închiși mai devreme. Dansul vostru e ca o străfulgerare în mijlocul unei nopți de primăvară. Prezentatorul, prezentatorii obosiți, dar păstrând o scânteie de entuziasm, sărbătoresc inițiativa voastră. Traversați gradenele de beton de la dreapta la stânga, ajungeți la gardurile metalice și vă întoarceți de la stânga la dreapta. Cei care conduc șirul duc și steagul care poate fi al vostru sau cel spaniol; restul, inclusiv cel care închide șirul, agită drapeluri de dimensiuni mai modeste sau

chiar fulare sau tricouri de care v-ați debarasat mai devreme. E o noapte de primăvară, încă mai e frig, ceea ce face ca gestul vostru să devină într-un final atât de contondent cum doreați și cum, în fond, meritați. Pe urmă șirurile se rup, începeți să întonați cântecele voastre, unii dintre voi ridică brațul în semn de salut roman. Știi cum e salutul ăsta? Sigur că știi și, chiar dacă nu știi în clipa asta, îl intuiești. În noaptea orașului meu, tu saluți în direcția camerelor de televiziune și eu te văd de la mine de-acasă și hotărâsc să-ți dau salutul meu, să răspund salutului tău.

— (Tipul neagă din cap, ochii par să i se umple de lacrimi, umerii îi tremură. Privirea lui trădează dragoste? Trupul lui, înaintea minții, are intuiția celor ce vor urma? Amândouă fenomenele, cel al lacrimilor și cel al tremurului, pot să asculte de efortul pe care îl face în acest moment, efort zadarnic, sau de o sinceră pocăință, care acum e ca o gheară care se agață de nervii lui.)

— Așa că îmi scot hainele, îmi dau jos chiloții, sutienul, fac un duș, mă dau cu parfum, îmi pun o bluză neagră de mătase, cei mai buni jeanși, șosete albe, cizmele, un sacou, cel mai bun pe care îl am, și ies în grădină, fiindcă pentru a ieși în stradă trebuie mai întâi să trec prin această grădină întunecată care ți-a plăcut atât de mult. Totul în mai puțin de zece minute. În mod normal, nu sunt atât de rapidă. Să spunem că dansul tău mi-a accelerat mișcările. În timp ce eu mă îmbrac, tu dansezi. Într-o altă dimensiune, diferită de asta. În altă dimensiune și în alt timp, ca un prinț cu o prințesă, precum chemarea de foc a animalelor care se împerechează primăvara, eu mă îmbrac și tu, înăuntru, în televizor, dansezi frenetic, cu ochii fixați pe ceva ce ar fi putut fi eternitatea sau cheia către eternitate, dacă n-ar fi fost ochii tăi, care în același timp sunt plați, goi și nu spun nimic.

— (Tipul încuviințează de câteva ori. Ceea ce înainte erau gesturi de negare sau de disperare se transformă acum în gesturi de afirmație, ca și când pe neprevăzute ar fi fost asaltat de o idee sau ar fi avut o *nouă* idee.)

— În cele din urmă, fără să am vreme să mă uit în oglindă ca să pot verifica gradul de perfecțiune a costumării mele, deși probabil și dacă aș fi avut timp tot n-aș fi vrut să mă văd reflectată în oglindă (ce facem tu și cu mine e secret), ies din casă lăsând doar lumina de la intrare aprinsă, mă urc pe motocicletă și traversez străzi cu oameni mult mai ciudați decât tine și decât mine, care se pregătesc să petreacă o sâmbătă amuzantă, o sâmbătă la înălțimea așteptărilor lor, adică o sâmbătă tristă și care nu va ajunge niciodată să întruchipeze ceea ce visaseră sau planificaseră cu minuțiozitate, o sâmbătă ca toate celelalte, adică o sâmbătă certăreață și recunoscătoare, scundă și amabilă, vicioasă și tristă. Adjective oribile care nu se potrivesc, mi-e greu să le accept, dar pe care în ultimă instanță le admit ca pe un gest de despărțire. Eu și motocicletă mea traversăm aceste lumini, aceste pregătiri creștine și ajungem pe marele bulevard către stadion, eu încă singură, ne oprim în fața boltelor de la punctele de acces, dar să vezi, ce curios, fii atent, când ne oprim am senzația că simt sub tălpi cum lumea se mișcă în continuare, cum de altfel chiar se și întâmplă, presupun că știi, Pământul se mișcă sub tălpile mele, sub roțile motocicletei mele și pentru o clipă, pentru o fracțiune de secundă, dacă dau sau nu de tine nu mai are nicio importanță, poți să pleci cu prietenii tăi, să mergi să te îmbeți sau să iei autobuzul care să te ducă înapoi, în orașul tău. Dar senzația de abandon, de parcă mi-ar trage-o un înger, fără să mă penetreze, dar de fapt penetrându-mă până în rărunchi, e scurtă și chiar când să o pun la îndoială sau să o analizez cu surprindere, porțile se deschid și oamenii încep să iasă de la stadion, stoluri de corbi, stoluri de vulturi.

— (Tipul dă din cap. Ridică privirea. Ochii lui încearcă să schițeze un zâmbet. Mușchii săi faciali se contractă într-unul sau mai multe spasme, care pot însemna o mulțime de lucruri: suntem făcuți unul pentru celălalt, gândește-te la viitor, viața e minunată, nu face vreo prostie, sunt nevinovat, trăiască Spania.)

— La început, a fost o problemă să te caut. Arăți oare la fel ca la televizor și văzut de la cinci metri distanță? Înălțimea ta e o problemă: nu știu dacă ești înalt sau de statură medie (scund nu ești), torsul tău e o problemă: la ora asta se lasă frigul și nu știu dacă torsul tău și cele ale colegilor tăi nu cumva acum sunt acoperite de veste; unii ies cu un fular la gât, ca o spirală, alții chiar și-au acoperit cu el jumătate de față. Lumina lunii cade perpendicular peste pașii mei pe ciment. Te caut cu răbdare, deși în același timp simt neliniștea prințesei care se uită la rama goală de unde ar trebui să licărească zâmbetul prințului. Prietenii tăi chiar constituie o problemă ridicată la cub: sunt o ispită. Îi văd, mă văd și ei, sunt dorită, știu că mi-ar da pantalonii jos fără să stea pe gânduri, unii dintre ei merită compania mea cel puțin la fel de mult ca și tine, dar, în ultimă instanță îți sunt fidelă mereu. În sfârșit apari, înconjurat de dansatorii de conga, intonând imnul ale cărui versuri sunt premonitorii pentru întâlnirea noastră, cu fața gravă, convins de o importanță pe care numai tu o poți judeca, văzând-o la adevărata ei dimensiune; ești înalt, mult mai înalt decât mine, ai brațele la fel de lungi cum mi-am imaginat că sunt după ce te-am văzut la televizor, iar când îți zâmbesc, când îți spun, bună, Max, nu știi ce să răspunzi, la început nu știi ce să răspunzi, doar râzi, mai puțin zgomotos decât prietenii tăi, doar râzi, prinț al mașinii timpului, râzi, dar te oprești din mers.

— (Tipul se uită la ea, mijește ochii, încearcă să-și liniștească respirația și, pe măsură ce aceasta i se reglează, pare să-și zică: inspiră, expiră, gândește, inspiră, expiră, gândește...)

— Atunci, în loc să spui nu sunt Max, încerci să mergi în continuare alături de grupul tău și, pentru o clipă, mă cuprinde panica, o panică pe care amintirea mea o confundă cu râsul, nu cu teama. Te urmăresc fără să știu prea bine ce voi face mai departe, dar tu și încă trei vă opriți și vă uitați la mine cu răceală, iar eu spun, Max, trebuie să stăm de vorbă, atunci tu

spui eu nu sunt Max, ăsta nu e numele meu, ce se întâmplă, rămâi cu mine, mă confunzi cu altcineva sau ce, iar eu atunci spun te rog, scuză-mă, semeni foarte bine cu Max, pe urmă îți spun că vreau să vorbesc cu tine, despre ce, despre Max și tu atunci râzi și rămâi în urmă, prietenii tăi pleacă, îți strigă numele barului de unde veți pleca din acest oraș, nu mă pierd, spui tu, ne vedem acolo, iar prietenii tăi se fac din ce în ce mai mici, în același mod în care stadionul se face din ce în ce mai mic, eu conduc motocicleta cu mână forte și apăs pedala de accelerație până la fund, marele bulevard este pustiu la ora asta, doar cei care se întorc de la stadion mai sunt pe stradă, tu din spate te prinzi de mijlocul meu, simt pe spatele meu trupul tău care se lipește de mine ca o moluscă de o piatră, aerul de pe bulevard este într-adevăr rece și dens precum valurile care mișcă molusca, tu te lipești de mine, Max, cu dezinvoltura cuiva care intuiește că marea nu este un element ostil, ci un tunel al timpului, te înfășori pe mijlocul meu așa cum stătea tricoul înfășurat pe gâtul tău mai devreme, doar că acum conga este dansată de aerul care intră ca un torent pe tubul vărgat care este marele bulevard, iar tu râzi sau spui ceva, poate ai văzut niște prieteni de-ai tăi printre oamenii care alunecă pe sub pătura de copaci, poate ai insultat niște necunoscuți, vai, Max, tu nu spui la revedere, sau bună, sau ne mai vedem, tu rostești niște formule mai vechi decât sângele, dar cu siguranță nu mai vechi decât roca de care te-ai prins, fericit să simți valurile, curenții submarini ai nopții, dar convins că nu vei fi purtat de ei.

— (Tipul murmură ceva ininteligibil. Un fel de bală i se prelinge pe bărbie, deși se poate să fie sudoare. Respirația, totuși, i s-a mai liniștit.)

— Și astfel ajungem nevătămați la mine acasă, la periferia orașului. Îți scoți casca, îți potrivești mai bine boșele, îți treci un braț peste umerii mei. Gestul tău ascunde o doză nebănuită de timiditate și de tandrețe. Dar ochii tăi nu sunt deocamdată nici

suficient de tandri, nici suficient de timizi. Îți place casa mea. Îți plac picturile mele. Mă întrebi pe cine reprezintă figurile care apar în ele. Parc-ar fi Regii Catolici, spui. Da, mi-a trecut și mie odată prin minte chestia asta, niște regi de la granița regatului, niște regi care se spionează într-un tremur continuu, într-un hieratism perpetuu, dar pentru mine, pentru cea care sunt eu, timp de cel puțin cincisprezece ore pe zi, ei sunt un prinț și o prințesă, logodnici care străbat anii și care sunt răniții, săgetații, cei care pierd caii la vânătoare și care, mai mult, n-au avut nicio-dată cai și fug pe jos, susținuți din ochi, de o voință imbecilă, pe care unii o numesc bunătate și alții talent nativ, de parcă natura ar putea fi adjectivată, bună sau rea, sălbatică sau domestică, natura e natură, Max, dezmeticește-te, și va fi mereu acolo, ca un mister iremediabil, și nu mă refer la pădurile care ard, ci la neuronii care ard și la emisfera dreaptă și la cea stângă a creierului, ambele ard într-un incendiu care durează de secole întregi. Dar tu, suflet binecuvântat, găsești că la mine e frumos și pe deasupra mă mai și întrebi dacă sunt singură și apoi ești surprins că încep să râd. Crezi că dacă n-aș fi fost singură te-aș mai fi invitat să vii? Crezi că dacă n-aș fi fost singură aș mai fi bătut orașul de la un capăt la celălalt pe motocicletă, cu o moluscă lipită de o piatră, în vreme ce mintea mea (sau masca mea de galian) se scufundă în timp cu misiunea unică de a te aduce viu și nevătămat în acest refugiu, piatră adevărată, cea care în mod miraculos se ridică de pe fund și iese la suprafață? Și acum, la modul practic: crezi că aș fi luat cu mine o cască de rezervă, o cască să-ți protejeze chipul de priviri indiscrete dacă intenția mea nu ar fi fost să te aduc aici, în singurătatea mea cea mai deplină?

—(Tipul încuviințează, își plimbă privirea care parcurge pereții camerei până la ultima crăpătură. Încă o dată, sudoarea începe să-i curgă ca un râu capricios, o falie în timp, iar sprâncenele se văd inundate de picături care atârnă amenințătoare peste ochi.)

— Tu nu știi nimic despre pictură, Max, dar intuiesc că știi multe despre singurătate. Îți plac Regii mei Catolici, îți place berea, îți iubești patria, îți place respectul, îți place echipa ta de fotbal, îți plac prietenii tăi sau camarazii sau colegii, trupa, grupul, plutonul care te-a văzut rămânând în urmă de vorbă cu o tipă bună pe care nu o cunoșteai, nu îți place dezordinea, nu îți plac negrii, nici poponarii, nu-ți place să fii tratat fără respect, nu-ți place să ți se ia locul. În fine, sunt atât de multe lucruri care nu-ți plac, încât de fapt semeni foarte mult cu mine. Noi ne apropiem, tu și cu mine, dinspre cele două capete ale tunelului, deși singurul lucru pe care îl vedem sunt siluetele noastre care pășesc hotărâte către întâlnirea noastră. La jumătatea tunelului, brațele noastre se pot în sfârșit înlănțui și, cu toate că acolo întunericul e așa de mare că nu ne putem vedea chipurile, știu că înaintăm fără teamă și că ne vom atinge fețele (tu mai întâi o să-mi pipăi curul, dar și asta face parte din dorința ta de a-mi cunoaște chipul), ne vom pipăi ochii și vom rosti poate unul sau două cuvinte de recunoștință. Atunci îmi voi da seama (atunci îmi voi putea da seama) că nu știi nimic despre pictură, dar știi multe despre singurătate, ceea ce e cam unul și același lucru. Într-o zi ne vom întâlni la jumătatea acestui tunel, Max, și eu am să-ți pipăi fața, nasul, buzele care obișnuiesc să exprime prostia mai bine ca orice altceva, ochii tăi goi, pliurile minuscule care ți se formează pe obraz când zâmbești, falsa asprime a chipului tău când devii serios, când intonezi imnuri, acele imnuri pe care nu le înțelegi, bărbia ta care câteodată pare o piatră, dar care cel mai adesea, bănuiesc, e ca o legumă, această bărbie a ta atât de tipică, Max (atât de tipică, atât de arhetipică, încât mă gândesc că el e cel care te-a trădat, care te-a pierdut). Atunci tu și cu mine vom putea vorbi, sau vom vorbi pentru prima oară, dar până atunci trebuie să ne zvârcolim, să ne dăm jos hainele și să ni le punem pe după gât

sau de gâtul morților. Al acelora care trăiesc în acea spirală nemișcată.

— (Tipul plânge, dar pare și că încearcă să vorbească, în realitate sunt doar icnete, spasme provocate de plâns care îi mișcă obrajii, pomeții, locul unde se ghicesc buzele.)

— Cum spun gangsterii, nu e nimic personal, Max. Evident, în acest enunț există o parte adevărată și una falsă. Întotdeauna există ceva personal. Am ajuns nevătămați printr-un tunel al timpului pentru că este ceva personal. Te-am ales pe tine pentru că e ceva personal. Bineînțeles, nu te mai văzusem niciodată. Tu personal nu mi-ai făcut mie nimic. Îți spun asta pentru liniștea sufletului tău. Nu m-ai violat niciodată. N-ai violat niciodată pe nimeni cunoscut de mine. Ba se prea poate să nu fi violat pe nimeni. Nu e nimic personal. Poate că sunt eu bolnavă. Poate că totul este rezultatul unui coșmar pe care nu l-am avut nici tu, nici eu. Bănuiesc, totuși, că în cele din urmă nu va fi ceva personal. Sfârșitul, extincția, gestul cu care totul se termină iremediabil. Mai mult, personal sau impersonal, tu și cu mine vom intra din nou la mine în casă, să ne uităm la picturi (prințul și prințesa), să bem bere, să ne dezbrăcăm, eu am să simt din nou cum mâinile tale îmi pipăie cu stângăcie spatele, curul, coapsele, căutându-mi clitorisul, dar fără să știe prea bine unde se află, eu am să te dezbrac, să-ți iau pula în palme și am să-ți spun că o ai mare când de fapt nu e foarte mare, Max, asta ar fi trebuit să știi deja, și am să o bag în gură și s-o sug cum nu ți-a mai supt-o nimeni niciodată, Max, pe urmă am să te dezbrac și am să te las să mă dezbraci, cu o mână ocupată cu nasturii mei, cu cealaltă ținând paharul cu whisky, iar eu am să mă uit în ochii tăi, ochii aceia pe care i-am văzut la televizor (și pe care-i voi visa iarăși) și care au făcut ca tu să fii cel ales, am să-mi repet că nu e nimic personal, am să-ți spun din nou, și amintirii tale grețose și electrice, că nu e nimic personal, și atunci am să am îndoielile mele, îmi va fi frig cum îmi e și acum,

am să încerc să-mi amintesc toate cuvintele tale, până și pe cele mai neînsemnate, și n-am să mă pot consola.

— (Tipul dă din nou din cap într-un gest afirmativ. Ce vrea să spună? Imposibil de știut. Trupul lui, mai bine zis picioarele lui experimentează un fenomen curios: pentru câteva momente i se acoperă de o sudoare la fel de abundentă și groasă ca cea de pe frunte, mai cu seamă pe interiorul coapselor, ba ai zice că i se face frig, iar pielea din zona inghinală până la genunchi capătă o textură aspră, dacă nu la atingere, în orice caz la vedere.)

— Cuvintele tale, recunosc, au fost amabile. Mă tem, însă, că nu ai reflectat foarte mult la ce-ai spus. Și cu atât mai puțin la ce spuneam eu. Să ascuți întotdeauna cu atenție, Max, ce spun femeile atunci când le-o tragi. Dacă nu vorbesc, e bine, nu ai nimic de ascultat și probabil nici n-o să ai la ce să te gândești, dar dacă vorbesc, chiar dacă nu e decât un murmur, ascultă vorbele lor și gândește-te la ele, la semnificația lor, gândește-te și la ce spun și la ce nu spun, încearcă să înțelegi ce vor să spună de fapt. Femeile sunt târfe asasine, Max, sunt maimuțe rebegite de frig care se uită în zare dintr-un copac bolnav, sunt prințese care te caută în noapte, plângând, cercetând cuvinte pe care nu le vor putea rosti niciodată. În acest echivoc trăim și ne plănuim ciclurile vieții. Pentru prietenii tăi, Max, în acest stadiu care acum se comprimă în amintirea ta ca un simbol al coșmarului, eu am fost singura căutătoare stranie, un stadiu al unui alt stadiu, la care unii ajung după ce au dansat conga cu tricoul legat de mijloc sau de gât. Pentru tine eu am fost prințesa de pe marele bulevard fragmentat acum de vânt și de frică (în așa fel încât acum în mintea ta bulevardul e tunelul timpului), trofeul particular de după o magică noapte colectivă. Pentru poliție voi fi o pagină albă. Nimeni nu va înțelege vreodată cuvintele mele de dragoste. Tu, Max, îți amintești ceva din ce ți-am spus când mi-o trăgeai?

— (Tipul dă din cap, semn clar afirmativ, ochii lui umezi spun că da, umerii tensionați, vintrele, picioarele care nu se opresc din mișcare în timp ce ea nu se uită la el, încearcă să se dezlege, jugulara îi palpită.)

— Îți amintești că am spus *vânt*? Își aduci aminte că am spus *străzi subterane*? Îți aduci aminte că am spus *tu ești în fotografie*? Nu, în realitate, nu-ți aduci aminte. Pentru că tu băuseși mult și erai mult prea ocupat cu țâțele și fundul meu. Nu ai înțeles nimic, altfel ai fi șters-o în fugă cu prima ocazie. Acum ți-ar plăcea asta, nu-i așa, Max? Imaginea ta, a celuiilalt eu al tău fugind prin grădina casei mele, sărind poarta, îndepărtându-te cu pași mari pe stradă ca un atlet la o mie cinci sute de metri fond, pe jumătate îmbrăcat, fredonând unul din imnurile tale ca să-ți insufli curaj și apoi, după vreo douzeci de minute de alergare, epuizat, în barul unde te așteptau membrii grupului, trupei, brigadei sau bandei tale sau cum s-o fi chemând, să ajungi și să bei o halbă de bere, să le spui, băieți, habar n-aveți ce mi s-a întâmplat, a vrut să mă omoare, o scârbă de târfă de la periferia orașului, de la periferia orașului și a timpului, una dintre târfele de dincolo m-a văzut la televizor (am apărut la televizor!!!) și m-a dus pe motocicletă și mi-a supt-o și mi-a oferit fundul ei și mi-a spus cuvinte care la început mi s-au părut misterioase, dar pe care le-am înțeles pe urmă, sau mai bine zis le-am simțit cu ficatul și cu boășele și la început mi s-au părut nevinovate sau glumețe sau produs al lăncii mele care-i ajunsese până-n rărunchi, dar pe urmă nu mi s-au mai părut chiar așa de nevinovate, băieți, să vă explic, ea nu se oprea din șușotit în timp ce eu o călăream, normal, nu?, dar nu era normal, nu avea nimic de normalitate, o târfă care șușotește în timp ce i-o tragi și atunci eu am început să ascult ce spune, băieți, camarazi, i-am ascultat porcăriile de cuvinte care-și croiau drum ca o barcă pe o mare de testosteron, și atunci s-a făcut ca și cum această mare de testosteron, această mare de spermă s-ar fi înfiorat de o voce

supranaturală și marea s-a adunat, s-a repliat asupra ei înseși, marea a dispărut, băieți, și tot oceanul a rămas fără mare, fără țărmul mării, numai pietre și munți și prăpastii și cordiliere și fose întunecate și umede de frică și pe barca aceea naviga ea, iar eu am văzut-o cu ochii meiăștia doi, cu cei trei ochi ai mei și mi-am spus, nu-i nimic dragă, căcat pe mine de frică, fosilizat de frică, pe urmă m-am ridicat încercând să nu se vadă, să nu îmi vadă frica și am spus că mă duc la baie să dau apă canarului, să golesc plosca, iar ea s-a uitat la mine de parcă aș fi recitat din John Donne, băieți, de parcă aș fi recitat din Ovidiu, iar eu m-am dat înapoi fără să-mi iau privirea de la ea, fără să-mi iau privirea de la barca aceea care înainta netulburată pe o mare de hău și electricitate, de parcă acum se făcea Pământul și numai eu eram acolo să depun mărturie despre facere, dar să depun mărturie cui, băieți, stelelor, presupun, și când m-am văzut pe hol, departe de privirea ei, de dorința ei, în loc să deschid ușa de la baie m-am strecurat pe ușa de la intrare, am străbătut grădina rugându-mă și m-am pus pe alergat pe stradă ca ultimul atlet de la Maraton, cel care nu aduce niciodată vești despre victorie, ci despre înfrângere, cel care nu este nici ascultat, nici sărbătorit și căruia nu-i întinde nimeni o cană de apă, dar care ajunge viu, băieți, și care pe deasupra mai învață și lecția: în acest castel nu voi intra, acest drum nu-l voi parcurge, aceste pământuri nu le voi traversa. Nici dacă mă arată cu degetul. Nici dacă totul se întoarce împotriva mea.

— (Tipul dă din cap. E clar că vrea să-și exprime acordul. Fața, din cauza efortului, i se înroșește vizibil, venele se umflă, ochii îi ies din orbite.)

— Dar tu nu mi-ai ascultat cuvintele, n-ai știut să distingi între gemetele mele acele cuvinte, ultimele, care poate te-ar fi putut salva. Te-am ales bine. Televiziunea nu minte, asta este marea ei virtute (asta și filmele vechi pe care le transmite în zori), iar chipul tău lângă gardul metalic după conga mult și

unanim aplaudată, mi-a anticipat (a grăbit) deznodământul inevitabil. Te-am adus pe motocicletă, te-am degolită, te-am lăsat inconștient, te-am legat de un scaun de mâini și de picioare, ți-am băgat un căluș în gură nu pentru că m-aș fi temut că te poate auzi cineva, ci pentru că nu voiam să-ți aud cuvintele imploratoare, lamentabilele tale bâlbâieli de iertare, debila garanție că tu nu ești așa, că totul e un joc, că nu am dreptate. Poate că nu am dreptate. Poate că totul e un joc. Poate că tu nu ești așa. Poate că nimeni nu e așa, Max. Nici eu nu eram așa. Evident, n-am să-ți povestesc durerea mea, o durere pe care nu tu ai cauzat-o, dimpotrivă, tu mi-ai produs un orgasm. Ai fost prințul rătăcit care a provocat un orgasm, poți să te consideri fericit. Și ți-am dat posibilitatea să scapi, dar tu ai fost și un prinț surd. Acum e deja târziu, au ieșit zorii, probabil că ai picioarele tumefiate, încheieturile mâinilor ți s-au umflat, n-ar fi trebuit să te miști atât, te-am avertizat de la început, Max, că e inevitabil. Acceptă asta în modul cel mai bun posibil. Nu e momentul acum nici să plângi, nici să-ți aduci aminte de conga, de amenințări, de lovituri, e momentul să privești în tine și să încerci să înțelegi că uneori plecăm pe nepregătite. Ești gol în camera mea cu orori, Max, iar ochii tăi urmăresc balansul cuțitului meu, de parcă ar fi o pendulă sau cucul unui ceas de perete. Închide ochii, Max, nu trebuie să continui să te uiți, închide ochii și gândește-te la ceva frumos...

— (Tipul în loc să închidă ochii îi deschide cu disperare și toți mușchii lui se încordează într-un singur efort: impulsul e atât de violent că scaunul de care e legat se prăbușește cu el cu tot pe jos. Se lovește la cap și la șold, pierde controlul sfincțerelor și nu-și mai reține urina, are spasme, praful și murdăria de pe dale i se lipesc de trupul ud.)

— N-am să te ridic, Max, ești bine așa. Ține ochii deschiși sau închide-i, cum vrei, gândește-te la ceva frumos sau nu te gândi la nimic. S-au ivit zorii, dar pentru tine ar fi la fel și dacă

ar cădea întunericul. Tu ești prințul și ajungi în cel mai bun moment. Ești binevenit și nu contează cum vii și nici de unde vii, dacă ai fost adus pe motocicletă sau ai venit pe propriile picioare, dacă bănuiești ce te așteaptă sau nu, dacă ai venit pe furiș sau știind că îți vei înfrunta destinul. Chipul tău, care până de curând nu putea să exprime decât stupizenie sau furie sau ură, acum se recompune și știe să exprime ceea ce în interiorul tunelului, adică acolo unde timpul fizic și cel verbal se confundă, doar se poate ghici. Înaintezi hotărât pe coridoarele palatului meu oprindu-te doar cât să te uiți la portretele Regilor Catolici, doar cât să bei un pahar de apă limpede, de cleștar, doar cât să atingi cu buricul degetului argintul viu al oglinzilor. Castelul e liniștit numai în aparență, Max. Uneori ți se pare că ești singur, dar de fapt știi că nu ești. Lași în urma ta mâna ridicată, torsul gol, tricoul în jurul mijlocului, imnurile tale războinice care evocă puritatea și viitorul. Acest palat e muntele tău, pe care va trebui să-l urci și să încerci din răputeri să-l cunoști pentru că apoi n-o să mai fie nimic, muntele și urcușul te vor costa prețul cel mai mare pe care-l poți plăti. Gândește-te acum la ce lași în urmă, la ce-ai putut lăsa, la ce-a trebuit să lași și mai gândește-te și la hazard, care este cel mai mare criminal care a pășit vreodată pe Pământ. Despoaie-te de frică și de pocăință, Max, fiindcă ești deja în palat și aici nu există decât o singură mișcare, aceea care ineluctabil te va aduce în brațele mele. Acum ești în palat și auzi fără să întorci capul ușile care se închid în urma ta. Înaintezi ca prin vis pe coridoare și săli din piatră goală. Ce arme ai cu tine, Max? Doar singurătatea ta. Știi că eu te aștept pe undeva. Știi că și eu sunt goală. Pentru câteva momente simți lacrimile mele, vezi lacrimile mele curgând peste piatra întunecată și crezi că m-ai găsit, dar încăperea e goală și acest lucru te face să deznădăjduiești, dar te și provoacă. Continuă să urci, Max. Următoarea încăpere e murdară și nu aduce cu una de palat. Există un televizor vechi și un pat

de campanie cu două saltele. Cineva, undeva plânge. Vezi desene de copii, haine vechi acoperite de mușgai, sânge uscat și praf. Deschizi altă ușă. Strigi pe cineva. Îi spui să nu mai plângă. Se văd urmele pașilor tăi în praful de pe coridor. O clipă ți se pare că lacrimile curg din tavan. N-are importanță. Dar, în cazul ăsta, n-ar avea importanță nici dacă ar curge din vârful penisului tău. Dacă te uiți la tavan, o să crezi că vezi acolo o stea sau o cometă sau un ceas cu cuc care brăzdează spațiul, care desparte buzele prințului de buzele prințesei. Deocamdată, totul revine la cum a fost. Palatul e uriaș, întunecat și friguros, iar tu ești singur. Dar știi că mai e cineva ascuns în altă parte, îi simți lacrimile, îi simți goliciunea. În brațele acelei ființe te așteaptă pacea, căldura și cu speranța asta înaintezi, sortezi cutii pline de amintiri pe care nu le va mai privi nimeni niciodată, valize cu haine vechi pe care cineva le-a uitat sau n-a vrut să le arunce la gunoi și din când în când o strigi, pe prințesa ta, unde ești?, spui cu corpul rebegit de frig, cu dinții clănțănindu-ți, chiar la mijlocul tunelului, zâmbind în întuneric, poate pentru prima dată fără nicio frică, deschizi uși, treci de uși care te apropie de lacrimi, pe întuneric, ghidându-te doar după nevoia trupului tău de un alt trup, cazi și te ridici și în sfârșit ajungi la sala centrală și în sfârșit mă vezi și strigi. Eu stau cuminte și nu știu de ce natură e strigătul tău. Știu doar că în sfârșit ne-am întâlnit, și că tu ești prințul plin de vehemență, iar eu prințesa lipsită de clemență.

Întoarcerea

AM O VESTE BUNĂ ȘI UNA PROASTĂ. Cea bună e că există viață (sau ceva similar) după viață. Cea proastă este că Jean-Claude Villeneuve e necrofil.

Moartea mea a survenit într-o discotecă din Paris la patru dimineața. Medicul meu mă prevenise, dar există lucruri mai presus de rațiune. În mod greșit am crezut (lucru pe care îl regret și acum) că dansul și băutura nu erau chiar dintre cele mai periculoase pasiuni ale mele. Mai mult, rutina mea de cadru mediu dintr-o mare companie multinațională făcea ca eu să caut în toate localurile în vogă din Paris ceea ce nu găseam în slujba mea și nici în ceea ce oamenii numesc în general viață interioară: căldura unei anumite lipse de măsură.

Prefer să nu vorbesc deloc sau să vorbesc cât de puțin pot despre acest lucru. Divorțasem de curând și aveam treizeci și patru de ani când a survenit decesul. Abia dacă am simțit ceva. O împunsătură în inimă și chipul lui Cecile Lamballe, femeia visurilor mele, care rămăsese imperturbabilă, pista de dans care se rotea într-un mod violent și absorbea toți dansatorii și umbrele, și apoi un moment foarte scurt de întuneric.

Pe urmă, s-a întâmplat totul așa cum se povestește în unele filme și despre asta mi-ar plăcea să spun câteva cuvinte.

Cât am fost în viață nu am fost o persoană inteligentă sau strălucitoare. Și continui să fiu așa (deși m-am schimbat mult în bine). Când spun inteligent mă refer la reflexiv. Dar am un anumit aplomb și un oarecare bun-gust. Adică nu sunt un necioplit. Obiectiv vorbind, niciodată n-am fost un necioplit. Am studiat managementul afacerilor, e adevărat, dar asta nu m-a împiedicat să citesc din când în când câte un roman bun, să merg câteodată la teatru și să frecventez cu o asiduitate peste medie sălile de cinema. Unele filme le-am văzut din obligație, altele împins de soția mea. Restul le-am văzut din vocație de cinefil.

Ca mulți alții, am fost și eu să văd *Ghost*, nu știu dacă vi-l amintiți, un succes de casă, ăla cu Demi Moore și Whoopy Goldberg, cel în care îl omoară pe Patrick Swayze și trupul i-l aruncă pe o stradă din Manhattan, poate pe o străduță, mă rog, pe o stradă murdară, în timp ce sufletul lui Patrick Swayze se separă de trup, într-o ploaie de efecte speciale (notabile pentru perioada respectivă) și se uită stupefiat la propriul cadavru. Ei bine, mie unul (în afară de efectele speciale) filmul mi s-a părut o tâmpenie. O soluție facilă, demnă de cinematografia americană, superficială și deloc credibilă.

Când mi-a venit rândul, ei bine, chiar asta s-a întâmplat. Am rămas împietrit. În primul rând, fiindcă murisem, ceva cu totul neașteptat, doar dacă nu ești sinucigaș, îmi închipui, și pe urmă pentru că mă trezisem jucând fără voia mea într-una din cele mai proaste scene din *Ghost*. Experiența de viață, între mii de alte lucruri, mă face să cred că în spatele infantilismului nord-american câteodată se ascunde ceva pe care europenii nu pot sau nu vor să-l înțeleagă. Dar, după ce am murit, nu m-am mai gândit la asta. Cum tot binevoisem să mor, m-aș fi pus pe-un râs...

Oamenii se obișnuiesc cu de toate și apoi în dimineața aceea mă simțeam amețit sau beat, nu pentru că aș fi ingerat băuturi alcoolice toată noaptea de dinaintea propriului deces, fiindcă nu era așa, fusese mai degrabă o noapte de sucuri de ananas

amestecate cu bere fără alcool, ci din cauza senzației de a fi mort, a fricii de a fi mort și de a nu ști ce avea să urmeze. Când moare cineva lumea reală se *mișcă* puțin și asta contribuie la starea de amețeală. E ca și cum brusc ai apuca niște ochelari cu alte dioptrii, nu foarte diferite de ale tale, dar diferite, totuși. Și cel mai rău este că știi că ochelarii pe care i-ai luat sunt ai tăi, nu ai altuia. Și lumea reală se mișcă puțin spre dreapta, puțin în jos, distanța care te desparte de un obiect oarecare se modifică imperceptibil, și resimți această modificare ca pe un abis care contribuie la amețeala ta, dar asta n-are cine știe ce importanță.

Îți vine să te plângi sau să te rogi. Primele minute ca fantomă sunt minute în care ești complet KO. Ești ca un boxer lovit care se mișcă în ring în clipa dilatată în care ringul dispare. Pe urmă te liniștești și în general ce faci de obicei e să-i urmezi pe cei care sunt cu tine, adică pe iubită, pe prieteni, sau, în caz contrar, propriul cadavru.

Eu mergeam cu Cecile Lamballe, femeia visurilor mele, eram cu ea când am murit și pe ea am văzut-o înainte să mor, dar când sufletul meu s-a despărțit de trup, n-am mai văzut-o nicăieri. Surpriza a fost de proporții și decepția una cu majuscule, mai cu seamă acum când mă gândesc la asta, atunci n-am prea avut timp să mă lamentez. Eram acolo, uitându-mă la trupul meu căzut la pământ într-o postură grotescă, de parcă în timpul dansului sau al infarctului m-aș fi fleșcăit de tot, ca și cum n-aș fi murit de atac de cord, ci aruncându-mă de pe un zgârie-nori, și singurul lucru pe care-l făceam era să mă uit, să mă învârt și să cad, pentru că mă simțeam absolut amețit, timp în care un voluntar dintre aceia care sunt peste tot îmi făcea respirație artificială (sau asta îi făcea trupului meu) și pe urmă un altul îmi lovea inima și apoi cuiva i-a dat prin cap să oprească muzica și un murmur de dezaprobare a străbătut întreaga discotecă, altfel destul de plină în ciuda orei înaintate din noapte, vocea gravă a unui chelner sau a unui agent de pază a ordonat

ca nimeni să nu mă atingă, că trebuia să aștepte să ajungă poliția și procurorul, iar mie, cu toate că eram groggy mi-ar fi plăcut să le pot spune să mai încerce, să continue să încerce să mă resusciteze, dar oamenii obosiseră și când cineva a zis „poliția“ s-au dat cu toții la o parte și cadavrul meu a rămas singur la marginea ringului, cu ochii închiși, până când un suflet milostiv a aruncat o față de masă peste mine ca să acopere cu ea faptul că murisem de-a binelea.

Pe urmă a venit poliția și niște tipi care au adevărit ceea ce știa toată lumea, a venit și procurorul și abia în acel moment mi-am dat seama că Cecile Lamballe se evaporase din discotecă, astfel că atunci când mi-au ridicat cadavrul și l-au urcat în ambulanță, eu i-am urmat pe infirmieri și m-am băgat în fundul mașinii și m-am pierdut odată cu ei în tristețea și extenuații zori parizieni.

Ce puțin lucru mi s-a părut atunci trupul meu sau fostul meu trup (nu știu ce expresie să folosesc când mă refer la el), sortit hățișului birocratic al morții. Mai întâi m-au dus în subsolul unui spital, deși n-aș putea să jur că era un spital, unde o tânără cu ochelari a cerut să fiu dezbrăcat și pe urmă, când a rămas singură, a stat o vreme uitându-se la mine și atingându-mă. După care m-au acoperit cu un cearceaf și în altă încăpătoare mi-au luat amprentele digitale. După asta, m-au dus iar în prima sală, unde nu mai era nimeni de data asta, și am rămas acolo singur un timp care mie mi s-a părut îndelungat și pe care nu l-aș putea măsura în ore. Poate că au fost doar câteva minute, numai că eu eram ceva mai plictisit.

După o vreme, a venit să mă ia un brancardier negru care m-a dus la un alt nivel subteran, unde m-a predat unor tineri și ei îmbrăcați în alb, dar care din prima clipă, nu știu de ce, m-au pus pe gânduri. Poate din cauza felului cum vorbeau, pretins sofisticat, care trăda niște artiști plastici de cea mai proastă speță, poate din cauza cerceilor care le atârnavă de urechi, niște

cercei hexagonali, care se voiau niște animale scăpate dintr-un bestiar fantastic, purtați de obicei de tipii cei mai emancipați care umblau prin discotecile pe la care mergeam și eu iresponsabil de frecvent.

Noii infirmieri au notat ceva într-un registru, au vorbit câteva minute cu negrul (nu știu despre ce), pe urmă negrul a plecat și noi am rămas singuri. Adică în încăpere se aflau doi tineri la o masă completând formulare și vorbind între ei, cadavrul meu pe targă, acoperit din cap până-n picioare, și cu mine, lângă propriul meu cadavru, cu mâna stângă sprijinită pe brațul metalic al targii, încercând să mă gândesc la orice ar fi putut să-mi lămurească zilele care urmau, dacă mai urmau, lucru ce nu-mi era deloc limpede în momentul acela.

Apoi unul dintre tineri s-a apropiat de targă și m-a descoperit (adică a descoperit cadavrul) și, pentru câteva clipe, a rămas uitându-se la mine cu o expresie gânditoare care nu prevestea nimic bun. După un timp m-a acoperit din nou și au împins cu toții targa într-o încăpere alăturată, un fel de stup înghețat despre care am priceput imediat că era depozitul unde se păstrau cadavrele. Nu mi-am închipuit vreodată că la Paris mureau atâția oameni în decursul unei nopți oarecare. Mi-au introdus trupul într-o nișă refrigerată și au plecat. Eu nu i-am urmat.

Acolo, la morgă, mi-am petrecut toată ziua aceea. Uneori mă duceam până la ușă, care avea o fereastră de sticlă și mă uitam la ceasul de pe peretele din camera alăturată. Starea de amețală s-a risipit încetul cu încetul, deși la un moment dat am avut un atac de panică, timp în care m-am gândit la iad și la rai, la răsplată și pedeapsă, dar felul acela de frică irațională nu a durat mult. Adevărul e că începusem să mă simt mai bine.

Pe toată durata acelei zile au tot sosit cadavre, dar niciunul nu mai era însoțit de vreo fantomă, iar pe la patru după-masa un tânăr miop mi-a făcut autopsia după care a declarat cauza decesului meu ca fiind un accident. Trebuie să admit că n-am

avut curaj să mă uit cum îmi deschideau trupul. Și m-am dus până în sala de autopsii și am ascultat cum lucrau un patologist și asistenta lui, o fată destul de simpatcă, cu eficiență și rapiditate, așa cum ar fi de dorit să lucreze toți funcționarii publici, în timp ce eu stăteam cu spatele și așteptam, uitându-mă la faianța ivorie de pe pereți. Pe urmă m-au spălat și m-au cusut și un brancardier m-a dus înapoi la morgă.

Am stat acolo până la unsprezece noaptea, așezat pe jos, dedesubtul nișei mele frigorifice, și, cu toate că la un moment dat am crezut că o să ațipesc, nu-mi mai era nici somn și nici nu puteam să adorm, așa că am continuat să reflectez pe marginea vieții mele trecute și a enigmaticului viitor (dacă pot să-l numesc așa) ce mi se așternea în față. Forfota, care pe timpul zilei fusese ca un picur continuu de apă, deși imperceptibil, de pe la zece noaptea se potolise sau scăzuse considerabil. La unsprezece și cinci au reapărut tinerii cu cerceii hexagonali. Am tresărit când au deschis ușa. Începusem să mă obișnuiesc cu statutul meu de fantomă și după ce i-am recunoscut mi-am reluat poziția pe jos, gândindu-mă la distanța care mă despărțea de Cecile Lamballe, infinit mai mare decât aceea care ne apropia când eram în viață. Întotdeauna înțelegem mersul lucrurilor abia când nu se mai putea face nimic. Cât fusesem viu mi-a fost frică să nu fiu o jucărie (sau chiar mai puțin decât o jucărie) în mâinile Ceciliei, iar acum, când eram mort, această soartă, ce mai-nainte îmi provocase insomnii și incertitudini crescânde, mi se dezvăluia dulce și nu lipsită de o oarecare eleganță și pondere: soliditatea realității.

Dar vă vorbeam despre brancardierii moderni. I-am văzut când intrau la morgă și, cu toate că observasem în gesturile lor o precauție care intra în contradicție cu felul lor de-a fi, lipicios felin, de așa-ziși artiști de discotecă, la început nu am dat atenție mișcărilor lor, șușotelilor lor, până ce unul dintre ei nu a deschis nișa în care se odihnea cadavrul meu.

Atunci m-am ridicat și am început să mă uit la ei. Cu gesturi de profesioniști blazați mi-au pus trupul pe o targă. Pe urmă, au tras targa afară din morgă și s-au pierdut pe un hol lung, cu o rampă lină, care dădea direct în parcare a clădirii. Delirul m-a purtat până la a mi-o închipui pe Cecile Lamballe, chipul alb al Ceciliei Lamballe care se iveaua în întunericul din parcare și le dădea brancardierilor semiartiști plata convenită pentru recuperarea cadavrului meu. Dar în parcare nu era nimeni, ceea ce dovedește că eram încă departe de a-mi fi recuperat judecata sau măcar seninătatea.

Adevărul este că, în instanțele mele interioare, îmi doream o noapte liniștită.

Pentru câteva clipe, am simțit din nou amețala încercată în primele mele minute de fantomă, în timp ce-i urmăream cu oarecare timiditate și nesiguranță printre neprimitoarele șiruri de mașini. Au băgat cadavrul meu în portbagajul unui Renault gri, cu caroseria înfundată în mai multe locuri și am ieșit din vintrele aceluia edificiu, pe care începusem să-l consider acasă, în noaptea mai mult decât liberă a Parisului.

Nu-mi mai amintesc pe ce bulevarde sau pe ce străzi am mers. Brancardierii mergeau ca drogați, după cum putusem observa la o privire mai atentă, și vorbeau despre oameni care se aflau mult peste posibilitățile lor sociale. N-a durat mult până să mi se confirme prima impresie: erau niște rahați, și totuși ceva din atitudinea lor, care semăna ba a speranță, ba a naivitate, m-a făcut să mă simt foarte aproape de ei. În fond, ne asemănam, nu acum și nici în momentele premergătoare morții mele, ci în imaginea pe care o aveam despre mine la douăzeci și doi sau douăzeci și cinci de ani, când eram încă student și credeam că am lumea toată la picioare.

Renaultul s-a oprit în fața unei case somptuoase, dintr-un cartier exclusivist al Parisului. Cel puțin așa am crezut atunci. Unul dintre pseudoartiști a coborât din mașină și a sunat la

sonerie. După o vreme, o voce din întuneric i-a cerut, nu, i-a *sugerat* să stea mai în dreapta și să ridice puțin bărbia. Brancardierul a urmat instrucțiunile și a ridicat capul. Celălalt a scos capul pe fereastra portierei mașinii și a salutat cu mâna în direcția unei camere de luat vederi care se uita la noi de la înălțimea unei porți de fier forjat. Vocea a hârâit (în clipa aceea am știut că aveam să cunosc peste foarte puțin timp, un bărbat extrem de retras) și a spus că puteam intra.

În clipa următoare, grilajul s-a deschis cu un ușor scârțâit și mașina a luat-o pe un drum pavat care mergea în spirală printr-o grădină cu arbuști și alte plante, care sugera un aspect neîngrijit datorat însă mai degrabă unui capriciu decât unei delăsări. Ne-am oprit lângă una dintre aripile laterale ale casei. În timp ce brancardierii coborau trupul meu din portbagaj, m-am uitat la casă cu admirație și stupoare. Nu mai fusesem niciodată în vreo casă ca aceea. Părea veche. Fără îndoială că făcea o avere. Despre arhitectura ei nu pot spune prea multe.

Am intrat pe una dintre intrările de serviciu. Am trecut prin bucătărie, imaculată și rece ca bucătăria unui restaurant închis de mai mulți ani, am străbătut un coridor slab luminat și în final am luat un lift care ne-a dus până la subsol. Când ușile liftului s-au deschis, am dat cu ochii de Jean-Claude Villeneuve. L-am recunoscut imediat. Cu părul lung și grizonat, cu ochelarii cu lentile groase, privirea cenușie a unui copil fără apărare, cu buzele subțiri și puternice care trădau, dimpotrivă, un bărbat care știa foarte bine ce vrea. Era îmbrăcat în jeanși și în tricou. Ținuta lui m-a șocat, fiindcă îl văzusem în toate fotografiile îmbrăcat cu foarte multă eleganță. Discret, dar elegant. Villeneuve cel din fața mea părea, din contră, un rocker bătrân și nedormit. Mersul lui era însă inconfundabil: se mișca la fel de nesigur cum îl văzusem de-atâtea ori la televizor, când după prezentarea colecțiilor de toamnă–iarnă sau de primăvară–vară urca pe podium, ai fi zis că mai mult din obligație, târât de

modelele lui favorite ca să primească aplauzele unanime ale publicului.

Brancardierii au așezat cadavrul meu pe un divan verde închis și s-au dat câțiva pași înapoi, în așteptarea sentinței lui Villeneuve. Acesta s-a apropiat, mi-a dezvelit fața și pe urmă, fără să spună nimic, s-a îndreptat spre un mic scrin de lemn nobil (cred) de unde a scos un plic. Brancardierii au primit plicul, care mai mult ca sigur conținea o importantă sumă de bani, deși niciunul dintre ei nu s-a deranjat să-i numere și apoi unul a spus că vor reveni să mă ia a doua zi de dimineață, la șapte și au plecat. Villeneuve a ignorat cuvintele lor de la revedere. Brancardierii au dispărut pe unde intraserăm, am auzit zgomotul liftului și pe urmă liniștea. Villeneuve, fără să acorde atenție corpului meu, a deschis un monitor. Am privit pe deasupra umărului său. Pseudoartiștii erau lângă poarta metalică, așteptând ca Villeneuve să le permită ieșirea. Mașina a dispărut pe străzile acelui cartier atât de select, iar poarta metalică s-a închis cu un scârțâit sec.

Din clipa aceea, totul s-a schimbat în viața mea supranaturală, s-a accelerat în secvențe care se distingeau perfect una de cealaltă, în ciuda repeziciunii cu care se succedau. Villeneuve s-a apropiat de o piesă de mobilier care semăna cu minibarul unui hotel de duzină și a luat un suc de mere. L-a deschis, a început să bea direct din sticlă și a stins monitorul de supraveghere. Fără să se oprească din băut, a pus muzică. O muzică pe care n-o mai auzisem, sau poate că da, cert e că am ascultat-o cu atenție și mi s-a părut că o auzeam pentru prima dată: chitară electrică, un pian, un saxofon, ceva trist și melancolic, dar și foarte puternic, ca și cum sufletul muzicianului n-ar fi cedat. M-am apropiat de aparat cu speranța de a vedea numele muzicianului pe coperta compact-discului, dar n-am văzut nimic. Doar chipul lui Villeneuve care, în penumbră, mi s-a părut straniu, de parcă după ce rămăsese singur și băuse din suc de

mere s-ar fi încălzit brusc. O picătură minusculă i se prelingea pe bărbie. Mi s-a părut că observ și un fior ușor.

Pe urmă Villeneuve a lăsat paharul lângă cd player și s-a apropiat de trupul meu. M-a privit un timp ca și cum n-ar fi știut ce să facă, ceea ce nu era adevărat, sau ca și cum ar fi încercat să ghicească ce speranțe sau dorinți palpitaseră vreodată în pachetul acela înfășurat într-un sac de plastic pe care îl avea acum la dispoziție. A rămas așa o vreme. Eu n-am știut, întotdeauna am fost naiv, care-i erau intențiile. Dacă le-aș fi știut, m-aș fi îngrijorat. Dar nu știam, așa că m-am așezat într-unul dintre confortabilele fotolii de piele existente în cameră și am așteptat.

Atunci, Villeneuve a desfăcut cu mare grijă ambalajul în care se găsea corpul meu lăsând sacul de plastic mototolit la picioarele mele și pe urmă (după vreo două sau trei minute interminabile) a tras tot sacul și a lăsat cadavrul meu descoperit și gol pe divanul tapițat cu piele de culoare verde. În momentul următor s-a ridicat, fiindcă toate mișcările de dinainte le făcuse îngenuncheat, și-a scos tricoul și a luat o pauză, continuând însă să se uite la mine și atunci m-am ridicat și eu și m-am apropiat puțin și mi-am văzut trupul gol, ceva mai plinuț decât mi-aș fi dorit, dar nu foarte mult, cu ochii închiși și fața lipsită de expresie, am văzut torsul lui Villeneuve, lucru pe care puținii l-au mai văzut, fiindcă se știa, creatorul nostru de modă era faimos între altele și pentru discreția lui și nu se publicaseră fotografii cu el la plajă, de exemplu, apoi m-am uitat la expresia lui Villeneuve ca să ghicesc ce urma să se petreacă în continuare, dar singurul lucru pe care l-am văzut a fost chipul lui timid, mai timid decât în fotografii, de fapt *infinit* mai timid decât în fotografiile care apăreau în revistele de modă sau în cele mondene.

Villeneuve și-a scos pantalonii și chiloții și s-a întins lângă trupul meu. Atunci am înțeles și am amuțit de uimire. Oricine

își poate imagina ce a urmat, dar n-a fost nicio orgie. Villeneuve m-a luat în brațe, m-a mângâiat, m-a sărutat pudic pe buze. Mi-a masat penisul și testiculele cu o delicatețe asemănătoare celei a Ceciliei Lamballe, femeia visurilor mele, și după vreun sfert de oră de hârjoană mi-am dat seama că i se sculase. Doamne-Dumnezeule, acum o să mă sodomizeze. Dar nu, n-a fost așa. Creatorul de modă, spre surprinderea mea, ejaculase frecându-se de mine. În clipa aceea aș fi vrut să închid ochii, dar n-am putut. M-au încercat diverse stări: de dezgust față de ce văzusem, de recunoștință că nu mă sodomizase, de surprindere că Villeneuve era cine era, de ură pe brancardierii care vânduseră sau închiriaseră trupul meu, ba chiar și de vanitate pentru a fi fost chiar și fără să vreau obiectul dorinței unuia dintre cei mai cunoscuți bărbați din Franța.

După ejaculare, Villeneuve a închis ochii și a oftat. Mi s-a părut că detectez în acel oftat un ușor indiciu de lehamite. Immediat după aceea s-a ridicat și a rămas așezat câteva clipe pe divan, cu spatele la trupul meu, în timp ce-și ștergea cu mâna membrul care încă mai picura. Ar trebui să vă fie rușine, am zis.

Era prima oară când vorbeam după ce murisem. Villeneuve a ridicat capul, într-un fel surprins sau în orice caz cu mai multă surprindere decât mine dacă aș fi fost în locul lui, în vreme ce cu cealaltă mână își căuta ochelarii care erau pe mochetă.

Am înțeles imediat că mă auzise. Mi s-a părut un miracol. Deodată, m-am simțit atât de fericit, că i-am iertat toată lascivitatea. Și am continuat să repet, ca un idiot: ar trebui să vă fie rușine. Cine-i acolo?, a întrebat Villeneuve. Sunt eu, am spus, sufletul trupului pe care tocmai l-ați pângărit. Villeneuve a pălit și pe urmă obrații i s-au colorat, aproape în același timp. M-am temut că o să facă un atac de cord sau că o să moară de spaimă, deși adevărul e că nu părea foarte speriat.

Nu e nicio problemă, am spus împăciuitor, v-am iertat.

Villeneuve a aprins lumina și a căutat prin toate colțurile încăperii. Am crezut că înnebunise, căci era clar că în cameră era doar el și că altcineva care să se fi putut ascunde ar fi trebuit să fie un pigmeu sau ceva mai mic decât un pigmeu, un gnom. Pe urmă am înțeles că, în ciuda a ceea ce credeam eu, creatorul de modă nu înnebunise, ci mai curând făcea dovada unor nervi de fier: nu căuta o persoană, ci un microfon. În timp ce mă linișteam, am simțit un val de simpatie pentru el. Maniera lui metodică de a se mișca prin cameră mi s-a părut demnă de admirație. În locul lui aș fi fugit mâncând pământul.

Nu e niciun microfon, am spus. Sau o cameră video. Vă rog, încercați să vă calmați, luați loc și haideți să stăm de vorbă. Și mai ales nu vă fie frică. Nu vă voi face niciun rău. Am spus asta și am tăcut și l-am văzut pe Villeneuve după ce a ezitat un pic cum continua să caute. L-am lăsat în pace. În timp ce răscolea prin cameră, eu am rămas așezat într-unul dintre fotoliile lui comode. Pe urmă mi-a venit o idee. I-am sugerat să ne închidem într-o cameră foarte mică (mică la fel ca un coșciug, acesta a fost cuvântul pe care l-am folosit), o cameră în care ar fi fost de negândit că se putuseră instala microfoane sau camere video și în care eu aș fi continuat să vorbesc până când s-ar fi convins de natura mea sau, mai bine zis, de noua mea natură. Apoi, în vreme ce el reflecta asupra sugestiei mele, eu, la rândul meu, m-am gândit că nu mă exprimasem bine, fiindcă nu natură se putea numi starea mea de fantomă. Natura mea continua să fie, după toate aparențele, cea a unei ființe vii. Și totuși era clar că nu sunt viu. Pentru o clipă mi s-a năzărit că toate astea nu erau decât un vis. Cu un curaj ca de fantomă, mi-am spus că, dacă era vis, cel mai bun (și singurul) lucru pe care îl puteam face era să visez în continuare. Știu din experiență că atunci când ai un coșmar e inutil să încerci să te trezești brusc, ba, mai mult, asta adaugă mai multă durere durerii sau groază groazei.

Așa că i-am repetat oferta și de data asta Villeneuve a încetat căutările și a rămas liniștit (m-am uitat pe îndelete la chipul lui, pe care îl văzusem de atâtea ori în revistele glossy, și am observat că expresia lui era neschimbată, una de singurătate și de eleganță, deși acum de pe frunte și de pe obraz i se prelingeau puține, dar însemnate picături de sudoare). A ieșit din cameră. L-am urmat. La mijlocul unui coridor lung, s-a oprit și a spus: Mai sunteți cu mine? Vocea lui mi-a sunat ciudat de simpatică, plină de inflexiuni care se apropiau, în diverse feluri, de o căldură nu știu dacă reală sau himerică.

Aici sunt, am spus.

Villeneuve a făcut cu capul un gest pe care nu l-am înțeles și a continuat să traverseze casa, oprindu-se în fiecare cameră sau salon ca să mă întrebe dacă mai eram cu el, întrebare la care eu îi răspundeam inevitabil la fel de fiecare dată, încercând să dau vocii mele un ton destins, sau măcar încercând să-mi afirm vocea (care, pe când eram încă viu fusese o voce mai degrabă obișnuită, a unui om oarecare), influențat fiind de vocea subțire (uneori ca de fluier) și fără îndoială foarte diferită a creatorului de modă. Mai mult, adăugam fiecărui răspuns, din dorința de a căpăta o mai mare credibilitate, amănunte despre locul în care ne găseam, de exemplu, dacă exista o lampă cu un abajur de culoarea tutunului și cu picior de fier forjat, spuneam: sunt aici, chiar lângă dumneavoastră și ne aflăm într-o cameră luminată doar de o lampă cu abajur de culoarea tutunului și cu picior de fier forjat, iar Villeneuve dădea din cap că da sau mă corecta, piciorul lămpii e de fier forjat sau de fier îndoit, putea să zică, cu ochii în pământ, de parcă i-ar fi fost teamă că eu o să mă materializez brusc sau de parcă n-ar fi vrut să mă facă de râs și atunci eu spuneam: scuze, nu m-am uitat atent sau chiar asta voiam să spun. Și Villeneuve dădea din cap într-un fel ambiguu, de parcă într-adevăr mi-ar fi acceptat scuzele sau de

parcă începea să aibă o idee mai precisă asupra fantomei cu care se pricopsise.

Așa am parcurs toată casa și, pe când mergeam dintr-un loc în altul, Villeneuve devenea din ce în ce mai liniștit, iar eu din ce în ce mai tensionat, pentru că niciodată nu fusesem bun la descrierea obiectelor, mai ales dacă era vorba de obiecte ieșite din comun, sau dacă erau lucrări ale unor pictori contemporani care ajunseseră să valoreze o avere, dar ai căror autori pentru mine erau niște iluștri necunoscuți, sau dacă acele obiecte erau figuri pe care Villeneuve le strânsese din călătoriile sale (incognito) prin lume.

Am mers până când am ajuns într-o cameră de mici dimensiuni, unde nu era nimic, nicio mobilă, nicio lumină, o cameră retencuită cu un strat de ciment, unde ne-am închis și am stat pe întuneric. Situația era un pic jenantă, la prima vedere, dar pentru mine a fost ca o a doua sau a treia naștere, adică începutul speranței și totodată conștiința trează a speranței. Și atunci Villeneuve mi-a spus: descrie-mi locul în care ne aflăm acum. Și eu i-am spus că locul acela era ca moartea, dar nu ca moartea adevărată, ci ca moartea pe care ne-o imaginăm când suntem în viață. Și Villeneuve a spus: descrieți-o. E întuneric beznă, am spus eu. E ca un adăpost antiatomic. Și am adăugat că sufletul se ghemuia într-un loc ca acela, și mă pregăteam să continui să enumăr ce simțeam, golul care se instalase în sufletul meu cu mult înainte de-a muri și de care doar acum devenisem conștient, dar Villeneuve m-a întrerupt, mi-a spus că era suficient, că mă credea și a deschis brusc ușa.

L-am urmat până în salonul principal al casei, unde și-a pus un pahar cu whisky și și-a cerut scuze, în puține cuvinte, dar bine măsurate, pentru ceea ce făcuse cu trupul meu. V-am iertat, am spus. Sunt o persoană fără prejudecăți, dar am simțit că era de datoria mea să fac *tabula rasa* și să golesc viitoarea noastră relație de vinovății și reproșuri.

Probabil că vă întrebați de ce fac asta, a spus Villeneuve.

L-am asigurat că nu aveam intenția de a-i cere explicații. Cu toate acestea, Villeneuve a insistat să mi le dea. Cu oricine altcineva, toată povestea s-ar fi transformat într-un priveghi dintre cele mai neplăcute, dar vorbea cel mai mare creator de modă din Franța, Jean-Claude Villeneuve, adică din lume, iar timpul a trecut în zbor, în vreme ce eu ascultam rezumatul poveștii copilăriei și adolescenței lui, a tinereții lui, a rezervelor lui în materie de sex, a experiențelor lui cu bărbați și cu femei, a singurătății lui inveterate, a dorinței ascunse de a nu face rău nimănui, care de fapt era poate dorința de nu i se face lui rău de către ceilalți, a preferințelor artistice pe care i le-am admirat și i le-am invidiat din tot sufletul, a nesiguranței lui cronice, a disputelor cu unii dintre ceilalți creatori faimoși, a primelor sale lucrări pentru o casă de modă, a călătoriilor inițiatice în ale căror detalii nu a intrat, a prieteniei lui cu trei dintre cele mai mari actrițe ale filmului european, a relației cu grupul de pseudoartiști de la morgă, care-i furniza când și când câte un cadavru cu care petrecea doar o singură noapte, a fragilității lui, a fragilității lui care aducea cu o demolare filmată cu încetinitorul la nesfârșit, până când s-au tras draperiile din salon și odată cu ele au intrat primele raze ale dimineții, iar Villeneuve și-a încheiat expunerea.

Am rămas tăcuți multă vreme. Am realizat că amândoi eram destul de fericiți chiar dacă nu exultam de bucurie.

La puțină vreme după asta, au sosit brancardierii. Villeneuve s-a uitat în pământ și m-a întrebat ce să facă. În fond, corpul pe care veneau să-l ridice era al meu. I-am mulțumit pentru delicatețea de a mă fi întrebat, dar în același timp l-am asigurat că mă aflu dincolo de astfel de preocupări. Faceți ceea ce faceți de obicei, am spus. Dumneavoastră veți pleca?, m-a întrebat. Hotărârea o luasem de ceva timp, dar m-am prefăcut că mă gândesc câteva clipe înainte să-i spun că nu, nu aveam să

plec. Asta dacă pe el nu-l deranja, bineînțeles. Villeneuve a părut ușurat. Cum o să mă deranjeze, dimpotrivă, a spus. Atunci s-a auzit soneria și Villeneuve a aprins monitorul și le-a deschis poarta celor care închiriau cadavre care au intrat fără să scoată o vorbă.

Sfârșit după cele întâmplate în cursul nopții, Villeneuve nu s-a ridicat de pe sofa. Pseudoartiștii l-au salutat, mi s-a părut că unul dintre ei avea chef de vorbă, dar celălalt i-a dat un cot și amândoi au coborât imediat să caute cadavrul. Villeneuve avea ochii închiși și părea că doarme. Eu m-am dus după brancardier, la subsol. Cadavrul meu era pe jumătate acoperit de plasticul de la morgă. Am văzut cum îl bagă în sac și îl cară până la portbagajul mașinii. Mi l-am închipuit acolo, în frig, până când vreo rudă sau fosta mea nevastă avea să vină să-l ridice. Dar să nu mă las copleșit de sentimentalism, mi-am spus, și când mașina brancardierilor a trecut de grădină și s-a pierdut în depărtare pe acea stradă elegantă mărginită de copaci, n-am resimțit nici cea mai mică urmă de nostalgie sau de tristețe sau de melancolie.

Odată întors în salon, l-am găsit pe Villeneuve în același fotoliu, vorbind singur (n-a trecut mult și mi-am dat seama că avea impresia că vorbea cu mine), în timp ce stătea cu brațele încrucișate, scuturat parcă de frig. M-am așezat pe un scaun lângă el, un scaun de lemn sculptat, cu speteaza de catifea, cu fața spre fereastră și spre frumoasa lumină a dimineții și l-am lăsat să povestească tot ce voia.

Buba

Pentru Juan Villoro

ORAȘUL ÎNȚELEPCIUNII. Orașul bunului simț. Așa îi spun Barcelonei locuitorii ei. Mie îmi plăcea. Era un oraș frumos și cred că m-am obișnuit cu el chiar de-a doua zi (ar fi o exagerare să spun din prima zi), dar golurile nu vin cu tine la club și lumea începe să se uite la tine ciudat, se întâmplă mereu asta, vorbesc din experiența proprie, la început fanii îți cer autografe, te așteaptă la intrarea în hotel să te salute, nu te slăbesc o clipă cu afecțiunea lor, pe urmă ghinioanele se țin lanț și atunci încep să te toace, că ești slab, că-ți petreci nopțile prin discotecă, că te duci la curve, știți și dumneavoastră despre ce vorbesc, oamenii vor să afle cât câștigi, se fac speculații, se fac socoteli, nu lipsește niciodată simpaticul care să-ți strige în public că ești un ticălos sau chiar mai rău de-atât. În fine, lucrurile astea se întâmplă peste tot, mie personal mi se întâmplase ceva asemănător, dar atunci eram jucător la națională, acasă, iar acum eram un străin, iar presa și fanii așteptau întotdeauna ceva mai mult de la jucătorii străini, că doar de-asta îi aduseseră, nu?

Eu, de exemplu, după cum se știe, sunt extremă stângă. Când jucam în America Latină (în Chile și pe urmă în Argentina) marcam în medie zece goluri pe sezon. Aici, din contră, debutul a fost de rahat, la al treilea meci m-au faultat, a trebuit să

fiu operat la ligamente și recuperarea, care în teorie trebuia să fie rapidă, a fost lentă și laborioasă, dar ce să vă mai povestesc. Și brusc am început să mă simt singur-cuc. Țsta e adevărul. Cheltuiam o groază de bani pe telefoane la Santiago și nu făceam altceva decât să-i îngrijorez pe mama și pe tata, care nu mai înțelegeau nimic. Așa că într-o bună zi m-am hotărât să mă duc la curve. N-am să neg. Acesta este adevărul. De fapt, am ascultat de sfatul pe care mi-l dăduse odată Cerrone, portarul argentinian. Cerrone îmi spusese: băiete, dacă n-ai altceva mai bun de făcut și te omoară gândurile, du-te la curve. Ce tip, Cerrone! Pe vremea aia, să fi avut vreo nouăsprezece ani și tocmai ce sosisem la *Gimnastică și Scrimă*. Cerrone mergea pe treizeci și cinci sau patruzeci, vârsta lui era un mister, și, dintre veterani, era singurul care rămăsese celibatar. Erau unii care spuneau despre el că ar fi cam ciudat. Asta m-a ținut la distanță în atitudinea mea față de el, la început. Eu eram un tip mai degrabă timid și mă gândeam că dacă voi întâlni un homosexual, acela o să vrea să se culce cu mine. Mă rog, cert este că într-o seară, când eram mai deprimat ca oricând, m-a tras deoparte, era prima dată când vorbeam, s-ar putea spune, și mi-a spus că în noaptea respectivă mă duce să cunosc unele dintre fetele din Buenos Aires. N-am să uit niciodată ieșirea aceea cu el. Apartamentul era în centru și, în timp ce el bea ceva și se uita la televizor, m-am culcat prima dată cu o argentiniancă și depresia a început să mai cedeze. A doua zi, în timp ce mă duceam spre casă, am știut că totul avea să se îmbunătățească și că, în fotbalul argentinian, cariera mea avea să-mi rezerve multe seri de glorie. Depresiile erau inevitabile, mi-am spus, iar Cerrone îmi dăduse leacul ca să le atenuez.

Asta am făcut și când am ajuns la primul club european: m-am dus la femei și așa m-am războit și cu rana, și cu perioada de refacere, și cu singurătatea. Chiar mă obișnuisem? Poate că da, poate că nu, nu sunt eu cel care să emită un verdict atât

de tranșant. Aici târfele sunt niște adevărate bomboane, cele cu clasă vreau să spun, și, în linii mari, fete deștepte și instruite, așa că nu era chiar foarte complicat să ajungă să-ți placă de ele, adică să faci din ele un hobby.

Ca să scurtez, ieșeam noapte de noapte, chiar și duminicile, când aveam meci și ce așteptau de la noi, cei accidentați, era să fim acolo, pe tușă, pe post de suporteri de lux. Doar că leziunile nu se vindecă așa, iar eu preferam să-mi petrec amiezile de duminică într-un salon de masaj, cu paharul de whisky și una sau două fete de-o parte și de alta, vorbind despre lucruri serioase. Nu eram unicul accidentat, cred că eram vreo cinci sau șase aflați pe tușă, părea că toate ghinioanele cădeau pe echipa noastră. Dar, evident, nu duceam lipsă de ziarști care să ne vadă ieșind dintr-o discotecă la patru dimineața, gata să ne pună vreo întrebare. În Barcelona, care e atât de mare și de civilizată, veștile circulă repede. Vreau să spun, veștile fotbalistice.

Într-o dimineață, mă cheamă antrenorul și-mi spune că aflate că am un stil de viață nepotrivit pentru un sportiv și că toate astea ar trebui să înceteze. Eu îi spun bineînțeles că da, ciocnisem și eu o bere și mi-am văzut de treabă, ce altceva puteam să fac de vreme ce leziunea persista, iar locul echipei coborâse în clasament așa de jos, că mi-era groază să deschid ziarul de luni și să mă uit la scoruri? Pe urmă, logic, eu credeam că tot ce fusese valabil în Argentina, neapărat avea să-mi fie de folos și în Spania, iar necazul era tocmai ăsta: că-mi era de folos. Atunci au apărut birocrații de la club și mi-au spus: ascultă, Acevedo, trebuie să te potolești, dai exemplu prost tineretului și te dovedești a fi o foarte proastă investiție pentru societatea noastră, în care nu lucrează decât oameni serioși, așa că de-acum înainte s-a terminat cu escapadele nocturne, ia vezi. Și pe urmă, fără niciun preaviz, m-am trezit brusc cu o amendă pe care sigur că puteam să o plătesc, dar, dacă tot era să pierd

bani, măcar să-i fi trimis în Chile, ce știu eu, unchiului Julio, de pildă, ca să-și renoveze casa.

Dar chestiile astea se întâmplă des și n-ai ce face. Așa că n-am avut încotro și m-am hotărât clar s-o mai răresc cu ieșirile, să zicem doar o dată la cincisprezece zile, numai că atunci a sosit și Buba și cei de la club au hotărât că era mai bine să plec de la hotel și să locuim amândoi în apartamentul pe care i-l pusese la dispoziție lui Buba, un apartament mic, destul de cochet, cu două camere și o terasă mică, dar cu vedere frumoasă, chiar lângă terenul nostru de antrenament. Și asta a trebuit să fac. Mi-am strâns lucrurile și am plecat cu un funcționar al clubului la apartamentul lui Buba și cum Buba nu era acasă, am ales eu dormitorul pe care mi-l doream pentru mine, mi-am despachetat lucrurile și le-am băgat în dulap și atunci funcționarul mi-a dat un rând de chei și a plecat, iar eu mi-am făcut siesta.

Pe la cinci după-masa, înainte ca eu să fi înghițit fără tragere de inimă *fideua*, un fel tipic din Barcelona, pe care-l gustasem și-mi plăcea mult, deși nu e tocmai un fel ușor de digerat, iar când m-am trântit pe noul meu pat m-a cuprins o toropeală atât de mare că abia dac-am avut puterea să-mi scot pantofii că am și adormit. Am avut un vis foarte curios. Am visat că eram în Santiago, în cartierul La Cisterna și că străbăteam alături de tata piața aceea unde fusese statuia lui Che, prima statuie a lui Che din toată America Latină, în afară de Cuba, și asta îmi povestea tata pe la mijlocul visului, povestea statuii și a tuturor atentatelor pe care le suferise ea, până când veniseră militarii și o luaseră de-acolo pentru totdeauna, și în timp ce mergeam, mă uitam în toate părțile ca și cum am fi mers prin inima junglei, iar tata îmi spunea cam pe-aici ar trebui să fie statuia, dar nu se vedea nimic, iarba era înaltă, iar printre pomi abia dacă se strecura vreo rază de soare, prea puțin ca să vezi ceva, ca să îți dai seama dacă e zi afară, și noi mergeam pe un drum de pământ

pietruit, dar de-o parte și de alta era plin de liane, nu vedeai nimic, numai umbră, până ce brusc am ajuns la un fel de luminiș, un luminiș în inima junglei și atunci tata s-a oprit și mi-a pus o mână pe umăr și cu cealaltă mi-a arătat ceva care se înălța din mijlocul luminișului, un pedestal de culoare gri deschis, din ciment, iar pe pedestal nu mai era nimic, nici urmă de statuie a lui Che, dar eu și tata știam acest lucru, ne așteptaserăm la asta, că pe Che îl luaseră de mult de-acolo, nu asta ne surprindea, important era că eram împreună eu și bătrânul și că găsisem locul exact pe care înainte se înălțase statuia lui Che, însă în timp ce priveam luminișul fără să ne mișcăm, ca îmbătați de isprava noastră, eu m-am uitat și am văzut că la baza pedestalului era ceva negru care se mișca și m-am smuls din mâna tatălui meu (mă ținea de mână) și am început să înconjur încet pedestalul.

Atunci l-am văzut: de partea cealaltă, era un negru în fundul gol care desena ceva pe jos și am știut că negrul acela e Buba, colegul meu de club și de apartament, deși, dacă vreți să vă spun adevărul, eu pe Buba îl mai văzusem în vreo două fotografii, și eu și ceilalți colegi, numai că nimeni nu-și făcea o idee clară doar din presă, care pe deasupra mai era și veche.

Dar era Buba, n-am nici cea mai mică îndoială. Și atunci m-am gândit: rahat, visez, nu sunt în Chile, nu sunt în La Cisterna, tata nu m-a dus în nicio piață și cur gol ăsta nu e Buba, mijlocașul african recent contractat de clubul nostru.

Tocmai când terminasem gândul, negrul a ridicat ochii și mi-a zâmbit, a lăsat bățul cu care desena în pământul galben (ăsta, da, era un pământ pur chilian) și dintr-o mișcare a fost în picioare și mi-a întins mâna. Tu ești Acevedo, a spus, mă bucur să te cunosc, asta a spus, iar eu mi-am spus că poate suntem în deplasare. Dar în deplasare unde? Eram în deplasare în Chile? Imposibil. Și atunci ne-am dat mâna, Buba a strâns cu fermitate și nu i-a dat drumul, și, în timp ce el îmi strângea mâna, eu

mă uitam în jos și vedeam desenele, niște mângăleli, ce altceva putea fi, dar parcă începeam să dau de cap problemei, nu știu dacă mă fac înțeles, mângălelile aveau sens, adică nu erau mângăleli, erau altceva. Și atunci am vrut să mă aplec să văd mai de-aproape, dar mâna lui Buba care încă o strângea pe a mea nu m-a lăsat și când am vrut să mă smulg (de data asta nu ca să văd desenele, ci ca să mă îndepărtez de el, fiindcă mă încerca o senzație asemănătoare cu frica) n-am putut, mâna lui Buba, brațul lui păreau ale unei statui, ale unei statui făcute de curând, și mâna mea rămăsese înglodată în acel material care uneori părea să fie noroi, iar alteori lavă încinsă.

Cred că în momentul ăla m-am trezit. Am auzit zgomote la bucătărie și pe urmă pași trecând din living în cealaltă cameră și m-am trezit cu brațul amorțit (probabil că adormisem într-o poziție incomodă, ceea ce în vremea aia, până să-mi treacă leziunea, mi se întâmpla des) și am rămas așteptând, ușa de la dormitor era deschisă, așa că el trebuie că mă văzuse, dar oricât am așteptat, Buba n-a apărut în prag. I-am auzit pașii, mi-am dres glasul, am tușit, m-am ridicat, am auzit cum cineva deschidea ușa dinspre stradă și pe urmă, fără să facă zgomot, o închidea la loc. Restul zilei l-am petrecut singur, în fața televizorului, din ce în ce mai nervos. I-am umblat prin cameră (nu sunt curios, dar nu m-am putut abține): în sertarele dulapului pusese haine, hainele de sport și cele de ieșit în oraș și niște costume africane care mie mi s-au părut tocmai bune pentru deghizat, dar în fond erau foarte frumoase. La baie, trusa lui, un brici (eu mă bărbieresc cu aparate de unică folosință și nu mai văzusem de mult un brici), o loțiune, un parfum englezesc sau cumpărat din Anglia, iar pe suport, un burete de culoarea pământului, foarte mare.

La nouă seara, a apărut Buba în noua noastră casă. Pe mine mă dureau ochii de atâta uitat la televizor, iar el, mi-a spus, se întorcea de la o conferință de presă cu toți jurnaliștii de sport

din oraș. La început, ne-a luat ceva până să ne împrietenim, deși câteodată, dacă stau să mă gândesc, ajung la concluzia amară că prieteni, ceea ce se înțelege prin prieteni, n-am fost niciodată. Altădată, chiar și acum, ca să nu spun mai mult, mi se pare că da, am fost destul de prieteni și că, în orice caz, dacă Buba a avut vreun prieten la club, acela am fost eu.

Coabitarea noastră n-a fost una dificilă. De două ori pe săptămână venea o femeie să facă curat, iar în restul timpului fiecare curăța ce murdărea, fiecare își spăla vasele, își făcea patul, mă rog, cum e firesc. Eu mai ieșeam câteodată seara cu Herrera, un tip din rezervă care mai înlocuia din când în când pe câte cineva în echipa de bază care a ajuns titular în naționala spaniolă, și uneori venea și Buba cu noi, dar rar, că lui Buba nu-i plăcea viața de noapte.

Când stăteam acasă mă uitam la televizor și Buba se închi-dea la el în cameră și asculta muzică. Muzică africană. La început, casetele lui Buba nu mi-au plăcut foarte mult. Prima dată când le-am ascultat, în a doua zi de locuit în comun, chiar m-au cutremurat. Eu mă uitam la un documentar despre Amazonia, în așteptarea orei de începere a unui film cu Van Damme, când deodată aud de la Buba din cameră niște zgomote de parcă ar fi omorât pe cineva. Puneți-vă în locul meu. Situația era excepțională, capabilă să pună la încercare și nervii unuia foarte stăpân pe el. Ce-am făcut? M-am ridicat, eram cu spatele spre ușa lui Buba, m-am pus în gardă, evident, până mi-am dat seama că era o casetă, că strigătele alea veneau din radiocasetofon. După ce s-au potolit zgomotele, nu se mai auzea decât ceva, așa, ca un fel de tobă, apoi gemetele cuiva, plânsul cuiva, care a început să crească în intensitate. Până aici am rezistat. Îmi amintesc că m-am apropiat de ușă, am ciocănit și nu mi-a răspuns nimeni. Moment în care am înțeles că plânsul și gemetele nu erau de la casetofon, ci de la Buba. Pe urmă am auzit vocea lui Buba care mă întreba ce voiam și n-am știut

ce să-i răspund. Situația era cam jenantă. L-am rugat să dea mai încet. Am spus-o cu o voce pe care am încercat din răspuțeri să o fac să sune cât mai firesc. O vreme, Buba a tăcut. După care muzica (de fapt niște tobe și poate și un fel de flaut) s-a oprit și vocea lui Buba zicea că se culcă. Noapte bună, i-am spus și m-am întors în fotoliu și pentru o vreme m-am uitat la documentarul despre indienii din Amazonia fără sonor.

Restul, viața de zi cu zi, cum se spune, era liniștită. Buba tocmai venise și nu apucase să joace titular în niciun meci. Pe vremea aceea, clubul avea o droaie de jucători cum nu se poate mai buni. Era Antoine Garcia, liberoul francez, era Deleve, atacantul belgian, Neuhuys, apărătorul olandez, Iovanovici, atacantul iugoslav, argentinianul Percutti și uruguayanul Buzatti, mijlocași, pe lângă spanioli, dintre care patru erau jucători în reprezentativa Spaniei. Dar lucrurile mergeau prost și, după zece zile dezastruoase, ne aflam dincolo de jumătatea clasamentului, în jos, nu în sus. Adevărul e că nu știu de ce-l luaseră pe Buba. Presupun că o făcuseră pentru a potoli criticile din ce în ce mai acerbe ale fanilor, dar cel puțin în teorie o dăduseră în bară. Ceea ce aștepta toată lumea era să găsească pe cineva care să acopere locul *мен*, adică toată lumea aștepta să aducă o extremă, nu un mijlocaș, fiindcă mijlocaș era Percutti, însă cei din conducere sunt imbecili peste tot în lume și așa se face că au luat prima chestie pe care le-a căzut privirea și în acest fel a apărut Buba. Mulți au crezut că planul era să-l lase să joace un timp cu echipa a doua, o echipă a doua care la vremea respectivă căzuse în Divizia B, dar agentul lui Buba a spus că nici vorbă, că prevederile contractului erau cât se poate de clare: Buba sau juca în prima echipă sau nu juca deloc. Așa că iată-ne pe amândoi, în apartamentul din apropierea terenului de antrenament, el încălzind banca de rezerve în fiecare duminică, eu revenindu-mi după accidentare și cufundat într-o melancolie de nu pot să vă povestesc. Amândoi eram cei mai tineri din echipă,

după cum v-am mai spus, sau, dacă nu v-am spus, vă spun acum, deși până și cu privire la acest lucru au existat niște speculații. Eu aveam atunci douăzeci și doi de ani și asta era limpede. Despre Buba spuneau că are nouăsprezece ani, deși părea să aibă douăzeci și nouă împliniți, și evident că a existat un ziarist simpatic care să spună că cei din conducerea clubului fuseseră păcăliți, că în țara natală a lui Buba certificatele de naștere false erau la ordinea zilei, că de fapt Buba nu doar părea mai în vârstă, ci chiar era, și că, în mare, alegerea lui fusese o păcăleală.

Fapt e că nu știam ce versiune să aleg. Cât despre viața de zi cu zi, coabitarea cu Buba nu era deloc neplăcută. Uneori, noaptea, se închidea la el în dormitor și puneă muzica aia cu strigăte și gemete, dar omul se obișnuiește cu orice. Și mie îmi plăcea să mă uit la televizor cu sonorul dat tare, până spre dimineață, iar Buba, din câte îmi amintesc, nu s-a plâns nicio dată. La început conversația nu a fost prea fluidă, din rațiuni de limbă, comunicam mai curând prin gesturi. Dar pe urmă Buba a învățat spaniolă și în unele dimineți, în timp ce luam micul dejun, ajunseserăm să vorbim chiar și despre filme, subiectul meu preferat dintotdeauna, cu toate că adevărul e că Buba nu era tocmai un vorbăreț și nici filmele nu-l interesau prea mult. De fapt, Buba era destul de tăcut. Nu pentru că ar fi fost timid sau pentru că i-ar fi fost frică să nu spună prostii, Herrera, cel care știa engleză, mi-a spus că problema lui e că nu avea nimic de spus. Nebunul de Herrera. Cât de simpatic era Herrera. Și bun prieten, pe deasupra. Câte nopți am petrecut împreună. Herrera, Pepito Vila, care era și el rezervă, Buba și cu mine. Dar Buba era mereu tăcut, uitându-se în jur de parcă era și nu era, încât uneori Herrera îl lua deoparte și începeau să vorbească pe englezește, foarte bună engleza lui Herrera, dar negrul o lua pe arătură, de parcă i-ar fi fost târșă să vorbească despre copilăria lui și despre țara lui, cu atât mai puțin despre

familia lui, așa încât Herrera era convins că i se întâmplase ceva urât când era mic, din cauza repetatului refuz de a oferi vreo informație intimă, de parcă satul lui ar fi fost ras de pe fața pământului, spunea Herrera, care a avut și avea o orientare de stânga, de parcă ar fi asistat pe viu și în direct la moartea părinților și a fraților lui și ar fi vrut să-și șteargă din minte toți acei ani, ceva destul de logic, dacă supozițiile lui Herrera ar fi avut vreun temei, dar eu am știut tot timpul, am intuit, că Herrera se înșela, Buba vorbea puțin pentru că așa era el și asta conta, nu copilăria sau adolescența lui, atroce sau plăcută: viața lui Buba era învăluită în mister fiindcă așa era Buba, nimic mai mult.

În orice caz, singurul lucru cert e că în perioada aceea echipa mergea prost, Herrera și Buba erau condamnați să încălzească banca de rezerve până la finalul sezonului, eu eram accidentat și orice echipă din provincie putea să ne bată pe terenul nostru. Și atunci, când ne mergea cel mai prost, când părea că mai rău nu se poate, s-a accidentat Percutti și Mister n-a mai avut ce face și a trebuit să-l bage pe Buba. Îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. Trebuia să jucăm într-o sâmbătă și în timpul antrenamentului de joi, într-o ciocnire întâmplătoare cu Palau, un fundaș central, Percutti și-a bulit genunchiul. Așa că antrenorul nostru l-a băgat pe Buba în locul lui la antrenamentul de joi, iar mie și lui Herrera ne-a fost clar că sâmbătă avea să joace titular.

Când i-am spus-o, seara, la hotelul unde fuseserăm cantonați (deși jucam acasă și cu o echipă teoretic slabă, clubul hotărâse că fiecare partidă avea o importanță vitală), Buba s-a uitat la noi de parcă atunci ne vedea pentru prima dată, după care s-a închis în baie, sub un pretext oarecare. Eu și cu Herrera ne-am mai uitat puțin la televizor și am căzut de acord asupra orei la care să mergem la partida de cărți pe care Buzatti o găzduia la el în cameră. Buba nu făcea parte din socotelile noastre, evident.

La scurt timp am auzit din baie o muzică sălbatică. Eu îi povestisem lui Herrera despre gusturile muzicale ale lui Buba, despre momentele în care se închidea în cameră cu radiocasetofonul infernal, dar el nu-l auzise niciodată în direct. Am stat o vreme atenți la gemete și la tobe, pe urmă Herrera, care chiar era un tip cultivat, mi-a spus că muzica pe care o ascultam era de unul Mungo nu știu cum, un muzician din Sierra Leone sau din Liberia, unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai muzicii etno și cu asta s-a încheiat discuția. În clipa aceea, Buba a ieșit din baie și s-a așezat lângă noi, fără nicio vorbă, de parcă și pe el l-ar fi interesat programul de la televizor, iar eu am simțit un miros ciudat, ca de transpirație, doar că nu era transpirație, era un miros de rânțed, care totuși nu părea să fie miros de rânțed. Mirosea a umed, a ciuperci, a fungi. Mirosea ciudat. Eu, recunosc, m-am neliniștit și știu că și Herrera, amândoi aveam chef să o ștergem de-acolo, s-o luăm la goană spre camera lui Buzatti, unde aveam să dăm peste vreo șase sau șapte coechipieri care jucau cărți, pocher cu cărțile pe față sau cu etalare, un joc civilizat. Fapt este că nu ne-am clintit niciunul, ca și cum mirosul și prezența lui Buba lângă noi ne-ar fi lăsat fără suflare. Nu era frică. N-avea nimic de-a face cu frica. Era ceva mult mai adânc. De parcă aerul din jur s-ar fi condensat, iar noi ne-am fi lichefiat. Mă rog, cam asta a fost ceea ce am simțit. Și Buba a început să vorbească și să ne spună că îi trebuia sânge. Sângele meu și al lui Herrera.

Cred că pe Herrera l-a umflat râsul, dar nu pentru mult timp, puțin doar. Și pe urmă careva a stins televizorul, nu știu care, poate Herrera, poate eu. Și Buba ne-a spus că putea să reușească, dar că avea nevoie de câteva picături de sânge și de tăcerea noastră. Ce să reușești?, a zis Herrera. Meciul, am spus eu. Nu știu de unde am știut, cert e că am știut din prima. Da. Meciul, a zis și Buba. Și atunci și eu și Herrera am început să râdem sau poate doar ne-am uitat unul la altul, Herrera stătea

pe fotoliu și eu pe jos lângă patul meu, iar Buba aștepta umil la căpătâiul patului său. Cred că Herrera i-a pus niște întrebări. I-am pus și eu o întrebare. Buba a răspuns cu cifre. A ridicat mâna stângă și ne-a arătat trei degete, mijlociul, inelarul și degetul mic. A zis că nu pierdeam nimic dacă încercam. Degetul mare și arătătorul le ținea încrucișate ca și cum ar fi făcut din ele un laț sau un jug în care sufoca un animal minuscule. A prezis că Herrera o să joace. A vorbit despre responsabilitatea față de culorile de pe tricou și a mai vorbit despre șansă. Spaniola lui era încă foarte proastă.

Următorul lucru de care-mi amintesc este că Buba a intrat din nou în baie și, când a ieșit, avea cu el un pahar și un brici. Doar n-o să ne tăiem cu ăla, a zis Herrera. E bun briciul, a zis Buba. Nu cu briciul tău, a continuat Herrera. De ce nu?, a zis Buba. Pentru că așa vor mușchii mei, a răspuns Herrera. Nu-i așa? Se uita la mine. Da, am spus eu. Eu mă tai cu lama mea. Îmi amintesc că îmi tremurau picioarele când m-am ridicat să mă duc la baie. N-am găsit mașina de ras, pesemne că o uitasem în apartament, așa că am luat-o pe cea pe care hotelul o pune la dispoziția clientului. Herrera nu se întorsese încă, iar Buba părea că doarme, așezat la capul patului, cu toate că atunci când am închis ușa a ridicat capul și s-a uitat la mine fără să spună nimic. Am rămas tăcuți până când a bătut cineva la ușă. M-am dus să deschid. Era Herrera. Ne-am așezat amândoi pe pat. Buba s-a așezat în fața noastră, pe patul lui, și a ținut paharul la mijloc între cele două paturi. Pe urmă, a ridicat unul din degete de pe pahar și și-a făcut o tăietură mică. E rândul tău, i-a spus lui Herrera, care și-a îndeplinit partea de transă înarmat cu un mic ac de cravată, singurul obiect ascuțit pe care îl găsisese. Pe urmă, a venit și rândul meu. Când să mergem la baie să ne spălăm, Buba a luat-o înainte. Lasă-mă să intru, Buba, i-am strigat din ușă. Ca unic răspuns am auzit din nou muzica pe care

cu câteva minute înainte Herrera o calificase într-un mod oarecum pripit (sau așa mi se părea atunci) drept muzică etno.

În noaptea aia am adormit cu greu. Am trecut puțin pe la Buzatti și pe urmă m-am dus la barul hotelului, unde n-am mai găsit treaz niciun jucător. Am cerut un whisky și l-am băut așezat la o masă de unde se vedeau frumos toate luminile Barcelonei. După o vreme, am simțit că se așază cineva lângă mine. Am sărit ca ars. Era antrenorul, care nu putea nici el să doarmă. M-a întrebat ce făceam treaz la ora aia. I-am zis că aveam emoții. Dar tu nu joci mâine, Acevedo, mi-a zis el. Tocmai de-aia, am zis eu. Antrenorul s-a uitat spre oraș, dând din cap a încuviințare și și-a frecat mâinile. Ce bei?, m-a întrebat. Ce beți și dumneavoastră, am spus. Aha, bine, face bine la nervi. După care antrenorul a început să vorbească despre fiul lui și despre familia lui, pe urmă fiecare ne-am ridicat și am lăsat paharele goale pe masă. Când am intrat în cameră, Buba dormea liniștit în patul lui. În mod normal, n-aș fi aprins lumina, dar de data asta, am aprins-o. Buba nici nu s-a clintit. M-am dus la baie, era totul în regulă. Mi-am pus pijamaua, m-am întins pe pat și am stins lumina. Timp de câteva minute am ascultat respirația regulată a lui Buba. Nu-mi amintesc când m-a luat somnul.

A doua zi, am câștigat cu trei la zero. Primul gol l-a dat Herrera. Era primul gol pe care-l marca în sezonul respectiv. Celelalte două le-a dat Buba. Presa sportivă, oarecum reticentă, vorbea despre o schimbare substanțială în modul de joc și sublinia jocul bun făcut de Buba. Eu am văzut meciul. Și știu ce s-a întâmplat de fapt. Buba n-a jucat bine. Bine au jucat Herrera și Deleve și Buzatti. Linia de mijloc a echipei. De fapt, Buba fusese parcă absent aproape toată partida. Dar dăduse două goluri și asta a fost de-ajuns.

Acum, poate că ar fi cazul să vorbesc despre goluri. Primul (care a fost de fapt al doilea gol marcat de noi) a fost dat

dintr-un corner executat de Palau. Buba, din îngrămădeala din fața porții, a șutat și a înscris. Al doilea gol a fost ciudat: echipa rivală își acceptase înfrângerea, era minutul 85, toți jucătorii erau obosiți, ai noștri mai mult, ritmul de joc era unul conservator, și atunci cineva i-a pasat lui Buba, cu speranța, cred eu, ca el să paseze înapoi sau să tragă de timp, dar Buba a început să alerge, repede, mult mai repede decât în restul meciului, s-a apropiat la patru metri de careul mare și când toată lumea credea că o să centreze a tras un șut care i-a surprins pe cei doi apărători și pe portar, un șut cu efect cum nu mai văzusem niciodată, o lovitură îndrăcită, tipică numai brazilienilor, care s-a strecurat pe lângă bara din dreapta a porții adverse și a ridicat stadionul în picioare.

În noaptea aia, după ce am sărbătorit victoria, am stat de vorbă cu el. L-am întrebat despre magie, despre vrăji, despre sângele din pahar. Buba s-a uitat la mine și a devenit serios. Hai să-ți spun la ureche, mi-a zis. Eram într-o discotecă și abia dacă ne auzeam. Buba mi-a șoptit niște cuvinte pe care la început nu le-am înțeles. Pesemne că mă-mbătasem. După care și-a îndepărtat gura de urechea mea și mi-a zâmbit. Tu o să înscrii goluri mai bune, a spus. De acord, am făcut eu, perfect.

Din momentul acela, totul a deraiat. Următorul meci l-am câștigat cu patru la doi, și asta jucând în deplasare. Herrera a marcat un gol cu capul, Deleve unul din penalty și Buba alte două goluri, care au fost foarte ciudate, sau așa mi s-au părut mie, care știam povestea și care înainte de deplasarea la care fusesem convocat, participasem cu Herrera la ceremonia degeltelor crestate, a paharului și a sângelui.

La trei săptămâni după asta, am fost convocat și am intrat în repriza a doua, în minutul 75. Am jucat pe terenul liderilor campionatului și am câștigat cu unu la zero. Cu golul pe care l-am înscris eu în minutul 88. Pasa venise de la Buba sau asta au crezut toți, cu toate că eu nu sunt foarte sigur. Știu doar că

Buba s-a demarcat pe dreapta și eu am început să alerg pe stânga. Erau patru apărători, unul în spatele lui Buba, doi pe mijloc și unul la vreo trei metri de mine. Și atunci s-a întâmplat ceva ce nu-mi pot explica. Cei doi apărători centrali au părut să încremenească pe pozițiile lor. Eu am continuat să alerg cu fundășul lor dreapta lipit de mine. Buba s-a apropiat de careu cu fundășul lor stânga și lipit de el. Și-atunci a făcut o fentă și a centrat. Eu am intrat în careu fără nicio posibilitate să lovesc mingea, printre cei doi de la centru care păreau năuciți sau brusc amețiți de efectul bizar pe care-l căpătase mingea, cert e că m-am văzut în careu ca prin minune, controlând mingea și portarul lor a ieșit, fundășul lor dreapta era nehotărât dacă să mă faulteze sau nu, și atunci am șutat pur și simplu am înscris și am câștigat meciul.

Duminica următoare, am fost titular indiscutabil. Și din acel moment am început să dau goluri cum nu mai dădusem nicio dată până atunci. Herrera avea și el o perioadă de goluri. Iar Buba era adorat de toată lumea. Adorați eram și eu, și Herrera. De pe-o zi pe alta deveniserăm regii orașului. Totul ne surâdea. Clubul înregistra o ascensiune imparabilă. Câștigam și ne bucuram.

Iar ritualul nostru de sânge se repeta fără greș înaintea fiecărui meci. De fapt, încă de a doua oară, Herrera și cu mine ne cumpăraserăm câte-un brici asemănător cu al lui Buba și, de fiecare dată când jucam în deplasare, primul lucru pe care-l puneam în bagaj era briciul, iar când jucam acasă ne strângeam la noi în apartament (pentru că nu mai intram în cantonament de-acum pentru partidele jucate acasă) și săvârșeam ceremonia, Buba punea sângele lui și al nostru într-un pahar și după aia se închidea în baie și ascultam muzica stranie care se auzea de-acolo, Herrera începea să povestească despre cărți sau despre piese de teatru pe care le văzuse și eu stăteam tăcut și încuviințam tot, până ce reapărea Buba și noi ne uitam la el,

întrebând din ochi dacă era totul în ordine, iar el ne zâmbea și se ducea în bucătărie după mop și găleata cu apă și intra din nou în baie, unde zăbovea vreun sfert de oră ca să curețe totul, iar când intram noi în baie totul era ca mai-nainte, uneori mergeam cu Herrera la discotecă și Buba nu venea cu noi (pentru că lui Buba nu-i prea plăceau discotecile), Herrera vorbea cu mine și mă întreba ce credeam eu că face Buba în baie cu sângele nostru, căci un lucru era sigur, Buba ieșea din baie și nu se vedea nici urmă de sânge pe nicăieri, paharul era gol și strălucitor, baia arăta de parcă tocmai trecuse femeia și făcuse curățenie, iar eu îi spuneam lui Herrera că nu știu ce să cred, că habar n-am ce face Buba cât se închide acolo, iar Herrera se uita la mine și spunea: sunt un ticălos, Buba e prietenul nostru, datorită lui sunt acum titular, datorită lui clubul nostru o să câștige campionatul, datorită lui gloria ne surâde, și asta așa era.

În rest, mie nu mi-a fost niciodată frică de Buba. Uneori, când stăteam la televizor în apartament, înainte să mergem la culcare, mă uitam la el cu coada ochiului și mă gândeam la cât de straniu era totul. Dar nu mă gândeam prea mult la asta. Fotbalul e straniu.

În sfârșit, în anul ăla pe care-l începuserăm atât de prost am ajuns campionii Ligii și traversam Barcelona prin mijlocul mulțimii în delir, care scanda numele noastre și închinam cupa câștigată ca pe un prinos Fecioarei din Montserrat, o fecioară neagră ca și Buba, pare o minciună, dar e purul adevăr, și dădeam atâtea interviuri, de ajunseserăm să nu mai putem vorbi. Concediul mi l-am petrecut în Chile. Buba a plecat în Africa. Herrera și iubita lui, în Caraibe.

Ne-am reunit în presezon într-un centru sportiv din estul Olandei, în apropierea unui oraș urât și cenușiu care mi-a dat cele mai negre presimțiri. Era toată lumea, în afară de Buba. Nu știu ce problemă îl reținuse în țară la el. Herrera părea terminat, deși arăta un bronz de sportiv de elită. Mi-a spus că se gândea

să se însoare. Eu i-am vorbit despre vacanța mea în Chile, dar, după cum știți, desigur, când în Europa e vară, în Chile e iarnă, așa că vacanța mea n-a fost la fel de strălucitoare. Familia era bine. Și cam atât. Întârzierea lui Buba ne îngrijora. Am simțit brusc, și eu, și Herrera, că fără el suntem pierduți. Spre deosebire de noi, antrenorul nostru nu a făcut caz de lipsa de punctualitate a lui Buba.

Într-o bună dimineată, după un zbor cu escală la Roma și la Frankfurt, negrul și-a reluat locul în echipă. Jocurile amicale au fost sub orice critică. Am luat bătaie de la o echipă din divizia a treia a Olandei. Ne-am câcâit cu o echipă de amatori a orașului în care ne aflam. Nici eu, nici Herrera nu îndrăzneam să-l rugăm pe Buba să practice ritualul sângelui, deși aveam briciurile pregătite.

De fapt, și asta am înțeles mai greu, părea că ne e teamă să-i cerem lui Buba un pic din magia lui. Bineînțeles, eram prieteni în continuare și o dată chiar am ieșit cu toții la o discotecă olandeză, dar despre sânge niciun cuvânt, am vorbit despre zvonurile care circulau în presezon, despre jucătorii care trecuseră de la o echipă la alta, despre noile achiziții, despre Liga Campionilor în care aveam să jucăm în acel an, despre contractele care se încheiau sau care trebuiau înnoite. Am mai vorbit și despre filme și despre vacanțele care trecuseră și Herrera, doar el, a vorbit despre cărți, între altele fiindcă era singurul care citea.

Apoi am revenit în oraș și la locuitul cu Buba și la viața noastră de zi cu zi în apartamentul nostru de lângă terenul de antrenament, pe urmă a început Liga, primul meci, și Herrera care în noaptea de dinaintea meciului a venit la noi a vorbit cu cărțile pe față. L-a întrebat pe Buba ce se întâmplă. Anul ăsta nu practicăm magia? Iar Buba a zâmbit și a spus că nu era magie. Și Herrera a zis: da' atunci ce naiba e. Buba a ridicat din umeri și a spus că e ceva ce numai el înțelegea. După care a făcut un gest prin care parcă minimaliza povestea. Iar Herrera

a spus că el vrea să continuăm, că el crede în Buba, indiferent ce ar fi fost chestia aia pe care o făcea el, iar Buba a spus că e obosit și când a spus asta eu m-am uitat la fața lui și nu mi s-a părut deloc un tip de nouăsprezece sau douăzeci de ani, ci un jucător de peste treizeci de ani care trăsesese mult prea mult de corpul lui. Iar Herrera, contrar așteptărilor mele, a primit vorbele lui Buba cu o reacție demnă de admirație. A spus: bine, hai să lăsăm povestea asta, vă invit la cină. Ăsta era Herrera. Un tip de nota zece.

Astfel că am ieșit la cină la unul dintre cele mai bune restaurante din oraș, un fotograf de presă care era pe-acolo ne-a făcut o fotografie, asta pe care o am pe perete în sufragerie, eu, Herrera și Buba zâmbind, bine îmbrăcați, în fața unei mese rafinate, dacă-mi permiteți expresia (dar chiar nu am alta), gata să devorăm lumea toată, deși în sinea noastră aveam îndoieli (mai ales eu și Herrera) că aveam să devorăm ceva. Și cât am stat acolo n-am pomenit nimic despre magie sau despre sânge: am vorbit despre filme, despre călătorii, dar nu despre călătorii de serviciu, ci despre cele de plăcere, și despre multe altele. Când am ieșit din restaurant, nu înainte de a da autografe ospătarilor și bucătarului și ajutoarelor de bucătar, am mers un timp pe străzile pustii ale orașului, ale acestui atât de frumos oraș, orașul înțelepciunii și al bunului gust cum îi spuneau unii exaltați, dar care era și orașul strălucirii în care cineva se poate simți bine cu sine și care acum pentru mine înseamnă orașul tinereții mele, mă rog, după cum spuneam, am mers pe străzile din Barcelona, pentru că un sportiv știe că după o cină copioasă e bine să-ți miști picioarele, și-atunci, după ce trecuse ceva timp de când mergeam uitându-ne la clădirile luminate (opere ale unor mari arhitecți despre care Herrera vorbea ca și cum i-ar fi cunoscut personal), Buba, cu un zâmbet mai degrabă trist, ne-a spus că, dacă vrem, putem repeta experiența din anul anterior.

Ăsta a fost cuvântul folosit. Experiență. Herrera și cu mine am tăcut. Pe urmă ne-am întors în parcare, am urcat în mașina mea și ne-am îndreptat către casă, fără să mai scoatem vreo vorbă. Eu m-am tăiat cu briciul meu. Herrera a folosit un cuțit de bucătărie. Când a ieșit din baie, Buba s-a uitat la noi și pentru prima oară, în timp ce se ducea după mop și găleată, a lăsat ușa la baie deschisă. Îmi aduc aminte că Herrera s-a ridicat, dar s-a așezat imediat la loc. Pe urmă Buba s-a închis în baie și după ce a ieșit, totul era ca mai-nainte. Eu am propus să sărbătorim cu un ultim pahar de whisky. Herrera a fost de acord. Buba a dat din cap că nu. N-aveam niciunul chef de vorbă, cred, pentru că singurul care a spus ceva a fost Buba. A spus: nu mai era nevoie de asta, suntem bogați acum. Asta a fost tot. Herrera și cu mine ne-am băut whiskyul dintr-o singură înghițitură și ne-am dus la culcare.

A doua zi jucam în Ligă și câștigam cu șase la zero. Buba a dat trei goluri, Herrera unul și eu două. A fost un sezon glorios, mie nu-mi vine să cred că oamenii își mai aduc încă aminte, fiindcă s-a întâmplat de mult, dar dacă stau să mă gândesc, dacă îmi pun memoria în funcțiune, mi se pare logic (ier-tată-mi fie vanitatea) ca al doilea și ultimul sezon jucat cu Buba în Europa să nu fi fost dat uitării. Dumneavoastră ați urmărit meciurile la televizor. Dacă ați fi trăit în Barcelona, v-ați fi pierdut mințile. Am câștigat Liga Campionilor cu mai bine de cincisprezece puncte avantaj și am fost campionii Europei fără să fi pierdut măcar o dată, doar la Milano, pe San Siro am făcut un egal și Bayern a făcut un egal acasă. Toate celelalte partide au fost victorii clare.

Buba a devenit starul momentului, golgheterul Ligii spaniole și al Ligii Campionilor, cota lui a urcat până la cer. La jumătatea sezonului, agentul lui a încercat să renegocieze contractul la triplul valorii anuale, iar clubul a fost obligat să-l vândă lui Juve la începutul următorului sezon de pregătiri.

Herrera a devenit și el un jucător râvnit de multe cluburi, dar cum era rezervă, adică crescuse în categoriile inferioare ale clubului nostru, n-a vrut să plece, deși știu că primise oferte de la Manchester, unde ar fi câștigat mai bine. Și mie mi-a plouat cu oferte, dar după ce îl lăsase pe Buba să plece, clubul nu se putea lipsi și de mine așa că mi-a refăcut contractul și am rămas.

Cam tot atunci am cunoscut o catalană, care nu peste multă vreme avea să devină soția mea, și cred că și asta a contribuit la faptul că am rămas. Nu-mi pare rău. În sezonul respectiv am fost din nou campionii ligii spaniole, dar în Liga Campionilor ne-am întâlnit în semifinale cu echipa lui Buba și am fost eliminați. În Italia am încasat trei la zero și unul dintre goluri l-a dat Buba, unul dintre cele mai frumoase goluri pe care le-am văzut în viața mea, un gol din fault, sau din lovitură liberă pentru voi, băieți, de la mai mult de douăzeci de metri, ceea ce brazilienii ar numi *folha seca*¹, o minge care pare că o să iasă în afară și brusc cade ca o frunză moartă, ceva ce se spune că doar Didi știa să facă, și ce nu-mi amintesc să mai fi făcut vreodată Buba, îmi aduc aminte că, după gol, Herrera s-a uitat la mine, eu eram pe margine și Herrera în spate, marcând un italian, iar când portarul nostru a plecat să scoată mingea din fundul porții, Herrera s-a uitat la mine și mi-a zâmbit ca și cum ar fi spus, măi să fie, și eu i-am zâmbit. A fost primul gol al italienilor, după care Buba s-a eclipsat. L-au scos în minutul cincizeci. Înainte de a ieși de pe teren, ne-a îmbrățișat pe Herrera și pe mine. La terminarea partidei, am stat puțin cu el pe holurile de la vestiare.

În retur, de data asta la noi, am făcut egal la zero cu italienii. A fost una dintre cele mai ciudate partide pe care le-am jucat. Totul părea că se întâmplă cu încetinitorul și la final italienii ne-au eliminat. În linii mari, a fost un sezon de neuitat. Am

¹ *Folha seca*, termen brazilian care denumește un procedeu tehnic de mare finețe, mingea luând o traiectorie ascendentă, apoi coborând brusc.

câștigat din nou în ligă, pe Herrera și pe mine ne-au convocat pentru mondiale cu reprezentativele noastre, veștile pe care le primeam despre Buba erau fantastice. Câștigase și el în liga italiană (faimosul *scudetto*) și Liga Campionilor pentru al doilea an consecutiv. Era jucătorul anului. Uneori îi dădeam telefon și schimbam câteva banalități. Înainte să plecăm într-o vacanță care avea să fie mai scurtă decât de obicei (în anul acela, noi, internaționalii, ne antrenam pentru mondiale și nu ne mai rămânea prea mult timp liber), pe prima pagină a ziarelor de sport a apărut știrca: Buba murise într-un accident de mașină pe drumul spre aeroportul din Torino.

Am înghețat. Mai mult nu pot să spun. Cu mâna pe inimă, am înghețat și atât. Mondialele au fost de rahat. Chile a fost eliminată în optimi, dar n-am câștigat niciun meci. Spania nici măcar n-a ajuns în optimi, deși a câștigat un meci. Prestația mea, după cum probabil vă amintiți, a fost funebră. Așa că mai bine să nu mai vorbim despre asta. Echipa țării lui Buba? Nu, ei au fost eliminați din preliminarii, de Camerun sau de Nigeria, nu-mi mai aduc aminte. Buba n-ar fi putut veni la mondiale nici viu, nici mort. Vreau să spun, ca jucător.

Timpul a trecut și au venit alte meciuri în ligă și alte mondiale și alți prieteni. Am mai stat în Barcelona încă șase ani. În Spania, cu totul, încă zece. Evident că am mai trăit multe nopți de glorie, dar nimic comparabil cu cele dinainte. M-am retras din fotbal jucând la Colo-Colo, dar nu ca extremă stângă, viața unei extreme stângi e foarte scurtă, ci ca mijlocaș. Pe urmă mi-am deschis un magazin de articole sportive. Aș fi putut deveni antrenor, am făcut cursuri, dar adevărul este că mă săturasem. Herrera a mai jucat încă vreo câțiva ani. Pe urmă s-a retras în uralele mulțimii. A jucat ca internațional mai bine de o sută de meciuri (eu, doar patruzeci și trei) și când s-a retras din fotbal galeria Barcelonei i-a adus un omagiu cum rareori s-a

mai văzut. Acum are nu știu ce afaceri în orașul lui și viața, cum era de așteptat, îi merge foarte bine.

Vreme de câțiva ani nu ne-am întâlnit. Până de curând, cu prilejul unei emisiuni de televiziune, genul ăla mai degrabă nostalgic, despre echipa care a câștigat pentru prima dată Liga Campionilor. Mie mi-a sosit invitația și, deși acum nu-mi prea mai place să călătoresc, am acceptat-o fiindcă era un prilej să mă reîntâlnesc cu vechi prieteni. Orașul, ce să spun, e la fel de frumos. Ne-au cazat la un hotel de primă mână și soția mea a și plecat să-și viziteze rudele și prietenii. Eu am ales să mă întind pe pat și să dorm un pic, dar adevărul e că după vreun sfert de oră mi-am dat seama că n-o să pot să dorm.

Pe urmă a venit să mă ia trimisul producătorului și să mă ducă la studioul de televiziune. La machiaj, m-am întâlnit cu Pepito Vila. Chelise de tot și mi-a luat ceva timp să-l recunosc. Apoi a apărut și Deleve și ăla a fost sfârșitul. Cât de mult îmbătrâniseră cu toții. Mi-a mai ridicat puțin moralul, odată ajuns în platou, revederea lui Herrera. Pe el l-aș fi recunoscut oriunde și oricând. Ne-am îmbrățișat și am schimbat câteva cuvinte, îndeajuns ca eu să știu că în seara aceea, indiferent ce se mai întâmpla, aveam să cinăm împreună. Emisiunea a fost lungă și densă. S-a vorbit despre Cupă, despre ce a însemnat pentru Club, despre Buba, despre acel prim an al lui Buba în Europa, despre Deleve și Buzatti, despre Palau și Pepito Vila, despre mine, dar mai ales despre Herrera și despre lunga lui carieră sportivă, un exemplu pentru tineri. Eram șapte foști jucători, trei ziariști și doi fani celebri, un actor de cinema și o cântăreață din Brazilia, care până la sfârșit s-a dovedit a fi cea mai fanatică dintre suporterii. Se numea Liza Do Elisa, nu cred că ăsta era numele ei real, cert e că atunci când s-a terminat emisiunea (eu abia de-am îngăimat trei-patru nimicuri, aveam un gol în stomac), această Liza Do Elisa a venit cu noi la cină, cu Herrera și cu Pepito Vila și cu unul dintre ziariști, nu știu,

poate că era prietenă cu acesta din urmă, fapt e că m-am trezit într-un restaurant, în penumbră, luând cina cu toți acești oameni și pe urmă într-o discotecă încă și mai întunecată cu excepția ringului de dans unde eu dansam fie singur, fie cu Liza Do Elisa și în cele din urmă, spre dimineață, într-un bar din apropierea portului, bând un *carajillo* la o masă murdară numai eu cu Herrera și cu brazilianca.

Nu mai știu care din noi a deschis discuția. Poate că Liza Do Elisa a început să vorbească despre magie, e posibil, poate că Herrera voia să vorbească despre asta și a adus discuția într-acolo, la magia albă și magia neagră, asta spunea brazilianca, sau mi s-a părut că înțeleg, apoi a început să spună povești, fapte reale care i se întâmplaseră în copilărie sau în tinerețe, când a trebuit să-și croiască drum în lumea spectacolului. Îmi aduc aminte că m-am uitat la ea și mi-am spus că era o femeie de toată nădejdea: vorbea cu voce egală, cu aceeași energie și agresivitate ca și în timpul emisiunii de televiziune. Îi luase mult să se afirme și nu lăsa niciodată garda jos, de parcă urma să fie atacată în orice clipă. Era o femeie frumoasă, la vreo treizeci și cinci de ani, cu niște sâni impresionanți. Se vedea că nu avusese o viață ușoară. Dar nu asta îl interesa pe Herrera, am înțeles imediat. Herrera voia să vorbească despre magie, despre voodoo, despre ritualuri candomblé, pe scurt, despre negri. Iar Liza Do Elisa nu s-a lăsat prea mult rugată.

Așa că eu mi-am terminat paharul de *carajillo* și am îndurat subiectul, deși, sincer vorbind, tema mă plictisea puțin, am cerut un whisky și încă unul și, când lumina dimineții a început să intre pe ferestrele barului, Herrera a spus că avea și el o poveste asemănătoare cu cele povestite de Liza Do Elisa și că o să i-o spună ca să vadă cum i se părea ei. Și atunci eu am închis ochii, de parcă mi-ar fi fost somn, deși nu-mi era deloc, și l-am ascultat pe Herrera spunând povestea lui, a mea și a lui Buba, dar fără să spună că Buba era Buba, nici eu, eu și nu noi,

ci niște jucători francezi pe care-i cunoscuse mai demult, iar Liza Do Elisa a tăcut (cred că era pentru prima oară în noaptea aceea că tăcea) până când Herrera a ajuns la sfârșit, la moartea lui Buba și abia atunci Liza Do Elisa a deschis gura și a spus că da, era posibil, iar Herrera a întrebat despre sângele pe care cei trei jucători îl vărsau în pahar și Liza Do Elisa a spus că făcea parte din ceremonie, și Herrera a întrebat despre muzica care se auzea din baia în care se închidea negrul, iar Liza Do Elisa a spus că și ea făcea parte din ceremonie, pe urmă Herrera a întrebat ce se întâmpla cu sângele pe care negrul îl lua în baie și cu mopul și cu găleata cu leșie și a mai vrut să știe ce credea Liza Do Elisa că se întâmpla în baie, iar la toate întrebările lui brazilianca îi răspundea că toate făceau parte din ceremonie, până când Herrera a cedat nervos și a spus că evident că totul făcea parte din ceremonie, dar că el voia să știe în ce consta ceremonia. Și-atunci Liza Do Elisa i-a spus să nu ridice vocea la ea, cu atât mai puțin dacă vrea să i-o tragă, textual, a folosit aceste cuvinte, la care Herrera a răspuns cu un hohot de râs care m-a făcut să-mi amintesc emoționat de Herrera cel din Liga Campionilor și de celelalte două campionate pe care le câștigaserăm împreună, adică despre cele două pe care le câștigaserăm cu Buba și despre cele cinci pe care le câștigaserăm în total, și după ce a râs, a spus că intenția lui nu era să o jignească (Liza Do Elisa se simțea jignită din nimic) și a repetat întrebarea.

Și în momentul acela brazilianca a luat un aer gânditor, s-a uitat la Herrera, s-a uitat la mine (doar că la Herrera s-a uitat mult mai intens) și a spus că nu știa cu exactitate. Că poate bea sângele sau îl arunca la budă sau urina peste sau defeca peste sânge sau poate nu făcea nimic din toate astea, că poate se dezbrăca și se ungea cu sânge și pe urmă făcea duș, dar că toate astea erau doar supoziții. După asta, am rămas toți trei tăcuți până când Liza Do Elisa a deschis gura să spună că, indiferent ce-ar fi făcut, era clar că tipul în cauză suferea și iubea foarte mult.

Pe urmă Herrera a întrebat-o dacă ea credea că magia negru-lui aceleia care jucase la o echipă franceză a avut efect. Nu, a spus Liza Do Elisa. Era nebun. Cum să aibă efect? Și Herrera a spus: pentru că au început să joace mai bine colegii lui. Pentru că erau jucători buni, a spus brazilianca. Și atunci eu am ridicat lingurița și am întrebat de ce credea că suferea mult, cum adică suferea?, am spus și ea a răspuns că suferea cu tot corpul și mai mult chiar, cu toată mintea.

Ce vrei să spui, Liza?, am spus eu.

Că era nebun, a zis brazilianca.

Barul trăsesse oblonul metalic. Pe unul din pereți am văzut o fotografie cu echipa noastră. Brazilianca ne-a întrebat (nu doar pe Herrera, ci și pe mine) dacă despre Buba era vorba. Pe chipul lui Herrera nu s-a clintit niciun mușchi. Eu poate că am dat din cap că da. Liza Do Elisa s-a resemnat. I-am luat-o înaintea și m-am dus să arunc o privire la fotografie. Acolo era unsprezecele nostru: Herrera, în picioare, cu brațele încrucișate, lângă Miguel Serra, portarul, și Palau, și pe rândul de jos, pe vine, Buba și cu mine. Eu zâmbeam, iar Buba era serios și se uita fix la aparat.

M-am dus la baie și când m-am întors Herrera era la bar, plătea, iar brazilianca se ridicase și ea, lângă masă, și își netezea rochia, o rochie grenă, mulată. Înainte să ieșim, tipul de la bar, poate că proprietarul, cel care ne suportase până în zori, m-a rugat să semnez pe una dintre celelalte fotografii care împodobeau pereții. Eram acolo, într-una din primele fotografii pe care mi le făcuseră, la scurtă vreme după ce sosisem în oraș. L-am întrebat cum se numea. Mi-a spus că Narcis. I-am scris, cu afecțiune, o dedicație pe fotografie.

Când am ieșit, se făcea ziuă. Ca pe vremuri, am mai mers puțin pe jos pe străzile Barcelonei. Am observat fără să fiu surprins că Herrera o luase pe braziliancă pe după mijloc. Am urcat într-un taxi cu toții și m-au însoțit până la hotel.

Dentistul

NU ERA RIMBAUD, CI DOAR UN BĂIEȚEL INDIAN.

L-am cunoscut în 1986. În anul acela, din rațiuni care n-au legătură cu ceea ce urmează sau care acum mi se par banale, am petrecut câteva zile în Irapuato, capitala căpșunilor, în casa unui prieten dentist care traversa o perioadă proastă. De fapt, cel care nu era tocmai bine eram eu (iubita mea hotărâse să rupă brusc relația noastră), dar când am ajuns la Irapuato, unde se presupunea că voi avea timp să mă gândesc la viitor și să mă liniștesc, l-am găsit pe prietenul meu, mereu foarte discret și echilibrat, în pragul disperării.

La zece minute după ce sosisem, mi-a povestit că omorâse o pacientă. Cum nu-mi intra în cap că un dentist poate să omoare pe cineva, l-am rugat să se liniștească și să-mi spună toată povestea. Care era simplă, atât cât pot fi de simple poveștile de acest fel, iar din relatarea mai degrabă dezlănțată pe care mi-o făcuse prietenul meu, am dedus că nu i se putea imputa în niciun fel moartea cuiva.

Pe de altă parte, însă, povestea mi s-a părut stranie. Prietenul meu, pe lângă faptul că lucra într-o clinică stomatologică privată care-i aducea venituri substanțiale, făcea ore suplimentare într-un fel de cooperativă medicală deschisă pentru cei săraci și

pentru cei fără posibilități, cam unul și același lucru, dar care pentru prietenul meu, și în special pentru cei care avuseseră ideea acestei instituții de binefacere medicală, nu însemna deloc același lucru. La cooperativă lucrau doar doi dentiști și era mult de lucru. Cum instituția nu dispunea de cabinet stomatologic, ei preluau pacienții la cabinetele proprii, în afara orelor comerciale (ăsta a fost cuvântul pe care l-a folosit), în special noaptea, și luau asistenți niște studenți de la stomatologie, majoritatea cu orientări de stânga și cu chef de a practica meseria.

Femeia moartă era o indiancă bătrână, care venise într-o noapte cu un abces gingival. Operația se efectuase la el în cabinet, dar nu prietenul meu operase abcesul. Responsabil fusese un student; femeia leșinase, iar studentul se panicase. Celălalt student l-a sunat pe prietenul meu. Când prietenul meu a ajuns la cabinet și a vrut să afle ce se întâmplase, a văzut că era vorba despre un cancer al gingiei tăiat în carne vie de o mână nepricepută și a realizat imediat că nu mai era nimic de făcut. Au internat femeia la Spitalul General din Irapuato, unde aceasta a murit o săptămână mai târziu.

Cazuri ca acesta erau, după spusele lui, foarte rare, unul la zece mii, și niciun dentist cu scaun la cap nu speră să se confrunte vreodată cu vreun astfel de caz. I-am spus că înțeleg, deși adevărul e că nu înțelegeam nimic, și în noaptea respectivă am ieșit să bem ceva. În timp ce băteam barurile din oraș, baruri mai curând pentru clasa de mijloc înstărită, nu-mi puteam lua gândul de la bătrâna indiancă și de la cancerul care-i roses gingia.

Prietenul meu mi-a mai explicat o dată situația, cu câteva schimbări esențiale, pe care le-am pus pe seama alcoolului dat pe gât, pe urmă am urcat în Volkswagenul lui și am mers să mâncăm la o autoservire de la periferia orașului Irapuato. Peisajul era complet diferit. Dacă până atunci avuseserăm de-a face cu profesioniști, funcționari și negustori, acum eram înconjurați de muncitori, șomeri și cerșetori.

Melancolia prietenului meu, pe de altă parte, atingea apogeul. La miezul nopții a început să tune și să fulgere împotriva lui Cavernas. Pictorul. Cu câțiva ani înainte, prietenul meu cum-părăsese două gravuri ale acestuia și le așezase la loc de cinste pe unul dintre pereții salonului casei lui. Într-o zi în care, din întâmplare, s-a întâlnit cu marele artist la o petrecere dată de un coleg dentist la reședința sa din Zona Rosa, un dentist care se ocupa, dacă-mi aduc bine aminte, cu repararea surâsului uneia dintre stelele celei de-a șaptea arte mexicane (cuvintele aparțin prietenului meu), a încercat să-i vorbească.

La început, Cavernas nu numai că a acceptat să dialogheze, ci, după cum spunea prietenul meu, i-a făcut chiar și câteva confidențe involuntare despre unele dintre intimitățile vieții lui. Într-unul din momentele nopții, Cavernas i-a propus să o împartă cu el pe una dintre tinerele care, fără vreun motiv anume, părea mai atrasă de dentist decât de artist. Pe prietenul meu nu-l interesa deloc tânăra și asta i-a și spus. Dimpotrivă, ceea ce voia nu era o noapte de amor în trei, ci să mai cumpere o gravură de la Cavernas, direct, fără intermediari, oricare ar fi vrut pictorul și la orice preț i-ar fi cerut acesta, cu condiția ca lucrarea să fie semnată și să aibă o dedicație de genul „Pancho, în amintirea unei nopți nebunești” sau ceva asemănător.

Din momentul respectiv, comportamentul lui Cavernas s-a schimbat.

A început să se uite la mine cruciș, mi-a comentat prietenul. Mi-a zis că noi, dentiștii, n-aveam nici cea mai de rahat idee despre artă. M-a întrebat dacă eram poponar pe bune sau dacă, dimpotrivă, era doar o frivolitate pasageră. Prietenul meu, firește, și-a dat seama cu greu că pictorul îl insulta. Când să reacționeze, să-i explice pictorului că admirația lui era cea pe care o simțea orice iubitor de artă față de opera unui geniu neînțeleș al picturii universale, Cavernas nu se mai afla lângă el.

L-a găsit cu greu. În timp ce-l căuta, revedea în minte tot ce ar fi vrut să-i spună. L-a zărit în balconul casei, în compania a doi tipi cu aspect de gansteri. Cavernas l-a văzut apropiindu-se și le-a spus ceva însoțitorilor săi. Prietenul meu dentistul zâmbea. Însoțitorii lui Cavernas zâmbeau și ei. Pesemne că prietenul meu era mai beat decât credea, decât voia să-și amintească. Cert e că pictorul l-a primit cu o insultă și însoțitorii acestuia l-au luat de braț și de mijloc și l-au ținut suspendat peste balustradă, în gol. Prietenul meu a leșinat.

Ca prin ceață își amintea de Cavernas, care l-a mai făcut o dată poponar, de râsetele bărbaților care-l țineau, de mașinile parcate pe cer, un cer cenușiu care semăna cu strada Sevilla. Certitudinea că poți să mori și că mori dintr-un nimic, dintr-o tâmpenie, și că viața ta, cea pe care tocmai ești pe cale s-o pierzi, este tot o înșiruire de tâmpenii, e nimic. Și până și această certitudine e lipsită de demnitate.

Îmi povestea asta în timp ce beam tequila la autoservire, care de altfel nu avea licență pentru comercializarea de băuturi alcoolice, într-unul dintre cartierele sărace din Irapuato. Apoi s-a lansat într-o disertație a cărei linie principală era discreditarea artei. Gravurile lui Cavernas, după câte știam, se aflau încă pe peretele din salonul său și nu aveam nicio informație cum că prietenul meu ar fi făcut vreun demers în sensul vânzării lor. Când am vrut să adaug că acea *affaire* a lui cu Cavernas ținea de istoria personală, nu de istoria artei, și, prin urmare, putea folosi episodul pentru discreditarea unor ființe umane, dar nu pentru discreditarea artiștilor și cu atât mai puțin a artei, prietenul meu a sărit ca ars.

Arta, a spus, ține de istoria personală mult înainte de a ține de istoria artei în sine. Arta, a spus, *este* o istorie personală. Este singura istorie personală posibilă. Este istorie personală și, în același timp, matricea istoriei personale. Și care este matricea istoriei personale?, am întrebat. Și imediat m-am gândit că o

să-mi răspundă: arta. Și m-am mai gândit, de această dată cu condescendență, că eram amândoi băuți și că era cazul să o luăm spre casă. Dar prietenul meu a spus: matricea istoriei personale este istoria secretă.

S-a uitat la mine preț de câteva clipe cu ochi sticloși. Mi-am spus că moartea indiencei cu cancer la gingie l-a afectat mult mai mult decât credeam.

Iar tu probabil că te întrebi care e istoria secretă?, a spus prietenul meu. Istoria secretă e aceea pe care n-o vom afla niciodată, cea pe care o trăim zi de zi, crezând că trăim, crezând că deținem controlul, crezând că tot ce ne depășește înțelegerea nu are nicio importanță. Dar totul are importanță, măi! Doar că noi nu ne dăm seama. Credem că arta se întâmplă aici pe trotuar și că viața, viața noastră, se întâmplă pe celălalt, și nu ne dăm seama că totul e o minciună.

Ce e între cele două trotuare?, m-a întrebat. Ceva trebuie să-i fi răspuns, cred, deși nu-mi aduc aminte ce, pentru că atunci prietenul meu a văzut un cunoscut și l-a salutat cu mâna, fără să mai fie atent la mine. Îmi amintesc că localul în care ne găseam se umpluse de lume. Îmi amintesc de pereții cu faianță verde, de parcă era un pisoar public, iar teigheaua la care mai devreme nu era nimeni, acum se umpluse de personaje cu aerul obosit, petrecăreț sau periculos. Îmi amintesc de un orb care cânta într-un colț al localului sau de-un cântec despre un orb. Fumul, inexistent mai devreme, plutea acum pe deasupra capetelor noastre. Atunci, prietenul pe care prietenul meu îl salutase cu un gest s-a apropiat de masa noastră.

Nu avea mai mult de șaisprezece ani. Părea chiar mai tânăr. Era mai curând scund, iar chipul lui, aparent puternic, se pierdea în rotunjimi. Era îmbrăcat prost, ceva din îmbrăcăminte lui nu se potrivea, un fel de însușire mișcătoare, de parcă hainele ar fi spus ceva de nedeslușit din mai multe locuri odată, era încălțat cu niște teniși rupți de-atâta purtat, niște teniși care,

în cercul meu de prieteni sau mai bine zis în cercul de prieteni al copiilor mei, ar fi luat de mult drumul closetului sau al tomberonului de gunoi.

S-a așezat cu noi la masă și prietenul meu i-a spus să comande ce pofteste. Era pentru prima dată când zâmbea. N-aș putea spune că avea un zâmbet frumos, ba dimpotrivă: era zâmbetul cuiva suspicios, zâmbetul cuiva care nu se așteaptă la prea multe de la ceilalți și oricum doar la lucruri rele. În momentul acela, când adolescentul s-a așezat cu noi la masă și a etalat zâmbetul acela rece, mi-a trecut prin cap că prietenul meu care era un burlac convins și care, deși s-ar fi putut stabili în capitală, alesese să rămână în orașul natal Irapuato, devenise homosexual sau poate așa fusese mereu și abia acum, chiar în noaptea în care vorbiserăm despre moartea indiencei și despre cancerul de gingie, ieșea la iveală, împotriva oricărei logici, un adevăr ținut ascuns ani de zile. Dar mi-am gonit imediat din minte această idee și mi-am concentrat atenția asupra ultimului venit sau asupra ochilor lui, pe care nu-i observasem până atunci, care mă obligau să-mi las deoparte temerile (fiindcă posibilitatea, chiar și îndepărtată, ca prietenul meu să fie homosexual mă teroriza) și să mă ocup cu studierea acelei ființe care părea să oscileze între o adolescență și o copilărie înspăimântătoare.

Ochii lui erau, cum să spun, potenți. Acesta este adjectivul care mi-a venit în minte atunci, un adjectiv care în mod evident nu întărea impresia reală pe care ochii lui o răspândeau în aer, sau o împlântau în fruntea celui care-i susținea privirea, un fel de durere între sprâncene, dar nici nu găsesc altul mai bun. Dacă trupul lui tindea, cum am mai spus, spre rotunjimi pe care odată cu trecerea anilor avea să le capete din plin, ochii lui tindeau către tăios, un fel de ascuțime tăioasă în mișcare.

Prietenul meu mi l-a prezentat cu o bucurie deloc disimulată. Se numea José Ramírez. I-am întins mâna (nu știu de ce, nu mă prea formalizez, cel puțin nu noaptea și nu într-un bar),

iar el a ezitat să mi-o întindă pe a lui. Mâna dreaptă care aștepta fără vlagă și nehotărâtă ca a oricărui adolescent, etala la atingere o acumulare de bătăături care-i dădeau o aparență de fier, o mână nu foarte mare, de altfel, acum că mă gândesc mai bine, acum că revin asupra acelei nopți de la periferia orașului Irapuato, ceea ce-mi apărea înaintea ochilor era o mână mică, o mână mică înconjurată sau încadrată de fostele străluciri ale barului, o mână care se ivește într-un loc necunoscut, ca un tentacul al unei furtuni, doar că aspră, foarte aspră, o mână forjată în atelierul unui fierar.

Prietenul meu zâmbea. Pentru prima oară vedeam pe chipul lui un fel de indiciu de fericire, de parcă prezența tangibilă (cu fața lui rotundă, cu ochii tăioși și cu mâna aspră) a lui José Ramírez ar fi anihilat vinovăția legată de indianca suferindă de cancer de gingie, starea de rău recurentă pe care i-o dădea amintirea pictorului Cavernas. Ca și cum ar fi ghicit întrebarea pe care eram tentam să i-o pun și pe care nu i-o puneam din bun-simț, prietenul meu mi-a spus că îl cunoștea pe José Ramírez din perspectiva profesiei.

Am înțeles, într-un târziu, că se referea la cabinetul stomatologic. Gratis, a spus băiatul, cu o voce care, ca și mâinile și ochii lui, părea să se dezică de restul corpului. În cabinetul de la cooperativă, a spus prietenul meu. I-am făcut șapte măsele, o lucrare de mare finețe. José Ramírez a dat din cap și a plecat ochii. A fost de parcă redevenise ceea ce era de fapt, adică un băiat de șaisprezece ani. Îmi aduc aminte că după asta am mai cerut ceva de băut și că José Ramírez a mâncat o porție de *chilaquiles*¹ (n-a vrut să mănânce nimic altceva, cu toate că prietenul meu a insistat ca el să ceară ce dorea, era invitatul).

¹ *chilaquiles* — fel de mâncare mexicană, care constă în bucăți triunghiulare de foi de aluat pe bază de făină de porumb, care se fierb și se combină cu diverse feluri de carne sau de legume și se azonează cu sos de ardei iute, verde sau roșu.

În tot acest timp petrecut la autoservire, conversația se purtase între ei doi, iar eu rămăsesem pe dinafară. Câteodată mai auzeam câte un cuvânt: vorbeau despre artă, adică prietenul meu o luase de la capăt cu povestea lui Cavernas, care se suprapunea arbitrar peste cea cu indianca moartă pe patul de spital, în chinuri groaznice, sau poate că nu, poate că fusese anesteziată, poate i se administrase cu regularitate morfină, dar imaginea era asta, o indiancă, o mogâldeată de femeie, uitată pe un pat de spital în Irapuato, și râsul lui Cavernas și gravurile lui care atârnavu înrămate ireproșabil în salonul dentistului și, în final, o casă pe care tânărul Ramirez o vizitase, după cum am dedus din spusele prietenului meu, în care văzuse lucrările lui Cavernas, comorile pinacotecii lui personale, și îi plăcuseră.

La un moment dat, am plecat de-acolo. Prietenul meu a achitat nota și s-a îndreptat primul spre ieșire. Nu era atât de beat cum crezusem și n-a fost nevoie să-i sugerez să mă lase pe mine la volan. Îmi aduc aminte de alte localuri, localuri unde n-am rămas și, în sfârșit, de un enorm teren viran, o stradă nepavată care se termina în câmp și unde José Ramírez a coborât din mașină și s-a despărțit de noi fără vreo strângere de mână.

Am spus că mi se părea straniu că băiatul locuia acolo, unde nu mai erau case, ci doar întunerici și poate conturul unei coline, mai în spate, profilată în lumina lunii. I-am spus că-l însoțim o bucată de drum. Prietenul meu (nu s-a uitat la mine când mi-a vorbit, avea mâinile pe volan și atitudinea lui trăda oboseală și calm) mi-a replicat că nu-l puteam însoți, dar să nu-mi fac griji, că băiatul știa drumul foarte bine. Apoi a pornit motorul, a aprins farurile și am putut vedea, înainte ca mașina să dea cu spatele, un peisaj ireal, ca în alb-negru, făcut din arbori rahitici, buruieni, un drumeag de căruțe, un hibrid între o groapă de gunoi și o stampă bucolică tipic mexicană.

Nici urmă de băiat.

Pe urmă ne-am întors acasă și am adormit cu greu. În camera de oaspeți era un tablou al unui pictor din Irapuato, un peisaj impresionist în care se întrezărea un oraș și o vale și în care dominantă era o paletă amplă de nuanțe de galben. Cred că tabloul avea ceva malign. Îmi amintesc că mă foiam în pat, prins între oboseală și nesomn și că pe fereastră intra o lumină slabă care *aprindea* literalmente peisajul și îl făcea să se onduleze. Nu era un tablou bun. Nu tabloul era cel care mă obseda și nu mă lăsa să adorm, cel care mă umplea de o tristețe nelămurită și iremediabilă, cu toate că l-aș fi dat jos cu dragă inimă și l-aș fi așezat cu fața la perete. Cu dragă inimă m-aș fi întors chiar în noaptea aceea în DF.

A doua zi, m-am trezit târziu și nu l-am văzut pe prietenul meu decât abia la ora prânzului. În casă era numai femeia care venea zilnic la curățenie și am hotărât că cel mai bine era să ies să dau o tură prin oraș. Irapuato nu e un oraș frumos, dar nimeni nu-i poate nega șarmul străzilor, atmosfera de liniște pe care o degajă centrul, unde locuitorii din Irapuato mimează îndeletniciri care celor originari din DF li se par simple distracții. Cum nu aveam nimic de făcut, după ce am luat un suc de portocale pe post de mic dejun, într-o cafenea, m-am așezat pe o bancă să citesc ziarul, în vreme ce pe lângă mine se perindau elevi de gimnaziu sau funcționari publici cu o vocație clară a timpului liber și a conversației fără fond.

Ce îndepărtate mi se păreau atunci, și pentru prima oară de când pornisem în călătorie, problemele mele sentimentale din DF. În piața din Irapuato erau chiar și păsărele. Mai târziu, am intrat într-o librărie (am găsit cu greu una) de unde mi-am luat o carte ilustrată de Emilio Carranza, un peisagist originar din El Hospital, un sat sau un cătun din apropiere de Irapuato, crezând că-i va plăcea prietenului meu dentistul, căruia mă gândeam să i-l fac cadou.

Ne-am întâlnit pe la două după-amiaza. Am fost să-l caut la cabinet. Secretara m-a rugat, amabilă, să aștept, pentru că avusesse o vizită neprevăzută și imediat se elibera. M-am așezat în sala de așteptare și am început să răsfoiesc o revistă. Nu mai era nimeni. Liniștea, nu doar cea din cabinetul prietenului meu, ci din toată clădirea, era aproape totală. Pentru o clipă, mi-am spus că secretara mă mințise, că prietenul meu nu era acolo, că se întâmplase ceva grav și că, înainte să plece grăbit, lăsase instrucțiuni precise ca să nu-mi dea motive să mă alarmez. M-am ridicat, am făcut câțiva pași prin sala de așteptare și m-am simțit, logic de altfel, ridicol.

La recepție, secretara nu mai era. Am vrut să dau un telefon, dar era un gest automat, fiindcă pe cine să suni într-un oraș în care nu cunoști pe nimeni? Am regretat de mii de ori că venisem la Irapuato, mi-am blestemat sensibilitatea atrofiată, mi-am promis că imediat ce aveam să ajung din nou în DF aveam să caut o femeie deșteaptă și frumoasă, dar mai cu seamă cu simț practic, cu care să mă însor după o scurtă perioadă de logodnă, fără gesturi necugetate. M-am așezat pe scaunul secretarei, încercând să mă liniștesc. M-am uitat o vreme la mașina de scris, la registrul în care erau trecute programările, la un recipient de lemn plin de creioane, clipsuri și radiere care păreau așezate în cea mai perfectă ordine, ceea ce mi s-a părut imposibil, fiindcă nimeni în deplinătatea facultăților mintale nu stătea să ordoneze clipsuri (creioane și radiere, da, dar nu clipsuri), până când vederea involuntară a mâinilor care-mi tremurau deasupra mașinii de scris m-a făcut să mă ridic dintr-un salt și, fără nici cea mai mică ezitare, să merg să-l caut, cu inima bătând să-mi spargă pieptul, pe prietenul meu.

Numai că, de cele mai multe ori, educația este mai puternică decât un atac de panică. În timp ce deschideam uși și mă năpusteam în cabinet, strigându-l cu voce tare, îmi amintesc că mă gândeam și la ce scuză urma să invoc când aveam să-l găsesc,

dacă aveam să-l gădesc. Nici azi nu știu ce mi s-a întâmplat în după-amiaza aceea. Pesemne că fusese ultima manifestare a stării mele de rău și de tristețe pe care o târam după mine din DF și care se risipea în Irapuato.

Prietenul meu, bineînțeles, era împreună cu o pacientă, o femeie de vreo treizeci de ani, cu un aer distins, și cu asistenta, o femeie mică de statură, cu trăsături de metis, pe care n-o mai văzusem până atunci. Niciunul dintre ei nu părea surprins de apariția mea. Termin imediat, mi-a spus prietenul meu zâmbind.

Mai târziu, când îi explicam ce mi se întâmplase la el în cabinet (adică o presimțire, o frică, o angoasă de necontrolat care se intensificase), prietenul meu mi-a declarat că și el avea aceeași stare în clădirile aparent pustii. Am înțeles din vorbele lui că voia să fie binevoitor față de mine și am încercat să nu mai gândesc la ce se întâmplase. Doar că atunci când prietenul meu începea să vorbească, nu-l mai putea opri nimeni și pe toată durata prânzului, care s-a întins de la trei după-amiaza la șase seara, n-a făcut decât să întoarcă subiectul pe toate fețele: clădirile în aparență pustii, adică cele despre care credem că sunt pustii, și credem asta pentru că nu auzim niciun zgomot, în realitate nu sunt pustii, lucru pe care îl știm, deși toate simțurile noastre, văzul, auzul, ne spun că ar fi pustii. Și atunci angoasa, frica, nu mai țin de ceea ce credem noi că țin, respectiv de faptul că ne aflăm în interiorul unei clădiri goale, nici măcar de faptul, deloc fantastic, că ne credem prinși sau închiși într-o clădire pustie, ci de faptul că știm, în adâncul sufletului știm, că nu există clădiri goale, că în căcaturile astea de clădiri pustii mereu e câte ceva la pândă fără să facă niciun zgomot și la asta se reduce totul, la faptul că nu suntem singuri, a spus prietenul meu dentistul, că nu suntem singuri nici măcar atunci când totul ne indică în mod rațional că am fi singuri.

După care a spus: știi când suntem singuri cu adevărat? În mulțime, i-am spus crezând că așa îi țin isonul, dar nu, nu în

mulțime, asta îmi închipuisem eu, ci în moarte, unica singurătate mexicană, unica singurătate din Irapuato.

În noaptea aceea ne-am îmbătat. I-am dat cadoul și mi-a spus că nu-l știa pe Carranza, am ieșit să mâncăm și ne-am îmbătat.

Am început în cantinele din centrul orașului și apoi am mers spre periferii, unde fuseserăm și cu o noapte înainte și-l întâlniserăm pe tânărul Ramírez. Îmi aduc aminte că într-un punct anume al periplului nostru rătăcitor am crezut că prietenul meu îl căuta pe Ramírez. Și i-am spus asta. Mi-a răspuns că nu era adevărat. I-am spus că putea vorbi cu toată încrederea, că orice mi-ar fi spus rămânea între noi doi. Mi-a spus că întotdeauna îmi vorbise cu toată încrederea și după un timp a adăugat, privindu-mă în ochi, că nu avea nimic de ascuns. L-am crezut. Dar senzația că îl căuta pe tânărul țaran mi-a rămas. În noaptea aceea ne-am culcat târziu, cred că se făcuse șase dimineața. La un moment dat prietenul meu dentistul a început să evoce tinerețea noastră, când eram amândoi studenți la UNAM și eram fervenți admiratori ai operei lui Elizondo¹. Eu studiam Filosofie și Litere, el, Stomatologie și ne cunoscuserăm pe la unul dintre cinecluburile de la mine din facultate, la discuția de după filmul unui regizor bolivian, Sanjines, pare-mi-se.

La discuții, prietenul meu se ridicase și nu știu dacă a fost singurul, dar cu siguranță a fost primul care a spus că filmul nu-i plăcuse și a spus și de ce. Nici mie nu-mi plăcuse, dar atunci n-aș fi admis acest lucru. Prietenia dintre noi s-a legat spontan: am aflat chiar în seara aceea despre admirația sa pentru Elizondo, pe care și eu o nutream, și vara următoare amândoi am vrut să rivalizăm cu personajele din *Narda sau vara*

¹ Savador Elizondo (1932–2006), scriitor, traducător și critic literar mexican, autor al romanelor *Nardo o el verano* (1966) sau *Farabeuf o la crónica de un instante* (1965), considerat cel mai avangardist dintre scriitorii mexicani ai anilor '60.

închiriind o căsuță la țărmul mării, la Mazatlan, care, deși nu era coasta italiană, cu puțină imaginație și voință putea să semene.

Pe urmă am crescut și aventurile noastre de tinerețe ni se păreau mai curând detestabile. Noi, tinerii mexicani din clasa medie bogată, eram condamnați să-l imităm pe Salvador Elizondo care la rândul său îl imita pe Klossowski¹ sau să ne îngrășăm încet făcând comerț sau făcând pe birocrații sau pierzând vremea pe la organizații vag de stânga, vag caritabile. Între Elizondo, a cărui operă nu o recitisem, și pictorul Cavernas, ne astâmpăram foamea nepotolită și, cu fiecare îmbucătură pe care o înghițeam, eram mai slabi, mai urâți și mai ridicoli. Apoi prietenul meu s-a întors la Irapuato, iar eu am rămas în DF și într-un fel amândoi încercam să nu ne interesăm de lenta naufragiere a vieților noastre, lenta naufragiere a esteticii, a eticii Mexicului și a rahaturilor noastre de vise.

Dar păstraserăm prietenia și asta era important. Și iată-ne aici sporovăind despre tinerețe, destul de beți, când deodată prietenul meu și-a amintit de bătrâna indiană moartă de cancer la gingie și și-a amintit de conversația noastră despre istoria artei și istoria personală și a vorbit despre cele două trotuare (un subiect pe care eu abia dacă mi-l mai aminteam) și în final a ajuns la cantina cu autoservire unde îl cunoscusem pe José Ramírez, subiect la care voia de fapt să ajungă, și m-a întrebat ce credeam despre el, deși m-a întrebat în așa fel că n-am știut dacă se referea la adolescentul indian sau la el însuși și ca să ies basma curată i-am spus că nu credeam nimic, sau poate am făcut un gest care putea să însemne orice, iar prietenul meu imediat m-a întrebat dacă credeam sau dacă îmi trecuse prin minte ideea că între el și José Ramírez era ceva, cu acele subînțeleșuri atroce și atât de mexicane, iar eu i-am răspuns că nu, pentru Dumnezeu, ce-ți veni, nu te amări, poate că acum

¹ Pierre Klossowski (1905–2001), pictor, scriitor și escist francez, fratele mai mare al pictorului cunoscut sub numele Balthus.

exagerez, memoria mea exagerează, poate nu exagerează, poate se căscase un hău real, cel pe care-l presimțisem în clădirea fals pustie, cel pe care l-am întrevăzut când indianul adolescent s-a apropiat de noi pentru prima dată, chiar în momentul în care vorbeam sau în care prietenul meu perora despre indianca moartă, cadavrul acela de fiecare dată mai mic, și atunci mi s-a încurcat totul în cap, probabil din cauza beției, a tinereții evocate, a lecturilor noastre, *Narda sau vara*, a lui Elizondo, o glorie națională, vara noastră imaginară și voluntară în Mazatlan, iubita mea care hotărâse schimbări radicale după bunul ei plac, călătoria mea la Irapuato, străzile liniștite din Irapuato, misterioasa hotărâre a prietenului meu de a se stabili aici, de a practica aici, în orașul natal, când normal ar fi fost să...

Și atunci el a spus: trebuie să-l cunoști pe José. A apăsât pe verbul a cunoaște. Trebuie să-l *cunoști*. Și: eu nu sunt. Nu sunt ca ăia. Știi tu. Eu, nu. Și pe urmă a vorbit iar despre indianca moartă și despre cooperativă. Eu, nu. Eu, nu, bineînțeles, nu-i așa? Așa e, am spus eu. Și pe urmă am mers la alt bar și pe drum el a spus: mâine. Și eu am știu că nu era doar o vorbă așa, la beție, că a doua zi avea să-și amintească și că promisiunea era promisiune, nu-i așa? Așa e. Atunci eu, ca să schimb subiectul, am povestit despre un moment din copilărie când rămăsesem blocat în liftul din blocul în care locuiam. Atunci chiar că mi-a fost frică, am spus. Iar prietenul meu m-a ascultat zâmbind, ca și cum și-ar fi spus în sinea lui, ce căcăcios ai devenit, ce s-a ales din mulțimea de ani trăiți în DF, din mormanul de cărți citite și studiate și predate pe unde vei fi predat. Dar eu am insistat. Am fost singur. Mult timp. Câteodată încă mai simt (foarte rar, e adevărat) ceea ce am simțit înăuntru în lift. Și știi de ce? Prietenul meu a făcut un gest care voia să spună că nu voia să afle de ce. Dar eu tot i-am spus: fiindcă eram copil. Îmi amintesc ce mi-a răspuns. Era cu spatele la mine, căutând locul unde parcase

mașina. Prostii de copil, a spus. Abia mâine o să vezi tu ceva cu-adevărat tare.

Și a doua zi nu uitase nimic. Dimpotrivă, își amintea lucruri pe care eu le uitasem. Din felul în care vorbea despre José Ramírez părea să fie tutorele lui. Îmi amintesc că, în noaptea respectivă, ne-am îmbrăcat de parcă mergeam la curve sau la vânătoare, prietenul meu cu o jachetă de catifea reiată maronie, eu cu o jachetă de piele pe care o luasem cu mine în vederea vreunei excursii la țară.

Ne-am început periplul la un pahar de whisky în centru, într-un local slab luminat, care mirosea a aftershave. Pe urmă am plecat direct spre cartierele pe care le frecventa José Ramírez. Am intrat în vreo două cafenele dărăpănate, în cantina cu autoservire (unde am încercat să mâncăm ceva, deși nu ne era niciunuia foame), într-o cantină numită El Cielo. Nici urmă de adolescent.

Când credeam că fusese o noapte eșuată, o noapte ciudată în care abia dacă schimbaserăm vreun cuvânt, l-am văzut sau l-am ghicit mergând pe un trotuar slab luminat. Prietenul meu a claxonat și a întors în loc cu o mișcare îndrăzneată. Ramírez ne aștepta răbdător la un colț de stradă. Am lăsat geamul și l-am salutat. Pe deasupra capului meu, a scos și prietenul meu capul și l-a poftit să urce în mașină. Adolescentul a urcat fără să scoată vreun sunet. Amintirile mele despre noaptea aceea sunt festive. Negândit de festive. Părea că sărbătorim aniversarea tânărului care ne însoțea. Păream părinții lui. Păream tații lui. Păream doi mexicani albi, bodyguarzi ai unui mexican indian neînțeles. Râdeam. Beam și râdeam și nimeni nu îndrăzneam să se apropie de noi sau să râdă de noi căci dacă nu l-ar fi omorât prietenul meu, îl omoram eu.

Și am ascultat povestea sau fragmente din povestea lui José Ramírez, o poveste care îl entuziasmase pe prietenul meu și care, odată trecută perplexitatea de după primele minute, mă

entuziasmasse și pe mine, dar care apoi, pe măsură ce coboram pe versanții necunoscuți ai nopții¹, cum spune un poem de Poe, s-a destrămat, ca și cum vorbele adolescentului nu găseau locul potrivit în memoria noastră și probabil de asta abia dacă-mi amintesc cuvintele lui. Știu, pentru că a povestit el, că frecventase un atelier de poezie, un atelier gratuit de poezie, ca și cooperativa medicală pentru săraci doar că în versiune literară, și că Ramírez nu scrisese nici măcar o singură poezie, ceva care-l făcea pe prietenul meu să râdă în hohote și care pe mine mă lăsa nedumerit, nu prindeam poanta, până când mi-au explicat că Ramírez scria proză. Povestiri, nu poeme. Atunci am întrebat de ce nu se înscrișese la un atelier de proză. Și prietenul meu dentistul a spus: pentru că nu există niciun atelier de proză. Înțelegi? În orașul ăsta de căcat nu se predă gratis decât poezie. Pricepi?

Și pe urmă Ramírez a vorbit despre familia lui, sau poate dentistul a fost cel care a vorbit despre familia lui Ramírez, iar despre acest subiect nu era nimic de spus. Pricepi? Nimic. Iar eu nu am priceput mare lucru, dar ca să nu rămân pe dinafară am vorbit despre clădirile pustii și despre înșelăciune, dar prietenul meu mi-a retezat-o cu un gest. N-am mai spus nimic. Niște țărani. Morți de foame. Nici măcar un semn. Pricepi? Iar eu am dat din cap că da, ca să nu-l contrazic, deși în realitate nu pricepeam nimic. Iar pe urmă prietenul meu a afirmat că puțini scriitori scriau la fel de bine ca tânărul de lângă noi. Adevăr grăia: puțini. Și din clipa aceea s-a lansat într-o exegeză despre Ramírez care m-a lăsat stană de piatră.

Le e superior tuturor, a spus. Naratorii mexicani păreau niște copii de țată în comparație cu acest adolescent mai degrabă rotofei și cu mâinile înăsprite de munca la câmp. Care câmp?, am spus eu. Câmpul care ne înconjoară, a spus dentistul și a

¹ Aproximarea versurilor din poemul *Corbul* e intenționată.

trasat un cerc cu mâna, de parcă Irapuato ar fi fost o oază într-un pământ sălbatic, un fort în mijlocul teritoriului apaș. Și atunci m-am uitat la adolescent cu coada ochiului, m-am uitat cu teamă, am văzut că zâmbea, iar după asta prietenul meu a început să povestească o nuvelă de-a lui Ramírez, despre un copil care avea de îngrijit mai mulți frați mai mici, asta era povestea, cel puțin începutul ei, pentru că după aia intriga lua altă întorsătură și se autonimicea, se transforma într-o poveste cu o fantomă a unui pedagog închis într-o sticlă, dar și într-o poveste despre libertatea individuală, și apăreau alte personaje, doi șarlatani, mai curând canalii, o fată de douăzeci de ani, dependentă de droguri, o mașină inutilă, părăsită la marginea șoselei, care-i folosea drept casă unui tip care citea din Sade. Și toate astea într-o singură povestire, prietene.

Eu, care măcar din politețe aș fi putut spune că era bună, că suna interesant, am spus că ar trebui s-o citesc ca să-mi fac o idee. Asta am spus, dar și dacă aș fi spus exact contrariul tot nu m-aș fi salvat. Atunci prietenul meu s-a ridicat și i-a spus lui Ramirez să mergem să căutăm textele. Îmi aduc aminte că Ramirez s-a uitat la el fără să se ridice, după care s-a uitat la mine și s-a ridicat, fără nicio vorbă. Eu aș fi putut să mă opun. Aș fi putut spune că nu era nevoie. Numai că eram stană de piatră și nu-mi păsa, deși de undeva dinăuntru, de foarte dinăuntru, vedeam gesturile pe care le făceam, gesturile pe care le orchestram cu o perfecțiune aproape supranaturală și cu toate că știam că direcția spre care ne împingeau nu antrena niciun pericol real, știam și că într-un anume fel intram pe un teritoriu în care deveneam vulnerabili și de unde nu am fi ieșit fără a fi plătit o taxă pe durere sau pe straniețate, o taxă de trecere pe care pe termen lung aveam s-o deplângem.

Dar nimeni n-a spus nimic și am ieșit din bar, am urcat în mașina prietenului meu și ne-am pierdut pe străzile care marcau ieșirea din Irapuato, străzi străbătute doar de mașinile de

poliție și de autobuzele de noapte și pe care, după părerea prietenului meu, care conducea aflat într-o stare de exaltare, Ramírez le parcurgea pe jos în fiecare noapte sau dimineață când se întorcea acasă după diversele incursiuni urbane. Eu am ales să nu mai fac niciun comentariu și să mă uit la străzile slab luminate și la umbra mașinii noastre, care se proiecta cu repeziune pe zidurile înalte ale fabricilor sau depozitelor industriale părăsite, vestigii ale unui trecut uitat în care se dorise industrializarea orașului. Pe urmă am ajuns într-un fel de cartier adăugat aceluia morman de clădiri inutile. Strada s-a îngustat. Aici nu exista iluminat public. Am auzit câini lătrând. Niște adevărați fii ai lui Sanchez¹, nu, frate?, a spus dentistul. Nu i-am răspuns. În spatele meu am auzit vocea lui Ramírez care îi spunea să facă dreapta și pe urmă să meargă tot înainte.

Farurile mașinii au măturat două căsuțe mizerabile protejate de un gard de lemn și sârmă și un drum neasfaltat și într-o clipă am ajuns undeva unde părea să fie tot câmp, dar putea la fel de bine să fie și o groapă de gunoi. De acolo am mers pe jos, în șir indian, cu Ramírez în frunte, urmat de dentist și de mine. În depărtare am zărit șoseaua, farurile mașinilor care alunecau iremediabil străine de noi, deși mi se părea că găsesc în deplasarea lor îndepărtată o asemănare — ce-i drept, atroce — cu destinația noastră. Am văzut silueta unui deal, am auzit un foșnet printre niște arbuști și fără să am vreo îndoială l-am atribuit șobolanilor, când foarte bine ar fi putut fi de păsări. Apoi a ieșit luna și am văzut căsuțe răzlețe la poalele micului deal și mai departe de deal un câmp întunecat ce părea arat și care ținea până la una dintre bretelele autostrăzii unde se înălța ca o protuberanță artificială o pădure. Deodată am auzit vocea adolescentului care îi spunea ceva prietenului meu și ne-am oprit. Casa lui răsărise de nicăieri, o casă cu ziduri galbene sau albe,

¹ Aluzie la studiul antropologic omonim al lui Oscar Lewis.

cu acoperișul jos, ca toate casele triste de la periferia orașului lrapuato care erau nevoite să îndure noaptea.

Pentru câteva clipe am tăcut cu toții, eu aș spune ca vrăjiți, uitându-ne la lună sau uitându-ne cu milă la casa crăpată a adolescentului sau încercând să descoperim ce obiecte alcătuiau grămada din curte: singurul pe care am reușit să-l identific a fost un coș de nuiele. Pe urmă am intrat într-o încăpere cu tavanul foarte jos în care mirosea a fum și Ramírez a aprins o lumină. Am văzut o masă, niște unelte de grădină sprijinite de perete și un copil care dormea într-un fotoliu.

Dentistul s-a uitat la mine. Îi luceau ochii, excitați. În clipa respectivă mi s-a părut că făceam ceva nedemn: o plimbare nocturnă fără vreun alt scop decât contemplarea nenorocirii. Cea străină și cea proprie, am reflectat eu. Ramírez a tras două scaune de lemn și pe urmă a dispărut în spatele unei uși care părea deschisă cu lovituri de topor. Am înțeles relativ repede după aceea că respectiva încăpere fusese adăugată restului casei. Ne-am așezat și am așteptat. La întoarcere, a adus cu el un teanc de hârtie de mai bine de cinci centimetri grosime. Cu un aer foarte preocupat s-a așezat lângă noi și ne-a întins hârtiile. Citiți ce doriți, a șoptit. M-am uitat la prietenul meu. Acesta luase deja o povestire dintre hârtii și îi așeza paginile în ordine. Cel mai indicat, i-am spus eu, mi se părea să luăm cu noi foile și să mergem să le citim la el acasă. Poate că nu așa trebuia. Dar asta cred acum, nu pot revedea altfel scena aceea, eu spunând că mai bine am pleca, am amâna lectura pentru o atmosferă mai plăcută, iar dentistul, ca un condamnat la moarte, uitându-se la mine sever și cerându-mi să aleg o povestire la întâmplare și să încep dracului odată să citesc.

Ceea ce am și făcut. Am plecat ochii rușinat și am ales o povestire și am început să citesc. Povestirea avea patru pagini, poate de asta am ales-o, pentru că era scurtă, dar când am terminat-o de citit am avut senzația că citisem un roman. M-am

uitat la Ramírez. Era așezat în fața noastră și îi cădea capul de somn. Prietenul meu mi-a urmărit privirea și mi-a șoptit că tânărul scriitor se trezea foarte devreme în fiecare zi. Am dat din cap și am mai luat o povestire. Când m-am uitat iarăși la Ramírez, acesta dormea cu capul sprijinit pe brațe. Și eu simțisem că somnul îmi dădea târcoale, dar acum eram complet treaz, complet trezit. Prietenul meu mi-a mai întins o povestire. Citește-o pe-asta, a șoptit. Și am pus-o deoparte. Am terminat ce citeam și m-am apucat s-o citesc pe cea pe care mi-o dăduse dentistul.

Când am terminat și ultima dintre povestirile pe care le citisem în noaptea aceea s-a deschis o altă ușă și pe ea a intrat un tip care trebuie să fi fost de vârsta noastră, dar părea mult mai bătrân și care ne-a zâmbit înainte să iasă din casă fără să facă zgomot. Este tatăl lui José, a spus prietenul meu. Am auzit afară zgomot de cutii, niște pași care deveneau mai apăsați și pe urmă pe cineva care urina în aer liber. În altă situație, zgomo-tul respectiv ar fi fost de ajuns să mă țină în alertă, preocupat doar să disting și într-un fel să invoc acele sunete, dar acum îmi vedeam de citit.

Niciodată nu terminăm de citit, nici dacă ar fi să dispară cărțile, la fel cum nu ne săturăm de citit, deși moartea este un lucru cert. Dar, mă rog, să zicem, ca să înțelegeți, că la un moment dat eu am declarat lectura încheiată. Prietenul meu se oprise din citit de ceva vreme. Figura sa trăda oboseala. I-am zis că am putea să plecăm. Înainte de a ne ridica, l-am privit pe Ramírez cum doarme liniștit. Când am ieșit din casă am văzut că se luminase de ziuă. În grădină nu era nimeni și câmpurile din jur păreau lăsate pârloagă. M-am întrebat unde putea fi tatăl lui Ramírez. Prietenul meu mi-a arătat mașina și mi-a atras atenția că mașina nu arăta deloc ciudat în cadrul acela. Un cadru incomparabil, a spus de data asta nu în șoaptă. Vocea lui mi-a sunat bizar: răgușise, de parcă strigase toată noaptea.

Haide să luăm micul dejun, a spus. Am acceptat. Haide să vorbim despre ceea ce ni s-a întâmplat.

După ce ne-am îndepărtat de acele locuri uitate de lume, am înțeles totuși că prea puține ne-am fi putut spune despre experiența din noaptea respectivă. Eram amândoi fericiți, dar știam fără nici cea mai mică îndoială — și fără nevoia de a rosti ceva — că nu eram în stare să reflectăm sau să discernem natura a ceea ce trăisem.

Când am ajuns acasă, în timp ce beam un whisky înainte de culcare, prietenul meu a rămas uitându-se la cele două lucrări de Cavernas atârinate pe perete. Am pus paharul pe masă și m-am lăsat în fotoliu. N-am spus nimic. Dentistul se uita la gravuri mai întâi cu brațele pe carafă, pe urmă cu o mână la falcă și în final trecându-și mâna prin păr. Am râs. A râs și el. Pentru o fracțiune de secundă am avut impresia că o să înșface lucrările și o să înceapă să le distrugă meticulos. În loc de asta însă s-a așezat lângă mine și și-a băut whiskyul. După care ne-am dus la culcare.

N-am dormit mult. Vreo cinci ore. Eu am visat casa tânărului Ramírez. Am văzut-o ridicându-se în mijlocul pârlagei sau a gropii de gunoi sau a întinderii mexicane, așa cum era, lipsită de orice podoabă. Așa cum o văzusem și în noaptea aceea hotărât literară. Și am înțeles în fracțiunea aceea de secundă misterul artei, natura ei secretă. Pe urmă, în vis, mi-a apărut cadavrul indiencei moarte de cancer la gingie și am uitat tot. Cred că priveghiul ei avea loc acasă la Ramírez.

Când m-am trezit, i-am povestit visul sau ce mai reținusem din el dentistului. Nu arăți bine, mi-a spus. De fapt, cel care nu arăta bine era el, dar am preferat să nu spun nimic. Când i-am spus că voiam să dau o raită prin oraș, am sesizat pe chipul lui o expresie de ușurare. M-am dus la cinema și am adormit la mijlocul filmului. Și am visat că mă sinucideam sau că-i obligam pe alții să se sinucidă. Când m-am întors acasă, l-am găsit pe

prietenul meu așteptându-mă. Am ieșit să cinăm și am încercat să vorbim despre ce se întâmplase cu o noapte înainte. A fost în zadar. Am sfârșit prin a vorbi despre niște prieteni din DF, oameni pe care credeam că-i cunoaștem și care de fapt ne erau complet necunoscuți. Cina, în ciuda tuturor așteptărilor, a fost plăcută.

A doua zi, era sâmbătă, l-am însoțit la cabinet, unde lucra pentru cooperativa medicală a oamenilor sărmani pentru vreo două ore. Țsta este aportul meu la viața comunității, muncă voluntară, mi-a spus resemnat, când urcam în mașină. Mă gândeam ca duminică să pornesc spre DF, dar ceva din mine îmi spunea să petrec cât mai multe ore cu prietenul meu, pe care nu se știa peste cât timp aveam să-l mai revăd.

Multă vreme (nici nu îndrăznesc să o măsoar), dentistul a așteptat să apară vreun student la Stomatologie, iar eu să apară vreun pacient, dar n-a apărut nimeni.

Fotografii

DACĂ E SĂ VORBIM DESPRE POETI, hai să vorbim despre cei din Franța, își spune Arturo Belano, rătăcit prin Africa, în timp ce se uita pe un fel de album de fotografii unde poezia de limbă franceză se omagia pe sine, ce căcănari, își spune, așezat pe jos, pe un sol ca de argilă roșie, dar care nu e argilă, nu e nici măcar sol argilos, dar e roșu sau mai degrabă arămiu sau roșiatic, cu toate că la ora amiezii devine gălbui, cu cartea între picioare, o carte groasă, de 930 de pagini, care era ca și cum ai spune 1 000 de pagini, sau aproape, o carte cu coperte tari, *La poésie contemporaine de langue française depuis 1945*¹ de Serge Brindeau, publicată la Bordas, un compendiu de mici texte din toți poeții de limbă franceză din lume, adică din Franța, Belgia, Canada sau Maghreb, din țările africane sau din Orientul Mijlociu, ceea ce împruținează miracolul de a fi găsit cartea aici, își spune Belano, dat fiind că include și poeți africani e clar că au existat câteva exemplare care au ajuns și în Africa, în bagajele poezilor înșiși sau în bagajul vreunui librar patriot (de limbă franceză) și teribil de ingenuu, dar rămâne totuși un miracol faptul că unul dintre aceste exemplare s-a rătăcit tocmai aici, în

¹ Poezia de limba franceză după 1945 (lb. fr. în orig.).

acest sat părăsit de oameni și de Dumnezeu, unde nu sunt decât eu și fantomele antologatorilor și culorile schimbătoare ale pământului, ce curios, pământul își schimbă culoarea la intervale regulate de timp, dimineața e galben închis, la amiază galben cu striatii ca de apă, o apă cristalizată și murdară, după aia cine să se mai uite la culoarea pământului, își spune Belano, în vreme ce se uită la cerul pe care se plimbă trei nori, ca trei indicii despre o preerie albastră, o preerie de conjecturi sau de mistagogii, și se minunează de buna dispoziție cu care norii înaintează pe cer, cu o lentoare indescritibilă, sau în timp ce se mai uită pe fotografii, cu cartea aproape lipită de obraz ca să simtă acele chipuri în toate torsiunile lor, cuvânt care nu se prea potrivește, deși până la urmă e unul potrivit, la Jean Perol să zicem, cu fața asta de parcă ar asculta o glumă, sau Gérald Neveu (pe care-l citise) cu fața în soare sau ca și cum ar trăi o lună care e o combinație între iulie și august, ceva ce nu poate fi îndurat decât de negri sau de poeții germani sau francezi, sau la Vera Feyder, care ține și mângâie o pisică, de parcă a ține și a mângâia ar fi unul și același lucru, și chiar e!, își spune Belano, sau la Jean-Philippe Salabreuil (și pe el îl citise), atât de tânăr, atât de chipeș că pare un actor de cinema și uitându-se la mine din moarte cu o jumătate de zâmbet, spunându-mi mie sau cititorului african căruia îi aparținuse cartea că nu e nicio problemă, că vânzoleala spiritului n-are țintă și că nu e nicio problemă, pe urmă închide ochii, dar nu se uită în pământ, îi redeschide și dă pagina și iată-l pe Patrice Cauda, cu aerul că o bate pe nevastă-sa, ce zic eu, pe iubită-sa, și pe Jean Dubacq, cu față de funcționar de bancă, un funcționar trist și fără prea multe speranțe, un catolic, și pe Jacques Arnold, cu față de administrator la aceeași bancă unde lucra și sărmanul Dubacq, și pe Janine Mitaud, cu o gură mare, cu ochii vii, o femeie de vârstă mijlocie, tunsă scurt și cu un gât subțire și chip de umoristă rafinată, și pe Philippe Jaccottet (și pe el l-am citit), slab

și cu o față de treabă, deși, își spune Belano, are acel gen de față de treabă în care nu e bine să te încrezi, și pe Claude de Burine, întruchipând-o pe Annie cea Orfană, până și rochia sau ceea ce fotografia lasă să se vadă din rochie e întocmai rochiei lui Annie¹ cea Orfană, dar cine mai e și Claude de Burine asta, zice Belano cu voce tare, singur în acel sat african de unde fie plecase toată lumea, fie murise, stând pe pământ cu genunchii ridicați, în timp ce degetele lui parcurg cu o viteză neobișnuită paginile din *La poésie contemporaine* în căutarea unor informații despre această poetă și, când în sfârșit le găsește, citește că poeta Claude de Burine s-a născut la Saint-Léger-des-Vignes (Nièvre) în 1931 și că este autoarea textelor *Lettres à l'enfance* (Rougerie, 1957), *La Gardienne* (Le Soleil dans la tête — bun nume pentru o editură, 1960), *L'Allumeur de réverbères* (Rougerie, 1963) și *Hanches* (Librairie Saint-Germain-des-Prés, 1969) și astea sunt toate date biobibliografice referitoare la ea, ca și cum la treizeci și opt de ani, după ce publicase *Hanches*, Annie cea Orfană ar fi dispărut, deși autorul sau autorii notei introductive spun următoarele: Claude de Burine *avant toute autre chose, dit l'amour, l'amour inépuisable*², și atunci în creierul înfierbântat al lui Belano se face lumină, pentru că e perfect explicabil ca o persoană care *dit l'amour* la treizeci și opt de ani să dispară, ba, mai mult, chiar dacă această persoană este sosia lui Annie cea Orfană, cu aceiași ochi rotunzi, cu același păr, cu aceleași sprâncene ale cuiva care a petrecut mult timp la o casă de copii, cu aceeași expresie de perplexitate și durere, o durere umbrită cumva de un aer caricaturesc, dar în fond și la urma urmei, durere, în clipa respectivă Belano își spune am să găsesc

¹ Aluzie la protagonista benzii desenate *Annie, micuța orfană* a lui Harold Gray, inspirată de poemul omonim semnat de James Whitcomb Riley.

² Claude de Burine, înainte de toate, vorbește despre iubire, despre iubirea inepuizabilă (lb. fr. în orig.).

multă durere și revine la fotografii, descoperind sub fotografia lui Claude de Burine și între fotografiile lui Jacques Réda și a lui Philippe Jaccottet, pe cele ale lui Marc Alyn și Dominique Tron, atât de diferită de Claude de Burine, existențialista, doamna beatnik, rockerița, reținută, părăsita, dezrădăcinată, își spune Belano, ca și cum Dominique ar trăi în mijlocul unei tornade, iar Claude ar fi o ființă suferindă care se uită ea de la o depărtare metafizică, după care pe Belano îl apucă iar curiozitatea și deschide la cuprins și atunci, după ce citește *né à Bin el Ouidane (Maroc) le 11 de décembre 1950*¹, își dă seama că Dominique e bărbat nu femeie, cred că am făcut deja insolație se gândește în timp ce gonește un țânțar (complet imaginar) de lângă ureche, pe urmă citește bibliografia lui Tron care a publicat *Stéréophonies* (Seghers, 1965, adică la cincisprezece ani), *Kamikaze Galapagos* (Seghers, 1967, adică la șaptesprezece ani), *La souffrance est inutile* (Seghers, 1968, adică la optsprezece ani), *D'épuisement en épuisement jusqu'à l'aurore, Elizabeth*, oratoriu autobiografic urmat de *Boucles de feu*, mister (Seghers, 1968, adică tot la optsprezece ani) și *De la Science-fiction c'est nous, à l'interprétation des corps* (Eric Losfeld, 1972, adică la douăzeci și doi de ani) și gata, nu mai e niciun titlu, în mare parte pentru că *La poésie contemporaine* a fost publicată în 1973, dacă s-ar fi publicat în 1974 sigur am mai fi găsit vreun titlu, și în acel moment Belano începe să se gândească la propria tinerețe, când era o mașină de scris ca și Tron, poate ceva mai chipeș decât Tron, se gândește și mijeste ochii ca să vadă mai bine fotografia, doar că pentru a publica un poem, în Mexic, pe vremea aceea îndepărtată când trăia în México, capitala federală, trebuia să trudească la sânge, după care își spune că una e Mexicul și alta e Franța, și închide ochii și vede un torent de călăreți fantomatici trecând aidoma unei exhalatii

¹ Născută la Bin el Ouidane (Maroc) la 11 decembrie 1950 (lb. fr. în orig.).

cenușii prin albia secată a râului, iar apoi, înainte de a deschide ochii — cu volumul bine ținut cu ambele mâini — o mai vede o dată pe Claude de Burine, bustul fotografiat al lui Claude de Burine, demnă și ridicolă totodată, contemplând din turnul ei de poetesă nemăritată ciclonul adolescentin care este Dominique Tron, autorul cărții *La souffrance est inutile*, carte pe care pesemne Dominique Tron o scrisese pentru ea, o carte care este un pod în flăcări și pe care Dominique nu o să-l treacă, dar pe care Claude, străină de pod, străină de orice, îl va trece și se va arde în această încercare, își spune Belano, așa ard toți poeții, chiar și cei proști, pe aceste poduri de foc atât de interesante, atât de pasionante la douăzeci, douăzeci și unu de ani, iar mai târziu, atât de plictisitoare, de monotone, cu început și sfârșit previzibile, aceste poduri precum cel traversat de Ulise în drum spre casă, aceste poduri teoretizate și ivite precum niște semicercuri de *ouija*¹ fantastice, brusc, chiar sub nasul lui, enorme structuri de flăcări repetate până la marginea ecranului și pe care nu poeții de douăzeci sau de douăzeci și unu de ani, ci aceia de douăzeci și trei sunt în stare să le traverseze cu ochii închiși, aidoma unor războinici somnambuli, își spune Belano în vreme ce și-o închipuie pe Claude de Burine lipsită de apărare și alergând în brațele lui Dominique Tron, într-o cursă pe care preferă să și-o închipuie imprevizibilă, cu toate că e ceva în ochii lui Claude și ai lui Dominique, în ochii podului în flăcări, care îi este foarte cunoscut și care într-o limbă razantă cu pământul, la fel precum culorile schimbătoare care încercuiesc satul, îi anunță uscatul și meloncolicul și atrocele sfârșit, și atunci Belano închide ochii și stă liniștit și pe urmă deschide ochii și dă pagina, de astă dată hotărât să se uite la fotografii și nimic mai mult, și în felul ăsta îi găsește pe Pierre Morency, un

¹ Practica divinatorie, în care comunicarea cu lumea spiritelor se face cu ajutorul unei table pe care sunt dispuse literele alfabetului și a unui pahar.

băiat arătos, pe Jean-Guy Pilon, un tip problematic și deloc fotogenic, pe Fernand Ouelette, un bărbat care chelește (dacă ținem cont de faptul că volumul a fost publicat cel mai probabil în 1973, într-un fel sau altul, e sigur că tipul e chel de tot) și pe Nicole Brossard, o tipă cu părul lins, cu cărare pe mijloc, cu ochi mari și cu mandibulă pătrătoasă, drăguță, i se pare drăguță, dar Belano nu vrea să știe ce vârstă are Nicole, și nici ce cărți scrisese și intra brusc (deși în satul în care se află naufragiat a intra brusc nu înseamnă niciodată a intra brusc) în regatul celor o mie și una de nopți ale literaturii și ale memoriei, fiindcă iată apare fotografia lui Mohammed Khair-Eddine și a lui Kateb Yacine și a Annei Greki și a lui Malek Haddad și a lui Abdelatif Laabi și a Ridhei Zili, poeți arabi de limbă franceză, și își aduce aminte că unele dintre fotografiile astea le mai văzuse cândva, prin 1972, înainte să se fi publicat volumul, sau chiar în 1971, sau poate că se înșela și le vedea pentru prima oară, cu o senzație de persistență pe care nu știe unde să o situeze, undeva între perplexitate — o perplexitate dulce — și invidie că nu ținea și el de grupul acela, era în '73 sau '74, își amintește, într-o carte despre poeți arabi sau poeți din Maghreb, pe care o adusese o uruguayana venită pentru puține zile în Mexic și o lua cu ea peste tot, o carte cu coperte de un ocru sau un galben aidoma nisipului din deșert, după care Belano mai dă o pagină și apar alte fotografii, cea a lui Kamal Ibrahim (pe care îl citise), a lui Salah Stétié, cea a lui Marwan Hoss, a lui Fouad Gabriel Naffah (un poet urât ca dracu'), cea a Nadiei Tuéni, a lui Andrée Chedid și a lui Vénus Khoury și atunci Belano aproape că-și lipește obrazul de fila cărții ca să simtă mai bine poezii, Nadia și Vénus i se par într-adevăr frumoase, Nadiei i-ar pune-o cum se spune, până dimineața (presupunând că se va lăsa cândva întunericul, fiindcă satul părea să urmeze soarele în drumul lui către apus, își spune Belano, nu fără groază), iar lui Vénus i-ar trage-o până la trei dimineața, după care m-aș ridica,

mi-aș aprinde o țigară și aș ieși să mă plimb pe faleza din Malgrat, dar cu Nadia aș sta până în zori, iar ce i-aș face lui Vénus, i-aș face și Nadiei, dar ce aș face cu Nadia, n-aș mai face cu nimeni altcineva, îți spune Belano fără să clipească, cu nasul aproape lipit de carte, zâmbetul Nadiei, ochii vii ai Nadiei, pletele Nadiei, negre, strălucitoare, dese, o umbră protectoare și eficientă, și atunci Belano se uită în sus și nu mai vede cei trei nori singuratici de pe cerul african de deasupra satului în care se găsește, acest sat care se mută după soare spre apus, de parcă după ce ar fi văzut zâmbetul poetului arab al celor o mie și una de nopți, de parcă norii ar fi devenit de prisos, moment în care Belano își încalcă promisiunea și caută la cuprins numele Tuéni, pe urmă caută fără să ezite paginile critice care-i sunt dedicate și în care știe că va găsi fișa ei biobibliografică, o fișă care îi spune că Nadia s-a născut în 1935, adică avea 38 de ani când s-a publicat cartea, deși fotografia era mai veche și că avea publicate câteva titluri între care *Les Textes blonds* (Beirut, editura An-Nahar, 1963), *L'Age d'écume* (Seghers, 1966), *Juin et les mécréantes* (Seghers, 1968) și *Poèmes pour une histoire* (Seghers, 1972), iar între paragrafele dedicate ei Belano citește *habituée aux chimères*¹, și mai citește *chez ce poète des marées, des ouragans, des naufrages*², și mai citește *l'air torride*³ și mai departe *fille elle-même d'un père druze et d'une mère française*⁴ și mai citește *mariée à un chrétien orthodoxe*⁵ și mai citește *Nadia Tuéni (née Nadia Mohammed Ali Hamadé)* și mai citește *Tidimir la Chrétienne, Sabba la Musulmane, Dâhoun la Juive, Sioun la Druze*⁶ și nu mai citește și ridică ochii pentru că

¹ obișnuită cu himerele (lb. fr. în orig.).

² la această poetă a marcelor, a uraganelor, a naufragiilor (*ibid.*).

³ aerul torid (*ibid.*).

⁴ ea însăși fiică dintr-un tată druz și o mamă franțuzoică (*ibid.*).

⁵ măritată cu un creștin ortodox (*ibid.*).

⁶ Tidimir Creștina, Sabba Musulmana, Dhun Evreica, Siun Druza (*ibid.*).

i se pare că aude ceva, țipătul unui vultur pleșuv sau al unui vultur negru, deși e conștient că pe-aici nu există o astfel de specie de vultur, cu toate că, în timp, un timp pe care nici măcar nu e cazul să-l măsoare în ore și minute, se poate aranja și asta, că ceea ce azi știi, mâine nu mai știi, atât de simplu, atât de crud, până și vulturul negru devine posibil în satul ăsta de căcat, își spune Belano cu lacrimi în ochi, dar lacrimile nu-i sunt provocate de țipătul vulturilor negri, ci de certitudinea aproape materială a imaginii Nadiei Tuéni care-l privește dintr-o filă de carte și al cărei zâmbet împietrit pare să se profileze ca un cristal în peisajul care-l înconjoară pe Belano și care și el pare de cristal și atunci i se pare că aude cuvinte, aceleași cu cele pe care tocmai le citise și pe care acum nu le poate citi fiindcă plânge, *l'air torride, habituée aux chimères*, și o poveste cu druzi, evrei, musulmani și creștini din care se ivește Nadia cea de treizeci și opt de ani (de aceeași vârstă cu Claude de Burine) și cu plete de prințesă arabă, imaculată, serenisimă, ca o muză accidentală a unor poeți, sau ca o muză provizorie, cea care spune nu-ți fă griji, sau care spune ai grijă, dar nu foarte tare, cea care nu rostește cuvinte seci și sigure, cea care mai degrabă murmură, cea care face gesturi de simpatie înainte să dispară, și atunci Belano se gândește la vârsta Nadiei Tuéni cea reală, în 1996, și-și dă seama că acum avea șaiszeci și unu de ani, și se oprește din plâns, *l'air torride* i-a uscat lacrimile din nou, și dă iarăși pagina, se întoarce la mutrele poezilor de limbă franceză cu o încăpățănare demnă de o cauză mai bună, se întoarce ca o pasăre de pradă la fața lui Tchicaya U Tam'si, născut la Mpili în 1931, la fața lui Matala Mukadi, născut la Luiska în 1942, la fața lui Samuel-Martin Eno Belinga, născut la Ebolowa în 1935, la fața lui Elolougué Epanya Yondo, născut la Douala în 1930, și la multe alte fețe, fețe de poeți care scriu în franceză, fotogenici sau nu, la fața lui Michel Van Schendel, născut la Asnières în 1929, la fața lui Raoul Duguay (pe care-l citise), născut la Val

d'Or în 1939, la fața Suzannei Paradis, născută la Beaumont în 1936, la fața lui Daniel Biga (pe care îl citise) născut la Saint-Sylvestre în 1940, la fața lui Denise Jallais, născută la Saint-Nazaire în 1932 și aproape la fel de frumoasă ca Nadia, își spune Belano cu un fel de fior care-l cuprinde cu totul, în timp ce apusul continuă să tragă satul după el spre vest, iar vulturii negri încep să apară cocoțați pe coroanele unor arbori scunzi, cu diferența că Denise e blondă și Nadia brunetă, foarte frumoase amândouă, una de șaizeci și cealaltă de șaizeci și unu, ce bine-ar fi să mai fie încă în viață, își spune, cu privirea fixată nu pe fotografiile din carte, ci pe linia orizontului pe care păsările stau într-un echilibru instabil, corbi sau ulii sau vulturi negri, și-atunci Belano își amintește un poem de Gregory Corso, în care nefericitul poet american vorbește despre singura lui iubire, o egipteană moartă de două mii cinci sute de ani, și Belano își amintește fața de copil al străzii pe care o avea Corso și de o figură de artă egipteană pe care o văzuse cu mult timp în urmă pe o cutie de chibrituri, o femeie care iese din baie sau dintr-un râu sau dintr-o piscină și poetul *beat* (entuziastul și nefericitul de Corso) se uită la ea de pe celălalt mal al timpului, iar egipteanca aceea cu picioare lungi se simte privită și asta e tot, flirtul între egipteană și Corso e scurt ca un suspin în vastitatea timpului, dar și timpul și îndepărtata lui aroganță pot fi ca un suspin, își spune Belano în timp ce se uită la păsările cocoțate pe crengi, siluete pe linia orizontului, o electrocardiogramă care se agită sau își desface aripile în așteptarea morții, a morții mele, își spune Belano, după care stă o vreme cu ochii închiși, ca și cum s-ar gândi la ceva sau ar plânge cu ochii închiși, iar când îi deschide din nou, au apărut corbii, iată și electroencefalograma tremurătoare pe linia orizontului african și atunci Belano închide cartea și se ridică, fără să-i dea drumul, recunoscător, și începe să meargă spre vest, spre coastă, cu cartea despre poeții de limbă franceză sub braț, recunoscător, iar

gândul lui îl poartă mai repede decât pașii prin selva și deșertul
Liberiei, ca pe vremea când era adolescent în Mexic, și la puțin
după asta pașii îl îndepărtează de sat.

Carnet de bal

1. MAMA NE CITEA DIN NERUDA ÎN QUILPUÉ, în Cauquenes, în Los Angeles. 2. Dintr-o singură carte: *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*¹, Editura Losada, Buenos Aires, 1961. Pe coperta cărții un desen de Neruda și anunțul că aceea era o ediție comemorativă într-un tiraj de un milion de exemplare. În 1961, se vânduseră un milion de exemplare din *Veinte poemas* sau era vorba despre totalitatea volumelor publicate de Neruda? Mă tem că prima variantă, deși ambele posibilități sunt angoasante, și oricum inexistente. 3. Pe pagina a doua a cărții stă scris numele mamei mele, María Victoria Ávalos Flores. Un comentariu poate superficial, în ciuda tuturor aparențelor, mă îndeamnă să cred că nu ea însăși a scris numele acolo. Nu e nici scrisul tatălui meu, nici al vreunui cunoscut. Atunci, al cui să fie? După ce m-am uitat cu atenție la semnătura ștersă de trecerea timpului, trebuie să admit, deși mai am rezerve, că e a mamei mele. 4. În 1961, 1962, mama avea mai puțini ani decât am eu acum, nu împlinise încă treizeci și cinci, și lucra într-un spital. Era tânără și însuflețită.

¹ Volum din 1924 semnat de poetul chilian Pablo Neruda (1904–1973), laureat al Premiului Nobel în 1971.

5. *Veinte poemas* ale mele au străbătut cale lungă. Mai întâi prin diferite sate din sudul Chile, pe urmă prin diverse case din México DF, pe urmă prin trei orașe din Spania. 6. Cartea, evident, nu era a mea. A fost mai întâi a mamei mele. Mama i-a făcut-o cadou surorii mele și când sora mea a plecat din Girona în Mexic, mi-a făcut-o cadou mie. Între cărțile pe care mi le-a dat sora mea, preferatele mele erau cele de science-fiction și oprele complete, la momentul respectiv, ale lui Manuel Puig, pe care chiar eu i le făcusem cadou și pe care cu acel prilej le-am recitat. 7. Neruda nu-mi mai plăcea. Și cu-atât mai puțin *Veinte poemas de amor y una cancion desesperada*. 8. În 1968 familia mea a plecat să locuiască în México DF. Doi ani mai târziu, l-am cunoscut pe Alejandro Jodorowski¹, care pentru mine reprezenta incarnarea artistului de prestigiu. L-am așteptat la ieșirea dintr-un teatru (unde regizase o versiune din *Zaratustra*, cu Isela Vega), i-am spus că voiam să mă învețe să regizez filme și din momentul acela am devenit un vizitator asiduu al casei sale. Nu cred că am fost un elev bun. Jodorowski m-a întrebat cât cheltuiau pe tutun zilnic. I-am spus că destul de mult, fiindcă fumam de când mă știam ca un șarpe. Jodorowski mi-a zis să mă las de fumat și să investesc banii strânși ca să-mi plătesc niște ore de meditații zen cu Ejo Takata². De acord, am zis. Și câteva zile am luat lecții cu Ejo Takata, dar după a treia sedință am hotărât că nu erau de mine. 9. Am plecat de la Ejo Takata în plină sesiune de meditație zen. Când am ieșit din formație japonezul s-a năpustit peste mine agitând un băț de lemn, același cu care își lovea și elevii, dacă ei așa voiau. Adică, Ejo își oferea bățul, elevii spuneau fie da, fie nu, iar dacă

¹ Alejandro Jodorowski (n. 1929) — unul dintre cei mai versatili și polivalenți artiști sudamericani, cu remarcabile contribuții în arta cinematografică, dramaturgie, literatură și muzică.

² Maestru zen care a predat în Mexic începând din 1967 până în 1997, când a murit.

răspunsul era afirmativ Ejo dezlănțuia câte-o lovitură de băț pe spate care reverbera în penumbra sălii învăluită în arome de bețișoare parfumate. 10. Cu toate acestea, mie nu mi-a dat posibilitatea unui refuz. Atacul lui a fost fulminant și foarte puternic. Eu mă aflam lângă o fată, lângă ușă, iar Ejo în fundul sălii. Am presupus că are ochii închiși și m-am gândit că n-o să audă când plec. Dar nenorocitul de japonez m-a auzit și s-a năpustit asupra mea strigând echivalentul zen pentru *banzai*. 11. Tata a fost campion de box la amatori la categoria supergreă. Regatul invincibilității sale se întindea peste tot sudul chilian. Mie nu mi-a plăcut niciodată să boxez, dar am învățat box de mic, și întotdeauna la noi în casă, fie în Chile, fie în Mexic, a existat o pereche de mânuși de box. 12. Când maestrul Ejo Takata s-a năpustit asupra mea strigând, probabil că intenționa să facă să mă doară lovitura lui și nu se aștepta ca eu să mă apăr din reflex. Loviturile cu bățul foloseau în general ca să detensioneze nervii încordați ai discipolilor săi. Numai că eu nu aveam nervii încordați, eu voiam doar să o întind odată de-acolo. 13. Când ai impresia că vei fi atacat, te aperi, asta e legea firii, mai ales când ai șaptesprezece ani și mai ales în DF. În naivitatea lui, Ejo Takata era aproape nerudian. 14. Jodorowski pretindea că el îl adusese pe Ejo Takata în Mexic. O vreme, Takata se îndeletnicise cu căutarea de dependenți de droguri prin pădurile din Oaxaca, în marea lor majoritate nord-americani, care nu mai erau în stare să se întoarcă după o călătorie halucinogenă. 15. Altfel, experiența cu Takata nu mi-a ajutat să mă las de fumat. 16. Una dintre chestiile care-mi plăceau la Jodorowski este că vorbea despre intelectualii chilieni (de obicei ca să-i conteste) și mă includea și pe mine în categoria asta. Ceea ce-mi dădea multă încredere, cu toate că eu nu aveam nici cea mai mică intenție să ajung ca ei. 17. Într-o seară, nu mai știu de ce, ne-am apucat să discutăm despre poezia chiliană. El a spus că cel mai mare poet e

Nicanor Parra¹. Imediat a și început să recite un poem de Parra, și apoi încă unul și încă unul. Jodorowski recita bine, dar poemele nu m-au impresionat. Eu, care pe atunci eram un tânăr hipersensibil și ridicol și vanitos, am afirmat că, fără nicio îndoială, cel mai mare poet chilian era Pablo Neruda. Ceilalți, am adăugat, sunt niște pigmei. Discuția a durat vreo oră și jumătate. Jodorowski s-a folosit de argumentele lui Gurdieff, Krishnamurti și Madame Blavatski, pe urmă a vorbit despre Kierkegaard și Wittgenstein, pe urmă despre Topor, Arrabal și despre el însuși. Îmi aduc aminte că mi-a spus că Nicanor Parra, în drum spre nu știu unde, poposise acasă la el. Am întrezărit în această afirmație o mândrie copilărească pe care de-atunci am tot văzut-o la majoritatea scriitorilor. 18. Într-una din scrierile sale Bataille spune că lacrimile sunt ultima formă de comunicare. Eu am început să plâng, dar nu într-un fel normal și formal, adică lăsându-mi lacrimile să mi se prelingă pe obraz, ci mai mult sau mai puțin în felul cum plângea Alice în Țara Minunilor, inundând totul în jur. 19. Când am plecat de-acasă de la Jodorowski am știut că nu aveam să mai revin vreodată și acest lucru m-a durut la fel de mult cum mă duruseră cuvintele lui și am continuat să plâng și pe drum. Am mai știut, dar asta într-un mod mai puțin clar, că n-aveam să mai am un maestru atât de simpatic, un hoț cu mânuși albe, un șarlatan perfect. 20. Ceea ce m-a mirat în atitudinea mea a fost apărarea mai degrabă săracă și puțin motivată pe care i-o luasem lui Pablo Neruda, din care nu citisem decât *Veinte premas de amor* (care pe atunci mi se păreau, fără să vreau, umoristice) și *Crepuscular*, al cărui poem „Farewell“ întruchipa culmea culmilor kitsch-ului, dar căruia totuși îi rămâneam credincios până la capăt. 21. În 1971 i-am citit pe Vallejo, Huidobro,

¹ Nicanor Parra (n. 1914) — considerat cel mai mare poet chilian, practicând antipoezia, expresie literară care se rupe de canoanele tradiționale ale liricii.

Martín Adán, Borges, Oquendo de Amat, Pablo de Rokha, Gilberto Owen, López Velarde, Oliverio Girondo. Ba chiar și pe Nicanor Parra! Chiar și pe Pablo Neruda! 22. Poeții mexicani cu care eram prieten pe-atunci și cărora le împărtășeam boemia și lecturile, se împărțeau în adepți ai lui Vallejo și adepți ai lui Neruda. Eu eram însă adeptul lui Parra, dincolo de orice îndoială. Dar trebuie să-i anihilăm pe cei de dinaintea noastră, poetul este un orfan înăscut. 23. În 1973 m-am întors în Chile după o lungă călătorie făcută pe pământ și pe mare și care s-a dilatat datorită arbitrarului popasurilor făcute. Am întâlnit revoluționari de toate felurile. Vârtejul de foc care avea să cuprindă America Centrală se prefigura în ochii prietenilor mei, care vorbeau despre moarte de parcă ar fi povestit un film. 25. Am ajuns în Chile în august 1973. Voiam să particip la construirea socialismului. Prima carte pe care am cumpărat-o a fost *Obra gnusa*, de Parra. A doua, *Artefactos*, tot a lui Parra. 26. Aveam mai puțin de o lună ca să mă pot bucura de construcția socialismului, dar evident, atunci nu știam asta. În naivitatea mea, eram adeptul lui Parra. 27. Am asistat la o expunere și am văzut pe câțiva dintre poeții chilieni, a fost de groază. 28. Pe 11 septembrie, m-am prezentat ca voluntar la singura celulă operativă din cartierul în care locuiam. Șeful era un muncitor comunist, grăsuț și perplex, dar dispus să lupte. Soția lui părea mai curajoasă decât el. Ne îngrămădeam cu toții în mica lor sufragerie cu podele de lemn. În vreme ce liderul nostru vorbea, eu m-am uitat la cărțile pe care le avea pe etajeră. Avea foarte puține, majoritatea romane despre crescători de vite, precum cele pe care le citea și tatăl meu. 29. Unsprezece septembrie a fost pentru mine, dincolo de spectacolul sângeros, unul umoristic. 30. Am supravegheat o stradă pustie. Mi-am uitat parola. Tovarășii mei erau fie tineri de optsprezece ani, fie pensionari și șomeri. 31. Când a murit Neruda cu mă afluam în Mulchén, cu unchii și mătușile mele, cu verii mei. În noiembrie,

în timp ce călătoream de la Los Angeles spre Concepción, m-au oprit la un control rutier și m-au arestat. Am fost singurul pe care l-au dat jos din autobuz. Am crezut că aveau să mă lichideze acolo, pe loc. Din celula mea auzeam conversația dintre șeful patrulei, un tânăr carabinier cu mutră de fiu de curvă (un fiu de curvă care se zvârcolea într-un sac de făină), și superiorii lui din Concepción. Spunea că a capturat un terorist mexican. Pe urmă a retractat și a spus: un terorist străin. A pomenit despre accentul meu, despre dolarii mei, despre marca pantalonilor și a cămășii mele. 32. Străbunicii mei, familiile Flores și Graña, au încercat în zadar să îmblânzească sălbăticia din Araucanía (ei, care nu fuseseră capabili să se îmblânzească pe ei înșiși), așa că e posibil ca în exagerarea lor să fi fost nerudieni; bunicul meu, Roberto Ávalos Martí, a fost colonel, repartizat în diverse locuri din sudul țării până să ajungă la o pensionare timpurie și întunecată, ceea ce mă face să cred că era un nerudian în iubirea lui față de steagul albastru și alb; bunicii materni erau din Galicia, respectiv din Catalonia, și-au lăsat viețile din provincia Bío-Bío și au fost nerudieni în peisaj și în laborioasa lor încetineală. 33. Am fost închis câteva zile în Concepción și apoi mi-au dat drumul. Nu m-au torturat așa cum mă temeam, nici măcar nu m-au furat. Dar nici nu mi-au dat nimic de mâncare sau ceva cu care să mă învelesc pe timpul nopții, așa că a trebuit să trăiesc din mila celorlalți prizonieri care și-au împărțit hrana cu mine. În zori auzeam cum erau toturați alții, nu puteam să dorm, nu aveam nimic de citit, cu excepția unei reviste în engleză pe care o uitase cineva acolo și în care singurul lucru interesant era un articol despre casa care pe vremuri îi aparținuse poetului Dylan Thomas. 34. M-au scos din văgăuna aia doi detectivi, foști colegi de-ai mei de la Liceul de Băieți din Los Angeles, și cu prietenul meu Fernando Fernandez, care era cu un an mai mare decât mine, avea douăzeci și unu, și al cărui sânge rece era fără nicio îndoială echivalent cu cel din

imaginea ideală despre englezi pe care toți chilienii încearcă cu disperare și zadarnic să o aibă despre ei înșiși. 35. În ianuarie 1974 am plecat din Chile. Nu m-am mai întors de-atunci. 36. Au fost curajoși chilienii din generația mea? Da, au fost curajoși. 37. În Mexic mi-a fost relatată povestea unei fete din MIR care fusese torturată introducându-i-se șobolani vii în vagin. Fata asta a reușit să se exileze și a ajuns în DF. Locuia acolo, dar era pe zi ce trece mai tristă și a și murit de inimă rea. Așa mi s-a spus. Eu n-am cunoscut-o personal. 38. Nu e o poveste extraordinară. Știm de cazurile unor țărânci din Guatemala supuse la cazne de nenumit. Ceea ce este incredibil în povestea asta este ubicuitatea ei. La Paris mi s-a povestit că la un moment dat sosise acolo o chiliancă torturată în același mod. Și ea era tot din MIR, avea aceeași vârstă cu fata din Mexic și murise, ca și ea, de inimă rea. 39. La ceva vreme după aceea, am aflat povestea unei chilience din Stockholm, tânără militantă din MIR sau fostă militantă în MIR, torturată în noiembrie 1973 cu aceeași metodă a șobolanilor și care murise, spre uimirea doctorilor care o tratau, de inimă rea, de *morbus melancholicus*. 40. Se poate muri de tristețe? Da, se poate muri de tristețe, se poate muri de foame (deși e dureros), se poate muri chiar și de spleen. 41. Această chiliancă necunoscută, reiterativă în tortură și în moarte, să fi fost aceeași sau era vorba despre trei femei diferite, coreligionare ale aceleiași partid și de o frumusețe asemănătoare? După spusele unui prieten de-al meu, era vorba despre una și aceeași femeie, ca în poemul lui Vallejo *Masa*, care, murind, se multiplica, fără ca prin asta să nu mai moară. (De fapt, în poemul lui Vallejo, cei care se multiplică sunt cei care imploră, cei care nu vor ca el să moară). 42. A existat cândva o poetă belgiană pe numele ei Sophie Podolski. S-a născut în 1953 și s-a sinucis în 1974. A publicat o singură carte, intitulată *Le Pays où tout est permis* (Montfaucon Research Center, 1972, 280 de pagini în facsimil). 43. Germain Nouveau

(1852–1920), care fusese prieten cu Rimbaud, și-a petrecut ultimii ani din viață ca un vagabond, ca un cerșetor. Își luase numele de Humilis (în 1910 a publicat *Les Poemes d'Humilis*) și stătea pe lângă intrările în biserici. 44. Orice este posibil. Asta ar trebui să știe orice poet. 45. Odată am fost întrebat care sunt poeții chilieni tineri care îmi plac. Poate că nu „tineri“ a fost cuvântul folosit, ci „actuali“. Am spus că îmi place Rodrigo Lira, deși se poate ca el să nu mai fie chiar actual (însă tânăr, da, mai tânăr decât oricare dintre noi) dat fiind că e mort. 46. Perechile de dans ale tinerei poezii chiliene: geometrii imitatori ai lui Neruda și cruzii prozeliți ai lui Huidobro, amuzanții adepți ai Gabrielei Mistral și umilii discipoli ai lui Rokha, adulatorii lui Parra și cei cu ochii la Lihn. 47. Mărturisesc: n-am putut citi niciodată memoriile lui Neruda fără să nu mă simt rău, groaznic. Ce cumul de contradicții. Ce eforturi de a ascunde și de a înfrumuseța ceva ce are chipul desfigurat. Câtă lipsă de generozitate și cât de puțin simț al umorului. 48. A fost o vreme în existența mea când îl vedeam în holul casei mele pe Adolf Hitler. Hitler nu făcea nimic altceva decât să se plimbe de colo-colo pe culoar, iar când trecea prin dreptul ușii deschise a dormitorului meu, nici măcar nu se uita la mine. La început am crezut că-i dracu' (cine altcineva ar fi putut fi?) și că nebunia mea era iremediabilă. 49. La cincisprezece zile după asta, Hitler a dispărut și am crezut că următoarea apariție avea să fie Stalin. Dar Stalin n-a apărut. 50. Neruda a fost cel care a venit să stea la mine pe culoar. Nu pentru cincisprezece zile, ca Hitler, ci pentru trei zile, un timp considerabil mai scurt, semn că depresia mea se atenua. 51. Neruda, în schimb, era zgomotos (Hitler era tăcut ca un sloi de gheață în derivă), se plângea, murmură cuvinte de neînțeles, mâinile lui se lungeau, plămânii lui inspirau tot aerul de pe culoar (de pe acest rece culoar european), juisând, gesturile lui de durere și manierele de cerșetor pe care le avea în prima noapte s-au

schimbat în așa fel încât la sfârșit fantoma părea vindecată, devenise alta, a unui poet de curte, demn și solemn. 52. În cea de-a treia și ultima dintre nopți, trecând prin dreptul ușii mele, s-a oprit și s-a uitat la mine (Hitler nu se uitase la mine nicio dată) și, ceea ce e și mai extraordinar, a încercat să vorbească, n-a reușit, a făcut un gest de neputință din mâini și, înainte de a dispărea odată cu primele lumini ale zorilor, mi-a zâmbit (ca și cum mi-ar fi spus că nu e posibilă comunicarea, dar că, totuși, mai trebuie încercat). 53. Am cunoscut cu ceva timp în urmă trei frați argentinieni care au murit încercând să propage revoluția prin diverse țări din America Latină. Cei doi mai mari s-au trădat reciproc și, într-o doară, l-au trădat și pe cel mic. Acesta însă nu a trădat pe nimeni și a murit, se zice, strigându-i, deși e mai probabil că murise în tăcere. 54. Fiii leului spaniol, spunea Rubén Darío, un optimist înăscut. Fii ai lui Walt Whitman, ai lui José Martí, ai Violetei Parra; pângăriți, uitați, în gropi comune, pe fundul mării, cu oasele amestecate într-un destin troian care-i înspăimântă pe supraviețuitori. 55. Mă gândesc la ei în zilele noastre când Brigăzile Internaționale vizitează Spania, bătrânei care coboară din autocare arătând pumnul. Au fost 40 000, din care azi se întorc în Spania vreo 350 sau pe-acolo. 56. Mă gândesc la Beltrán Morales, la Rodrigo Lira, la Mario Santiago, la Reinaldo Arenas. Mă gândesc la poeții morți pe bancul de tortură, la cei morți de SIDA, de supradoză, la toți cei care au crezut în paradisul latinoamerican și au murit în infernul latinoamerican. Mă gândesc la operele care poate îi vor permite stângii să iasă din gaura de rușine și de inactivitate. 57. Mă gândesc la inutilele noastre figuri proeminente și la moartea abominabilă a lui Isaac Babel. 58. Când o să mă fac mare vreau să fiu un nerudian prin sinergie. 59. Întrebări înainte de a adormi. De ce lui Neruda nu-i plăcea Kafka? De ce lui Neruda nu-i plăcea Rilke? De ce lui Neruda nu-i plăcea De Rokha? 60. Dar Barbusse îi plăcea? Totul ne îndreptățește

să credem că da. Și Șolohov. Și Alberti. Și Octavio Paz. Bizară companie în drum spre Purgatoriu. 61. Dar îi plăcea și Éluard, care scria poezii de dragoste. 62. Dacă Neruda ar fi fost cocainoman, heroinoman, dacă ar fi fost prins sub dărâmături în timpul asediului Madridului din 1936, sau ar fi fost amantul lui Lorca și s-ar fi sinucis după moartea acestuia, povestea ar sta cu totul altfel. Dacă Neruda ar fi necunoscutul care este de fapt! 63. În subsolul a ceea ce numim „opera lui Neruda“ pân-dește Ugolino pregătit să-și devoreze fiii? 64. Fără nicio remuș-care. Inocent! Doar pentru că-i este foame și nu are niciun chef să moară! 65. Nu a avut copii, dar a fost iubit de popor. 66. Ca în fața Crucii, trebuie să ne întoarcem la Neruda cu genunchii jupuiți și plini de sânge, cu plămânii găuriți, cu ochii înlăcri-mați? 67. Când numele noastre nu vor mai însemna nimic, numele lui va continua să strălucească, va continua să planeze asupra unei literaturi închipuite numită *literatura chiliană*. 68. Și-atunci, toți poeții vor locui în comune artistice, numite carcere sau azile de nebuni. 69. Casa noastră imaginară, casa noastră comună.

Întâlnire cu Enrique Lihn¹

Celiei Manzoni

ÎN 1999, DUPĂ CE M-AM ÎNTORS DIN VENEZUELA, am visat că mă duceau în casa unde trăia Enrique Lihn, într-o țară care putea foarte bine să fie Chile și într-un oraș care putea foarte bine să fie Santiago de Chile, dacă ne gândim că și Chile și Santiago au semănat la un moment dat cu infernul și că această asemănare avea să rămână cumva într-un substrat al orașului real și al celui imaginar. Evident, știam că Enrique Lihn murise, dar când am fost invitat să-l cunosc, n-am opus nicio rezistență. Poate că m-am gândit că e vreo glumă a celor care se aflau cu mine, toți chilieni, poate că am crezut că s-a săvârșit vreo minune. Însă cel mai probabil e că nu mă gândeam la nimic sau că interpretasem greșit invitația. Cert e că am ajuns la un imobil de șapte etaje, cu fațada zugrăvită într-un galben șters, la primul etaj era un bar de dimensiuni deloc de disprețuit, cu o tejghea lungă și cu câteva separeuri, iar prietenii mei (deși e bizar să-i numesc așa, să spun mai bine: entuziaștii care mă invitaseră să-l cunosc pe poet) m-au condus la un separeu și acolo era Enrique Lihn. La început, abia dacă l-am recunoscut,

¹ Enrique Lihn (1929–1988), scriitor chilian, poet, prozator și escist, autor a peste treizeci și șase de volume, cele mai multe de poezie.

fața lui nu mai era la fel cu cea care apare în toate fotografiile, slăbise și întinerise, era mai arătos, ochii erau mai frumoși decât cei alb-negru de pe copertele interioare ale cărților. De fapt, Lihn nu mai semăna cu Lihn, ci cu un actor de cinema, un actor de duzină din aceia care apar în serialele de televiziune sau care nu ajung niciodată în circuitele europene și trec direct la proiecții de videoclip. Dar în același timp *era* Lihn, deși nu mai semăna deloc cu el, nu am nicio îndoială. Admiratorii îl salutau spunându-i pe nume, cu un fel de tutuială care avea ceva forțat, și-i puneau întrebări pe care eu nu reușeam să le pricep, pe urmă m-au prezentat, deși e-adevărat că n-ar fi fost nevoie de nicio prezentare de vreme ce, pentru o bucată de timp corepondaserăm, iar scrisorile lui, într-un anume fel, îmi fuseseră de ajutor, vorbesc despre anii 1981 sau 1982, când stăteam închis într-o casă din Girona aproape fără niciun ban și fără nicio perspectivă de a avea bani, iar literatura era o vastă întindere minată unde toți îmi erau inamici, cu excepția unora dintre clasici (și nici aceștia toți), iar eu trebuia să mă plimb pe acest câmp minat sprijinit doar de poemele lui Arhiloh, și orice pas greșit ar fi putut să-mi fie fatal. Asta li se întâmplă tuturor scriitorilor tineri. Există un moment în care nu te mai poți baza pe nimeni, nici pe prieteni, cu-atât mai puțin pe maestri, nu-ți întinde nimeni o mână, publicațiile, premiile, bursele sunt pentru alții, pentru cei care au spus „da, să trăiți“, de mai multe ori, sau pentru cei care i-au proslăvit pe mandarinii literaturii, o hoardă implacabilă a cărei unică virtute este sensul polițienesc al vieții lor, iar acestora nu le scapă nimic, nu iartă nimic. În fine, cum spuneam, nu există scriitor tânăr care să nu fi simțit acest lucru măcar o dată în viață. Numai că eu pe-atunci aveam douăzeci și opt de ani și sub nicio formă nu mă mai puteam considera un scriitor tânăr. Eram sărac lipit. Nu eram deloc tipicul scriitor latinoamerican care trăia în Europa grație mecenatului (sau sponsorizării) vreunui stat.

Nu mă știa nimeni și nici eu nu eram dispus să capitulez ușor. Și-atunci am început să corespundez cu Enrique Lihn. Evident, eu am scris primul. Răspunsul lui a venit imediat. O scrisoare lungă și prost dispusă, în sensul pe care-l capătă a fi prost dispus în Chile, adică irascibil, bombănitor. I-am răspuns vorbindu-i despre viața mea, despre casa mea de la țară, pe una din colinele din Gerona, cu fața spre orașul medieval și cu spațele spre câmp sau spre hău. I-am mai scris și despre cățeaua mea, Laika, și i-am scris și că literatura chiliană, cu câteva excepții notabile, mi se părea un căcat. În scrisoarea lui următoare părea că devenisem prieteni. Iar ceea ce a urmat este tipic pentru relația dintre un poet consacrat și unul necunoscut. Mi-a citit poeziile și m-a selecționat pentru un recital de poezie tânără pe care-l ținuse într-un institut chiliano-nord-american. În scrisoare vorbea despre cei pe care-i vedea el ca fiind cei șase tigri ai poeziei chilene a anilor 2000. Cei șase tigri eram Bertoni, Maquieira, Gonzalo Muñoz, Martínez, Rodrigo Lira și eu. Cred. Poate că au fost șapte tigri. Dar mi se pare că erau doar șase. Și cu mare dificultate am fi putut fi reuniți toți șase în 2000, fiindcă atunci, cel mai bun dintre noi, Rodrigo Lira, se sinucisese și putrezea de câțiva ani buni prin vreun cimitir sau cenușa sa împrăștiată în vânt se amestecase de mult cu gunoaiele din Santiago. Ar fi trebuit să vorbească nu despre tigri, ci mai degrabă despre niște pisici. Bertoni, după câte știu eu, e un fel de hippie care locuiește pe malul mării și adună scoici și alge. Maquieira a citit cu atenție antologia de poezie nordamericană a lui Cardenal și a Colonelului Urtecho, după care a publicat două cărți și s-a apucat de băut. Gonzalo Muñoz s-a pierdut pe undeva prin Mexic, dar nu precum i s-a întâmplat consulului lui Lowry, ci ca director al unei agenții de publicitate. Martínez a citit cu atenție *Duchamp des cygnes* și pe urmă a murit. Rodrigo Lira, v-am spus deja ce era cu Rodrigo Lira, în anul în care avea loc conferința de la institutul

chiliano-nordamerican. Mai degrabă pisoi, nu tigri, indiferent cum ai privi. Pisoi dintr-o provincie uitată de lume. Oricum, ce am vrut eu să spun e că-l cunoșteam deja pe Lihn și că nu era nevoie de nicio prezentare. Și totuși admiratorii lui au continuat cu prezentările și nici eu, nici Lihn n-am obiectat. Așa că iată-ne acolo, într-un separeu, și niște voci spuneau el e Roberto Bolaño, iar eu întindeam mâna, brațul meu intra în întunericul din separeu și primea mâna lui Lihn, o mână ușor rece pe care o strângea preț de câteva secunde, mâna unui om trist, mi-am spus atunci, o mână și o strângere de mână care se potriveau perfect cu chipul celui care în clipa aceea mă privea fără să mă recunoască. O potrivire gestică, morfologică, ușile unei elocințe opace care nu spunea nimic sau care nu-mi spunea nimic. Odată consumată această clipă, admiratorii au început să vorbească din nou și tăcerea rămăsese în spate: toți îi cereau lui Lihn părerea cu privire la cele mai ciudate chestii, și atunci disprețul meu față de admiratori se risipea brusc, fiindcă îmi dădeam seama că acel grup era întocmai cum fusem și eu, tineri poeți fără nimic pe care să se bizuie, tineri proscriși de noul guvern chilian de centru-stânga care nu beneficiau de niciun sprijin, de niciun mecenat, nu-l aveau decât pe Lihn, un Lihn care, pe de altă parte, nu semăna cu adevăratul Enrique Lihn care apărea în fotografiile de pe copertele cărților lui, ci un Lihn mai frumos, mai de treabă, un Lihn care semăna cu poemele sale, care locuia într-o clădire asemănătoare poemelor sale și care putea dipărea cu aceeași eleganță și rotunjime cu care uneori dispar și poemele sale. Îmi amintesc că după ce am înțeles acest lucru, m-am simțit mai bine. Adică: începusem să găsesc rostul acelei situații și să râd de situația în sine. Nu aveam de ce să mă tem: eram ca acasă, cu prietenii și cu un scriitor pe care-l admirasem întotdeauna. Nu era un film de groază. Sau nu era doar un film de groază, dat fiind că avea și o doză mare de umor negru. Și tocmai când mă gândeam la

umorul negru, Lihn a scos din buzunar o cutie cu medicamente. Trebuie să iau una la fiecare trei ore, a spus. Admiratorii au amuțit din nou. Un ospătar a dus un pahar cu apă. Tableta era mare. Așa mi s-a părut când am văzut-o căzând în paharul cu apă. De fapt, nu era mare. Era *densă*. Cu o lingură Lihn a început să o sfărâme cu o linguriță și eu mi-am dat seama că tableta semăna cu o ceapă cu multe foi. Mi-am apropiat capul de pahar și ca să mă uit prin el. O clipă am avut impresia că era vorba despre o tabletă infinită. Sticla paharului îmi servea drept lentilă de mărit: în pahar, tableta de un rozaliu pal se desfăcea ca și când ar fi dat naștere unei galaxii sau chiar universului. Dar galaxiile se nasc, sau mor, nu-mi mai aduc aminte, cu repeziciune, iar ce vedeam eu prin sticla paharului cu apă era ca o filmare cu încetinitorul, fiecare etapă de neînțeles se desfășura sub ochii mei, fiecare regresie, fiecare tremur. Pe urmă, extenuat, mi-am îndepărtat fața de pahar și ochii mei au întâlnit din nou ochii lui Lihn care păreau să-mi spună: fără comentarii, am destulă bătaie de cap cu porcăria asta pe care trebuie să o iau la fiecare trei ore, nu mai umbla după simboluri, că apa, că ceapa, că lenta mișcare a stelelor. Admiratorii se îndepărtaseră de masa noastră. Unii erau la bar. Pe ceilalți nu-i zăream. Și atunci eu m-am uitat din nou la Lihn și lângă el am mai văzut un admirator care-i spunea ceva la ureche, după ce s-a dus și el lângă ceilalți, înșirați la bar. Și în clipa aceea am știut că Lihn era mort. Nu-mi mai bate inima, spune. Inima mea nu mai există. Ceva nu e bine în toată povestea asta, mi-am spus. Lihn a murit de cancer, nu de atac de cord. M-a cuprins o apăsare puternică. Așa că m-am ridicat și m-am dus să dau o raită, dar nu am rămas la bar, ci am ajuns pe stradă. Trotuarele erau cenușii și neregulate, iar cerul părea o oglindă fără mercur, locul în care trebuia să se reflecte totul, dar în care nu se reflecta nimic. Și totuși, senzația de normalitate prezida și condiționa orice viziune. Când am găsit că am

luat aer suficient și voiam să mă întorc în bar, m-am ciocnit, pe una dintre cele trei scări de acces (scări de piatră, tăiate în dale, de consistența granitului, strălucitoare ca niște pietre prețioase), de un tip mai scund decât mine, îmbrăcat ca un gangster din anii cincizeci, tipicul ucigaș periculos, dar amabil, care m-a confundat cu cineva cunoscut și m-a salutat, iar eu i-am răspuns la salut, deși eram conștient că nu-l cunosc și că tipul mă confundase, dar m-am făcut că-l cunosc, de parcă și eu l-aș fi confundat cu altcineva, și astfel amândoi am încercat să ne strecurăm pe strălucitoarele (și foarte umilele) trepte de piatră, dar confuzia lui a durat numai câteva clipe, ucigașul și-a dat seama că se înșelase și atunci s-a uitat la mine cu alți ochi, de parcă s-ar fi întrebat în sinea lui dacă și eu mă înșelasem sau dacă, dimpotrivă, îl luasem peste picior de la bun început, dar cum era stângaci și neîncrezător (cu toate că, în mod paradoxal, era isteț) m-a întrebat cine sunt, îmi amintesc, m-a întrebat, cu un zâmbet malițios pe buze, iar eu i-am spus: ei, Jara, ce naiba, sunt eu, Bolaño, iar din zâmbetul lui a reieșit clar că nu era Jara, dar accepta jocul, ca și cum brusc, rănit de-o rază, dar ăsta nu e un vers de-al lui Lihn, dar nici de-al meu, i-ar fi plăcut să trăiască pentru câteva clipe viața aceluia Jara necunoscut care nu avea să fie niciodată el, decât acolo, oprit pe ultima dintre cele trei trepte strălucitoare și m-a întrebat ce mai fac, m-a întrebat (cu stângăcie) cine sunt, admitând totuși că el e Jara, dar un Jara care uitase de existența lui Bolaño, lucru care, pe de altă parte e puțin probabil, așa că eu i-am explicat pe scurt cine sunt eu, dar și cine e el, și, ajuns în acest punct, cream un Jara pe măsura mea și pe măsura lui, adică pe măsura aceluia moment, un Jara neverosimil, inteligent, curajos, bogat, generos, un Jara îndrăgostit de o femeie frumoasă, iubit de ea, plin de îndrăzneală, și atunci gangsterul a zâmbit, din ce în ce mai convins că făceam bancuri, dar fără să fie capabil să pună punct aceluia episod și să treacă la a-mi administra o lecție,

ca și cum s-ar fi îndrăgostit brusc de imaginea pe care eu i-o ofeream, cântându-mi în strună pentru ca eu să-i mai povestesc nu doar lucruri despre Jara, ci și lucruri despre prietenii lui Jara și în final despre lume, o lume care până și pentru Jara era prea mare, o lume în care chiar și adevăratul Jara era doar o furnică a cărei moarte pe treapta unei scări strălucitoare n-ar fi însemnat mare lucru, și atunci, într-un final, au apărut amicii lui, alți ucigași, ceva mai înalți, îmbrăcați cu sacouri la patru nasturi de culoare deschisă care se uitau la mine și se uitau la falsul Jara, ca și cum l-ar fi întrebat cine mai sunt și eu, iar acestuia nu-i rămânea altceva de făcut decât să spună el e Bolaño, și cei doi m-au salutat, eu le-am strâns mâna, inelele, ceasurile scumpe, brățările de aur, și când m-au poftit să beau un pahar cu ei, eu le-am spus că nu pot, că sunt cu un prieten, îl dădeam la o parte pe Jara și mă pierdeam înăuntru, în bar. Lihn era tot în separeu. N-am mai văzut niciun admirator pe lângă el. Își luase tableta și aștepta. Fără să rostim vreo vorbă, am urcat la el acasă. Locuia la etajul șapte și am luat ascensorul, un ascensor mare unde ar fi putut intra înghesuie cam treizeci de persoane. Casa era mai degrabă mică, dacă ne gândim la majoritatea scriitorilor chileni, ale căror case sunt de obicei mari, și nu avea cărți. La întrebarea mea legată de asta, mi-a spus că nu mai avea nevoie să citească nimic. Dar cărți există întotdeauna. De la el din casă se vedea barul. De parcă podeaua ar fi fost de sticlă. Am rămas în genunchi o vreme uitându-mă la oamenii de acolo de jos, mă uitam după admiratori și după gangsteri, dar nu vedeam decât necunoscuți care mâncau sau beau și care, mai ales, se mișcau de la o masă la alta, dintr-un separau într-altul, de la un capăt la altul al barului, cuprinși de o excitație febrilă, ca în romanele din prima jumătate a secolului XX. După ce am stat o vreme și m-am uitat la ei, am ajuns la concluzia că ceva nu era în regulă. Dacă podeaua din casa lui Lihn era de sticlă și tavanul barului

la fel, ce se întâmpla cu etajele de la doi la șase? Și ele erau de sticlă? Și atunci m-am mai uitat o dată și mi-am dat seama că de la doi la șase nu era decât un gol. Această descoperire m-a angoasat. Fir-ar să fie, Lihn, unde naiba m-ai adus, mi-am spus, și după aia mi-am spus, fir-ar să fie, Lihn, unde naiba te-au adus. M-am ridicat cu grijă în picioare, fiindcă știam că obiectele sunt mai fragile decât oamenii, contrar celor ce se întâmplă de obicei, și începeam să mă uit după Lihn — care nu se mai afla lângă mine — prin diferitele încăperi ale locuinței lui, care de data asta nu mi se mai părea mică, aidoma casei unui scriitor european, ci mare, disproportionat de mare, aidoma casei unui scriitor chilian, un scriitor din Lumea a Treia, cu servicii ieftine, cu obiecte scumpe și fragile, o casă plină de umbre mișcătoare și de încăperi în semiîntuneric unde am dat peste două cărți, una clasică, ca o piatră lisă, cealaltă modernă, atemporală, ca un căcat, și pe măsură ce mă uitam după Lihn mă răceam și eu, și eram din ce în ce mai furios și mai rece, mă simțeam bolnav, ca și cum casa s-ar fi rotit în jurul unei axe imaginare, până când deschideam o ușă și dădeam peste o piscină și Lihn era acolo, înota, și atunci, înainte să deschidă gura și să spun ceva despre entropie, Lihn spunea că partea proastă a medicamentelor, a medicamentelor pe care le lua ca să rămână viu, era că îl transformau într-un fel de cobai pentru fabrica de medicamente, cuvinte pe care cumva eu mă așteptasem să le aud, de parcă totul ar fi fost o piesă de teatru și deodată mi-aș fi amintit tiradele mele și pe ale celor cărora trebuia să le dau replica, și atunci Lihn ieșea din piscină și coboram la etajul unu și ne făceam loc printre oamenii din bar, iar Lihn îmi spunea că se terminase cu tigrii și: a fost frumos atât cât a fost, și: deși nu crezi, Bolaño, ascultă la mine, prin cartierul ăsta nu se plimbă decât morții. Și când spunea asta, noi traversaserăm deja barul și ne aplecasem la o fereastră, uitându-ne la străzi și la fațadele caselor

din cartierul acela atât de aparte pe unde nu mergeau decât morții. Și ne uitam și ne tot uitam și fațadele erau fără îndoială fațade din alt timp, și trotuarele pe care erau parcate mașini țineau de alt timp, un timp tăcut și totuși în mișcare (Lihn îl vedea mișcându-se), un timp atroce care supraviețuia fără pricină, din inerție.

Cuprins

Silva Ochiul	9
Gómez Palacio	24
Ultimele amurguri pe pământ	34
Zile din 1978	60
Vagabond în Franța și în Belgia	74
Prefigurarea lui Lalo Cura	89
Târfe asasine	105
Întoarcerea	120
Buba	136
Dentistul	161
Fotografii	183
Carnet de bal	193
Întâlnire cu Enrique Lihn	203